

Programmarekening 2015

Inhoudsopgave	Blz
Aanbiedingsbrief	3
Voorwoord	11
Hoofdstuk 1. Inleiding	13
1.1. Verantwoording beleid	13
1.2. Leeswijzer	14
Jaarverslag	
Hoofdstuk 2. Jaarverslag	15
Thema 1	Raalte is 17
Programma 1.1	Bestuur en dienstverlening 17
Programma 1.2	Veiligheid en Handhaving 20
Thema 2	Raalte leeft 25
Programma 2.1	Onderwijs 25
Programma 2.2	Welzijn 29
Programma 2.3	Sport 31
Thema 3	Raalte werkt 35
Programma 3.1	Arbeidsparticipatie en Inkomen 35
Thema 4	Raalte woont 39
Programma 4.1	Wonen en Woon- en werkomgeving 39
Programma 4.2	Integraal Beheer Openbare Ruimte 43
Programma 4.3	Milieu en duurzaamheid 46
Thema 5	Raalte zorgt 49
Programma 5.1	Maatschappelijke ondersteuning, begeleiding en jeugdhulp 49
Thema 6	Raalte biedt ruimte 55
Programma 6.1	Ruimtelijke Ordening 55
Programma 6.2	Economie 57
Programma 6.3	Bereikbaarheid en Mobiliteit 59
Hoofdstuk 3. Paragrafen	63
3.1. Lokale heffingen	64
3.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	72
3.3. Onderhoud kapitaalgoederen	85
3.4. Financiering	90
3.5. Bedrijfsvoering	93
3.6. Verbonden partijen	99
3.7. Grondbeleid	129
3.8. Sociaal domein	141

Jaarrekening	155
Hoofdstuk 4. Balans met toelichting	157
4.1 Balans	158
4.2 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	160
4.3 Toelichting op de balans	164
Hoofdstuk 5. Overzicht van baten en lasten met toelichting	187
5.1 Overzicht van baten en lasten	187
5.2 Toelichting op het overzicht van baten en lasten	189
5.2.1. Overzicht van baten en lasten in vogelvlucht	189
5.2.2. Toelichting op de programma's	193
5.2.3. Wet normering topinkomens	227
5.3 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	228
5.4 Onvoorzien	232
5.5 Incidentele baten en lasten	233
5.6 Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid	236
Hoofdstuk 6. Bijlagen	239
6.1 Rekening 2014 oude indeling – nieuwe indeling	240
6.2 Verschillen programmarekening 2014 – 2015	244
6.2 Verschillen programmabegroting 2015 – rekening 2015	246
6.3 Overzicht niet aangewende kredieten / budgetten 2015 overbrengen naar 2016	248
6.4 Sisa overzicht	250
6.5 Investeren Met Gemeenten overzicht	251
6.6 Monitoring bezuinigingen 2015-2018	252
Hoofdstuk 7. Controleverklaring	280
Afsluiting	282
Inleiding	282
Verklaring College van B&W	282
Raadsbesluit	283

Aanbiedingsbrief

Raalte, 6 juni 2016

Onderwerp: Programmarekening 2015

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden wij u de programmarekening 2015 aan. Met deze jaarstukken legt het college verantwoording af over het gevoerde bestuur in het afgelopen jaar. Tevens doen wij u voorstellen over de bestemming van het rekeningsaldo 2015 en het overhevelen van een deel van de egalisatiereserve zorg naar de egalisatiereserve participatie.

Accountantscontrole sociaal domein

De accountantscontrole 2015 sociaal domein is ook voor onze gemeente in dit eerste jaar na de decentralisaties nog niet afgerond. Dit vanwege latere oplevering van de accountantsverklaring bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB), de BVO jeugdzorg IJsselland en verschillende WMO zorgaanbieders. Via een tweetal informatienotities hebben we uw raad tussentijds geïnformeerd omtrent de voortgang van de accountantscontrole sociaal domein. Ook hebben we de rekeningcommissie op 11 mei 2016 bijgepraat omtrent de verwachte planning jaarrekening 2015. Wij hebben en houden intensief contact met onze accountant en houden de landelijke en regionale/ plaatselijke ontwikkelingen in deze nauwlettend in de gaten.

Op basis van de huidige planning, is de verwachting dat de controleverklaring van de gemeentelijke jaarrekening 2015 beschikbaar is voor raadsbehandeling van de jaarrekening op 30 juni aanstaande. Dan kan uw raad nog voor het zomerreces de jaarrekening 2015 vaststellen. Mocht de controleverklaring onverhoopt niet voor de raadsvergadering van 30 juni beschikbaar zijn, dan kan behandeling van de jaarrekening wel plaatsvinden in de juni raad, echter formele vaststelling laat dan op zich wachten totdat de controleverklaring beschikbaar is.

Wij bieden wij u op dit moment de programmarekening 2015 aan. De controleverklaring wordt aan uw raad nagezonden.

Transformeren en realiseren

Transformeren en realiseren dat zijn de kernwoorden als we terugblikken op het verslagjaar 2015. Denk daarbij onder meer aan de transformaties sociaal domein, de ontwikkelagenda Raalte: "op weg naar gewaardeerd partnerschap" en de voorbereidingen nieuwbouw Tijenraan. Maar ook aan het realiseren van de bezuinigingen 2015-2018, waarvan de eerste tranche in 2015 grotendeels conform planning is gerealiseerd.

Onderstaand een terugblik in vogelvlucht over het verslagjaar 2015.

Sociaal domein

Vanaf 2015 hebben gemeenten er een groot aantal taken in het sociaal domein bij gekregen. Het gaat daarbij om een aantal voormalige AWBZ-zorgtaken, de uitvoering van de Jeugdwet en de Participatiewet/WSW. Conform het door uw raad gestelde kader zijn de uitgaven en inkomsten sociaal domein verantwoord op basis van budgetneutraliteit.

Wij hebben in dit eerste jaar vooral ingezet op een soepele overgang voor onze inwoners, waarbij de zorgcontinuïteit de hoogste prioriteit heeft gehad. Hierbij hebben we deels een voorzichtig beleid gevoerd omdat we in beginsel nog onvoldoende zicht op de uitgaven hadden. Resultaat hiervan is dat we de reserve zorg, dankzij een overschot op de WMO en ondanks een klein tekort op de jeugdzorg, in 2015 hebben kunnen verstevigen om nieuw beleid (door) te ontwikkelen en de verwachte budgetdalingen voor de komende jaren op te kunnen vangen.

De herijking van de Sociale Werkvoorziening (SW) heeft in 2015 plaats gevonden. Hierbij heeft uw raad besloten om de uitvoering van de Sociale werkvoorziening in Raalte per 1 januari 2016 dicht tegen de gemeentelijke organisatie vorm te geven. Dit heeft ertoe geleid dat de SW-medewerkers vanaf 1 januari 2016 in dienst zijn bij de Stichting Werk Raalte. Door de komst van WSW-groen medewerkers was een aanpassing van de gemeentewerf noodzakelijk.

Mede dankzij de aanpak op de Sociale Werkvoorziening is het structurele tekort op Participatie minder dan zonder ingrepen het geval zou zijn geweest.

Ontwikkelagenda Raalte

In het Hoofdlijnenakkoord 2014-2018, "De kracht van de kern" is ingezet op overheidsparticipatie. In deze bestuursperiode willen we met de kracht van onze negen kernen toegroeien naar een nieuwe verhouding tussen gemeente en samenleving. Zowel bestuurlijk als ambtelijk hebben we in 2015 nader verkend wat deze veranderende rol van de overheid voor onze gemeente dan inhoudt. Dit om tot een duidelijker gezamenlijk beeld van overheidsparticipatie te komen. Het gezamenlijke beeld hebben we vertaald in de Ontwikkelagenda Raalte, met het daarbij behorende begrip "gewaardeerd partnerschap". Dit betekent ook een forse doorontwikkeling van de huidige organisatie welke doorloopt in 2016 en volgende jaren. Daarbij willen we zeker niet vergeten dat er "werkende weg" in 2015 ook al mooie resultaten zijn neergezet. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de ideeën pitches sociaal domein en de netwerkbijeenkomsten die vanuit de Kracht van Salland periodiek zijn georganiseerd (Sallandcafé).

Vorbereidingen "nieuwbouw Tijenraan"

Nadat uw raad in januari 2015 het programma van eisen voor nieuwbouw Tijenraan heeft vastgesteld is in 2015 de aanbestedingsprocedure doorlopen en heeft de gunning voor de nieuwbouw van Tijenraan plaats gevonden. Vervolgstep is dat het voorlopig ontwerp in 2016 wordt uitgewerkt tot een definitief ontwerp. Als alles volgens plan verloopt kan in 2016 worden gestart met de bouw en kan de oplevering eind 2017 plaats vinden.

De nieuwbouw van Tijenraan wordt in samenspraak met de verenigingen en de ingestelde klankbordgroep gerealiseerd.

Multifunctionele accommodaties

In 2015 is de MFA Heeten in gebruik genomen en heeft het bestuur van de stichting Trefpunt Laag Zuthem gewerkt aan een renovatieplan voor het Trefpunt in Laag Zuthem. Uw raad heeft in januari 2016 een eenmalige investeringsbijdrage beschikbaar gesteld voor deze renovatie. Met de realisatie van de MFA Laag-Zuthem is in elke kern van onze gemeente een multifunctionele accommodatie beschikbaar.

Onderwijs

Na de realisatie van de brede scholen in Heino (2012/2013), Raalte-dorp (2014) en Lierderholthuis (2014) is in 2015 de nieuwbouw voor de sector HAVO/VWO van het Carmel College Salland voltooid.

Duurzaamheid

De prikkel om herbruikbare afvalstoffen gescheiden in te zamelen is door de gewijzigde inzamelingssystematiek gestimuleerd. Hierdoor is het hergebruik percentage gestegen van 61% in 2014 naar 68% in 2015.

Door het plaatsen van zonnepanelen op het gemeentehuis is tevens een bijdrage geleverd aan de verduurzaming van onze eigen gemeentelijke gebouwen.

Ruimtelijk/fysiek domein

Binnen het ruimtelijk/fysiek domein is onder meer:

- 2015 benut om met de provincie Overijssel en de 11 gemeenten in West Overijssel te komen tot nieuwe woonafspraken;
- uitvoering gegeven aan het Gemeentelijk Riolerings Plan;
- nieuw beleid ontwikkeld voor de openbare verlichting (bewust verlichten), aansluitend bij de visie op de openbare ruimte en het gemeentelijk duurzaamheidsbeleid;
- onder de titel “Meedoen in de openbare ruimte” invulling gegeven aan een aantal burgerinitiatieven binnen de openbare ruimte;
- te zien dat de woningmarkt zich herstelt. Dit heeft zich in 2015 geuit in toename van het aantal verkochte kavels/ verleende opties ten opzichte van de jaren daarvoor;
- het collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO) gestimuleerd. In Heeten, Nieuw Heeten en Laag Zuthem zijn CPO-projecten gerealiseerd. In Luttenberg en Heeten (tweede project) zijn initiatieven in een vergeand stadium;
- continue inzet geweest/ lobby gepleegd om te komen tot opwaardering van kruispunt Bos en ondertunneling van het spoor ter hoogte van de N348. Provinciale staten van Overijssel hebben in januari 2016 een besluit genomen tot het verder uitwerken van de voorkeursvariant (kwart klaverblad op kruispunt Bos en een ongelijkvloerse kruising van de N348 met het spoor).

Financieel resultaat 2015

Bij de zomernota 2015 was een begroot negatief resultaat voorzien van € 2,54 mln. Het “netto” rekeningsaldo 2015 komt nu uit op een negatief resultaat van € 0,06 mln. Dit resultaat is derhalve € 2,48 mln. minder nadelig dan bij de zomernota 2015 werd verwacht.

Weliswaar sluit de jaarrekening 2015 met een gerealiseerd positief resultaat van € 1,01 mln. maar hierbij moet nog rekening worden gehouden dat een bedrag van € 1,07 opnieuw door de raad beschikbaar wordt gesteld als gevolg van overlopende posten van 2015 naar 2016. Derhalve een “netto” rekeningsaldo 2015 van € 1,01 minus € 1,07 mln. is negatief € 0,06 mln.

Overlopende posten naar volgend dienstjaar

Dit zijn posten waarvoor in 2015 middelen beschikbaar zijn gesteld ten laste van de exploitatie maar die per einde boekjaar nog niet (geheel) zijn gerealiseerd. Daarom wordt voorgesteld deze middelen in 2016 opnieuw beschikbaar te stellen. Op blz. 248 is een specificatie weergegeven van deze overlopende posten.

In onderstaande tabel treft u de opbouw van het rekeningresultaat 2015 aan.

Omschrijving	Bedrag	
Begrotingsresultaat tot en met zomernota 2015	N	€ -2.535.255
Gerealiseerd resultaat 2015	V	€ 1.008.928
opnieuw beschikbaar te stellen middelen in 2016 in verband met "overlopende posten" van 2015 naar 2016	N	€ -1.064.130
Netto" rekeningsaldo 2015	N	€ -55.202
Minder nadelig rekeningsaldo 2015 dan verwacht bij zomernota 2015	V	€ 2.480.053

De belangrijkste oorzaken van dit minder nadelig rekeningresultaat 2015 ten opzichte van de zomernota 2015 zijn:

Meevallers:

- hogere algemene uitkering
- lagere subsidie peuterspeelzaalwerk
- lagere kosten DOWR-samenwerking en facilitair Raalte
- uitstel vervangingsinvesteringen beheer en onderhoud
- verkregen subsidies van derden voor een aantal projecten, waarmee in de projectopzet geen rekening was gehouden.

Tegenvaller is een hogere storting in de voorziening pensioenen en wachtgelden wethouders.

Voor een nadere analyse van het rekeningresultaat zie hoofdstuk 5.2.1. "Overzicht van baten en lasten in vogelvlucht (blz. 189 en volgende).

Reservepositie

Algemene bestemmingsreserve

Het verloop van de algemene bestemmingsreserve is in onderstaande tabel toegelicht (bedragen x € 1 mln.). Uit deze tabel blijkt dat de algemene reserve ad € 9,22 mln. per 31 december 2015 (excl. rekeningsaldo 2015) terug loopt tot een bedrag van € 5,86 mln. per ultimo 2019.

STAND ALGEMENE BESTEMMINGS RESERVE BIJ JAARREKENING 2015					
<i>genoemde bedragen x € 1 mln.</i>					
Verloop reserve	2015	2016	2017	2018	2019
stand per 1 januari		9,22	5,72	5,56	5,8
bij: rekeningsaldo 2015		1,01			
claims via raadsbesluit jaarrekening 2015 (overbrengen budgetten/kredieten ten laste van algemene bestemmingsreserve)		-2,26			
overbrengen (eenmalige) kredieten van 2015 naar 2016 ten laste van alg. bestemmingsreserve		-1,07			
overbrengen eenmalige middelen die zijn afgedekt ten laste van de algemene bestemmingsreserve		-0,18			
inzet resultaat afnemen reserves en voorzieningen (storting tot een zelfde bedrag is reeds verwerkt in eindsaldo per 31-12-2015; derhalve budgetneutraal voor algemene bestemmingsreserve)		-0,68			
Dekking begrotingsresultaten 2016-2019		-0,01	-0,16	0,24	0,06
bijdrage Trefpunt Laag-Zuthem		-0,31			
stand per ultimo jaar	9,22	5,72	5,56	5,8	5,86

Ter vergelijking met het beeld dat wij bij de programmabegroting 2016 hebben geschetst treft u in onderstaande tabel het verloop aan zoals becijferd bij de programmabegroting 2016-2019.

Stand algemene bestemmingsreserve bij programmabegroting 2016					
<i>genoemde bedragen x 1 mln.</i>					
Verloop algemene bestemmingsreserve	2015	2016	2017	2018	2019
Verwachte stand per ultimo jaar	3,27	3,26	3,1	3,35	3,42

Uit deze tabellen blijkt dat de verwachte stand van de algemene bestemmingsreserve per 31-12-2019 bij de jaarrekening 2015 € 2,44 miljoen hoger is dan bij de programmabegroting 2016 werd verwacht (€ 5,86 mln. minus € 3,42 mln.)

Belangrijkste oorzaak hiervan is dat het rekeningsaldo 2015 € 2,48 minder nadelig is dan bij de zomernota 2015 werd verwacht. Daarnaast is er een voordeel gerealiseerd op de kredietoverbrenging van 2015 naar 2016 van € 0,27 mln. Hier staat tegenover dat er in 2016 een onttrekking van € 0,31 mln. aan de algemene bestemmingsreserve heeft plaats gevonden voor de bijdrage aan het Trefpunt Laag-Zuthem.

Algemene reserve grondexploitatie

Op aandringen van de accountant is de afzet van kavels binnen de plannen de Zegge VII en Franciscushof neerwaarts bijgesteld. Voor de hieruit voortvloeiende nadelen zijn voorzieningen getroffen ten laste van de algemene reserve grondexploitatie van respectievelijk € 0,07 mln. en € 0,56 mln. Deze mutaties zijn in onderstaand overzicht verwerkt.

De algemene reserve grondbedrijf kent mede door bovenstaande mutaties per 31 december 2015 een stand van € 1,19 mln. Op basis van o.a. de geactualiseerde grondexploitaties ziet het meerjarenoverzicht van de algemene reserve grondexploitatie er bij afsluiting van de jaarrekening 2015 als volgt uit:

Stand algemene reserve grondexploitatie bij jaarrekening 2015					
<i>genoemde bedragen x 1 mln.</i>					
Verloop algemene reserve grondexploitatie	2015	2016	2017	2018	2019
Stand per ultimo jaar	1,19	1,27	1,24	1,22	1,08

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie zie de paragraaf bouwgrondexploitatie (blz. 128 en volgende)

Bij de zomernota 2016 ontvangt u de geactualiseerde projectenrapportage. In deze rapportage schetsen wij de ontwikkelingen van de diverse complexen en geven we opnieuw inzicht in de ontwikkeling van de reserve grondexploitatie. Hierbij verwerken we ook de resultaten van de per 1 januari 2016 door te voeren wijzigingen grondexploitatie als gevolg van de vernieuwingen Besluit Begroting en Verantwoording.

Egalisatiereserves sociaal domein

Binnen het sociaal domein zijn in de afgelopen jaren twee egalisatiereserves gevormd, te weten de egalisatie reserve zorg en participatie. Omdat we binnen het sociaal domein uitgaan van budgetneutraliteit worden eventuele overschotten/ tekorten binnen de WMO / Jeugdwet en participatie gestort/onttrokken aan respectievelijk de egalisatiereserve zorg en participatie.

In onderstaande tabel is het verloop van beide egalisatiereserves sociaal domein in het verslagjaar 2015 weergegeven. Uit deze tabel blijkt dat we in het eerste transitiejaar ruimschoots binnen de beschikbare middelen van het sociaal domein uitkomen.

Stand egalisatiereserves sociaal domein				
<i>genoemde bedragen x 1 mln.</i>				
Stand per ultimo	2014	2015	overheveling	2015
Zorg	2,07	3,85	-0,5	3,35
Participatie	1,37	0,55	0,5	1,05
totaal	3,44	4,4	0	4,4

Beide reserves bij elkaar opgeteld laten per eind 2015 een saldo zien van € 4,4 mln. Dit stelt ons in staat om nieuw beleid (door) te ontwikkelen en de verwachte budgetdalingen voor de komende jaren op te kunnen vangen.

De te verwachten tekorten binnen de WSW in de komende jaren en de claims die nu reeds op de participatiereserve zijn gelegd, putten deze participatie reserve echter verder uit; reden om nu een bedrag over te hevelen vanuit de zorgreserve naar de participatiereserve.

Daarom stellen wij uw raad voor om bij het vaststellen van de jaarrekening 2015 een bedrag van € 500.000 over te hevelen van de egalisatiereserve zorg naar de egalisatiereserve participatie. Hiermee kunnen we verwachte WSW-tekorten en schommelingen vanuit de Wet Werk en Bijstand ook in de komende jaren blijven opvangen. Tevens komt de reserve zorg, met een saldo van € 3,35 mln., daarmee binnen het door uw raad ingestelde maximum van € 3,5 mln.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf sociaal domein (blz.141 en volgende)

Tenslotte

De door de raad ingestelde rekeningcommissie voert op 21 juni aanstaande het onderzoek jaarrekening uit. Hierbij licht de accountant het accountantsverslag 2015 toe en de op dat moment actuele ontwikkelingen met betrekking tot de accountantsverklaring. Het concept rapport van bevindingen, inclusief sociaal domein, komt naar verwachting medio juni beschikbaar. Of op het moment van behandeling in de rekeningcommissie ook het definitieve rapport van bevindingen beschikbaar is, is op dit moment nog onzeker.

Burgemeester en wethouders van Raalte,

de secretaris
Karin Cornelissen

de burgemeester
Martijn Dadema

Voorwoord

Voor u ligt de programmarekening 2015 van de gemeente Raalte. Met dit sluitstuk van de budgetcyclus 2015 leggen we als college van Burgemeester en Wethouders verantwoording af aan de gemeenteraad over het gevoerde beleid. Het is gebruikelijk dat de verslaglegging voor een ieder ter inzage wordt gelegd en op de website wordt gepubliceerd.

Programmarekening (jaarverslag / jaarrekening)

De programmarekening 2015 is opgedeeld in een jaarverslag en een jaarrekening. Het jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording en de diverse paragrafen. Over dit onderdeel wordt geen accountantsverklaring afgegeven. Wel stelt de accountant vast dat de inhoud van het jaarverslag niet in strijd is met de jaarrekening.

De jaarrekening bestaat uit het overzicht van baten en lasten en de balans met toelichtingen en is door de accountant gecontroleerd en voorzien van een controleverklaring.

Wij hopen dat u met deze verslaglegging een instrument in handen heeft voor een goede invulling van uw controlerende rol.

Burgemeester en wethouders van Raalte,

6 juni 2016.

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1. Verantwoording beleid

Het programmaverslag en de financiële vertaling daarvan in de programmarekening, vormen het sluitstuk van de gemeentelijke planning- en controlcyclus.

In de meerjarenbegroting 2015-2018 zijn de beleidsvoornemens, de beschikbare middelen en de daaraan gekoppelde resultaten en prioriteitstellingen opgenomen.

Over de vorderingen in de uitvoering van deze beleidsvoornemens en de aanwending van de beschikbaar gestelde middelen wordt jaarlijks in de zomernota aan de raad gerapporteerd. Het nu voorliggende afsluitende jaarverslag en de jaarrekening zijn de belangrijkste documenten voor het afleggen van verantwoording over gemeentelijke prestaties en bestedingen. Formeel dienen de documenten twee doelen:

1. verantwoording van ons als college aan de gemeenteraad;
2. verantwoording van de gemeenteraad aan de bevolking die hij vertegenwoordigt.

Zoals al aangegeven dient er voor de verslaglegging een onderscheid te worden gemaakt in jaarverslag en jaarrekening.

Het onderdeel jaarverslag geeft inzicht in de realisatie van de programma's. Dit inzicht wordt verkregen door een uitwerking te geven van:

- de mate waarin de doelstellingen zijn gerealiseerd;
- de wijze waarop geprobeerd is de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken.

De jaarrekening, waar het oordeel van de accountant over het getrouwe beeld en de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties betrekking op heeft, bevat:

- de gerealiseerde baten en lasten per programma;
- het overzicht van de gerealiseerde dekkingsmiddelen;
- het totaal saldo van baten en lasten;
- de werkelijke toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;
- het gerealiseerde resultaat na bestemming.

Volgens de BBV-voorschriften worden eerst alle baten en lasten van de programma's gepresenteerd. Vervolgens wordt het resultaat bepaald en daarna wordt het resultaat bestemd. Op dat moment vinden toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves plaats.

De succesindicatoren, die bij de diverse programma's zijn vermeld, die zijn ontleend aan het tweejaarlijks onderzoek "Waarstaatjegemeente" zijn met ingang van de begroting 2016 vervangen door nieuwe indicatoren. Dit betekent echter ook dat over 2015 geen nieuwe cijfers beschikbaar komen. In 2016 zijn de gegevens van Waar staat je gemeente op basis van de nieuwe standaarden weer beschikbaar.

1.2 Leeswijzer

In de begroting en rekening 2015 zijn de volgende programma's opgenomen:

- 1.1 Bestuur en Dienstverlening
- 1.2 Veiligheid en Handhaving
- 2.1 Onderwijs
- 2.2 Welzijn
- 2.3 Sport
- 3.1 Arbeidsparticipatie en Inkomen
- 4.1 Wonen en woon- en werkomgeving
- 4.2 Integraal Beheer Openbare Ruimte
- 4.3 Milieu en Duurzaamheid
- 5.1 Maatschappelijke ondersteuning, begeleiding en jeugdhulp
- 6.1 Ruimtelijke Ordening
- 6.2 Economie
- 6.3 Bereikbaarheid en Mobiliteit

De algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien zijn niet ondergebracht in een afzonderlijk programma.

Met het jaarverslag is geprobeerd om inzicht te geven in de mate waarin de doelstellingen zijn gerealiseerd en de wijze waarop geprobeerd is de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken.

Dit uit zich in **hoofdstuk 2**, waar aan de hand van de programma's de volgende W-vragen worden beantwoord:

- Wat hebben we ervoor gedaan?
- Wat hebben we ermee bereikt?

In **hoofdstuk 3** wordt een nadere toelichting gegeven in de voorgeschreven paragrafen.

Deze toelichting geeft een dwarsdoorsnede van de financiële positie gezien vanuit het perspectief van de volgende onderdelen:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Sociaal domein.

In **hoofdstuk 4** vindt u de balans met grondslagen en toelichting op de balans.

In **hoofdstuk 5** wordt antwoord gegeven op de W-vraag "Wat heeft het ons gekost?". Hier wordt het financieel resultaat per programma weergegeven. Naast het resultaat 2015 zijn ook de resultaten 2014 weergegeven. Ook wordt hier de jaarrekening in een vogelvlucht toegelicht.

U treft in **hoofdstuk 6** enkele financiële bijlagen aan, waaronder de Sisa-bijlage.

In **hoofdstuk 7** is de controleverklaring opgenomen.

Als afsluiting treft u het raadsbesluit aan tot vaststelling van de programmarekening 2015 en de bestemming van het rekeningsaldo.

Hoofdstuk 2. Jaarverslag

Inleiding

Om een heldere verslaglegging af te geven over het gevoerde beleid in 2015, is de programmaverantwoording in navolging van de programmabegroting 2015 opgebouwd uit 6 thema's met de daar onderliggende 13 programma's. Zo zijn de resultaten in de programmarekening 2015 te vergelijken met het geraamde in de programmabegroting 2015.

1. Raalte is

1.1 BESTUUR EN DIENSTVERLENING

1.2 VEILIGHEID EN HANDHAVING

Programma 1.1

Bestuur en dienstverlening

Thema

Portefeuillehouder

Programmacoördinator

Raalte is

Burgemeester Dadema

Gemeentesecretaris K. Cornelissen

Wat willen we bereiken?

Raalte is een gemeente met negen levendige kernen en een vitaal platteland. Daar zijn we trots op, dat willen we behouden en door ontwikkelen. Wij willen de kracht benutten van mensen, bedrijven, scholen en andere organisaties in alle kernen. We willen de vitaliteit en veerkracht van de Raalter samenleving aanspreken en ervoor zorgen dat de samenleving zelf vorm geeft aan de invulling en uitvoering van de eigen en gedeelde belangen. We streven naar bestuurlijke zelfstandigheid door samenwerking. Samenwerking met verschillende buurgemeenten en met zorg- en maatschappelijke partners. Inwoners en organisaties mogen van de gemeente verwachten dat zowel de collectieve- als de individuele dienstverlening goed is. We sluiten waar mogelijk aan bij de vragen van inwoners en organisaties.

Relevante ontwikkelingen:

- De wereld om ons heen verandert snel en de rol van de overheid verandert daarin mee. Steeds meer komen initiatieven voor beleid en de uitvoering daarvan te liggen bij inwoners en organisaties binnen onze gemeente. Raalte kent een bloeiend verenigingsleven, een goed georganiseerd bedrijfsleven en de sociale cohesie is over het algemeen uitstekend. Dit biedt kansen om als gemeente deze veranderende rol van meer faciliteren en ondersteunen en minder regisseren actief op te pakken. Een omslag van burgerparticipatie naar overheidsparticipatie sluit daarbij aan.
- Er komen nieuwe taken in het sociale domein op de gemeente af die uitgevoerd moeten worden met minder financiële middelen. Dat vraagt om een open bestuursstijl waarbij we ruimte willen geven aan de inbreng van inwoners en organisaties. Het vraagt ook om een goede samenwerking tussen ambtelijke organisatie, college, gemeenteraad en samenleving.
- We moeten invulling geven aan een ingrijpende bezuinigingsopgave als gevolg van rijksbezuinigingen en de financiële middelen die sterk onder druk staan.
- De maatschappij, nieuwe technische mogelijkheden en noodzakelijke bezuinigingen leiden tot vergaande digitalisering van de dienstverlening en de bedrijfsvoering. De organisatie moet hiermee meer in de pas lopen.

Doelstellingen:

1. Er is vertrouwen van de burgers in het gemeentebestuur.
2. De inwoners van Raalte zijn tevreden met de mate waarin zij bij planvorming worden betrokken en de ruimte die zij ervaren om initiatieven te nemen met betrekking tot gemeentelijke zaken.
3. De inwoners van Raalte zijn tevreden over de dienstverlening van de gemeente.
4. De inwoners van Raalte zijn positief over de informatie en de diensten via de gemeentelijke website.
5. De bezuinigingstaakstellingen realiseren.

Waar meten we ons succes aan af?

Doel	Indicator	Werk. 2013	Werk. 2014	Begr 2015	Werk. 2015
1.1	Score vertrouwen burgers in B&W	5,8	*	6,3	*
1.2	Ik voel mij vertegenwoordigd door de gemeenteraad	5,1	*	5,4	*
2.1	Score betrokkenheid burger bij totstandkoming plannen	5,5	*	5,7	*
2.2	Score betrokkenheid bij de uitvoering van gemeentelijke plannen	5,5	*	5,7	*
3.1	Score indicator oordeel bezoeker doorlooptijd	8,1	*	7,5	*
3.2	Score indicator oordeel over duidelijkheid informatie	8,5	*	7,5	*
4.1	Score indicator oordeel burgers over informatie via website	6,8	*	7	*

* niet gemeten in 2014 en 2015.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 Zowel bestuurlijk als ambtelijk ligt er de uitdaging om de juiste positie te vinden in een maatschappijgerichte aanpak waarbij overheidsparticipatie centraal staat. In 2015 gaan we ons daarom oriënteren op wat de omslag naar overheidsparticipatie voor het handelen van raad, college en organisatie betekent. De raad wordt hier nadrukkelijk bij betrokken. De inzichten die hieruit ontstaan worden in 2016 mede benut om voorstellen uit te werken om de regels en procedures tot een werkbaar minimum te beperken.
- 2.1 Bij initiatieven uit de samenleving richten wij het bestuurlijk proces in op de nieuwe verhoudingen tussen gemeente en samenleving.
- 3.1 We implementeren Hostmanship, een werkwijze die onze klantgerichtheid naar een nog hoger niveau brengt.
- 4.1 Om te werken aan de groei van klanttevredenheid en efficiëntere bedrijfsvoering wordt het Programma Digitalisering Dienstverlening uitgevoerd. Door dit programma werken we vanaf 1 juli 2016 volledig digitaal en verloopt de meerderheid van onze dienstverlening via het dienstverleningskanaal 'Internet'.
- 4.2 Vanaf 2015 is www.Raalte.nl sterk vernieuwd. Vanuit de zogenaamde top-taken-gedachte wordt de site ingericht om het voor onze klanten zodanig aantrekkelijk te maken dat het kanaal Internet door hen verkozen wordt boven alle andere kanalen.
- 5.1 Wij continueren acties en zetten nieuwe acties in gang gericht op het realiseren van de ombuigingen zoals vastgesteld bij raadsbesluit van 3 juli 2014. Bij de reductie op formatie willen wij de frictiekosten beperken door het opzetten van een strategische personeelsplanning.

Wat hebben we ervoor gedaan en wat hebben we ermee bereikt?

- 1.1 Zowel bestuurlijk als ambtelijk heeft 2015 in het teken gestaan van de vraag wat de omslag naar overheidsparticipatie voor het handelen van het bestuur en de organisatie betekent. Het college en de raad hebben in een tweetal bijeenkomsten met elkaar van gedachten gewisseld. Ambtelijk zijn er diverse ontwikkelbijeenkomsten georganiseerd. Leidinggevenden zijn gestart met een leiderschapsprogramma gericht op de nieuwe rol van de overheid. De inzichten die hieruit zijn ontstaan, worden onder andere benut bij de herziening van het kapbeleid en het actieplan economische speerpunten. Voor een uitvoerige beschrijving van de activiteiten zie het kopje nieuw beleid.
- 2.1 Een ambtelijke verbindingsgroep overheidsparticipatie is van start gegaan om initiatieven vanuit de samenleving te stimuleren en regisseren. Deze verbindingsgroep wil verder nadenken om bestuurlijke processen in te richten op de nieuwe verhoudingen tussen gemeente en samenleving. In 2016 zetten we verder in op het leren en experimenteren hiermee.
- 3.1 Verbeteren van dienstverlening en communicatie zijn opgenomen in de Ontwikkelagenda, als belangrijke voorwaarde om als organisatie een gewaardeerd partner te kunnen zijn.
- 4.1 Op 30 november is het zaaksysteem ingevoerd om digitaal werken mogelijk te maken. De inkomende post wordt gedigitaliseerd en digitaal afgehandeld. Bij de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) wordt gewerkt aan een afzonderlijk breed zaaksysteem op het gebied van de Wabo. Het zaakgericht werken bij participatie is voorlopig “on hold” gezet totdat er een koppeling met het klantsysteem op het sociaal domein (GWS) gereed is. Deze ontwikkelen we in Dimpact samen met andere gemeenten. Daarmee wordt het doel vanaf 1 juli 2016 volledig digitaal te werken niet gehaald.
- 4.2 De top-taken-gedachte is eind 2014 geïmplementeerd. Uit metingen blijkt dat de top-taken-gedachte ertoe heeft geleid dat klanten de informatie makkelijker kunnen vinden en dat we in 2015 ook de juiste producten tot top-taak hebben gemaakt.
- 5.1 De acties gericht op het realiseren van de ombuigingen liggen grotendeels op koers. In 2015 hebben we het instrument van strategische personeelsplanning op een aantal vacatures ingezet. Voor een uitvoerige beschrijving hiervan verwijzen we naar de bedrijfsvoeringsparagraaf.

Nieuw beleid: Overheidsparticipatie

In 2015 zijn de eerste stappen in de omslag naar overheidsparticipatie gezet. Zowel bestuurlijk als ambtelijk hebben we op 3 februari onder leiding van een externe gediscussieerd om tot een duidelijker gezamenlijk beeld van overheidsparticipatie te komen. “Dit gezamenlijke beeld is in het tweede kwartaal vertaald in de Ontwikkelagenda voor de gemeente Raalte, waarin de ontwikkeling van de organisatie op weg naar meer overheidsparticipatie een hele belangrijke plek inneemt. In juni is de Ontwikkelagenda en het daarbij behorende begrip “gewaardeerd partnerschap” gepresenteerd aan de raad. Het college en de raad hebben bij de start van het politieke seizoen op 30 oktober met elkaar verder van gedachten gewisseld. De raad heeft op initiatief van een raads werkgroep het initiatiefvoorstel overheidsparticipatie en bestuurlijke vernieuwing op 26 november vastgesteld. De uitwerking daarvan, “De raad op pad”, kent zijn vervolg in 2016 met een start in Luttenberg. Het college heeft werkbezoeken afgelegd bij partnergemeenten om van te leren. Ambtelijk zijn er diverse ontwikkelbijeenkomsten op locatie georganiseerd en zijn leidinggevenden gestart met een leiderschapsprogramma gericht op de nieuwe rol van de overheid. De verbindingsgroep Overheidsparticipatie coördineert het geheel met als doel om allerlei voorbeelden, initiatieven en vragen met elkaar te verbinden en om van elkaar te leren.

Programma 1.2

Veiligheid en handhaving

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte is
Burgemeester Dadema
Eenheidsmanager A. Nijman

Wat willen we bereiken?

Raalte is een relatief veilige gemeente en dat willen we graag zo houden. Van belang is dat inwoners zich veilig voelen in en op straat en in hun eigen buurt en leefomgeving. Enerzijds dragen de inwoners zelf verantwoordelijkheid voor de veiligheid door zich bijvoorbeeld aan de verkeerssnelheid te houden of door (inbraak) preventieve maatregelen te treffen. Ook goed noaberschap draagt bij aan het gevoel van veiligheid. Anderzijds ligt hier ook een regiefunctie voor de gemeente in de richting van alle andere partners in de veiligheidsketen.

Relevante ontwikkelingen:

- In het kader van de drie decentralisaties wordt er in de aanpak op een aantal geprioriteerde veiligheidsgebieden een stap gemaakt van een meer repressieve aanpak naar een meer preventieve aanpak. Dat vereist samenwerking met zowel interne als externe partners en informatiedeling.
- Een aantal reorganisaties (politie, brandweer, gerechtelijke kaart) zorgt er voor dat de burgemeester minder directe invloed heeft op de manier waarop de uitvoerende diensten invulling geven aan de prioriteiten binnen de gemeente Raalte.

Doelstellingen:

1. Een stabilisatie of mogelijk een daling van het aantal (gewelds)misdrijven.
2. Een stabilisatie of mogelijk een verhoging van het veiligheidsgevoel van inwoners.
3. Een daling van het aantal woninginbraken.
4. Een daling van het aantal gevallen van huiselijk geweld en woonoverlast.
5. Vermindering van overlast in de openbare ruimte, met als prioriteit vermindering overlast door (jeugd)groepen.
6. De inwoners van de gemeente Raalte beoordelen de controle en het handhaven van regels met tenminste een 6,0.

Waar meten we ons succes aan af?

Doel	Indicator	Werk. 2013	Werk. 2014	Begr. 2015	Werk. 2015
1.1	Het aantal geregistreerde misdrijven	1.059	808	<1.005	751
2.1	Het rapportcijfer veiligheid in de eigen buurt / woonomgeving	7,5 *	7,3		
3.1	Het aantal geregistreerde woninginbraken	99	93	<100	61
4.1	Het aantal geregistreerde gevallen van huiselijk geweld **	27	29	<22	34
4.2	Het aantal geregistreerde gevallen van woonoverlast/burengerucht	79	60	<79	48
5.1	Het aantal overlastmeldingen	651	695	<627	615
5.2	Het aantal jeugd gerelateerde overlastmeldingen	100	92	<120	99
6.1	Score controle en handhaving van regels door de gemeente ***	5,9	---	5,5	---

* Betreft cijfer voor 2012

** Het gaat hier specifiek om het aantal geregistreerde misdrijven, waarbij sprake is van huiselijk geweld.

*** Niet gemeten in 2014 en 2015.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 In het integraal veiligheidsbeleid wordt prioriteit gegeven aan het in stand houden van een veilige thuissituatie voor iedereen. Hieronder valt ook het tegengaan van misdrijven
- 1.2 Op alle geprioriteerde onderwerpen uit het veiligheidsbeleid op een integrale manier samenwerken en informatie delen. Kortom, we worden een informatiegestuurde gemeente.
- 1.3 Goede werkafspraken maken in het kader van de drie decentralisaties om zo de verantwoordelijkheden die betrekking hebben op veiligheid goed te borgen in de organisatie.
- 2.1 Door prioriteit te geven aan de bestrijding van High Impact Crimes zoals woninginbraken en geweldsmisdrijven en te investeren in de fysieke kwaliteit van de woonomgeving, neemt het veiligheidsgevoel toe met een hoger rapportcijfer tot gevolg.
- 3.1 Veel voorlichting geven in het kader van preventie om daarmee zoveel mogelijk woninginbraken te voorkomen.
- 4.1 Consequent gebruik maken van de wet op het tijdelijk huisverbod.
- 4.2 We merken mogelijke sociale problematiek die kan leiden tot verstoring van openbare orde en of individuele vrijheid in een zo vroeg mogelijk stadium op.
- 5.1 Onze inwoners vragen om vaker en sneller overlast te melden wanneer daar sprake van is en gaan deze meldingen integraal verzamelen.
- 5.2 Inzetten op een preventieve aanpak in het kader van de aanpak van jeugdgroepen en bieden jeugd alternatieven om zo overlast tot een minimum te beperken.
- 6.1 We zetten het handhavingsbeleid 2015 in, gericht op het naleven van de noodzakelijke wet- en regelgeving.

- 6.2 Zo weinig mogelijk regels en procedures. Regels en procedures die nodig zijn gaan we adequaat handhaven. In het vast te stellen integraal handhavings-uitvoeringsplan (HUP) leggen we onze prioriteiten vast
- 6.3 Voorbereidingen treffen voor het verhogen van kostendekkenheid van leges conform de besluiten die de gemeenteraad hierover heeft genomen. De leges evenementen worden, conform het raadsbesluit 3 juli jl., hierbij niet betrokken.
- 6.4 Voorbereidingen treffen voor het afschaffen van stookontheffingen. We zorgen ervoor dat hierover besluitvorming plaatsvindt zodat deze bezuiniging in 2015 kan worden ingeboekt. In onze voorbereiding onderzoeken we de mogelijkheid voor het gratis afvoeren van snoeihout.
- 6.5 We gaan voorstellen formuleren die leiden tot besluitvorming met betrekking tot de in te boeken bezuiniging op interne personele formatie Handhaving en de reductie van inzet van bij de politie in dienst zijnde Boa's.

Wat waren in 2015 nieuwe relevante ontwikkelingen?

In 2015 is de vluchtelingencrisis ontstaan. Dit heeft geleid tot meer afstemming zowel intern als extern. Tevens heeft dit geleid tot de keuze om in de gemeente Raalte een AZC te plaatsen. Ook heeft het jihadisme en radicalisering landelijk prioriteit gekregen waardoor dit binnen de gemeente Raalte ook het geval is.

Wat hebben we ervoor gedaan en wat hebben we ermee bereikt?

- 1.1 De gemeente Raalte is begonnen met de lokale uitwerking van de Aanpak Voorkoming Escalatie (AVE). Hieraan wordt in 2016 verder gewerkt (dit hangt ook samen met 1.3, 4.2 en 5.2).
- 1.2 Door verschillende overlegstructuren is informatie gedeeld en gezamenlijk tot oplossingen gekomen. Denk daarbij aan het Zorg- en Veiligheidsoverleg waar problematiek in een vroeg stadium kan worden opgemerkt en indien nodig tijdig kan worden ingegrepen.
- 1.3 Binnen de gemeente Raalte bestaat al een aantal goede randvoorwaarden als het gaat om de verbinding tussen het zorg- en het veiligheidsdomein. In 2016 staat het borgen van afspraken in dit kader centraal. Zo wordt er gewerkt aan de aanpak ter voorkoming van escalatie (AVE) en wordt er extra aandacht gegeven aan de aanpak van bijvoorbeeld verwarde personen.
- 2.1 In 2016 komt er weer een veiligheidsmonitor. Hieruit moet blijken of de inspanningen in het kader van High Impact Crimes (zoals het instellen van een keurmerk veilig ondernemen en het faciliteren van WhatsApp groepen) hebben geleid tot een groter veiligheidsgevoel.
- 3.1 De gemeente Raalte heeft een persbericht verstuurd met informatie in het kader van preventie. Daarnaast is er, onder andere door de burgemeester en de politie, via social media gecommuniceerd. De gemeente Raalte heeft meegedaan aan het donkere dagen offensief.
- 4.1 De wet op het huisverbod is consequent toegepast. In 2015 zijn 4 huisverboden opgelegd.
- 4.2 zie 1.2.
- 5.1 Hoewel dit in verband met andere prioriteiten in 2015 niet actief is opgepakt, laat het ontstaan van verschillende WhatsApp groepen en buurtpreventieprojecten zien dat de samenleving hierin zelf ook initiatief toont.
- 5.2 In 2015 is in een vroeg stadium een jeugdgroep in beeld gebracht. Er zijn brieven verstuurd aan de ouders, er zijn plannen van aanpak opgesteld en HALT-trajecten voorgesteld.

6.1/6.2

In het jaarverslag Integrale Handhaving 2014 hebben we het handhavings-uitvoeringsprogramma geëvalueerd. Dit jaarverslag is in het voorjaar 2015 na vaststelling aan de raad aangeboden. In 2015 hebben we handhavingsactiviteiten uitgevoerd op basis van het vastgestelde handhavingsuitvoeringsplan 2015. Uitgevoerde handhavingsactiviteiten zijn op hoofdlijnen afgestemd op de in het uitvoeringsprogramma vastgelegde prioriteiten en inspanningen

- 6.3 Bij de vaststelling van de leges voor de begroting 2016 zijn de door de raad voorgestane aanpassingen in verband met bezuinigingstaakstellingen verwerkt. De aangepaste leges worden in 2016 in rekening gebracht.
- 6.4 Tijdens de begrotingsraad op 5 november 2015 is een motie aangenomen, speciaal gericht op het behoud van de mooie traditie van de paasvuren. De raad heeft begin 2016 besloten om het stoken van vuren in de openlucht alleen met Pasen toe te staan op basis van een 5-jarige ontheffing op grond van de Wet Milieubeheer en de APV. Daarmee kan pas vanaf 2016 de bezuiniging worden ingeboekt.
- 6.5 Wij hebben de bezuinigstaakstelling op Boa's in het domein openbare ruimte per 1 januari 2016 doorgevoerd.. De bezuinigingen op het gebied van personele formatie op handhaving wordt gevoerd in het totaal kader van het HUP 2016 waarvan vaststelling plaatsvindt in het 1^e kwartaal 2016.

2. Raalte leeft

2.1 ONDERWIJS

2.2 WELZIJN

2.3 SPORT

Programma 2.1

Onderwijs

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte leeft
Wethouder F. Niens
Eenheidsmanager A. Nijman

Wat willen we bereiken?

Goed onderwijs is een belangrijk speerpunt van de gemeente Raalte. In de afgelopen bestuursperiode hebben we fors geïnvesteerd in onderwijshuisvesting. Basisonderwijs vervult een belangrijke functie in onze dorpen. Daarom zetten we in op behoud van onderwijs in alle kernen. Daarbij streven we er naar dat alle leerlingen het recht van onderwijs volledig benutten. Kinderopvang en peuterspeelzaal moeten bereikbaar blijven. Ook voor mensen met een smalle beurs.

Relevante ontwikkelingen:

- Harmonisatie financiering peuterspeelzaalwerk en kinderopvang: door het peuterspeelzaalwerk financieel te harmoniseren met de kinderopvang (dat wil zeggen dat ook voor de bekostiging van het peuterwerk gebruik wordt gemaakt van de Kinderopvangtoeslag van de belastingdienst) wordt het peuterspeelzaalwerk voor ouders – uitgezonderd de hoge inkomens - goedkoper.
- Passend onderwijs moet er voor zorgen dat leerlingen in de toekomst een zo passend mogelijke plek in het onderwijs krijgen. De samenwerkingsverbanden die voor het passend onderwijs zijn geformeerd worden verantwoordelijk voor de toekenning en bekostiging van lichte en zware ondersteuning aan kinderen met een extra onderwijsbehoefte. Ieder samenwerkingsverband krijgt een eigen budget voor extra ondersteuning. Betalen en bepalen van onderwijsondersteuning komt hiermee in één hand. De beschikbare middelen worden landelijk naar rato van het aantal leerlingen verdeeld, de zogenaamde verevening. De verevening pakt voor het samenwerkingsverband waar de scholen uit de gemeente Raalte onder vallen financieel gezien negatief uit. Deze regio wordt gekort in haar middelen.
- In verband met de overheveling van middelen voor het buitenonderhoud scholen heeft in 2014 een nulmeting plaatsgevonden van het onderhoudsniveau van alle schoolgebouwen en zijn met schoolbesturen afspraken gemaakt over de onderhoudsplanning. Dit is het vertrekpunt voor de beoordeling van huisvestingsverzoeken in de toekomst. Het onderhoud is met ingang van 2015 naar de scholen gedecentraliseerd. Op dat vlak heeft de gemeente geen taak meer.

Doelstellingen:

1. In elke kern is tenminste één voorziening voor basisonderwijs aanwezig en daarnaast dient er passende huisvesting te zijn voor het middelbaar onderwijs in Raalte-dorp.
2. Kinderen in de gemeente Raalte worden optimaal voorbereid voor de basisschool doordat meer dan 75% van de 2,5 - 4 jarigen aan de voorschoolse voorzieningen deelneemt.
3. Alle kinderen in de gemeente Raalte van 4 t/m 8 jaar, zijn logopedisch gescreend en gecontroleerd en zo nodig doorverwezen.
4. Verminderen herhaaldelijk ongeoorloofd schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten.
5. Het op een zo efficiënt mogelijke wijze aanbieden van leerlingenvervoer conform de wettelijke voorschriften en daarbij de zelfredzaamheid van de doelgroep te bevorderen.
6. De bezuinigingstaakstellingen realiseren.

Waar meten we ons succes aan af?

Doel	Indicator	Werk. 2013	Werk. 2014	Begr. 2015	Werk. 2015
1	Aanwezigheid van tenminste 1 voorziening voor basisonderwijs per kern	Ja	Ja	Ja	Ja
2	Het percentage 2,5 tot 4 jarigen, dat deelneemt aan de voorschoolse voorzieningen	73%	78%	> 75%	90,40%
3	Het percentage logopedisch gescreende kinderen	100%	100%	100%	100%
4.1	Het percentage leerlingen dat herhaaldelijk school ongeoorloofd verzuimd en gemeld is bij de leerplichtambtenaar	1,2% *	1,2%	1%	1,8%
4.2	Het percentage leerlingen dat ongeoorloofd schoolverzuim vertoont, gemeld is en na interventies door de leerplichtambtenaar niet in herhaling vervalt	76% *	73,3%	75%	76,30%
4.3	Het percentage voortijdige schoolverlaters (jongeren tussen de 12 en 23 jaar zonder startkwalificatieniveau) dat wordt herplaatst in een opleiding of werkplek	88%	90%	90%	90%

* schooljaar 2012-2013

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1. We willen de bestaande huisvestingscapaciteit van scholen, gelet op de verwachte daling van het leerlingenaantal, in overleg met de onderwijsbesturen en andere maatschappelijke partners zo effectief en efficiënt mogelijk inzetten. Dit om leegstand in de toekomst te voorkomen.
- 1.2. De nieuwbouw voor de sector HAVO/VWO van het Carmel College Salland wordt gerealiseerd, evenals de brede school Raalte-dorp en de basisschool in Lierderholthuis.
- 2.1. Als gevolg van de harmonisatie financiering peuterspeelzaalwerk en kinderopvang voor werkende ouders zijn in 2014 nieuwe lokale subsidievoorschriften opgesteld, die gelden per 1 januari 2015. Door de lagere ouderbijdrage (voor de meeste ouders) wordt het peuterwerk zo toegankelijk gehouden. In 2015 wordt geëvalueerd hoe de nieuwe subsidietoetsingskaders in de praktijk uitpakken, ook ten aanzien van de deelname van peuters aan het peuterwerk en in hoeverre dat aanleiding geeft tot aanpassing. Ook ontwikkelingen waarvan nu de effecten nog moeilijk ingeschat kunnen worden, worden bij deze evaluatie betrokken.
- 2.2. Door heldere resultaatafspraken te maken met betrokken partijen borgen we de kwaliteit van de voorschoolse educatie.
- 3.1. De logopedist screent alle kinderen in de leeftijd van 4 tot 6 jaar waarna, indien nodig, t/m 8 jaar een follow-up, in de vorm van een schoollogopedische controle, verricht wordt. Bij doorverwijzing en na de follow-up wordt advies over verdere logopedische interventie gegeven.
- 4.1. Deelnemen aan het multidisciplinair casuïstiekoverleg op basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs. In dit overleg stemmen school, jeugdhulpverlening en leerplichtambtenaar hun aanpak af rond het voorkomen van schoolverzuim.
- 4.2. Vervullen van een schakelfunctie naar het zorgnetwerk (onder andere CJG, ketenregisseur, Bureau Jeugdzorg) om problematiek op andere leefgebieden die belemmerend zijn voor de schoolgang, aan te pakken.
- 4.3. Jongeren zonder startkwalificatie en inkomsten beneden de € 300 per maand, projectmatig terug leiden naar school dan wel werk. Verder wordt onderzocht of de aanpak van voortijdige schoolverlaters die meer dan een jaar geen onderwijs volgen, lokaal uitgevoerd kan gaan worden.
- 5.1. Door middel van een recente aanbesteding van het leerlingenvervoer beogen we een efficiëntere inzet, met behoud van een adequate bereikbaarheid voor het passend onderwijs.
- 6.1. Acties in gang zetten om bezuinigingen te realiseren.

Wat hebben we ervoor gedaan en wat hebben we ermee bereikt?

- 1.1. Samen met de scholen zijn de eerste verkennende gesprekken geweest over de te verwachte krimp en hoe deze op te vangen. De scholen hebben voor dit onderzoek een subsidie aangevraagd bij het rijk, de gemeente ondersteunt de scholen hierin.
- 1.2. De nieuwbouw voor de sector HAVO/VWO van het Carmel College Salland, evenals de brede school Raalte-dorp en de basisschool in Lierderholthuis zijn in 2015 gerealiseerd.
- 2.1. De nieuwe subsidie toetsingskaders hebben er toe geleid dat het aantal peuters in de gemeente Raalte dat deelneemt aan peuterwerk aanzienlijk is gestegen. De uitgaven aan peuterwerksubsidie zijn als gevolg van de harmonisatie financiering peuterspeelzaalwerk en kinderopvang voor werkende ouders gedaald. De evaluatie van de nieuwe subsidietoetsingskaders, samen met de kinderdagverblijven, heeft geleid tot kleine aanpassingen om zo de efficiëntie en effectiviteit te verhogen.
- 2.2. In 2015 is veelvuldig overleg geweest met de kinderdagverblijven om de uitgangspunten van het peuterwerk en voor- en vroegschoolse educatie (vve) goed uit te kunnen voeren. Daarbij is door middel van de periodieke verantwoording scherp toegezien op de werkwijze en de resultaten van het peuterwerk en de vve.
- 3.1. In 2015 heeft de logopedist alle kinderen in de gemeente Raalte van 4 t/m 8 jaar gescreend.
- 4.1 en 4.2

In 2015 zijn de afspraken met betrekking tot de aansluiting van het onderwijs op de lokale zorgstructuur verder uitgediept. Scholen, CJG en Leerplicht werken nu nauw met elkaar samen om de begeleiding van jongeren die door omstandigheden dreigen uit te vallen of zijn uitgevallen, integraal op te pakken. Daarbij fungeert het CJG als vaste contactpersoon voor een (voor)school. Zij ondersteunt en adviseert het schoolondersteuningsteam en neemt bij gezinsproblematiek de casusregie.
- 4.3. In 2015 is met regiomiddelen ingezet op de kwetsbare jongeren, jongeren zonder startkwalificatie en zonder inkomen. De uitvoering gebeurt lokaal door de jongerenadviseur Raalte (via het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt). Dit project loopt tot mei 2016. Daarnaast is de nieuwe werkwijze voor het preventief begeleiden van leerlingen die langer dan 1 jaar niet ingeschreven staan bij een school en/of geen duurzame arbeid verrichten (LVSV), van start gegaan.
- 5.1. Door de recente daling in het aantal leerlingen dat gebruik maakt van het leerlingenvervoer hebben we de beoogde bezuinigingen gerealiseerd. In 2015 heeft de raad een nieuwe verordening en het college nieuwe beleidsregels voor leerlingenvervoer vastgesteld. Hierdoor worden leerlingen meer gestimuleerd zelfstandig te reizen met het openbaar vervoer. Daarbij is de bereikbaarheid voor het passend onderwijs gewaarborgd.
- 6.1. Bezuinigingen 2015 zijn gerealiseerd.

Programma 2.2

Welzijn

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte leeft
Wethouders G. Hiemstra en F. Niens
Eenheidsmanager A. Nijman

Wat willen we bereiken?

De dorpen en buurten in de gemeente Raalte zijn de plaatsen waar mensen elkaar ontmoeten en waar sociale en maatschappelijke binding ontstaat en vorm krijgt. Daar ontstaat noaberschap en zorgen de inwoners ervoor dat er een rijk sport- en verenigingsleven is. Vrijwilligers zijn hierbij het cement van onze samenleving en zetten zich steeds weer belangeloos in. We willen mensen in de gelegenheid stellen om elkaar te ontmoeten en op alle vlakken te participeren in de samenleving. De multifunctionele accommodaties ontwikkelen zich in de verschillende kernen tot het kloppend hart waar tal van activiteiten worden georganiseerd voor jong en oud. Wij koesteren het vele werk dat de vrijwilligers voor de samenleving doen. We willen inwoners en maatschappelijke partners ruimte geven om vorm en inhoud te geven aan eigen initiatieven. De gemeente zit nadrukkelijk minder op kop, maar faciliteert. Samen staan we sterk, daar ontwikkelt zich de kracht van de kern.

Relevante ontwikkelingen:

Doordat de financiële middelen van de gemeente sterk onder druk staan, wordt het in stand houden van het voorzieningenniveau steeds meer een uitdaging voor de lokale gemeenschap.

Doelstellingen:

1. De inwoners van de gemeente Raalte beoordelen de welzijnsvoorzieningen (buurthuis, jongerencentrum) met een 6,0 of hoger.
2. Het percentage inwoners dat vrijwilligerswerk doet is minimaal 36%.
3. De inwoners van de gemeente Raalte beoordelen het culturele klimaat in Raalte met een 6,8 of hoger.
4. De gemeente wil de leefbaarheid op peil houden waarbij nadrukkelijk uitgegaan wordt van de creativiteit, innovatie en eigen kracht van onze inwoners en maatschappelijke partners.
5. Invulling geven aan de bezuinigingstaakstellingen 2015-2018.

Waar meten we ons succes aan af?

Doel	Indicator	Werk. 2013	Werk. 2014	Begr. 2015	Werk. 2015
1	Score op welzijnsvoorzieningen	6	*	6	*
2	Percentage vrijwilligers		34%	36%	nnb
3	Score op cultuur	6,8	*	6,8	*

* Niet gemeten in 2014 en 2015.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. We willen de realisatie van multifunctionele accommodaties afronden en deze doorontwikkelen.
2. We willen om deskundigheid te bevorderen vrijwilligers faciliteren en ondersteunen (onder andere door kadercursussen).
- 4.1. We ondersteunen de centrale bibliotheek door inzet van mensen en subsidies om de bibliotheekfunctie in iedere kern toegankelijk te maken.
- 4.2. We geven ruimte aan kunst en cultuur door lokale initiatieven te faciliteren en geven uitvoering aan het cultuurarrangement dat met de provincie Overijssel is aangegaan door middel van subsidies en de inzet van de cultuurmakelaar en de combinatiefunctionaris.
5. Acties in gang zetten om de bezuinigingen zoals vastgesteld door de raad te realiseren.

Wat hebben we ervoor gedaan en wat hebben we ermee bereikt?

1. In nagenoeg elke kern is een multifunctionele accommodatie. Als laatste is ook voor Laag Zuthem besloten om een MFA te realiseren. Uitvoering daarvan vindt in 2016 plaats. Daarmee is de realisatie afgerond. De doorontwikkeling is een doorlopend proces.
2. Landstede, SVTO (stichting vrijwillige thuiszorg overijssel) en Carinova hebben gerichte cursussen aangeboden om vrijwilligers en mantelzorgers te begeleiden en op te leiden. Ook zijn in 2015 gesprekken geweest met vrijwilligersorganisaties hoe we de komende jaren in het kader van de 3 decentralisaties om willen gaan met vrijwilligers.
- 4.1. We hebben de bibliotheekfunctie middels subsidies ondersteund waardoor de toegankelijkheid gewaarborgd is. De bibliotheek in Heino is in 2015 verfrist en vernieuwd: de collectie wordt aantrekkelijker gepresenteerd en er is meer aandacht voor 'beleving'. De bibliotheek heeft in 2015 haar toekomststrategie voor 2016-2019 opgesteld. De bibliotheek neemt steeds meer een maatschappelijke rol in. Doel: "Het consolideren van de bestaande dienstverlening en het verder vormgeven van de transformatie naar werk- en ontmoetingsplaats".
- 4.2. De kunst en cultuur initiatieven zijn gefaciliteerd en gesubsidieerd voor zover passend binnen onze Algemene Subsidieverordening en de Subsidietoetsingskaders Sociaal Beleid. De cultuurmakelaar en combinatiefunctionaris zijn ingezet.
5. Bezuinigingen 2015 zijn gerealiseerd.

Programma 2.3

Sport

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte leeft
Wethouder G. Hiemstra
Eenheidsmanager A. Nijman

Wat willen we bereiken?

In Raalte is een sport- en bewegingsaanbod aanwezig, dat bijdraagt aan een gezonde en vitale samenleving. Wij vinden dat sport voor iedereen toegankelijk moet zijn. Met sport en beweging investeren we in de gezondheid van mensen, in het bevorderen van participatie en sociale samenhang voor zowel jongeren als ouderen. Inkomen of een lichamelijke of verstandelijke beperking mag daar geen belemmering voor zijn.

Relevante ontwikkelingen:

Het sportbedrijf wordt verzelfstandigd per 1 januari 2015. Momenteel worden concrete prestatieafspraken tussen gemeente en verzelfstandigd sportbedrijf gemaakt. Volgend jaar worden de hoofdlijnen daarvan opgenomen in de Programmabegroting.

Doelstellingen: (nog afstemmen met verzelfstandigd sportbedrijf)

1. De inwoners van Raalte beoordelen de sportvoorzieningen met tenminste een 7,7.
2. De sport- en beweegdeelname van de bevolking in de gemeente Raalte is mede gelet op de economische ontwikkelingen en de gevolgen van de bezuinigingen stabiel.
3. Alle sportaccommodaties in de gemeente Raalte zijn functioneel en veilig ingericht voor wat betreft het onderhoud, de inrichting en het gebruik.
4. Bovenstaande doelstellingen worden binnen de afgesproken exploitatiebedragen en de opgelegde bezuinigingstaakstellingen gerealiseerd.

Waar meten we ons succes aan af?

De prestatieindicatoren worden afgeleid van de prestatieafspraken tussen gemeente en verzelfstandigd sportbedrijf. Zoals hierboven reeds vermeld worden die prestatieafspraken momenteel (september 2014) voorbereid. Deze afspraken worden afgestemd op de doelstellingen die hiervoor zijn geformuleerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Implementeren van het verzelfstandigd sportbedrijf waarmee prestatieafspraken worden gemaakt ten aanzien van sportdeelname en realisatie van de opgelegde bezuinigingstaakstellingen. Voor het verzelfstandigd sportbedrijf zetten we een medezeggenschapsstructuur neer waarin sportverenigingen deel kunnen nemen. Beleid en uitvoering zijn hierbij belangrijke aandachtspunten.

De stappen om te komen tot nieuwbouw van sportcomplex Tijenraan worden verder voorbereid. Realisatie van nieuwbouw moet plaats vinden binnen de begrote jaarlijkse bijdrage en kosten die we nu voor “oud Tijenraan” kwijt zijn.

Wat hebben we ervoor gedaan en wat hebben we ermee bereikt?

1. Raalte is de gemeente met de hoogste Sportdeelname van Overijssel, blijkens het onderzoek "Fit en Gezond in Overijssel (2014)" van Sportservice Overijssel.
2. Op 1 januari 2015 is het zelfstandige sportbedrijf gestart.
Er zijn prestatieafspraken vastgelegd voor de volgende producten:
 - a. Sportstimulering en verenigingsadvisering
 - b. Combinatiefuncties / buurtsportcoaches
 - c. Buitensportaccommodaties
 - d. (Droge) Binnensportaccommodaties
 - e. Zwembad Tijenraan Raalte
 - f. Zwembad De Tippe HeinoDe verantwoording van deze producten over 2015 vindt door het sportbedrijf plaats bij de aanbidding van hun jaarrekening in het voorjaar van 2016.
3. Het sportbedrijf is in toenemende mate in staat om een positieve bijdrage te leveren aan sporten en bewegen in Raalte en heeft goede contacten met verenigingen en andere belanghebbenden.
4. Het Georganiseerd Overleg met de vakbonden heeft voor vertraging gezorgd in de overgang van het personeel van de gemeente naar het sportbedrijf.
5. Er is 8,3 fte aan combiatiefuncties ingezet door het sportbedrijf.
6. Door de gemeente is besloten tot continuering van de brede sportimpuls combiatiefuncties door het sportbedrijf vanaf 2016. Daarbij verzorgt het sportbedrijf het werkgeverschap van de combiatiefunctionarissen en de organisatie van de 60% lokale cofinanciering.
7. Begin 2015 is de spelzaal bij brede school De Kwintijn in gebruik genomen.
8. De aanbesteding voor de nieuwbouw van Tijenraan is afgerond. Het contract met bouwbedrijf Vaessen is getekend en het voorlopig ontwerp wordt in 2016 uitgewerkt tot een definitief ontwerp. (Start bouw in 2016 en oplevering eind 2017). Nieuw Tijenraan wordt geheel in samenspraak met de verenigingen en de klankbordgroep gerealiseerd, waarbij gestreefd wordt naar maximaal draagvlak. De Energiezuinigheid (EPC -0,08) en de duurzaamheidsscore (GPR 8,8) zijn erg hoog.
9. Met Rohda Raalte is de compensatie van het inleveren van een trainingsveld voor Nieuw Tijenraan geregeld. Door de gemeente wordt een kunstgrasveld aangelegd en wordt de bestaande Rohda-hal gesloopt. Ook wordt de openbare ruimte op de locatie van het oude Tijenraan zodanig ingericht dat het als nieuwe toegang tot het sportcomplex van Rohda kan functioneren.
10. De herinrichting van de gehele omgeving van Nieuw Tijenraan (Zwolsestraat en omgeving, Rohda) maakt onderdeel uit van de planvorming.
11. De verkenning van de verzelfstandiging van Sporthal Hoogerheyne in Heino is met de vier betrokken verenigingen en Sportraad Heino opgepakt. Er is door dorpsbewoners een stichting opgericht met als doel de exploitatie over te nemen.
12. De bezuiniging rondom het afstoten van de sportvelden die boven de planningsrichtlijnen VNG/KNVB in gebruik waren, is afgerond. Met de verenigingen zijn afspraken gemaakt over het onderhoud van het groen rondom de sportvelden en het recht van opstal is geregeld. Er zijn afspraken gemaakt over de vergoedingen vanuit de gemeente aan de verenigingen.
13. De gemeente heeft besloten om bij te dragen aan de realisering van een sprintbaan op het terrein van de atletiekvereniging in Ramele.
14. Er is een lening van € 150.000 aan de hockeyvereniging verstrekt voor de vernieuwing en uitbreiding van het clubgebouw.

15. De drainage van het hockeyveld op Sportpark Ramele is hersteld en gereinigd. Het veld heeft een grote onderhoudsbeurt gehad, waardoor het veld weer in goede staat is en naar verwachting weer enkele jaren mee kan. Een onderzoek naar een tweede veld is gestart.
16. In Lierderholthuis zijn allerlei sportactiviteiten gestart in de nieuwe MFA.
17. De exploitatie van zwembad De Tippe in Heino is in 2015 positief verlopen. De samenwerking tussen het sportbedrijf en de Vrienden van De Tippe verloopt heel positief.

3. Raalte werkt

3.1 ARBEIDSPARTICIPATIE & INKOMEN

Programma 3.1

Arbeidsparticipatie en inkomen

Thema

Portefeuillehouder

Programmacoördinator

Raalte werkt

Wethouder J. van Loevezijn

Eenheidsmanager H. van Es

Wat willen we bereiken?

De Participatiewet die in 2015 van kracht wordt, leidt tot één regeling waarin opgaan de Wet Werk en Bijstand, de wet sociale werkvoorziening en een deel van de Wajong (voor mensen met een arbeidsbeperking). Eén regeling waarmee het rijk wil bereiken dat meer mensen meedoen in de reguliere arbeidsmarkt, een gerichtere en effectievere inzet van budgetten en komen tot kostenbesparingen. Wij willen deze wet zo zorgvuldig mogelijk invoeren.

Relevante ontwikkelingen:

- De werkloosheidscijfers zijn de afgelopen jaren aanzienlijk hoger geworden. Dit uit zich in het nog altijd hoge aantal werkloosheidsuitkeringen (WW en bijstand). Hoewel het (macro-)economisch langzaam beter gaat, is het aantal mensen zonder werk onverminderd hoog. Dit vertaalt zich ook in het groeiend aantal mensen dat een beroep doet op bijstand van de gemeente Raalte.
- De gemeenten in de arbeidsmarktregio IJssel-Vecht hebben een regionaal sociaal akkoord gesloten met werkgevers, werknemers, onderwijs en UWV met als doel: meer banen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (voor mensen met en zonder arbeidsbeperking). Werkgevers hebben zich hieraan expliciet gecommitteerd.
- Het aantal mensen met problematische schulden blijft stijgen. Door de langdurige financieel-economische crisis zijn steeds meer mensen in de financiële problemen geraakt.

Doelstellingen:

1. In de gemeente Raalte wordt de instroom van uitkeringsgerechtigden/bijstand onder de Participatiewet beperkt en de uitstroom bevorderd.
2. Inwoners van de gemeente Raalte die gebruik maken van (uitkerings-)ondersteuning, participeren meer in de maatschappij en leveren hiervoor een tegenprestatie naar vermogen.
3. Inwoners van de gemeente Raalte die hier aanspraak op kunnen maken, weten de inkomensondersteunende voorzieningen te vinden en zijn hierover tevreden.
4. Cliënten van de gemeente Raalte hoeven niet langer dan 3 weken te wachten op dienstverlening bij problematische schulden.

Waar meten we ons succes aan af?

Doel	Indicator	Werk. 2013	Werk. 2014	Begr. 2015	Werk. 2015
1.1	Aantal personen instroom Participatiewet	144	176	180	146
1.2	Aantal personen uitstroom Participatiewet	115	145	125	133
1.3	Percentage Participatiewet cliënten dat zich nieuw heeft gemeld en binnen 3 maanden na melding uitstroomt/geen uitkering ontvangt.	60%		60%	60%
2.1	Percentage Participatiewet cliënten dat participatiegroei laat zien (zie opm.)		42%	-	43%
3.1	Aantal kinderen deelname Stichting Leergeld	239	250	250	289
3.2	Klanttevredenheid tenminste op het niveau van de periode daarvoor	7,3		7,3	Zie opm.
4.1	Aantal weken gemiddelde wachttijd schulddienstverlening (zie opm.)	4	4	3	4

N.a.v. 1.3.: 60% van de inwoners die zich melden voor een uitkering komt na een gedegen intake niet in aanmerking hiervoor. Die afwijzing heeft verschillende redenen zoals: geen recht, voorliggende voorziening (andere uitkering), voldoende opties om werk te vinden, enz. Van de resterende groep die wel een uitkering krijgt stroomt uiteindelijk 33% alsnog uit binnen 3 maanden (meestal omdat via Work-fast of het Werkgeverspunt alsnog werk wordt gevonden).

N.a.v. 2.1.: Bij de intake wordt aan iedere cliënt een plaats op de participatieladder gegeven en daarbij bepaald wat hun groeipotentie is. Aan het eind van elk jaar kunnen we vervolgens een vergelijking maken met de beginstand op 1 januari en aangeven hoeveel mensen in de loop van het jaar een participatiegroei bereikt hebben.

N.a.v. 3.2.: In 2015 is geen Klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd, omdat er een nieuw minimeleid tot stand is gekomen in samenwerking met leden van de adviesraad Werk en Inkomen en andere partners.

N.a.v. 4.1: de managementrapportages van de Gemeentelijke Kredietbank Assen (GKB) bieden ons inzicht in de gemiddelde wachttijd voor schulddienstverlening. De GKB heeft aangegeven dat hun wachttijd vanaf week 45 van het jaar 2015 4 weken bedroeg. De GKB is nu bezig met een plan om de wachttijd terug te brengen naar 7 werkdagen. Doelstelling is dat de klant binnen deze 7 dagen een gesprek heeft gehad met de medewerker van de GKB. Schulddienstverlening ligt echter niet alleen bij de GKB: ook Humanitas heeft een rol bij de schulddienstverlening. Humanitas heeft cijfers aangeleverd die betrekking hebben op de doorlooptijden van Humanitas naar de GKB.

De doorlooptijden van Humanitas zijn als volgt:

gemiddelde wachttijd		dagen	werkweken	kalender- weken
Melding Humanitas bij GKB	intake GKB	37	7,5	5,4
Intake GKB	plan van aanpak door GKB verstuurd	12	2,3	1,7
Plan van aanpak GKB ontvangen	Ondertekend en terug naar GKB door Humanitas	6	1,2	0,9

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1. Vraag en aanbod op de lokale en regionale arbeidsmarkt zoveel mogelijk bij elkaar brengen, waardoor zoveel mogelijk mensen naar vermogen aan de arbeidsmarkt kunnen deelnemen. Het beleid voor de Participatiewet is uitgangspunt.
- 1.2. Effectueren Workfast in samenhang met effectieve handhaving aan de poort.
- 1.3. In regionaal verband leiden we jongeren zonder startkwalificatie terug naar school dan wel werk. We stimuleren een goede aansluiting tussen arbeidsmarkt en onderwijs.
- 1.4. In het Regionaal Platform Arbeidsmarkt afspraken maken over de aanpak van de jeugdwerkloosheid en de inzet van het regionale werkbedrijf.
- 1.5. Het werkgeverspunt wordt onderdeel van het product "ondernemersdienstverlening" (zie Raalte biedt ruimte, programma economie).
- 1.6. Na een heroriëntatie op de relatie met de Sw-bedrijven, nieuwe afspraken maken over de inzet van mensen met arbeidsbeperkingen, c.q. een afstand tot de arbeidsmarkt.
- 2.1. Een actieve participatie van inwoners met een bijstandsuitkering. Van mensen met een bijstandsuitkering verwachten we wederkerigheid in de vorm van een tegenprestatie.
- 3.1. Wij evalueren het huidige minimabeleid en herijken dit. Ondersteuning gericht op het kunnen meedoen aan de samenleving heeft daarbij prioriteit.
- 4.1. We maken over de wachttijd voor schulddienstverlening contractuele afspraken met de uitvoeringsorganisatie voor schulddienstverlening, de Gemeentelijke Kredietbank. In de gemeentelijke toegang tot dienstverlening zorgen we voor een snelle doorstroom.

Wat hebben we ervoor gedaan en wat hebben we ermee bereikt?

- 1.1. We brengen vraag en aanbod op de lokale arbeidsmarkt bij elkaar om zoveel mogelijk mensen naar vermogen te kunnen laten deelnemen.
- 1.2. Door de inzet van Workfast en handhaving aan de poort dringen we het bijstandsvolume terug.
- 1.3. Middels de aanpak van voortijdig schoolverlaten, voorkomen we dat jongeren zonder startkwalificatie van school komen en vergroten we daarmee hun kansen op de arbeidsmarkt en verlagen we de kans op een bijstandsuitkering.
- 1.4. In het Regionaal Werkbedrijf wisselen we effectieve methoden uit om mensen aan het werk te krijgen en analyseren we de kansen op de arbeidsmarkt.
- 1.5. Medewerkers van de Stichting Werk Raalte worden via het werkgeverspunt actief bemiddeld naar werk.

- 1.6. De heroriëntatie WSW heeft in 2015 plaatsgevonden. Dit heeft ertoe geleid dat de SW-medewerkers vanaf 1-1-2016 in dienst zijn bij de Stichting Werk Raalte. Een groot deel is rechtstreeks werkzaam binnen de gemeentelijke organisatie (afdeling B&O groen), anderen zijn gedetacheerd bij (Raalter) werkgevers en een deel (beschut binnen) is in een beschermde werkomgeving geplaatst.
- 2.1. We maken het vanuit het minimabeleid mogelijk voor mensen om actief deel te nemen aan de samenleving. Via de verordening maatschappelijke participatiebijdrage maken we het voor een bredere groep mensen met een laag inkomen mogelijk om actief deel te nemen aan de samenleving.
- 3.1. In dialoog met de betrokken samenwerkingspartners is het minimabeleid herijkt en waar nodig aangepast. Met deze partners zijn de eerste stappen genomen tot een gezamenlijke gegevensuitvraag en het opstellen van een convenant.
- 4.1. Met de Gemeentelijke Kredietbank zijn contractuele afspraken gemaakt over het beperken van de wachttijd voor schulddienstverlening.

Voor een nadere verantwoording van de beleidsterreinen welke direct of indirect verband houden met de per 1-1- 2015 door het Rijk gedecentraliseerd taken naar de gemeenten wordt verwezen naar de paragraaf sociaal domein.

Nieuwe ontwikkelingen in 2015

Op 1 januari 2016 is een transitietraject afgerond waarbij de gemeente Raalte de Wsw zelf is gaan uitvoeren. Hiertoe is een Stichting Werk Raalte opgericht waarin het formele werkgeverschap van de WSW'ers is ondergebracht.

Het minimabeleidsplan 2015-2017 is door de raad vastgesteld. Met de samenwerkingspartijen is gewerkt aan verschillende doelstellingen uit plan. Tevens is een start gemaakt met het opstellen van het beleidsplan Schulddienstverlening. De plannen worden in samenhang door de verschillende samenwerkingspartners uitgevoerd.

4. Raalte woont

4.1 WONEN & WOON-EN WERKOMGEVING

4.2 INTEGRAAL BEHEER OPENBARE RUIMTE

4.3 MILIEU & DUURZAAMHEID

Programma 4.1

Wonen & Woon- en werkomgeving

Thema

Portefeuillehouder

Programmacoördinator

Raalte woont

Wethouder W. Wagenmans

Eenheidsmanager A. Nijman

Wat willen we bereiken?

Raalte is en blijft een aantrekkelijke woongemeente. Het is goed wonen in Raalte met een verscheidenheid in woonaanbod en een adequaat voorzieningenniveau waar al onze inwoners / alle doelgroepen hun plek kunnen vinden. Inzicht in de huidige en toekomstige woningmarkt is daarbij van belang.

Relevante ontwikkelingen:

- De komende jaren staan nog diverse nieuwbouwprojecten op de planning om aan de woningvraag te kunnen voldoen. Gezien de demografische ontwikkelingen (minder huishoudensgroei) op de middellange termijn vindt een verschuiving plaats van uitbreiding door middel van nieuwbouw naar het duurzaam beheren van de bestaande voorraad.
- In Raalte vindt een verschuiving plaats in de leeftijdsopbouw. Het aandeel huishoudens in de leeftijdscategorie 35-50 jaar neemt af terwijl het aandeel 55+ toeneemt. Ook het aandeel één- en tweepersoonshuishoudens neemt toe. Dit heeft gevolgen voor de kwalitatieve woningvoorraad.
- We zien dat de afgelopen maanden het aantal mutaties op de woningmarkt in Raalte is toegenomen, vooral als het gaat om de bestaande woningen. In de markt voor nieuwbouwwoningen zien we een stijging van het aantal mensen dat zich meldt als belangstellende voor een kavel. Beide signalen die ons voorzichtig positief stemmen en kunnen duiden op beginnend herstel van de woningmarkt.
- De prestatieafspraken met de provincie zijn met één jaar verlengd en lopen nu tot 2016.
- De afgelopen tijd heeft er landelijk veel gespeeld op het gebied van wonen. De verhuurdersheffing, inkomensafhankelijke huurverhoging, aanpassing van de hypotheekrenteaftrek, maar ook de aangescherpte toewijzingsregels voor woningcorporaties hebben invloed op de lokale woningmarkt. Door de door het rijk ingezette extramuralisatie van de zorgzwaartepakketten 1 tot en met 4, moeten onze inwoners daadwerkelijk langer thuis blijven wonen, ook als er een zorgvraag is. Ook dit heeft invloed op de woningmarkt.
- Per 1 januari 2015 wordt naar alle waarschijnlijkheid nog een aantal wetswijzigingen doorgevoerd. Op stapel staan de Novelle op de wijziging van de Woningwet en de nieuwe Huisvestingswet. Kern van de Novelle is dat het gemeentelijk volkshuisvestingsbeleid bepalend is voor de werkzaamheden van de corporatie. In principe beperkt de corporatie zich tot de verhuur van woningen onder de huursubsidiegrens.

Doelstellingen:

1. Een blijvende kwaliteit van de woningvoorraad en de woonomgeving. De inwoners van Raalte beoordelen de directe woonomgeving met tenminste een 7,5.
2. Bij nieuwbouw wordt gebouwd voor de kernspecifieke behoefte. We breiden het aantal woningen uit conform de prestatieafspraken die we met de provincie Overijssel voor de periode 2010 – 2016 hebben gemaakt.
3. Het woningbouwprogramma speelt in op de trend van vergrijzing en extramuralisatie. Het aandeel nul tredenwoningen in het nieuwbouwprogramma is in de periode tot 2016 gemiddeld tenminste 40%.
4. Bij nieuwbouw stellen we de woonwens van onze inwoners centraal. Het percentage in (collectief) particulier opdrachtgeverschap gebouwde woningen in de woningbouw-programmering tot 2016 is gemiddeld minimaal 65%.
5. Wij willen de starters graag voor onze gemeente behouden. Jaarlijks verstrekken we tussen de 10 en 20 startersleningen.
6. Uitvoering geven aan de gemeentelijke taken met betrekking tot de omgevings-vergunningen en het toezicht en de handhaving hierop.
7. De bezuinigingstaakstellingen realiseren.

Waar meten we ons succes aan af?

Doel	Indicator	Werk. 2013	Werk. 2014	Begr. 2015	Werk. 2015
1	Score directe woonomgeving			7,5	
2	Uitbreiding van de woningvoorraad per jaar (gereed gemelde woningen)	227	90	140	64
3	Percentage nul tredenwoningen	80%	43%	40%	0%
4	Percentage nieuwbouwwoning in particulier opdrachtgeverschap	19%	83%	>65%	58%
5	Aantal verstrekte startersleningen	21	21	10-20	22

In 2015 zijn er als gevolg van crisis op de woningmarkt minder woningen opgeleverd dan begroot. In 2016 zien we dat de markt weer aantrekt.

Voor succesindicator 3 en 4 geldt dat het om een gemiddeld percentage gaat over een langere periode. Hierin kunnen op jaarbasis fluctuaties voorkomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 In 2015 stellen we samen met onze maatschappelijke partners in wonen en zorg een nieuwe woonvisie op. Hierin nemen we uiteraard de actuele ontwikkelingen op woongebied op. Denk daarbij aan actuele marktontwikkelingen, de gevolgen van het woonakkoord op rijksniveau, demografische ontwikkelingen, realisatie van meer levensloopbestendige woningen en gevolgen van extramuralisatie in de zorg waarbij inwoners langer thuis moeten blijven wonen.
- 1.2 De focus van beleid ligt, meer dan voorheen, op het op peil houden van de bestaande woningvoorraad, de woonomgeving en op transformatie van de woningvoorraad.
- 1.3 Met Salland Wonen hebben we prestatieafspraken gemaakt over de woningvoorraad, duurzaamheid en de omvang en beschikbaarheid van de kernvoorraad. Periodiek herijken we deze afspraken en betrekken daarbij de gewijzigde wetgeving.
- 2.1 Als uitvloeisel van de woonvisie wordt er een toekomstbestendige nieuwbouwprogrammering gemaakt die aansluit op de woonbehoefte van de verschillende doelgroepen.
- 2.2 Elke kern krijgt ontwikkelingsruimte op basis van het huidige aandeel van de bevolkingsomvang; autonome groei (zoals verwoord in de structuurvisie Raalte 2025).
- 4.1 Bij nieuwbouwprojecten wordt (collectief) particulier opdrachtgeverschap gestimuleerd door middel van eigen uitgifte van gemeentegronden of door het maken van afspraken met ontwikkelaars bij gronden in eigendom van derden.
- 5.1 We willen de inzet van startersleningen continueren, vooral voor bestaande woningen, om de doorstroming te bevorderen.
- 5.2 Bevorderen van doorstroming door het toevoegen van kwalitatief goede woningen en uitgeven van kavels.
- 6.1 Voor het in balans brengen van kosten omgevingsvergunningen en de hier tegenover staande legesinkomsten gaan we op basis van de huidige inzichten het jaar 2015 benutten om de kosten en inkomsten in evenwicht te brengen.
- 7.1. Acties in gang zetten om bezuinigingen te realiseren.

Wat waren in 2015 nieuwe ontwikkelingen?

- De komende jaren staan nog diverse nieuwbouwprojecten op de planning om aan de woningvraag te kunnen voldoen. Gezien de demografische ontwikkelingen (minder huishoudensgroei) op de middellange termijn vindt een verschuiving plaats van uitbreiding door middel van nieuwbouw naar het duurzaam beheren van de bestaande voorraad.
- We zien dat de woningmarkt ook in Raalte zich herstelt, zowel op de bestaande markt als bij de nieuwbouwprojecten. In het nieuwbouwsegment zagen we in 2015 de kavelverkoop toenemen met uitzondering van kavels in het duurdere segment.
- Het jaar 2015 is benut om met de provincie Overijssel en de 11 gemeenten in West Overijssel te komen tot nieuwe woonafspraken. Er zijn afspraken gemaakt over de onderwerpen: doelgroepen, wonen en zorg, stedelijke vernieuwing, bestaande voorraad en programmeren en zuinig ruimte gebruik. Belangrijke provinciale randvoorwaarde voor de afspraken was dat de overprogrammering bij gemeenten moet worden weggenomen en dat de eerder toegestane plancapaciteit van 130% terug moet naar maximaal 100%.
- In 2015 is de nieuwe Woningwet ingegaan. Kern van de nieuwe Woningwet is dat het gemeentelijk volkshuisvestingsbeleid bepalend is voor de werkzaamheden van de corporatie. In principe beperkt de corporatie zich tot de verhuur van woningen onder de huursubsidiegrens.

- Ook is met deze wet het passend toewijzen ingevoerd. Dit betekent dat het inkomen van de huurder bepalend is voor het type woning dat de corporatie mag toewijzen. In 2016 werkt de gemeente Raalte met Salland Wonen en de huurdersbelangen-organisatie conform de nieuwe woningwet aan nieuwe prestatieafspraken.

Wat hebben we er voor gedaan en wat hebben we er mee bereikt?

- 1.1. In 2015 is gestart met het opstellen van een nieuwe woonvisie. Door de provincie is echter begin 2015 verzocht de opgestarte trajecten voor lokale woonvisies tijdelijk te stoppen zodat gemeenten de te maken provinciale woonafspraken kunnen verwerken in de woonvisies. Nu de woonafspraken definitief zijn wordt het traject voor de woonvisie weer opgepakt.
- 1.2. In 2015 is de focus gelegd op het op peil houden van de bestaande woningvoorraad, de woonomgeving en op transformatie van de woningvoorraad. In 2016 wordt dit verankerd in de woonvisie.
- 1.3. Er heeft een tussentijdse evaluatie van de prestatieafpraak plaatsgevonden. Daarnaast vindt er per kwartaal bestuurlijk overleg met de corporatie plaats. In dit overleg wordt de monitor prestatie afspraken (inclusief kernvoorraad) besproken. Geconcludeerd is dat de prestatieafspraken goed op schema zijn.
- 2.1. Door het on hold zetten van de woonvisie is de nieuwbouwplanning in 2015 nog niet aangepast.
- 2.2. In elke kern zijn momenteel bouw kavels direct beschikbaar.
- 4.1. In 2015 hebben we verschillende projecten gestimuleerd in collectief particulier opdrachtgeverschap. In Heeten, Nieuw Heeten en Laag Zuthem zijn projecten gerealiseerd. In Luttenberg en in Heeten (tweede project) zijn initiatieven in een vergaand stadium.
- 5.1. In 2015 hebben we 22 startersleningen verstrekt.
- 5.2. In 2015 zijn diverse kavels verkocht in de plannen Franciscushof , Salland II, Kiezebos, Borgwijk, Wörmink en Kleine Hagen, (zie paragraaf grondbeleid). Tevens zijn op diverse locaties in 2015 opties verleend die in 2016 leiden tot verkoop. In de huidige woningbouwprogrammering is een aandeel in de middeldure sector opgenomen ter bevordering van de doorstroming.
- 6.1 In 2015 is ingezet op het in balans brengen van de kosten omgevingsvergunningen en de hier tegenover staande legesinkomsten. Bij de zomernota werd per saldo een nadeel verwacht van € 123.500. Nu blijkt dat het verwachte nadeel meevalt want de inkomsten zijn € 56.000 hoger dan waar in de zomernota rekening mee is gehouden. Enkele grote bouwprojecten hebben hieraan bijgedragen. Het blijkt, mede gezien de marktomstandigheden, lastig om het aantal aanvragen omgevingsvergunningen in te schatten.
- 7.1 Er waren geen specifieke bezuinigen op het thema wonen

Programma 4.2

Integraal beheer Openbare ruimte

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte woont
Wethouder W. Wagenmans
Eenheidsmanager A. Nijman

Wat willen we bereiken?

Met inzet van gemeentelijke middelen en het vergroten van de betrokkenheid van inwoners en organisaties binnen onze gemeente werken wij aan een openbare ruimte die in toenemende mate levensloopbestendig en duurzaam is.

Relevante ontwikkelingen:

- Er spelen diverse sociaal- maatschappelijke ontwikkelingen die invloed hebben op het gebruik, de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Voor zover deze ontwikkelingen invloed hebben op de openbare ruimte zijn deze genoemd en vertaald in de Integrale Visie op de Openbare Ruimte (IVOR, vastgesteld in juni 2014). De uitwerking van deze visie vindt plaats in 2015 waardoor dit een overgangsjaar wordt ter voorbereiding op uitvoering IVOR in 2016 e.v.
- Veranderende wet- en regelgeving (bijvoorbeeld verbod op gebruik chemische middelen).
- Dit alles tegen een achtergrond waarbij we invulling moeten geven aan een ingrijpende bezuinigingsopgave als gevolg van rijksbezuinigingen en de financiële middelen die sterk onder druk staan.

Doelstellingen:

1. Het realiseren van een integrale aanpak ten aanzien van het gebruik, de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Dit in relatie tot de bezuinigingen.
2. De inwoners van Raalte waarderen het openbaar groen met tenminste een 6,5. In 2015 voldoet tenminste 90% van het areaal openbaar groen aan de kwaliteitsniveaus uit het groenbeleidsplan.
3. Inwoners van Raalte waarderen de verlichting in hun wijk met een 7,3.
4. De inwoners van Raalte beoordelen de wegen, paden en pleintjes met tenminste een 6,5.
5. Het voorkomen van kapitaalvernietiging in de openbare ruimte door onder andere het in stand houden van de kwaliteit van de asfaltwegen en de civieltechnische kunstwerken.

Waar meten we ons succes aan af?

Doel	Indicator	Werk. 2013	Werk. 2014	Begr. 2015	Werk. 2015
2.1	Score onderhoud perken, plantsoenen en parken in de buurt	6,4	*	6,5	*
2.2	De mate waarin voldaan wordt aan de kwaliteitseisen uit het groenbeleidsplan	94%	92%	90%	93,4%
3	Score waardering verlichting	7,3	*	7,3	*
4	Score onderhoud wegen, paden en pleintjes	6,7	*	6,5	*

* Niet gemeten in 2014 en 2015.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1. Uitvoeren van IVOR in nauwe samenspraak met de inwoners.
- 1.2. In stand houden van de openbare ruimte binnen de beschikbare gemeentelijke middelen en met inzet van inwoners en organisaties.
- 1.3. Instellen van een 'reserve integraal beheer openbare ruimte'.
- 1.4. Starten met het programmatisch werken in de openbare ruimte waarbij we zoveel mogelijk gebruik willen maken van kansen in de samenleving, initiatieven van derden of natuurlijke momenten in het beheer.
2. Uitvoeren van het dagelijks onderhoud en het vervangen van versleten groen.
3. Uitvoeren van het dagelijks onderhoud. Bij nieuwe aanleg en vervanging wordt kwalitatief goede en duurzame verlichting aangebracht. Uitgangspunt is hierbij te kiezen voor led verlichting.
4. Uitvoeren wegbeheer op basis van uitgevoerde inspecties, prioriteitsstelling en bestuurlijk vastgestelde uitgangspunten.
5. Beheerplannen worden aangepast aan de gestelde bezuinigingstaakstelling en aan de in IVOR vastgestelde kwaliteitsniveaus.

Wat hebben wij er voor gedaan en ermee bereikt?

- 1.1. De openbare ruimte hebben wij in stand gehouden, op basis van aanwezige beheerplannen en de beschikbaarheid van middelen en doelstellingen als geformuleerd in de programmabegroting 2015.
- 1.2. Wij hebben nieuw beleid ontwikkeld voor de openbare verlichting met daaraan gekoppeld een uitvoeringsprogramma (o.a. het opstellen van een beheerplan in 2016). Daarnaast is een technisch programma van eisen voor de inrichting van de openbare ruimte afgerond en vastgesteld. Voor de civieltechnische kunstwerken is een beheerplan vastgesteld. Hiermee wordt mede de basis gelegd voor het ontwikkelen van meerjarenonderhoudsplannen.
- 1.3. Wij hebben de reserve integraal beheer openbare ruimte ingesteld bij de begroting 2015. Hiervoor hebben wij de mogelijkheid gecreëerd om burgerinitiatieven in de openbare ruimte te honoreren. Burgerparticipatie is tot stand gekomen voor ca. 15 projecten onder de titel Meedoen in de openbare ruimte.
- 1.4. In 2015 is gestart met het op een integrale wijze voorbereiden van uitvoeringsprojecten. Hierbij worden diverse opgaven zoveel mogelijk met elkaar verbonden (bijv. riolering en verkeer). Daarnaast wordt waar mogelijk een verbinding tot stand gebracht met andere programma's, bijv. woonzorg waarbij de openbare ruimte levensloopbestendig wordt ingericht (voorbeeld Nieuwstraat). Belangrijke voordelen zijn het voorkomen van desinvesteringen in de openbare ruimte, breed gedragen plannen en goede afstemming ten aanzien van de ureninzet binnen de organisatie.
2. Het dagelijks onderhoud van het groen is uitgevoerd conform het beheerplan en binnen de beschikbare middelen.
3. Het onderhoud van de openbare verlichting is uitgevoerd op basis van de beschikbare middelen. Ook hebben de noodzakelijke vervangingen plaatsgevonden, waarbij energiezuinige lampen zijn toegepast.
4. Het wegbeheer is uitgevoerd, waarbij de inzet vooral is gericht op het voorkomen van kapitaalvernietiging bij asfaltwegen (conform informatienotitie raad 2014). Het uitvoeren van onderhoud aan elementverhardingen is op zeer beperkte schaal uitgevoerd.

5. Waar nodig en mogelijk zijn de beheerplannen aangepast aan de bezuinigings-taakstelling en IVOR.

Nieuw Beleid

Voor de resultaten ten aanzien van het nieuwe beleid in 2015 verwijzen wij u naar de bovenstaande alinea's (1.1 en 1.2)

Financiën

Als gevolg van het raadsbesluit in het kader van de Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR) wordt het saldo van de uitgaven en inkomsten verrekend met de reserve Integraal Beheer Openbare Ruimte. Op rekeningbasis is als gevolg hiervan € 11.200 onttrokken aan de reserve.

Programma 4.3

Milieu en duurzaamheid

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte woont
Wethouder F. Niens
Eenheidsmanager H. van Es

Wat willen we bereiken?

In de visie Raalte duurzaam 2050 is de ambitie uitgesproken dat Raalte in 2050 duurzaam is in de breedste betekenis van het woord. Denkend en handelend in kringlopen. De lange termijndoelstellingen in de duurzaamheidsagenda zijn vertaald naar een visiestatement voor het uitvoeringprogramma 2014-2018. Raalte duurzaam door verbinden, bewustzijn, eigen kracht en samenwerking.

Relevante ontwikkelingen:

- De gemeente neemt steeds meer een faciliterende, stimulerende en verbindende rol op zich bij initiatieven vanuit de samenleving en steeds minder een regisserende rol. Dit betekent dat de gemeente niet alleen verantwoordelijk is voor het behalen van duurzaamheidsdoelen maar dat de kansen juist liggen bij initiatieven vanuit de samenleving.
- Grondstoffen worden steeds duurder en mensen steeds bewuster dat hier spaarzaam mee omgegaan moet worden.
- De kans op heftige regenbuien als gevolg van klimaatverandering neemt verder toe.

Doelstellingen:

1. Het realiseren dat tenminste 62% herbruikbare afvalstoffen van het huishoudelijk afval gescheiden worden aangeboden in 2015, oplopend naar 72% in 2016.
2. De afvalinzameling wordt door de burger met minimaal een 7 beoordeeld.
3. De openbare ruimte is zo schoon en opgeruimd dat dit door burgers beoordeeld wordt met minimaal een 7.
4. Een duurzame samenleving in 2050 voornamelijk door de inzet van bewoners en bedrijfsleven.
5. Het (zoveel mogelijk) voorkomen van schade en overlast als gevolg van hevige regenval.

Waar meten we ons succes aan af?

Doel	Indicator	Werk. 2013	Werk. 2014	Begr. 2015	Werk. 2015
1	Hergebruik ten opzichte van totale huisvuilaanbod	61%	61%	62%	68%
2	Score op de tevredenheid ten aanzien van afvalverzameling is voldoende	7,6	*	7	*
3	Score op de wijk ziet er in het algemeen schoon en opgeruimd uit	6,8	*	7	*
4.1	CO2 uitstoot van de samenleving Raalte daalt met 1% per jaar (Kton)	173		170	
4.2	Opwekking van zonne-energie in Raalte stijgt met 2% per jaar (MWh)	2.800	4.400	1.363	5.500

* Niet gemeten in 2014 en 2015.

Opmerking: Op de indicatoren 4.1 en 4.2 heeft de gemeente weinig grip vanwege een gedeelde verantwoordelijkheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 Wij bieden voorstellen aan om de inzamelfrequenties voor huishoudelijk afval met ingang van 2015 aan te passen om hiermee een hoger percentage hergebruik van afvalstoffen te kunnen bereiken.
- 1.2 Daarnaast kunnen met ingang van 1 januari 2015 de drankenkartons en het blik gezamenlijk met de fractie kunststof verpakkingsafval worden aangeboden. Het hergebruik van deze 3 fracties is dan goed mogelijk. Deze nieuwe wijze van aanbieden gaan wij stimuleren. De restafvalfractie neemt hierdoor af en het hergebruikpercentage neemt toe.
2. Zie 1.1 en 1.2.
3. In 2015 wordt de openbare ruimte op 21 locaties geschoond en een nulsituatie vastgesteld. Daarna wordt een doelstelling bepaald op schoonheidsgraad A+ tot D.
4. Bedrijven faciliteren in het bij elkaar brengen van partijen, kennis, ervaring en middelen opdat zij hun duurzaamheidsdoelstellingen kunnen verwezenlijken. Denk hierbij onder meer aan de actieve informatieverstrekking via digitale media en informatie verstrekken over duurzaamheidsleningen.
5. Onze kernen voorbereiden op de huidige klimaatverandering (meer regen) door het robuust maken van ons rioolstelsel door afkoppelen van regenwater en realiseren van waterberging (bij voorkeur bij de uitvoering van rioleringsprojecten). Hiervoor laten we in 2015 voor de kernen Heino en Raalte hemelwatermasterplannen opstellen. In deze plannen wordt onderzocht op welke plaatsen het zinvol is om de komende jaren afvoerend verhard oppervlak af te koppelen.

Wat hebben we er voor gedaan en wat hebben we er mee bereikt?

- 1.1. De inzamelfrequentie van restafval en Plastic, Metalen en Drankenkartons (PMD) is aangepast. Door het gft-afval vaker op te halen stimuleren we de inwoner om beter afval te scheiden. PMD afval kan "gratis" worden aangeboden en gft-afval tegen een gereduceerd tarief. Dit draagt ook bij aan betere afvalscheiding. Het hergebruikpercentage is daarmee opgelopen van 61% in 2014 naar 68% in 2015.
- 1.2. Doordat de metalen en drankenkartons mee kunnen in de container voor kunststof ontstaat er minder restafval. Dit draagt bij aan een hoger hergebruikpercentage. Er is begin 2015 een speciale flyer huis-aan-huis verspreid met informatie over de afvalinzameling. Ook werd hierbij ingegaan op de verschillende tarieven, werden tips verstrekt over betere afvalscheiding en stond de gewijzigde inzamelingsstructuur hierin vermeld. Ook is het gemiddelde aantal aanbiedingen in 2015 van de restafvalcontainer gedaald met 2, namelijk van 8 naar 6. Het aantal aanbiedingen van gft containers is op jaarbasis toegenomen met 2.
3. In het kader van het project Mooi Schoon zijn diverse acties uitgevoerd, waaronder het 3 maal schouwen (op 21 locaties) van de openbare ruimte.

4. Via de website Verbeter & Bespaar is informatie over alle duurzaamheidssubsidies te krijgen, waaronder de duurzaamheidslening. De gemeente wil dit energieloket binnen vier jaar geheel overlaten aan de markt. Een aantal keren per jaar komen diverse instellingen, zoals de plaatselijke duurzaamheidsgroepen, Endona, Deventer Energie en 't Natuurlijk Huus bij elkaar in het Kennisplatform Energie. Ook vindt jaarlijks minimaal een duurzaamheidsmarkt plaats, al dan niet georganiseerd door de gemeente.
5. Voor het opstellen van de hemelwatermasterplannen zijn alle benodigde vooronderzoeken nagenoeg afgerond (o.a. inmeten verhard oppervlak, rioolinspectie). Hiermee is een belangrijke basis gelegd voor het daadwerkelijk opstellen van de hemelwatermasterplannen in 2016. Op dit onderdeel is een vertraging in de uitvoering ontstaan als gevolg van capaciteitsgebrek in de organisatie in relatie tot de overige riooltaken die op basis van het GRP moeten worden uitgevoerd.

5. Raalte zorgt

5.1 MAATSCHAPPELIJKEONDERSTEUNING,
BEGELEIDING & JEUGDHULP

Programma 5.1

Maatschappelijke Ondersteuning, begeleiding en jeugdhulp

Thema

Raalte zorgt

Portefeuillehouder

Wethouder G. Hiemstra

Programmacoördinator

Eenheidsmanager A. Nijman

Wat willen we bereiken?

Onze ambitie is dat iedereen naar vermogen kan blijven participeren in de samenleving. Voor mensen die daarbij –naast de eigen mogelijkheden en ondersteuning door het eigen sociale netwerk- extra ondersteuning nodig hebben, zorgen wij voor een goed pakket aan laagdrempelige algemene voorzieningen. Dit doen we in samenwerking met de maatschappelijke partners. In situaties waarin ook dit niet voldoende is organiseren wij gespecialiseerde en individuele voorzieningen die aanvullend zijn op de eigen mogelijkheden van mensen. Wij kiezen daarbij voor een integrale en op het gezin/huishouden gerichte aanpak waarbij ondersteuning op het gebied van zorg, jeugd en werk gecombineerd worden.

Relevante ontwikkelingen:

- De overdracht van begeleiding en dagbesteding respijtzorg en het bijbehorend vervoer naar de Wmo en de invoering van de nieuwe Jeugdwet per 1 januari 2015 maken dat wij een veel grotere verantwoordelijkheid krijgen in het sociaal domein. Deze overdracht van taken gaat gepaard met een forse reductie van de bijbehorende budgetten. Bovendien is er zowel op het gebied van de Wmo als op het gebied van de jeugdhulp een trend dat de vraag stijgt. Dit betekent dat wij voor een forse uitdaging staan om de noodzakelijke ondersteuning voor onze inwoners te kunnen bieden. Hierbij is de inzet van inwoners en maatschappelijke organisaties onontbeerlijk.
- De inkoop van zwaardere vormen van jeugdhulp wordt in de jaren 2015 en 2016 uitgevoerd door de Bedrijfsorganisatie Jeugdzorg IJsselland.
- Voor de verantwoording aan het Rijk en de gemeenteraad over de gedecentraliseerde taken in het sociaal domein wordt door de Vereniging Nederlandse Gemeenten een uniforme gegevensset ontwikkeld die we gaan hanteren. Deze is per 1 januari 2015 operationeel en wordt gaandeweg doorontwikkeld.
- De huishoudelijke hulp wordt op een gewijzigde manier en met minder budget uitgevoerd.

Doelstellingen:

1. Het bieden van een adequaat hulpverleningsaanbod aan kwetsbare burgers, jeugdigen en slachtoffers/daders huiselijk geweld, aanvullend op de eigen mogelijkheden van mensen.
2. Het aantal verstrekte individuele voorzieningen op basis van de Wmo en de Jeugdwet blijft gelijk of daalt ten opzichte van het jaar 2014.
3. Inwoners van de gemeente Raalte beoordelen de Wmo voorzieningen met tenminste een 7,5.
4. Het percentage kinderen dat in het kader van de preventieve gezondheidszorg in beeld is bij de jeugdgezondheidszorg blijft gelijk of stijgt. (Bron: GGD)

5. Bevorderen gezonde leefstijl op de onderdelen overgewicht, bewegen en alcohol. Percentage alcoholgebruik is in 2016 gedaald met 4% ten opzichte van het referentiejaar 2012 (was 36%). De gezondheidsmonitoren hebben betrekking op 4 verschillende leeftijdscategorieën, te weten 0-12, 12-24, 24-65 en 65 jaar en ouder. De daling c.q. stijging betreft een gemiddelde van deze vier groepen op één van de drie genoemde thema's.
6. Het % ouderen dat zich eenzaam voelt is kleiner of gelijk aan het voorgaande jaar (bron GGD monitor ouderen).
7. Mensen blijven zo lang mogelijk op eigen kracht thuis wonen. De ondersteuning vindt zoveel mogelijk plaats binnen de eigen leefomgeving en kernen waar de mensen wonen.
8. De mantelzorgondersteuning en vrijwillige thuiszorg worden door de doelgroep gewaardeerd met minimaal een 8.
9. De bezuinigingstaakstellingen realiseren.

Waar meten we ons succes aan af?

Doel	Indicator	Werk. 2013	Werk. 2014	Begr. 2015	Werk. 2015
2.1	Aantal verstrekte individuele WMO voorzieningen * (Bron: Marap)	n.v.t.		0-meting	2.575
2.1	Aantal verstrekte individuele voorzieningen op basis van de Jeugdwet * (Bron: Marap)	n.v.t.		0-meting	939
3.1	Rapportcijfer Wmo voorzieningen (Bron: KTO Wmo)	7,6	7,3	7,5	7,4
4.1	Indicator "Bereik JGZ" (basistakenpakket JGZ)	99,2%	99,5%	99,5%	99,5%
5.1	Percentage alcoholgebruik ** (bron: GGD monitoren)	36%		≤36%	
6.1	Percentage volwassenen en ouderen dat zich eenzaam voelt	36%		≤36%	
7.1	Percentage mensen dat woont in een woonservicegebied				
8.1	Score mantelzorgondersteuning en vrijwillige thuiszorg	8,0 ***		8	

* Hulpverlening aan slachtoffers/daders van huiselijk geweld is hier een onderdeel van.

** Het meest recente onderzoek dateert van 2012.

*** Het meest recente onderzoek dateert van 2011.

3.1 (Klanttevredenheidsonderzoek Wmo 2014)

Over het jaar 2014 heeft in 2015 een Klanttevredenheidsonderzoek plaatsgevonden. Het gemiddelde rapportcijfer voor Wmo-voorzieningen bedroeg een 7,4. Deze uitkomsten zijn gepubliceerd, overeenkomstig de voorschriften hiervoor. Over 2015 heeft nog geen onderzoek plaatsgevonden.

Ondanks dat was ingezet op een 7,5 is het rapportcijfer van een 7,4 nog naar tevredenheid. De afgelopen jaren hebben veel bezuinigingen plaatsgevonden en zijn we nog meer gaan werken met Eigen Kracht en De Kanteling. Desondanks zijn mensen nog in ruime mate tevreden.

5.1. / 6.1

De 'Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM' verschijnt elke vier jaar; de eerstvolgende bevat dus in 2016 door het CBS en de GGD'en verzamelde gegevens.

Wat gaan we ervoor doen?

- 1.1. Wij richten ons in eerste instantie op een zorgvuldige transitie.
- 1.2. In het proces van transformatie richten wij ons op het verstevigen van de onderlinge samenwerking tussen de partijen die bij de decentralisaties zijn betrokken.
- 1.3. In onze subsidie- en inkoopovereenkomsten kiezen wij het uitgangspunt dat professionele ondersteuning in principe kortdurend en erop gericht is om de persoon en zijn sociale netwerk zo te ondersteunen dat hij/zij na verloop van tijd weer zelfstandig verder kan, al dan niet met behulp van vrij toegankelijke voorzieningen uit de basisinfrastructuur.
- 1.4. Kiezen voor integrale en op het gezin/huishouden gerichte maatwerkoplossingen, zo dicht mogelijk bij de zorgvrager, zodat de gemeente alleen ondersteunt waar nodig. Als er sprake is van meerdere vormen van ondersteuning is er voor het gezin/huishouden één aanspreekpunt (regisseur) die de ondersteuning coördineert.
- 1.5. Beperken van de administratieve lasten.
- 1.6. Met de zorgverzekeraars een goede aansluiting met de wijkverpleging realiseren.
- 2.1. Om een te groot beroep op individuele Wmo voorzieningen tegen te gaan zorgen (in nauwe samenwerking met onze maatschappelijke partners) voor een gemeente dekkend netwerk aan algemene voorzieningen.
- 2.2. Om een te groot beroep op individuele jeugdhulpvoorzieningen te voorkomen investeren wij, in nauwe samenwerking met onze maatschappelijke partners, in een stevig fundament van preventie en vroegtijdige, vrij toegankelijke jeugdhulp.
- 2.3. Bij de ondersteuning die door of namens de gemeente georganiseerd wordt, uit gaan van de gedachte dat inwoners zelf verantwoordelijk zijn. Wij spreken hen aan op hun zelforganiserend vermogen en leggen afspraken vast in een plan van aanpak.
- 3.1. Voor de toegang tot individuele voorzieningen en gespecialiseerde zorg en ondersteuning uit de 2e lijn richten wij een gemeentelijk toegangsteam in dat zich richt op: vraagverheldering, het (laten) opstellen van een ondersteuningsplan, het beschikken op ondersteuningsaanvragen, de procesregie op de uitvoering van de ondersteuning conform de afspraken in het ondersteuningsplan (kwaliteit en kosten van het traject), het bewaken van de voortgang en effectiviteit van de ondersteuning (casusregie).
- 4.1. Subsidieren van de GGD voor de uitvoering van de integrale Jeugdgezondheidszorg voor 0-19 jarigen.
- 5.1. Uitvoering van het lokaal gezondheidsbeleid en het programma Raalte Gezond.
- 6.1. Ondersteuning/subsidiëring van activiteiten als maatjesprojecten, vriendenkringen en netwerkcoaches.
- 7.1. Uitvoering van het programma Woonzorg servicegebieden.
- 8.1. Zorgen voor een goede mantelzorgondersteuning, bijvoorbeeld door respijtzorg.
- 9.1. Acties uitzetten om bezuinigingen te realiseren.

Welke ontwikkelingen zijn er in 2015 geweest?

Huishoudelijke hulp:

- De gemeente Raalte heeft met ingang van 1 januari 2015 cliënten met een indicatie huishoudelijke hulp 1 (HH1) gekort met een ½ tot 1 uur. Dit omdat de rijksbijdrage op het gebied van huishoudelijke hulp met 40% werd gekort. Iedere cliënt is hiervan op de hoogte gesteld en indien de cliënt hier bezwaar tegen had werd gekeken naar de individuele situatie. Waar nodig werd de indicatie bijgesteld. Uiteindelijk hebben alle geïndiceerde cliënten ingestemd met hun nieuwe voorstel.
- Aanvullend zijn er Huishoudelijke Hulp Toelage (HHT) gelden beschikbaar gesteld door het Rijk, waardoor cliënten tegen een eigen bijdrage van € 5,- per uur het “gekorte” uur konden terugkopen indien zij daar belangstelling voor hadden. Ongeveer 150 van de 600 cliënten hebben hier in 2015 gebruik van gemaakt.

Wat hebben we er voor gedaan en wat hebben we er mee bereikt?

- 1.1. Op 1 januari 2015 zijn alle inwoners uit de gemeente Raalte die begeleiding AWBZ ontvingen overgegaan naar de “nieuwe” Wmo. Er zijn geen cliënten tussen wal en schip beland en de zorg is gecontinueerd bij zoveel mogelijk dezelfde aanbieders.
- 1.2. Wij hebben de overleggen met de 8 grootste gecontracteerde zorgpartijen gecontinueerd. Wij hebben hiervoor 4 overlegtafels gehad. Daarnaast is een werkgroep 1 dagbesteding aan de slag gegaan om initiatieven te ontplooiën om te komen tot een dagbesteding die ook algemeen toegankelijk moet zijn. Vanuit dit initiatief is een werkgroep Innovatie bezig geweest met het onderzoeken naar andere vormen van (goedkopere en kwalitatief goede) ondersteuning. Tevens onderzoekt een werkgroep Vervoer alternatieven op het gebied van vervoer. Ook is met alle contractpartijen, die productie hebben geleverd, individueel gesproken over continuïteit van zorg, huidige ervaringen en een doorkijk naar de toekomst.
- 1.3. In alle gevallen wordt gekeken naar wat de cliënt zelf kan, wat kan zijn of haar omgeving of wat kan vanuit de voorliggende voorzieningen worden ingevuld. Deze uitgangspunten zijn ook in de inkooptrajecten en de subsidieaanvragen meegenomen.
- 1.4. In alle gevallen wordt (waar mogelijk) zoveel mogelijk met 1 zorgverlener gewerkt. Toch zijn er situaties waardoor dit niet (helemaal) kan worden ingevuld. Bijvoorbeeld vanuit zorginhoudelijk oogpunt of exploitatie overweging.
- 1.5. In de inkoop is rekening gehouden met administratieve lastenverlichting. Zo hoeven aanbieders bepaalde rapportages niet meer aan te leveren. Een belangrijke administratieve lastenverlichting in de Wmo is het wegvallen van de budgetrondes zoals die gebruikelijk zijn bij de zorgkantoren. Dit voorkomt een grote hoeveelheid administratie.
- 1.6. Met de zorgverzekeraar ENO zijn goede afspraken gemaakt over de inzet van de wijkverpleegkundigen. Zowel aanbieders, zorgverzekeraar als gemeente zijn tevreden over de inzet van de wijkverpleegkundigen. Voor 2016 zijn afspraken gemaakt om de werkwijze en de inzet van de wijkverpleegkundige op dezelfde wijze te continueren.
- 2.1 Er zijn voor alle dorpen momenteel rolstoelpools opgezet. Daarnaast is er een proef gestart binnen een verzorgingshuis waar een hulpmiddelenpool is gerealiseerd. Doel hiervan is dat inwoners niet zelfstandig een hulpmiddel hoeven aan te schaffen voor incidenteel gebruik. Dit voorkomt voor de gemeente extra kosten rondom het verstrekken van hulpmiddelen en voorkomt voor de cliënten een eigen bijdrage.

- 2.2 Samen met de partners in het Centrum voor Jeugd en Gezin (C.J.G.) is een 1e lijns opvang neergezet, waarbij met de cliënt gezocht wordt naar een passende “lichte” vorm van ondersteuning, waardoor minder beroep wordt gedaan op dure maatwerkvoorzieningen.
- 2.3. en 3.1. Ondersteuning en toegang tot individuele voorzieningen
- In een persoonlijk gesprek met de inwoner/cliënt wordt de ondersteuningsvraag en de persoonlijke situatie van de cliënt besproken. Er wordt dan ook breder gekeken dan de “smalle” vraag waar een inwoner mee komt.
- Er wordt niet meer gewerkt vanuit het uitgangspunt “recht hebben op voorzieningen” maar op basis van een goed onderzoek gekeken vanuit de compensatieplicht van de gemeente wat, waar en wanneer noodzakelijk is.
- Daarbij wordt samen met inwoner/cliënt gekeken naar de eigen mogelijkheden, de mogelijkheden van het sociale netwerk en mogelijkheden van bijvoorbeeld ondersteuning via vrijwilligers. Maar ook mogelijke ondersteuning vanuit Welzijnswerk. Een gespreksverslag en de afspraken worden vastgelegd in het Ondersteuningsplan. Dit wordt door zowel de consulent als cliënt ondertekend.
- Indien een maatwerkvoorziening van de gemeente op zijn plaats is, wordt hierin voorzien en wordt ook dit in het Ondersteuningsplan opgenomen.
- In het Ondersteuningsplan maken wij tevens afspraken over de casusregie. Veelal is de zorgaanbieder die vanaf dat moment bij cliënt over de vloer komt/cliënt regelmatig ziet ook de casusregisseur.
- De gemeente (Wmo-consulent) is de procesregisseur: bij signalen over wijzigingen in de situatie of nieuwe vragen wordt opnieuw de situatie bekeken samen met de inwoner. Deze signalen komen veelal vanuit de casusregisseur samen met de inwoner.
- 4.1 Met de G.G.D. zijn opnieuw subsidie-prestatie afspraken gemaakt voor integrale Jeugdgezondheidszorg.
- 5.1. Uitvoering van het programma Raalte Gezond.
- In 2015 heeft Raalte Gezond samengewerkt met de lokale partners aan gezonde en sportieve inwoners. Door samen te werken en krachten te bundelen is het effect van de inspanningen versterkt. De lokale partners kennen elkaar en vinden elkaar daardoor eenvoudiger dan een aantal jaren geleden. Daarnaast heeft Raalte Gezond zich kunnen richten op alle leeftijdsgroepen, waarbij lage SES groepen (sociaal economische status) extra aandacht hebben gekregen. Door aan te sluiten bij bestaande projecten van partnerorganisaties en een faciliterende in plaats van een uitvoerende rol aan te nemen is er meer samenwerking tussen organisaties ontstaan. Dit heeft geleid tot meer draagvlak bij organisaties en betere borging van projecten. Door campagnes zoals ‘40 dagen zonder Alcohol’ uit te voeren is er meer bekendheid van de landelijke norm voor alcoholgebruik en bewustwording van de risico’s van alcoholgebruik bereikt.
- 6.1. De subsidiering van deze prestatie-activiteiten is in 2015 voortgezet en zullen in het kader van de transformatie verder worden doorontwikkeld.
- 7.1. Voor wat betreft de Woonservicegebieden zijn verschillende projecten met de combinatie Welzijn, Wonen en Zorg uitgevoerd. Daarnaast is onder andere het project thuishet technologie uitgevoerd. Ook is een start gemaakt met het samenstellen van kernteams.
- 8.1. Er is, mede naar aanleiding van het uitgevoerde behoefte onderzoek extra geïnvesteerd in mantelzorgondersteuning. Partijen worden gestimuleerd vraaggericht te werken en meer de samenwerking op te zoeken.
- 9.1. De bezuinigingen binnen dit programma zijn inmiddels gerealiseerd.

6. Raalte biedt ruimte

6.1 RUIMTELIJKE ORDENING

6.2 ECONOMIE

6.3 BEREIKBAARHEID & MOBILITEIT

Programma 6.1

Ruimtelijke Ordening

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte biedt ruimte
Wethouder W. Wagenmans
Eenheidsmanager A. Nijman

Wat willen we bereiken?

De negen kernen van de gemeente Raalte vormen de basis waar leefbaarheid en noaberschap centraal staan. Alle kernen krijgen waar mogelijk ontwikkelingsruimte. Niet om te groeien, maar om speelruimte te bieden voor vernieuwing. Hiermee kan worden ingespeeld op opgaven als vergrijzing, eenzaamheid, ontgroening, een op termijn wellicht afnemende bevolkingsomvang en voorzieningen die op veel plaatsen onder druk staan. En dit alles in een wereld waarin mensen nog steeds mobieler worden en waarin technologie en internet een steeds grotere rol spelen. Door bestemmingsplannen hier op in te richten ordenen wij de ruimte. De landschappelijke kwaliteit van het buitengebied, één van de kernkwaliteiten van Raalte, willen we in stand houden.

Relevante ontwikkelingen

- Nieuw Omgevingsrecht is in voorbereiding, in werkingtreding wordt in 2018 verwacht.
- Rol van de overheid verandert naar netwerken en faciliteren, zowel organisatorisch als financieel. Hierbij horen uitnodigingsplanologie en een passief grondbeleid.
- Afname van het aantal agrarische bedrijven en een forse groei in de omvang van de resterende agrarische bedrijven.

Doelstellingen:

1. De kernen willen we leefbaar houden door herontwikkeling mogelijk te maken van vrijkomende (bedrijven-) locaties. Toevoeging van ruimtelijke kwaliteit is daarbij vertrekpunt.
2. Onze bestemmingsplannen houden we actueel.
3. Voldoende ruimte bieden voor woningbouw- en bedrijventerreinontwikkeling, passend bij de vraag.
4. We zetten ons in om de maatregelen die voortvloeien uit de Programmatische Aanpak Stikstof (rond het Boetelerveld) te realiseren.
5. Het faciliteren en verbinden van initiatieven in de samenleving die bijdragen aan een sociaal en economisch vitaal platteland.
6. De bezuinigingstaakstelling realiseren.

Waar meten we ons succes aan af?

Doel	Indicator	Werk. 2013	Werk. 2014	Begr. 2015	Werk. 2015
1.	Vastgestelde bestemmingsplannen voor herontwikkelingslocaties		1	2	4
2.	Bestemmingsplannen niet ouder dan 10 jaar			100%	

*Betreft voor het jaar 2015 de locaties Burgemeester Kwartier, Welkoop, Tijenraan en de Aldi.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1/3-1 Uitnodigingsplanologie krijgt de ruimte. Initiatieven vanuit de samenleving en de markt willen we faciliteren door onze kennis in te brengen. We gaan geen trekkersrol vervullen. Verder volgen we de ontwikkelingen omtrent het nieuwe Omgevingsrecht en waar mogelijk spelen we daar alvast op in.
- 1/3-2 We blijven een faciliterend grondbeleid voeren tenzij de markt projecten niet oppakt die maatschappelijk uitermate gewenst zijn. In dat geval wordt altijd vooraf per situatie de afweging gemaakt; gewenste ruimtelijke ontwikkeling / publieke belangen versus risico's voor de gemeente.
- 2.1. Tot invoering van het nieuwe Omgevingsrecht hebben en houden we onze bestemmingsplannen actueel. De bestemmingsplannen maken we ontwikkelingsgericht en flexibel om kostbare en tijdrovende procedures bij nieuwe gewenste ontwikkelingen te voorkomen.
- 4.1. Faciliteren van het gebiedsproces rond het Natura 2000 gebied Boetelerveld.
- 5.1. Het verder uitbouwen van de netwerkorganisatie De Kracht van Salland. Het faciliteren, ondersteunen en verbinden van initiatieven van en voor de samenleving daar waar mogelijk gecombineerd met doelstellingen van de overheden. Het ontwikkelen en indienen van een nieuw Leaderprogramma 2014-2022. Het faciliteren van de ontwikkeling van het programma Salland Deal waarin gebiedspartijen de krachten hebben gebundeld om doelstellingen op het gebied van water, landbouw, natuur en landschap gezamenlijk te realiseren.
- 6.1. Acties in gang zetten om bezuiniging te realiseren.

Wat hebben we er voor gedaan en wat hebben we er mee bereikt?

- 1/3-1 De ontwikkelingen vanuit het ministerie zijn gevolgd en leiden tot een startnotitie over de aanpak van de invoering van de Omgevingswet in onze gemeente. Hieraan wordt in 2016 invulling gegeven.
- 1/3-2 We hebben een faciliterend grondbeleid uitgevoerd. In 2015 zijn geen gronden verworven.
- 2.1. De actualisatieslag van bestemmingsplannen is in 2015 bijna afgerond. Van de laatste 4 actualisaties wordt het ontwerp in het eerste kwartaal van 2016 ter inzage gelegd, waarna de plannen in het tweede kwartaal van 2016 ter besluitvorming aan de raad worden aangeboden.
- 4.1. Het Boetelerveld loopt binnen de provincie Overijssel nog steeds voor op andere Natura 2000 gebieden. Concrete resultaten zijn landbouwstructuurverbetering en de proef met evenwichtsbemesting waarvan het tweede jaar is afgerond. Dit gebiedsproces wordt in 2016 vervolgd.
- 5.1. Vanuit de netwerkorganisatie De Kracht van Salland is in 2015 vijf keer een Sallandcafé georganiseerd. Verschillende initiatieven zijn gefaciliteerd en ondersteund in het leggen van verbindingen en zoeken van financiering. In 2015 is de Lokale Ontwikkeling Strategie Leader De Kracht van Salland 2014-2022 opgesteld, ingediend en goedgekeurd. Eind 2015 is voor het project Functionering en beheerkosten voor de Lokale Actiegroep Leader een subsidieaanvraag ingediend bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Vanuit het programma Salland Deal worden de krachten gebundeld om doelstellingen op het gebied van water, landbouw, natuur en landschap gezamenlijk te realiseren. Projecten zijn onder andere energiebesparing, het project verminderen lichtuitstraling in de agrarische sector en het project gebruiken van bermmaaisel voor bodemverbetering. Vanuit het programma De Kracht van Salland zijn verschillende projecten (groot en klein) gefinancierd. In de jaarrapportage over dit programma wordt in detail op de resultaten ingegaan.
- 6. De bezuinigingen 2015 zijn gerealiseerd.

Programma 6.2

Economie

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte biedt ruimte
Wethouder J. van Loevezijn
Eenheidsmanager A. Nijman

Wat willen we bereiken?

Een vitale lokale economie met voldoende werkgelegenheid en spreiding over een zo groot mogelijk aantal sectoren. Dat is de ultieme uitdaging in tijden van economische crisis. We hebben maar beperkt invloed op het creëren van arbeidsplaatsen, maar willen deze beperkte invloed optimaal inzetten. Dit doen we door ondernemers zoveel als mogelijk de ruimte te bieden om te ondernemen en waar mogelijk te faciliteren. Wij zoeken daarbij de samenwerking met onze sociaaleconomische partners. Recreatie en toerisme vinden wij belangrijke dragers voor de lokale economie.

Relevante ontwikkelingen:

- Naar verwachting treedt de Participatiewet per 1 januari 2015 in werking. Met de Participatiewet wil de overheid meer mensen met een arbeidsbeperking aan het werk krijgen. Gemeenten worden verantwoordelijk voor de re-integratie van mensen die nog kunnen werken, maar daarbij wel ondersteuning nodig hebben. Samen met het bedrijfsleven wordt onderzocht op welk wijze er extra banen gecreëerd kunnen worden.
- We willen meewerken aan en gebruik maken van een krachtige regio Zwolle / Kennispoort regio Zwolle.
- Beperkte economische groei en beschikbaarheid van minder financiële middelen.

Doelstellingen:

1. We versterken het toerisme en de (verblijfs-)recreatie waardoor het aantal toeristische overnachtingen toeneemt tot 225.000 in 2020.
2. We streven naar een vergroting van het aantal bedrijven en arbeidsplaatsen binnen de gemeente.

Waar meten we ons succes aan af?

Doel	Indicator	Werk. 2013	Werk. 2014	Begr. 2015	Werk. 2015
1.1	Aantal toeristische overnachtingen	205.478	267.140	213.000	255.723
2.1	Aantal banen *		16.190	16.200	15.845
2.2	Aantal bedrijfsvestigingen **		2.440	2.440	2.770
2.3	Aantal plaatsingen via ondernemersloket		34	35	57
2.4	Percentage niet werkend werkzoekend ***		6,7%	6,3%	8%

* Het aantal banen heeft betrekking op het totaal aantal fulltimers, parttimers en Uitzendkrachten (Bron: Lisa).

** Aantal plaatsingen vanuit het Ondernemersloket. Dit zijn vacatures die ondernemers bij het ondernemersloket van de gemeente hebben uitgezet (Bron: Lisa).

*** Het percentage Niet Werkend Werkzoekend dat bij voorkeur naar beneden moet worden gebracht, onder andere ook door stimulering van werkgelegenheid in de gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1. Kansen voor recreatie en toerisme verder uitnuttten. We doen dit door verder in te zetten op "het merk Salland".
- 2.1. De functie van het werkgeverspunt en de functie van de bedrijfscontactfunctionaris samenbrengen in een ondernemersloket.
- 2.2. We verkennen de wensen en mogelijkheden van een ondernemersplatform in de vorm van een gestructureerde overlegstructuur.
- 2.3. We zoeken vanuit een faciliterende en verbindende rol met de ondernemers naar mogelijkheden om winkelcentra aantrekkelijk te houden zodat het 'bruisend hart' blijft bestaan.
- 2.4. Meewerken aan en gebruik maken van een krachtige regio Zwolle/ Kennispoort regio Zwolle. Dankzij de toename van innovaties presteert de Regio Zwolle economisch en maatschappelijk beter. Daarmee stimuleren en ondersteunen wij de ondernemers binnen de gemeente Raalte bij de ontwikkeling van innovatieve producten, diensten en organisaties die bijdragen aan de verbetering van het maatschappelijk en economisch rendement. Ook verwachten we dat hierdoor het aantal arbeidsplaatsen in de gemeente toeneemt.

Wat hebben we er voor gedaan en wat hebben we er mee bereikt?

- 1.1. Ook in 2015 is met name door (financiële) ondersteuning van Salland Marketing en de Recreatiegemeenschap Salland (RGS) ingezet op versterking van de vrijetijdseconomie. Vermeldenswaardige zaken over 2015 zijn deelname van het RGS aan het provinciale project 'Kwaliteitsverbetering routestructuren'. Verder is Salland onderdeel van de internationaal bekende 'liberation route' geworden met een luistersteen in Heino. Voor het opstellen van een economisch actieplan hebben we na de zomer een voorbereidingsgroep samengesteld met vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven, MKB regio Zwolle, de provinciale SER en de gemeente. Deze groep zorgt voor de organisatie van de meerdaagse conferentie en het persoonlijk uitnodigen van de deelnemers, dit alles onder begeleiding van een extern deskundige.
- 2.1. In 2015 zijn de voorbereidingen getroffen voor het per 1 januari 2016 te vormen nieuwe team Leren, Werken en Ondernemen. Binnen dit team worden de functies van het werkgeverspunt en bedrijfscontactfunctionaris samen gebracht.
- 2.2. Er is structureel, twee keer per jaar, overleg tussen het college en de ondernemersverenigingen. Vanuit dit overleg is een werkgroep gevormd waarin ondernemers en de gemeente zijn vertegenwoordigd met als agenda het optimaal benutten van kansen op gemeentelijke opdrachten door lokale ondernemers.
- 2.3. Samen met het ROV wordt aan concrete acties voor het centrum van Raalte gewerkt voortkomende uit het 'Seinpost-rapport'.
- 2.4. Er zijn diverse bijeenkomsten van Kennispoort geweest als ook het regio Zwolle congres waaraan ondernemers uit onze gemeente hebben deelgenomen. Ook is vanuit Kennispoort individuele ondersteuning aan ondernemers geleverd. De revitalisering van de bedrijventerreinen de Zegge, Blankenfoort en 't Zeegsveld is met succes afgerond.

Programma 6.3

Bereikbaarheid en Mobiliteit

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte biedt ruimte
Wethouder W. Wagenmans
Eenheidsmanager A. Nijman

Wat willen we bereiken?

Voor een vitale en leefbare gemeente zijn goede verbindingen essentieel. Niet alleen het lokaal wegennet, inclusief fietsvoorzieningen en parkeren, maar ook het hoofdwegennet moet daarvoor op orde zijn. Daarnaast is een goed functionerend openbaar vervoer van groot belang.

Relevante ontwikkelingen:

- Het rijk en de provincie hebben gelden beschikbaar gesteld voor een verbetering van de verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid op en rond de N35.
- Het openbaar vervoer kampt met een behoorlijk exploitatietekort waardoor bezuinigingen onvermijdelijk zijn.
- De verkoop van de elektrische fiets heeft een grote vlucht genomen, waardoor de fietsafstanden fors zijn toegenomen. Ook vervult de elektrische fiets een steeds belangrijkere rol in het woon-werkverkeer.
- De mogelijkheid om met de Chipknip te betalen vervalt per 1 januari 2015. Circa 1% van alle transacties voor het betaald parkeren in Raalte vindt plaats met de Chipknip.

Doelstellingen:

1. De inwoners van Raalte beoordelen de bereikbaarheid van de buurt met de auto met tenminste een 7,5.
2. De inwoners van Raalte beoordelen het openbaar vervoer in de buurt met tenminste een 6,5.
3. De inwoners van Raalte beoordelen de verkeersveiligheid in de gemeente met tenminste een 6,5.
4. De inwoners van Raalte beoordelen de parkeermogelijkheden in de buurt met tenminste een 6,5.

Waar meten we ons succes aan af?

Doel	Indicator	Werk. 2013	Werk. 2014	Begr. 2015	Werk. 2015
1	Score bereikbaarheid van de buurt met de auto	7,9	*	7,5	*
2	Score openbaar vervoer in de gemeente	6,7	*	6,5	*
3	Score verkeersveiligheid in de gemeente	6,6	*	6,5	*
4	Score parkeermogelijkheden in de buurt	6,9	*	6,5	*

* In 2014 en 2015 niet gemeten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1. De barrièrewerking van de N35 tussen Raalte Noord en Raalte centrum willen we verminderen door een extra ontsluiting (spoorse doorsnijding) te realiseren. Dit komt de aantrekkelijkheid van de woonwijken en de ontwikkeling van het centrum ten goede. Zonder aanvullende subsidies van rijk en provincie kunnen we onze ambities echter niet waarmaken. Daarom zetten we ons eerst maximaal in voor subsidieverwerving alvorens een keuze te maken in het wel, deels of niet realiseren van een spoorse doorsnijding. De reeds gereserveerde middelen (circa € 4,4 mln.) houden we hiervoor in portefeuille.
 - 2.1. Onder regie van de provincie Overijssel faciliteren we initiatieven uit de samenleving om nieuwe buurtbusverbindingen tot stand te brengen, mocht de provincie besluiten reguliere buslijnen te laten vervallen.
 - 3.1. In de eerste helft van 2014 zijn op de N35 voor het weggedeelte tussen Nijverdal en de afslag Hoonhorst maatregelen per wegvak ontwikkeld en zijn voorkeursmaatregelen met bijbehorende kosten vastgesteld. Vanaf het najaar 2014 wordt met de belanghebbenden gecommuniceerd over de voorgenomen maatregelen. Na de inbreng van de belanghebbenden wordt in 2015 een deel van de maatregelen gerealiseerd.
 - 3.2. We onderzoeken samen met de provincie Overijssel en de gemeenten Zwolle en Hellendoorn nut en noodzaak voor het realiseren van een fietssnelweg tussen Nijverdal en Zwolle. In 2015 zijn de bevindingen van dit onderzoek bekend.
 - 4.1. Voor een goed functionerend centrum is een goede verkeers- en parkeerstructuur van, naar en om het centrum van Raalte van groot belang. Nader onderzoek naar verbeteringen, gevolgd door passende en financieel haalbare investeringen zijn een vereiste. Het onderzoek wordt in gang gezet in 2015. Dit wordt meegenomen bij de actualisatie van het GVVP.
 - 4.2. Belparkeren (betalen voor het betaald parkeren met de telefoon) wordt in 2015 geïntroduceerd als alternatief voor het vervallen van de mogelijkheid om parkeertijd in te kopen met de Chipknip.
- 1 t/m 4:
- In 2014/2015 wordt het actualiseren van het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan in gang gezet. Het jaar 2015 is nodig voor actualisatie.

Wat hebben we er voor gedaan en wat hebben we er mee bereikt?

- 1.1. De gereserveerde middelen van € 4,4 mln. en de subsidie van € 1,4 mln. zijn inzet geweest van een bestuurlijk proces om een robuuste ingreep bij kruispunt Bos te bewerkstelligen. Inzet is voldoende financiële middelen te organiseren om kruispunt Bos ongelijkvloers uit te voeren, passend in de ambitie van de Marsroute (N35 als 100 km/u-weg) en daarbij de ondertunneling van de N348 onder het spoor mee te nemen. De provincie is bereid tot een significante bijdrage mits het ministerie van Infrastructuur en Milieu ook bereid is te investeren in kruispunt Bos. Provinciale besluitvorming over de investering is voorzien in 2016. Daarnaast wordt ingezet op een lobby voor de ontbrekende middelen. Uitgangspunt is dat er alleen een gemeentelijke bijdrage vanuit de gereserveerde middelen van de spoorse doorsnijding wordt overwogen als er een voldoende veilige oplossing wordt gerealiseerd voor een fietsverbinding tussen Raalte Noord en Raalte Centrum.
- 2.1. In 2015 zijn op uitnodiging van de provincie verscheidene belangengroepen, waaronder Plaatselijke Belangen, benaderd om samen maatregelen te bedenken die een alternatief kunnen vormen voor het wegvallen van een aantal reguliere buslijnen na 2017 / 2018. Het ziet er naar uit dat in Heeten een buurtbusvereniging wordt opgestart wanneer hier de reguliere lijn wordt opgeheven. Naast dit initiatief wordt getracht om andere buurtbuslijnen meer op elkaar te laten aansluiten dan wel deze een uitgebreidere route te laten rijden. Tevens worden vrijwillige hulpdiensten en andere initiatieven aangezocht om het vervoer van mensen met een beperking mee te organiseren.
- 3.1. De aanpak van de N35 heeft een jaar vertraging opgelopen aangezien Rijkswaterstaat als regievoerder in 2015 geen mogelijkheden zag dit project op te pakken. Eind 2015 is het project weer opgestart. Voor de meeste maatregelen wordt 2016 gebruikt om deze, in samenspraak met de belanghebbenden, uit te werken in een civieltechnisch ontwerp om ze vervolgens uit te voeren in de periode 2017, 2018 en mogelijk 2019.
- 3.2. Ambtelijk onderzoek in 2015 heeft aangetoond dat er in beginsel voldoende potentie is om de fietsverbinding Raalte, Heino en Zwolle op te waarderen. Het daarna doorkoppelen van de verbinding naar Nijverdal om aan te sluiten bij de F35 lijkt eveneens zinvol.
- 4.1. In de uitwerking van de Centrumvisie wordt onderzoek verricht naar de verkeerscirculatie in het centrum van Raalte. Het onderzoek is gestart in 2015 en wordt in het eerste half jaar van 2016 in overleg met de ROV en andere belanghebbenden uitgewerkt. De actualisatie van het GVVP wordt meegenomen bij het opstellen van het Omgevingsplan op grond van de nieuwe omgevingswet.
- 4.2. Gezien de discussie over het al dan niet afschaffen van het betaald parkeren zijn de voorziene maatregelen nog niet uitgevoerd.

1 t/m 4:

Het nieuwe GVVP wordt onderdeel van het Omgevingsplan (zie ook 4.1). Voor de tussenliggende periode (naar verwachting 2017-2019) is het voornemen een verkeersplan op te stellen met een beperkt aantal actuele thema's (zoals: regionaal verkeersveiligheidsplan, ontwikkelingen in het openbaar vervoer, elektrisch vervoer, wegenstructuur auto en fiets) en een analyse van enkele verkeersknelpunten met een korte termijn oplossing.

Een bredere analyse met aandachtspunten en ontwikkelingen voor de langere termijn maken dus onderdeel uit van het nog op te stellen Omgevingsplan.

Hoofdstuk 3. De paragrafen

Inleiding

Conform art. 9 van de BBV zijn in dit hoofdstuk de paragrafen opgenomen, waarin de beleidslijnen zijn vastgelegd met betrekking tot de beheersmatige aspecten en de lokale heffingen.

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten van de programmarekening gezien vanuit een bepaald perspectief. Het gaat hierbij om onderdelen van de financiële functie die betrekking hebben op de beleidslijnen van beheersmatige aspecten. Deze kunnen grote financiële impact hebben. Mogelijk is ook hun politieke betekenis groot of zijn ze van belang voor de realisaties van programma's. Gegeven het belang van de betrokken onderwerpen en vanwege het feit dat de gemeenteraad in een dualistisch stelsel kaders stelt en controleert, is het van belang dat de gemeenteraad een overzicht heeft van de betrokken onderwerpen en voor die onderwerpen een instrument heeft om de kaderstellende en controlerende taak uit te voeren, daartoe dienen de paragrafen.

In het vervolg van dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de volgende paragrafen:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Sociaal domein

3.1. Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft op hoofdlijnen een overzicht van de diverse lokale belastingen en rechten. Hiermee ontstaat inzicht in de lokale lastendruk, welke van belang is voor de integrale afweging tussen enerzijds beleid en anderzijds inkomsten. Ook wordt in deze paragraaf het beleid weergegeven dat de gemeente Raalte in het jaar 2015 heeft gevoerd ten aanzien van de lokale heffingen en de kwijschelding hiervan.

In onderstaande tabel is weergegeven welke bedragen voor 2015 geraamd zijn en wat werkelijk is gerealiseerd. Als extra kolom zijn ook de werkelijk gerealiseerde bedragen voor 2014 weergegeven.

Belasting	werkelijk 2014	raming 2015	werkelijk 2015	verschil 2015
OZB - eigenaar:				
* niet woningen	€ 1.554.969	€ 1.641.998	€ 1.627.997	€ (14.001)
* woningen	€ 4.204.705	€ 4.324.497	€ 4.383.887	€ 59.390
OZB - gebruiker	€ 1.018.396	€ 1.047.519	€ 1.015.892	€ (31.627)
Afvalstoffenheffing	€ 1.934.437	€ 2.225.878	€ 1.991.533	€ (234.345)
Rioolheffing	€ 2.825.516	€ 2.933.020	€ 2.992.652	€ 59.632
Toeristenbelasting	€ 189.147	€ 207.000	€ 207.000	€ -
Forensenbelasting	€ 100.697	€ 89.531	€ 99.003	€ 9.472
Precariobelasting	€ 25.137	€ 14.665	€ 24.763	€ 10.098
Parkeerbelasting	€ 409.877	€ 415.500	€ 372.396	€ (43.104)
Baatbelasting	€ 2.812	€ 2.851	€ 2.812	€ (39)
Marktgelden excl. reclamegelden	€ 82.039	€ 83.218	€ 83.969	€ 751
Lijkbezorgingsrechten	€ 194.920	€ 172.877	€ 183.261	€ 10.384
Kwijschelding	€ (129.496)	€ (130.000)	€ (156.581)	€ (26.581)
Totaal lokale heffingen	€ 12.413.156	€ 13.028.554	€ 12.828.584	€ (199.970)

Hieronder geven we per belasting of heffing een korte toelichting op de resultaten in de jaarrekening 2015.

Onroerende zaakbelasting 2015 (OZB)

De aanslagen OZB berekenen we over de WOZ-waarde van het betreffende onroerend goed. Voor 2015 zijn dat de vastgestelde WOZ-waarden met als peildatum 1 januari 2014.

Onderstaand de gehanteerde percentages in 2015:

Deel van de OZB	woningen	niet woningen
Eigenarendeel	0,1262%	0,1965%
Gebruikersdeel	afgeschaft	0,1535%

Uitgangspunt voor de tariefbepaling is de gewenste opbrengst voor het jaar 2015, inclusief de door de raad vastgestelde verhoging. Deze verhoging bestond in 2015 uit 2% inhaalcorrectie 2014, zoals gemeld bij de voorjaarsnota 2014, en 1,5% inflatiecorrectie. Daarna wordt deze opbrengst gebruteerd met een aantal correctiefactoren (waaronder de vrijstellingen en leegstand). Op basis van deze gebruteerde opbrengst en het gehele bestand aan onroerende zaken zijn de bovenstaande tarieven berekend.

In de oorspronkelijke begroting 2015 was een totale opbrengst OZB geraamd van € 7.074.014. Deze raming is bij de zomernota 2015 naar beneden bijgesteld met € 60.000, omdat we een lagere opbrengst verwachtten door afrekeningen 2013 en 2014. De definitieve raming in 2015 komt daarmee op € 7.014.014.

De totale ozb-opbrengst is € 7.027.776, als volgt onderverdeeld:

Belasting	raming 2015	werkelijk 2015	verschil 2015
OZB - eigenaar:			
* niet woningen	€ 1.641.998	€ 1.627.997	€ (14.001)
* woningen	€ 4.324.497	€ 4.383.887	€ 59.390
OZB - gebruiker	€ 1.047.519	€ 1.015.892	€ (31.627)
totaal	€ 7.014.014	€ 7.027.776	€ 13.762

De uiteindelijke opbrengst 2015 is € 7.027.776. Dat is € 13.762 meer dan begroot. In deze opbrengst zijn tevens kleine correcties voor oude jaren opgenomen. De totale opbrengst heeft een afwijking van circa 0,2%.

Geringe afwijkingen zijn inherent aan het systeem van begroting en rekening. Voor het opstellen van de begroting en het berekenen van de tarieven moeten vooraf een aantal inschattingen worden gemaakt. Achteraf kunnen die mee- en/of tegenvallen.

Ook in 2015 zijn de aanslagen onroerendezaakbelasting gecombineerd met de WOZ-beschikkingen, de rioolheffing, de afvalstoffenheffing en de baatbelasting.

Afvalstoffenheffing

Het afval wordt in toenemende mate gezien als waardevolle grondstof. Het gescheiden inzamelen van de verschillende afvalstromen voor hergebruik is vanuit duurzaamheid een noodzaak. De prikkel om de herbruikbare afvalstoffen gescheiden in te zamelen wordt door de gewijzigde inzamelingsystematiek gestimuleerd. Het gewenste beleid werpt zijn vruchten af. We zien steeds meer dat burgers heel bewust omgaan met hun afval. Dit heeft als consequentie dat het aantal ledigingen restafval trendmatig daalt.

Met ingang van 2015 is deze inzamelfrequentie aangepast, met daarbij het gescheiden inzamelen van drankenkartons en blik. Tevens is er de mogelijkheid om 6 maal per jaar tegen nultarief grof tuinafval aan te bieden, om te komen tot een hoger percentage hergebruik. Het percentage hergebruik is gestegen van 61% naar 68% in 2015. De landelijke doelstelling voor 2015 is 65% en hiermee behaald. De genomen maatregelen zijn ontwikkeld in nauwe samenspraak met NV Rova en gebaseerd op ervaringen bij omliggende gemeenten.

Het basisbedrag is voor 2015 vastgesteld op € 70,20 per perceel, bepaald door:

- Een korting van € 32,64, door grotendeels te putten uit de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing en een deel uit de reserve afvalverwijdering;
- Een extra korting van € 15, waarmee uitvoering is gegeven aan het amendement van de raad, ten laste van de reserve afvalverwijdering, om de stijging van het basistarief ten opzichte van het voorgaande jaar niet te groot te laten zijn.

De volgende tarieven zijn van toepassing met betrekking tot de ledigingen van containers:

Volume container	rest-fractie			gft-fractie		
	2015	2014	2013	2015	2014	2013
240 liter	€ 9,21	€ 9,21	€ 9,21	€ 2,40	€ 2,40	€ 2,40
140 liter	€ 5,63	€ 5,63	€ 5,63	€ 1,40	€ 1,40	€ 1,40

Voor de ondergrondse systemen geldt een tarief van € 1,11 (huisvuilzak 40 liter).

Uitgangspunt voor de afvalstoffenheffing is, dat er sprake is van 100% dekking van de kosten. Meer of minder opbrengsten worden via de voorziening afvalverwijdering verrekend met de burger.

Rekening houdend met het werkelijk aantal aanbiedingen is in 2015 in totaal € 1.991.533 ontvangen aan afvalstoffenheffing. De begrote opbrengst bedraagt € 2.225.878. De opbrengst is € 234.345 minder dan begroot en als volgt verdeeld:

	raming 2015		werkelijk 2015		verschil 2015
Basisbedrag	€	1.045.348	€	1.053.495	€ 8.147
Rest-fractie	€	1.097.141	€	811.533	€ (285.608)
Gft-fractie	€	83.389	€	126.505	€ 43.116
totaal	€	2.225.878	€	1.991.533	€ (234.345)

De vastrecht-aanbiedingen laten een stijging zien. Vast recht wordt betaald door elk huishouden in de gemeente. Ten aanzien van de ledigingen zien we een behoorlijke daling bij de rest-fractie. Voor de gft-fractie zien we een omgekeerde trend. Er zijn in 2015 juist meer gft-ledigingen geweest.

Ledigingen 2015	raming 2015	werkelijk 2015	verschil 2015
Rest-fractie	8	6	2
Gft-fractie	5	6	-1

De egalisatievoorziening afvalverwijdering laat het volgende verloop in 2015 zien:

Stand van de voorziening afvalverwijdering (nr. 705)	
stand 1-1-2015	€ 750.346
toevoeging vanuit reserve afvalverwijdering	€ 388.651
vermindering saldo 2015	€ -571.005
stand 31-12-2015	€ 567.992

Naast de lagere opbrengst afvalstoffenheffing is de voorziening verminderd door de gegeven kortingen op het basistarief. De voorziening is gevoed door een voordeel op de dienstverleningsovereenkomst met Rova. Omdat er minder ledigingen zijn, zijn de kosten voor Rova ook minder en zijn de uitgaven € 90.000 lager dan geraamd. Daarnaast ontvangen we € 276.000 aan extra inkomsten uit inzameling kunststof. Deze middelen zijn ook toegevoegd aan de voorziening.

De stand van de voorziening is eind 2015 bijna € 568.000, terwijl in eerste instantie de verwachting € 444.000 was. Bij het bepalen van het basistarief 2016 hebben we dit voorzien door de positieve ervaringen van het eerste halfjaar 2015 (minder aanbiedingen restafvalcontainer en meer aanbiedingen gft-container). We hebben een voorschot genomen op deze stijging van de voorziening bij de bepaling van de korting op het basistarief 2016.

Rioolheffing

Op basis van het kostendekkingsplan als onderdeel van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2014 t/m 2020 (GRP), is voor 2015 een basistarief vastgesteld van € 198,96 (waterverbruik tot 500 m³ per jaar). Ten opzichte van 2014 is het tarief verhoogd met € 10. Uitgangspunt voor de rioolheffing is, dat er sprake is van 100% dekking van de kosten.

Meer of minder opbrengsten worden via de voorziening riolering verrekend met de burger.

Rioolheffing	Geraamde opbrengst	Werkelijke opbrengst	% verschil
Totaal	€ 2.933.020	€ 2.992.652	2%

De werkelijke opbrengst van de rioolheffing bedraagt in 2015 € 2.992.652. De opbrengst riolering is € 59.632 hoger dan het begrote bedrag van € 2.933.020. Bij de berekening 2015 is rekening gehouden met de aantallen kwijtscheldingen. Achteraf bleek dit ten onrechte. Voor het jaar 2016 is dit gecorrigeerd. Dit heeft geen invloed gehad op de bepaling van de hoogte van het tarief, omdat de tarieven worden gebaseerd op het GRP. Daarnaast heeft het geen effect op het saldo van de jaarrekening 2015, omdat de opbrengst verrekend wordt met de voorziening riolering.

Het verloop van de voorziening riolering in 2015 ziet er als volgt uit:

Stand van de voorziening riolering	
stand 1-1-2015	€ 4.369.422
Storting vanuit exploitatie 2015	€ 143.619
Onttrekking 2015	€ -654.633
stand 31-12-2015	€ 3.858.408

Precariobelasting

De gemeente is vrij in het vaststellen van de hoogte van de tarieven, onafhankelijk van eventuele kosten. Hierbij gelden wel de eisen van redelijkheid. Wat redelijk is, kan de gemeente zelf bepalen. De rechter kan dit in een beroepzaak marginaal toetsen.

Precario-onderdelen	2014	2015
voor standplaatsen: per dag en per m2	€ 0,54	€ 0,56
voor terrassen: per seizoen en per m2	€ 10,85	€ 11,15
voor uitstallingen: per jaar en per m2	€ 5,45	€ 5,60

De opbrengst precariobelasting 2015 bedraagt € 24.763. Deze is begroot op € 14.665. De opbrengst is € 10.098 (ruim 71%) meer dan begroot.

De precario-opbrengsten zijn de afgelopen jaren gestegen als gevolg van enige uitbreiding van verhuurde ruimten. Hiermee is bij het opstellen van de begroting geen rekening gehouden.

In 2015 is invulling gegeven aan de bezuinigingstaakstelling om binnen de precariobelasting extra inkomsten te genereren door aanpassing van de tarieven. Dit heeft pas effect in 2016.

Toeristenbelasting

Het tarief per overnachting is voor 2015 € 0,85 (2014 € 0,70). Uitgaande van 201.035 overnachtingen (voorlopig aantal opgegeven overnachtingen 2013) was de raming 2015 in eerste instantie € 177.000. Door met name een verscherpte controle en betere informatie-verstrekking is het aantal overnachtingen fors gestegen in 2014. Bij de zomernota is de raming voor 2015 verhoogd met € 30.000, omdat we daarom ook meer overnachtingen verwachtten in 2015. Daarmee komt de totale raming op € 207.000. Omdat pas in de loop van 2016 de werkelijke afrekening plaatsvindt, gaan we nu uit van de verwachte inkomsten over 2015 van € 207.000.

Forensenbelasting

Voor 2015 is de forensenbelasting bepaald op 0,51% van de WOZ-waarde met een maximum van € 607 per woning. De oorspronkelijke opbrengst forensenbelasting 2015 van € 65.531 is verhoogd met € 24.000 (€ 18.000 bestandsoptimalisatie en € 6.000 tariefstijging 8%). De totale geraamde opbrengst voor 2015 is € 89.531. Alle aangiftes 2015 zijn verwerkt. Een deel van de aangiftes is niet retour gezonden. Hierbij is administratief bepaald of sprake is van een belastingplicht. In een aantal gevallen kan dit nog tot een bezwaarschrift leiden en wellicht een vermindering.

In 2015 is € 99.003 ontvangen; € 9.472 meer dan geraamd.

Parkeerbelasting

Vanaf 2005 bedraagt het tarief € 0,75 per uur met een maximum van € 4 per dag. Bij de begrotingsbehandeling voor 2015 was er geen aanleiding om de parkeertarieven aan te passen. Overschotten c.q. tekorten worden verrekend met de reserve betaald parkeren.

De belangrijkste tarieven in 2015 bedroegen:

Vergunningen op jaarbasis:

bewoners	€	50
bedrijven	€	200
werknemers	€	50
zakelijk gerechtigden	€	50

Parkeerbelasting:

tarief per uur € 0,75 en per dag € 4,00

De opbrengst van betaald parkeren bedroeg in 2015 € 362.301. Geraamd was € 375.500. De opbrengst is € 13.199 lager dan begroot.

De opbrengst van de naheffingsaanslagen bedroeg in 2015 € 10.095, terwijl € 40.000 geraamd was. We zien een daling van deze inkomsten uit verkeersovertredingen door minder inzet Boa's. Tegenover deze mindere inzet staan ook lagere kosten Boa's van circa € 35.000.

Stand van de reserve betaald parkeren	
stand 1-1-2015	€ 374.846
storting exploitatie 2015	€ 389.117
uitname exploitatie 2015	€ -381.587
stand 31-12-2015	€ 382.376

Baatbelasting

De hoogte van de baatbelasting wordt bepaald in de gemeentelijke verordening. Voor Raalte is de opbrengst beperkt en loopt langzaam terug, doordat de nu nog actuele verordeningen nog een beperkte looptijd kennen. De opbrengst baatbelasting bedraagt in 2015 € 2.812. Geraamd was € 2.851; een zeer geringe afwijking van € 39.

	Geraamde opbrengst	Werkelijke opbrengst	verschil 2015
Baatbelasting	€ 2.851	€ 2.812	€ 39

Marktgelden

In 2015 is het tarief per vierkante meter, per dag of een gedeelte daarvan, € 0,56 (inclusief een basisbedrag voor stroomkosten). Afhankelijk van de gebruikte stroomvoorziening wordt het marktgeld verhoogd.

De totale opbrengst bedraagt voor 2015 € 83.969, terwijl € 83.218 geraamd is (exclusief reclamegelden). De afwijking is minimaal.

Bij de marktgelden gaan we uit van 100% kostendekkendheid. Er is aan de marktgelden geen voorziening gekoppeld; eventuele voor- of nadelen worden via het rekeningsaldo afgewikkeld. We zagen zowel in 2013 als in 2014 een lagere opbrengst dan begroot. In 2015 zijn de werkelijke inkomsten zo goed als gelijk aan de geraamde inkomsten. We gaan in 2016 kritisch naar de kostenonderbouwing en de hoogte van de tarieven kijken, om tekorten in de toekomst te voorkomen.

Lijkbezorgingsrechten

Bij het vaststellen van de begroting worden jaarlijks ook de tarieven vastgesteld. De totale opbrengst is voor 2015 in eerste instantie geraamd op € 202.877. Bij de zomernota 2015 is de raming met € 30.000 verlaagd, waardoor de raming op € 172.877 uitkomt. Motivatie daarvoor is, dat er in toenemende mate wordt gecremeerd. De verwachting is dat het aantal nieuwe begravingen en bijzettingen gaat afnemen. We zien een dalende lijn in de inkomsten en verwachten dat dit zich in de toekomst gaat voortzetten. We hebben in 2015 een onderzoek gedaan naar de kostenonderbouwing en daarmee de kostendekkendheid van deze tarieven. Oorspronkelijk was de kostendekkendheid 69%. We hebben geconstateerd dat er binnen de huidige opzet sprake is van een kostendekkendheid van 60%. In 2017 gaan we opnieuw aanbesteden. Dan kijken we naar het onderhoudsniveau van de begraafplaatsen in verhouding tot de kostendekkendheid en de tarieven, en stellen we het kostendeckingspercentage opnieuw ter discussie.

	Geraamde opbrengst		Werkelijke opbrengst		verschil 2015
Grafrechten	€	172.877	€	183.261	€ -10.384

De werkelijke opbrengst bedraagt € 183.261. De opbrengst is hiermee ca.6% hoger dan bij de zomernota verwacht.

Leges

Bij leges gaat het om betalingen aan de gemeente voor een door de gemeente uitgevoerde dienst of geleverd product. In de tarieventabel van de legesverordening wordt er onderscheid gemaakt tussen drie titels:

- Titel 1: Dienstverlening algemeen:
de leges voor reisdocument, rijbewijs, burgerlijke stand, uittreksel uit de basisregistratie personen en enkele kleinere leges.
- Titel 2: Omgevingsvergunning en bestemmingswijziging:
de leges voor omgevingsvergunning en bestemmingswijziging
- Titel 3: Europese Dienstenrichtlijn:
de leges voor evenement, horeca en enkele kleinere leges

De gemeente moet kunnen aantonen dat de opbrengsten van de leges niet hoger zijn dan de kosten die hiervoor gemaakt worden. In 2014 en 2015 zijn de kosten transparanter onderbouwd en opbrengsten van de verschillende producten nader uitgewerkt.

In 2015 is de legesverordening drie keer aangepast. De eerste wijziging betrof de wijziging van wettelijke tarieven voor reisdocumenten, rijbewijzen en naturalisatie. De tweede wijziging had betrekking op de invoering van de AVOI (algemene verordening ondergrondse infrastructuur). De derde wijziging had betrekking op een wijziging van de legestarieven in het kader van de kinderopvang.

Voor 2015 zijn we uitgegaan van de volgende ramingen, de werkelijke inkomsten staan ernaast:

Legesopbrengsten	raming 2015	werkelijk 2015	verschil %
Rijbewijzen	112.516	116.977	4%
Reisdocumenten	€ 360.232	€ 397.472	10%
Burgerlijke stand	€ 66.555	€ 91.977	38%
Omgevingsvergunningen	€ 650.705	€ 706.888	9%
Overige	€ 227.926	€ 207.899	-9%
totaal	€ 1.305.418	€ 1.404.236	8%

Toelichting:

In 2015 is er meer afzet geweest van producten ten aanzien van burgerzaken dan geraamd; een concrete oorzaak is hiervoor niet aan te wijzen. Dit heeft geleid tot een meeropbrengst. De opbrengst van de omgevingsvergunningen is bij de zomernota 2015 met € 95.000 naar beneden bijgesteld. Bij de rekening blijkt dat door enkele grote bouwprojecten de opbrengst per saldo € 56.000 hoger is dan bij de zomernota was voorzien.

Kwijtscheldingsbeleid

Voor inwoners met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van een gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen.

De genormeerde kosten van bestaan zijn door het Rijk bepaald op 90% van de bijstandsuitkering. Het staat de gemeente vrij dit percentage te verhogen tot 100%. De gemeente Raalte hanteert de norm van 100%. Een hoger percentage is niet toegestaan.

Niet alle gemeentelijke heffingen kwamen in aanmerking voor kwijtschelding. De volgende heffingen komen voor een eventuele kwijtschelding in aanmerking:

- afvalstoffenheffing;
- rioolheffing.

In de oorspronkelijke begroting 2015 is € 115.000 geraamd. Bij de zomernota 2015 is dit structureel verhoogd met € 15.000 tot € 130.000, gebaseerd op het voorgaande jaar en de ontwikkelingen op dit terrein. Totaal is € 156.581 verantwoord aan kwijtschelding. Dit betekent dat er € 26.581 meer kwijtschelding is geboekt dan begroot. In 2015 zijn 417 verzoeken toegekend, in 2014 was dat 397.

Het beeld van de toename van kwijtscheldingsverzoeken is in lijn met de trend in de regio.

3.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het belang van risicomanagement is in de afgelopen jaren toegenomen. De gemeenteraad en ons college willen inzicht hebben in risico's die we lopen in relatie tot de omvang van onze weerstandscapaciteit. We hebben de belangrijkste risico's in beeld gebracht en indien mogelijk gekwantificeerd. Daarbij zijn de beheersingsmaatregelen aangegeven om de risico's te beperken. Via een monitoringssyteem informeren we u over de laatste stand van zaken.

In deze paragraaf gaan we nader in op de weerstandscapaciteit in relatie tot de belangrijkste risico's die van invloed kunnen zijn op de financiële positie.

Algemeen

Bij het begrip weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen zonder dat dit gevolgen heeft voor het beleid en de bedrijfsvoering. Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen enerzijds de weerstandscapaciteit (middelen) en anderzijds de risico's die de gemeente loopt en waarvoor geen voorziening is getroffen of verzekering is afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang bij het bepalen van de financiële positie voor de korte (begrotingsjaar) en middellange (meerjarenraming) termijn.

Per onderwerp in de risicotabel even verderop in deze paragraaf schatten we in, welk mogelijk financieel risico we lopen. Vervolgens is een inschatting gemaakt van de kans dat de risicovolle gebeurtenis zich voordoet: laag (25%), gemiddeld (50%) of hoog (75%). Als we het mogelijk risico loslaten op de kans dat het zich voordoet, krijgen we het risicobedrag.

Op grond van artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bevat de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in ieder geval:

- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie;
- het beleid over de weerstandscapaciteit en de risico's;
- de beheersingsmaatregelen;
- kengetallen: netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatie ruimte en belastingcapaciteit.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

Bij bepaling van de weerstandscapaciteit gaat het om die elementen waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden. Bij de bepaling wordt uitgegaan van:

- a. de onbenutte belastingcapaciteit;
- b. de post onvoorzien in de begroting;
- c. de reserve weerstandsvermogen;
- d. de algemene reserve bouwgrondexploitatie;
- e. de stille reserves. Stille reserves zijn de meerwaarde van activa die te laag of tegen nul zijn gewaardeerd, maar die direct verkoopbaar zijn als we dat willen.

Deze elementen zetten we hieronder uiteen.

a. Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit is de financiële ruimte, die de gemeente nog kan benutten door verhoging van de onroerende-zaakbelasting (OZB), voordat een beroep gedaan kan worden op aanvullende middelen uit het gemeentefonds in het kader van artikel 12 van de Financiële verhoudingswet (Fvw). Voor toelating tot artikel 12 Fvw moeten gemeenten onder andere voldoen aan het redelijke peil van het zogenoemde belastingpakket. In 2014 is de onbenutte belastingcapaciteit berekend op ca. € 2 mln., gebaseerd op de OZB-opbrengst van 2015 van bijna € 7,1 mln. Op basis van de meest actuele informatie van het ministerie bepalen we nu de onbenutte belastingcapaciteit op € 2,3 mln. Omdat het toetsingspercentage van het ministerie licht gestegen is ten opzichte van de vorige keer, is de onbenutte belastingcapaciteit met € 0,3 mln. toegenomen.

b. Onvoorzien

Voor het opvangen van onuitstelbare, onvoorzienbare en onontkoombare tegenvallers doen we gedurende het jaar een beroep op de post onvoorzien structureel en onvoorzien eenmalig. Voor zowel onvoorzien structureel als voor onvoorzien eenmalig nemen we een bedrag op van € 50.000, in totaal dus € 100.000. De stand van de post onvoorzien structureel is eind 2015 € 44.977. De stand van de post onvoorzien eenmalig is eind 2015 € 20.000.

c. Reserve weerstandsvermogen

De stand van de reserve weerstandsvermogen bedraagt per 1 januari 2015 € 9,04 mln. en per 31 december 2015 € 9,26 mln. Aan de reserve is in 2015 2,5% rente toegevoegd als vorm van prijscompensatie, om daarmee de koopkracht van de reserve op peil te houden. Er is in 2015 geen beroep gedaan op deze reserve.

d. Algemene reserve bouwgrondexploitatie

Binnen de grondexploitatie kennen we de algemene reserve bouwgrondexploitatie als buffer om tegenvallers op te vangen. De stand van deze reserve is per 1 januari 2015 € 1,3 mln. en per 31 december 2015 € 1,2 mln. Mochten zich tegenvallers voordoen en de reserve onder de € 1 mln. komen, dan wordt deze aangevuld tot de ondergrens door te beschikken over de algemene bestemmingsreserve. Op dit moment zijn er geen indicaties die wijzen op een extra beschikking over de algemene reserve grondexploitatie waardoor deze onder de ondergrens komt. De marge om tegenvallers op te kunnen vangen is echter zeer gering.

e. Stille reserves

De omvang van de stille reserves is bepaald op € 0.

De weerstandscapaciteit zetten we af tegen de risico's om zodoende te bepalen of ons weerstandsvermogen toereikend is.

Tenslotte wordt er onderscheid gemaakt tussen de incidentele en structurele weerstandscapaciteit voor het opvangen van eenmalige of structurele tegenvallers.

Indien structurele risico's zich voordoen kan een beroep gedaan worden op de onbenutte belastingcapaciteit, kunnen bezuinigingsmaatregelen genomen worden of kunnen tijdelijk eenmalige middelen worden ingezet in afwachting van de realisatie van bezuinigingen om de begroting in evenwicht te brengen. Indien incidentele risico's zich voordoen kunnen deze afgedekt worden door het weerstandsvermogen. Bovendien kunnen we bij tegenvallers een beroep doen op de algemene bestemmingsreserve.

Inventarisatie risico's

De gemeente Raalte heeft als uitgangspunt dat geprobeerd wordt risico's zoveel mogelijk af te dekken. Dit kan door het aangaan van een verzekering of door het vormen van een voorziening. In de praktijk blijkt dat niet alle risico's af te dekken zijn.

Hieronder hebben we de belangrijkste risico's op een rij gezet, een zo actueel mogelijk risicobedrag aangegeven en vervolgens de beheersingsmaatregelen vermeld om de risico's zo veel mogelijk te beperken.

A. Ontwikkelingen sociaal domein

Algemeen

Vanaf het jaar 2015 hebben de gemeenten er een groot aantal taken in het sociaal domein bij gekregen. Het gaat daarbij om een aantal voormalige AWBZ-zorgtaken, de uitvoering van de Jeugdwet en de Participatiewet/WSW. Met de overheveling van taken zijn ook de financiële middelen aan de gemeenten overgedragen, echter onder aftrek van forse rijkskortingen. Bij de overheveling van de nieuwe taken is als uitgangspunt genomen dat de uitvoering budgettair neutraal dient te geschieden.

Onderdeel WMO

We onderscheiden binnen de WMO, de "oude" en de "nieuwe" WMO-taken. De "oude" WMO taken bestaan uit de individuele voorzieningen (WMO 2007–2014). We zien in de jaarrekening 2015, dat de uitgaven van de oude WMO taken onder de raming liggen; het overschot wordt toegevoegd aan de reserve zorg.

De "nieuwe" WMO-taken bestaan uit de overgehevelde taken vanuit de voormalige AWBZ.

Ten aanzien van de nieuwe WMO-taken is beleid vastgesteld, waarbij rekening is gehouden met de Rijkskorting in 2015. Ook op dit onderdeel zien we een positief rekeningsresultaat en vindt er toevoeging aan de reserve zorg plaats.

Onderdeel Jeugd

De budgetten voor Jeugd zijn budgettair neutraal in de begroting 2015 opgenomen. Regionaal zijn, via het vormen van een bedrijfsvoeringsorganisatie GR Jeugdzorg (zie paragraaf verbonden partijen), afspraken gemaakt met de aanbieders over budgetten en zorgcontinuïteit in de periode 2015 en 2016. Daarnaast zijn er binnen de regio IJsselland afspraken gemaakt rond de financiële risicoverevening. Op basis van het solidariteitsprincipe worden de financiële voor- en nadelen van die jaren gezamenlijk opgevangen.

In de loop van 2015 bleek, dat een aantal organisaties niet voldoende had aan de beschikbaar gestelde budgetten. Daarom heeft er bijstelling plaatsgevonden om de zorgcontinuïteit te blijven borgen. Dit heeft zich bij de rekening 2015 vertaald in een overschrijding op het onderdeel jeugd. Hiervoor wordt de reserve zorg aangesproken.

In de afgelopen jaren is een reserve gevormd uit rekeningoverschotten van de individuele WMO-voorzieningen. Bij de jaarrekening 2014 is de reikwijdte van deze reserve uitgebreid met het beleidsgebied Jeugd tot een "egaliseringsreserve Zorg". Deze reserve is een goed vangnet om eventuele eenmalige tegenvallers binnen de WMO en/of Jeugd op te kunnen vangen.

Zoals hiervoor beschreven zijn we vanuit de Jeugd genoodzaakt een beroep te doen op de reserve zorg. Echter vanuit de WMO zijn we in staat gebleken de reserve juist aan te vullen waardoor een groei van de reserve ontstaat, wat ons in de gelegenheid stelt de verminderende budgetten voor de komende jaren op te vangen en de transformatie die het afgelopen jaar is ingezet verder te bewerkstelligen.

Op basis van het ingezette transformatiebeleid, de mogelijke beschikbare ruimte binnen de oude WMO taken, de mogelijkheid om het beleid nog bij te stellen in combinatie met het beschikbaar hebben van de reserve zorg nemen we hier geen risicobedrag op.

Onderdeel Participatie

Binnen het onderdeel participatie worden de voormalige participatiewet en de WSW uitgevoerd. Door het afsluiten van de toegang tot de WSW zijn mensen die voorheen een baan vonden binnen de WSW naast de voormalige Wajongers, vanaf 1 januari 2015 aangewezen op de Wet werk en bijstand, en neemt het beroep op de participatie middelen (uitstroom-trajecten ed.) toe. Vooralsnog gaan we er van uit, dat het beschikbare rijksbudget deze nieuwe doelgroepen kan bedienen.

De Raad heeft in 2015 het besluit genomen om de Wet sociale werkvoorziening in eigen beheer uit te voeren. Hiertoe is in december 2015 de Stichting Werk Raalte opgericht. De WSW dienstverbanden van inwoners in Raalte zijn per 1 januari 2016 bij de stichting ondergebracht.

Door de uitvoering van de WSW dicht bij de gemeente te organiseren denken we de tekorten die ontstaan als gevolg van de Rijkskortingen deels te kunnen compenseren. In 2015 hebben we voor de exploitatietekorten bij Wezo, Sallcon en Larcom een beroep moeten doen op de reserve participatie. Ook voor andere kosten die betrekking hebben op participatie hebben we een beroep moeten doen op deze reserve, waardoor deze flink geslonken is. Gelet op de huidige stand van deze reserve en de toekomstige verplichtingen, willen we de raad voorstellen de reserve participatie aan te vullen met € 500.000, ten laste van de reserve zorg, om daarmee naar de toekomst toe een buffer te creëren. Daarom nemen we hier nu geen risico op.

Onderdeel schulddienstverlening en bijstandsverlening

Schulddienstverlening is uitbesteed aan de Kredietbank in Assen. Door toenemend gebruik van bepaalde onderdelen van de schulddienstverlening zijn de uitgaven hoger uitgevallen dan verwacht. Dit is gedekt uit het participatiebudget.

De uitgaven bijzondere bijstand zijn in 2015 iets hoger dan geraamd. Daar staat tegenover dat de inkomsten ook hoger zijn dan geraamd. Per saldo vallen de kosten precies binnen de begroting.

Daarnaast is de verdeling van de Rijksvergoeding in de bijstandskosten in 2015 op een meer objectieve methodiek gebaseerd. Voor 2016 en volgende jaren wordt deze methodiek nog verder doorontwikkeld. Een eerste indicatie over 2015 leert ons dat dit vooralsnog voor de gemeente Raalte niet tot grote verschillen leidt. Echter hoe dit bij een verdere doorontwikkeling uitpakt is nog onzeker. Gezien echter onze lage bijstandsaantallen ten opzichte van het landelijk gemiddelde wordt dit financiële risico relatief laag ingeschat en p.m. geraamd.

Beheersmaatregelen

De ontwikkelingen met betrekking tot de financiën en de aantallen inwoners die een beroep doen op voorzieningen in het kader van het sociaal domein worden intensief gevolgd. Er wordt naast de reguliere budgetcyclus periodiek, zowel ambtelijk als bestuurlijk, gemonitord op de aantallen en de budgetten. Voor uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Sociaal Domein.

B. Verbonden partijen en samenwerkingsverbanden

De risico's binnen de verbonden partijen en de overige samenwerkingsverbanden zijn ingeschat. Voor een toelichting verwijzen wij naar de paragraaf verbonden partijen. We schatten de risico's in op structureel € 219.375 en eenmalig € 759.814.

In benoemde paragraaf zijn per verbonden partij de beheersingsmaatregelen benoemd.

C. Gegarandeerde geldleningen

Voor wat de woningbouw betreft houdt het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) toezicht op de garantstellingen. Als de woningcorporatie niet aan zijn verplichtingen kan voldoen, vangt het WSW dit op. Daarna heeft het rijk nog een rol, de gemeente kan pas in derde instantie worden aangesproken voor 50%. Daarom houden we een risicobedrag van € 0 aan. Het gaat hierbij om € 75 mln. aan leningen. Om meer zekerheid te creëren is het WSW een relatie gaan leggen tussen de WOZ waarde en de verstrekte geldleningen en garanties die worden uitgedrukt in een % van de waarde.

De gemeente heeft buiten de WSW gegarandeerde geldleningen voor woningbouw afgesloten; stand eind 2015 € 2 mln. Hiervoor zijn we dus voor 100% aansprakelijk. Uitgaande van een risico van 10% met een lage waarschijnlijkheid van 25% is het risicobedrag € 50.000.

Bij garantstelling voor (sport)verenigingen en instellingen is de gemeente in sommige gevallen volledig aansprakelijk; in andere gevallen delen we het risico met Stichting Waarborgfonds Sport (50/50). Daarnaast is er sprake van garantstellingen of hypotheekvestiging gecombineerd met een stimuleringslening uit het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn).

In 2014 zijn 3 nieuwe garanties afgegeven, in 2015 geen.

Het saldo van bovengenoemde geldleningen, waar de gemeente aansprakelijk voor is, is € 1,7 mln. We gaan daarbij uit van een risico van 10% is € 170.000. We handhaven de kans van 25%, is € 42.500. Bij het niet na kunnen komen van hun financiële verplichtingen en het op moeten heffen van de (sport)vereniging/instelling is de impact vele malen groter, maar dat is lastig financieel uit te drukken.

We hebben het beheer van de garantstellingen geborgd in de organisatie. Ten aanzien van de garantstellingen binnen sport is er geregeld overleg dan wel informatie-uitwisseling met Stichting Waarborgfonds Sport. We ontvangen jaarlijks de jaarrekeningen van de verenigingen/instellingen, waardoor we op de hoogte blijven van hun (financiële) situatie en indien nodig actie kunnen ondernemen.

D. Grondexploitatie

De risico's binnen de grondexploitatie zijn € 6,3 mln., een lichte stijging ten opzichte van vorig jaar. Voor verdere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf grondbeleid. Daarin staan de meest risicovolle projecten beschreven.

E. Wegenonderhoud

Door beperkte middelen in de begroting voor wegenonderhoud zetten we op dit moment in op onderhoud van asfaltwegen ten koste van de elementverhardingen. Door het oprekken van de vervangingstermijn van klinkerwegen lopen we het risico, dat er meer klachten komen.

We achten het risico klein, omdat uit de kwaliteitsmeting CROW van 2013, bleek dat 94% van de elementverhardingen tenminste niveau B scoort (goed/zeer goed) en 6% beneden B niveau (slecht/zeer slecht). Op basis van de integrale visie op de openbare ruimte (IVOR) zet het college in toenemende mate in op een integrale aanpak van de openbare ruimte. Hierbij realiseren wij een toekomst- en levensloopbestendige openbare ruimte. Gebruik, inrichting en beheer zijn beter op elkaar afgestemd. We gaan in 2016 weer een inspectiemeting uitvoeren. Daarmee onderzoeken we of de bestaande middelen in de huidige begroting in de toekomst toereikend zijn. Ook worden andere bronnen (bijv. subsidies) onderzocht, waarmee een deel van het wegonderhoud kan worden gefinancierd. Vooralsnog gaan we van p.m. uit. Met deze nieuwe integrale aanpak kunnen risico's ten aanzien van het wegonderhoud enigszins worden beperkt.

F. Renterisico's

We hebben bij de begroting 2015 een stelpost van € 0,8 mln. opgenomen om schommelingen in de rente op te kunnen vangen. Deze stelpost is bij de zomernota 2015 verhoogd tot € 1,1 mln. en ingezet als eenmalig algemeen dekkingsmiddel. Op basis daarvan en gelet op het resultaat van de jaarrekening benoemen we hier geen risico.

Gelet op de lage rentestand en om daar zo optimaal mogelijk van te profiteren, financieren we de rekening-courant met kasgeld. Om een goede risicospreiding te hanteren, trekken we de komende jaren ook geldleningen aan met een looptijd van 10 tot 15 jaar. Zie verder de paragraaf financiering.

G. Continuïteit ICT-systemen

Met de gemeente Deventer is een dienstverleningsovereenkomst gesloten. ICT-beheer garandeert binnen de infrastructuur van de I-werkorganisatie een server- en netwerkbeschikbaarheid van 99%, gemeten binnen het servicewindow (7:30 tot 17:30). Voor Raalte zou het risico dus 1% zijn. Op basis van het aantal uren dat medewerkers geen gebruik kunnen maken is dat € 200.000. De back-up mogelijkheden zijn op dit moment nog niet helemaal optimaal, maar dat geeft geen reden tot verhoging van risico. We handhaven de waarschijnlijkheid van 25%; dat geeft een risico van € 50.000. We zien ook een risico in toegankelijkheid van systemen voor onbevoegden (intern en extern). Dan zou sprake zijn van met name imagoschade; dat is lastig financieel te vertalen.

We nemen maatregelen op beleidsniveau: we hebben de I-visie DOWR vastgesteld en architectuur is beschreven. Ook het programmaplan harmonisatie en het programmaplan digitalisering is vastgesteld. Daarnaast nemen we maatregelen op planniveau: uitvoeren beveiligingsplan, harmonisatie applicaties, implementeren van portfoliomanagement.

H. Kwantitatieve en kwalitatieve personele bezetting en kwaliteit dienstverlening

Door de landelijke ontwikkelingen is de huidige markt voor personeel bij gemeenten onzeker en zien we een toename van risico's. We zien namelijk dat gemeenten een omslag moeten maken naar meer overheidsparticipatie, toenemende digitalisering en ontwikkelingen zoals de 3 decentralisaties. Er worden andere zaken van onze medewerkers verwacht en helaas kan niet iedereen met deze verandering meegroeien.

We treffen verschillende maatregelen om de risico's zo laag mogelijk te houden, zoals monitoring, meer inzetten op opleidingen, teamontwikkelingsplannen maken en intensivering van uitwisseling van medewerkers binnen DOWR en talentenregio. We hebben een strategische personeelsplanning (SPP) opgesteld en zijn bezig met de implementatie in onze organisatie. Daarmee hebben we een instrument om het personeelsbeleid actief bij te sturen op de verwachte ontwikkelingen. Daarnaast is in 2015 het E-HRM systeem binnen DOWR verband voorbereid. Dit systeem helpt ons om te sturen op formatie, loonkosten, verzuim, opleidingen enz.

Op basis van onze huidige salariskosten en rekening houdend met frictiekosten en scholingskosten, uitgaande van een gemiddelde waarschijnlijkheid, schatten we het risicobedrag in op € 0,9 mln. Dit staat los van de verwachte uitwerking van de bezuinigingstaakstelling op het personeel.

We hebben een reserve strategisch personeelsbeleid (SPP), bedoeld om financiële ondersteuning te geven bij uitvoering van het SPP. Vanaf de rekening 2015 werken we met een loonsomkader en met een "lump-sum" loonsombudget. Eventuele mee- of tegenvallers hierin worden verrekend met de reserve SPP. Bij de jaarrekening 2015 wordt deze reserve aangevuld door een positief resultaat op de loonsom. Omdat er de nodige claims liggen op deze reserve, nemen we vooralsnog p.m. op als dekking voor dit risicobedrag. Zie ook de paragraaf bedrijfsvoering.

I. BTW

Er heeft een onderzoek plaatsgevonden door de belastingdienst ten aanzien van de BTW en loonheffing, over het jaar 2013. Daar kan een naheffingsaanslag uit voortkomen. Omdat de waarschijnlijkheid en hoogte daarvan nog onduidelijk is, nemen we vooralsnog p.m. op.

Risico onderwerp met toelichting	structureel	eenmalig
Ontwikkeling sociaal domein		
onderdeel WMO, door aanwezigheid reserve geen risico	€ 0	
onderdeel jeugdzorg, door aanwezigheid reserve geen risico	€ 0	
onderdeel Participatie, door aanwezigheid reserve geen risico	€ 0	
onderdeel schuldhulpverlening en bijstandsverlening	p.m.	
Verbonden partijen en overige samenwerkingsverbanden		
De risico's binnen de verbonden partijen en de overige samenwerkingsverbanden zijn ingeschat. Voor toelichting verwijzen wij naar de paragraaf verbonden partijen.	€ 219.375	€ 759.814
Gegarandeerde geldleningen		
Woningbouw		€ 0
De gemeente heeft buiten de WSW gegarandeerde geldleningen voor woningbouw afgesloten.		€ 50.000
garantstelling (sport)verenigingen en instellingen		€ 42.500
Bij het niet na kunnen komen van hun financiële verplichtingen en het op moeten heffen van de (sport)vereniging / instelling is de impact vele malen groter, maar dat is lastig financieel uit te drukken.		
Grondexploitatie		
Zie paragraaf grondbeleid		€ 6.310.000
Wegenonderhoud		
Zie ook de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	p.m.	
Renterisico's		
De ingezette stelpost en het rekeningsresultaat zijn voldoende om renterisico's af te dekken	€ 0	
Continuïteit ICT-systemen		
Financieel risico. We zien ook een risico in toegankelijkheid van systemen voor onbevoegden (intern en extern). Dan zou sprake zijn van met name imagoschade; dat is lastig financieel te vertalen.	€ 50.000	
Kwantitatieve en kwalitatieve personele bezetting en kwaliteit dienstverlening		
Op basis van onze huidige salariskosten en rekening houdend met frictiekosten en scholingskosten, uitgaande van een gemiddelde waarschijnlijkheid, schatten we het risicobedrag in op € 930.000		€ 930.000
We hebben een reserve strategisch personeelsbeleid (SPP), bedoeld om financiële ondersteuning te geven bij uitvoering van het SPP. Omdat er al de nodige claims liggen op de reserve nemen we hier vooralsnog p.m. op.		p.m.
BTW		
Onduidelijkheid over de waarschijnlijkheid en hoogte naheffingsaanslag, daarom p.m.		p.m.
totaal	€ 269.375	€ 8.092.314

Weerstandscapaciteit	structureel	incidenteel
algemene reserve bouwgrondexploitatie per 31 december 2015		€ 1.190.000
reserve weerstandsvermogen per 31 december 2015		€ 9.260.000
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 2.300.000	
Totaal	€ 2.300.000	€ 10.450.000

Beleid over de weerstandcapaciteit en de risico's

In oktober 2010 is de nota reserves, voorzieningen en rentebeleid 2010 door de gemeenteraad vastgesteld. Hierbij is de omvang van het weerstandsvermogen bepaald op 12,5% van de begrotingsomzet. De begrotingsomzet is echter fors gestegen met de drie decentralisaties. Vooruitlopend op de actualisatie van genoemde nota en gezien het goede inzicht in de risico's, laten we dit percentage buiten beschouwing. Belangrijker is enerzijds de (positieve) ruimte tussen de bestaande reserve weerstandsvermogen en de geïntariseerde risico's voor wat betreft de eenmalige risico's en anderzijds het verschil tussen de onbenutte belastingcapaciteit en de risico's met een structureel karakter.

Conclusie

We hebben de structurele mogelijkheid binnen onze begroting van € 2,3 mln. om structurele risico's op te vangen. Op basis van de kwantitatieve verkenning zijn de structurele risico's geschat op € 0,3 mln.; een daling ten opzichte van de risico-inventarisatie bij de programmabegroting 2016. Een ruime marge van bijna € 2 mln. tussen weerstandscapaciteit en risico's derhalve.

Onze eenmalige weerstandscapaciteit is ruim € 10,4 mln. Op basis van een kwantitatieve verkenning zijn de incidentele risico's geschat op € 8,1 mln. Dit is een stijging ten opzichte van de laatste risico-inventarisatie. Deze stijging is hoofdzakelijk ontstaan door actualisatie van risico's binnen de grondexploitatie. Hier is de marge tussen weerstandscapaciteit en risico's als voldoende aan te merken.

Hierbij merken we op dat de kans dat alle risico's zich gelijktijdig voordoen nihil is.

Daarnaast kan zich nog een aantal kleinere risico's voordoen die wij niet afzonderlijk in beeld hebben gebracht. Daar zijn de posten onvoorziene uitgaven/eenmalige middelen voor bedoeld.

Ons weerstandsvermogen is in balans met de geïntariseerde risico's, maar gezien de aanhoudende risico's binnen onder andere grondexploitatie, de beperkte algemene reserve grondexploitatie en de genoemde p.m.-posten moeten we nadrukkelijk de vinger aan de pols houden.

Classificatie risico's en gevolgen

Tenslotte worden hieronder de bovenstaande risico's geclassificeerd naar kans en financieel gevolg. In het voorgaande zijn er drie categorieën waarschijnlijkheid (kans) benoemd met betrekking tot het zich voordoen van een risicovolle gebeurtenis: laag (25% kans), gemiddeld (50%) en hoog (75%). Daarnaast hebben we het financiële gevolg van de risicovolle gebeurtenissen geschat: laag (tot € 100.000), midden (€ 100.000 - € 300.000) en hoog (> € 300.000) links tabel. Deze grenzen zijn onder andere gebaseerd op een vergelijking met die van andere gemeenten.

Rechtsboven zijn de meest risicovolle onderwerpen met een groot financieel gevolg (rood). Linksonder het tegenovergestelde (groen). Het mag duidelijk zijn dat de benodigde mate van sturing rechtsboven het hoogst is.

De weergave is een momentopname. In de loop van de tijd kunnen de onderwerpen verschuiven naar een andere categorie. Deze manier van presenteren maakt monitoring in de tijd eenvoudiger.

	Laag	Gemiddeld	Hoog
Hoog		Verbonden partijen Personeel Overige grondexploitaties	Grondexploitaties Zegge VII en Franciscushof
Midden			
Laag			
	Garantstellingen woningbouw Garantstellingen sport ICT systemen		

Conclusie is dat we vanwege het grote belang en de relatief grote kans dat een risicovolle gebeurtenis zich voordoet, vooral veel aandacht moeten (blijven) besteden aan de grondexploitaties, verbonden partijen en het personeel. Bij de grondexploitaties spitst zich dit verhoogde risico toe op met name de complexen Franciscushof en de Zegge VII vanwege de hoge boekwaarde ten opzichte van de lange looptijd. Deze grondexploitaties bepalen 85% van het opgenomen risicobedrag. Beide exploitaties sluiten per 31-12-2015 met een negatief exploitatieresultaat. Hiervoor is een voorziening getroffen. Bij evt. tegenvallers wordt het nadelig exploitatieresultaat hoger en moet een beroep worden gedaan op de algemene reserve grondexploitatie en als deze niet toereikend is op de algemene bestemmingsreserve. Deze reserves maken onderdeel uit van de weerstandscapaciteit.

Ten opzichte van de risico's bij de programmabegroting 2016 zien we een vermindering van risico's binnen het sociaal domein. We zijn in 2015 overall ruimschoots binnen de beschikbare middelen van het sociaal domein uitgekomen en we hebben een buffer op kunnen bouwen naar de toekomst toe. Wel moeten we de komende jaren rekening houden met dalende budgetten. We gaan in 2016 beleid (door-) ontwikkelen om de transformatie verder vorm te geven, om uiteindelijk de budgetneutraliteit binnen het sociaal domein te kunnen waarborgen. Zie verder de paragraaf sociaal domein.

Kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. Om dit te bereiken worden 6 kengetallen voorgeschreven.

Deze kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven voldoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid.

In de programmabegroting 2016 hebben we voor het eerst deze kengetallen gepresenteerd. In deze programmarekening 2015 presenteren we voor het eerst bij een jaarrekening deze kengetallen. Waar mogelijk hebben we extra toelichting gegeven; bij de begroting 2017 gaan we verder werken aan de onderbouwing van de kengetallen.

1a. netto schuldquote

		Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
	Netto schuldquote	65%	92%	76%

Bedragen x € 1.000

Toelichting:

Dit kengetal weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

De VNG hanteerde tot nu toe een vergelijkbaar kengetal voor de beoordeling van de schuldenlast van gemeenten. Een score lager dan 100% beoordeelt de VNG als een normale schuld. In overeenstemming met deze kwalificatie beoordelen wij de uitkomst hier als goed.

1b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

		Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
	Netto schuldquote	80%	110%	93%

Bedragen x € 1.000

Toelichting:

Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote ook exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Ook hier scoren we bij de rekening 2015 onder de 100%, dus ook hier beoordelen wij de uitkomst als goed.

2. Solvabiliteitsratio:

		Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
	Solvabiliteit	38%	44%	37%

Toelichting:

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De VNG hanteerde tot nu toe een min of meer vergelijkbaar kengetal voor de beoordeling van de schuldenlast van de gemeenten. Een solvabiliteitsratio hoger dan 30% is volgens de VNG normaal. Raalte zit boven de 30% dus goed.

3. Grondexploitatie:

		Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
	Grondexploitatie	40%	49%	41%

Toelichting:

Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale geraamde baten. De boekwaarde is belangrijk, omdat de gemeente deze op termijn terugverdiend bij de verkoop van gronden.

Kengetal onder de 40% is goed, boven de 40% signaleringswaarde.

Bij de berekening van dit kengetal is als uitgangspunt de netto boekwaarde (bruto boekwaarde -/- de getroffen voorziening) genomen.

In 2014 is de boekwaarde van grondexploitatie fors toegenomen door de overdracht van het complex Franciscushof (boekwaarde circa 16,5 mln.) waardoor het kengetal grondexploitatie bijna verdubbelde. We zien bij de rekening 2015 een verlaging naar 41%, waarmee we een stap richting goed hebben gemaakt.

4. Structurele exploitatieruimte:

		Rekening 2014	Begroting 2015	Rekening 2015
	Structurele ruimte	1,80%	-1,01%	0,44%

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele ruimte is. Hierbij worden de structurele baten vergeleken met de structurele lasten.

Het kengetal structurele ruimte is bij de rekening 2015 0,44%. Dit geeft aan, dat de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten, oftewel de structurele baten waren toereikend om de structurele lasten te dekken.

5. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin zich bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar dit kan worden opgevangen, of waarin ruimte is voor nieuw beleid. Het gaat hierbij niet om de onbenutte belastingcapaciteit, zoals aangegeven onder het hoofdstuk "Inventarisatie weerstandscapaciteit" binnen deze paragraaf; dat is de theoretische financiële ruimte. Het gaat erom de belastingcapaciteit te relateren aan landelijk gemiddelde tarieven. Een gemiddelde geeft meer inzicht in de betekenis van de belastingcapaciteit voor de financiële positie, dan dat de theoretische onbenutte belastingcapaciteit dat doet.

De ozb is voor de gemeente de belangrijkste eigen belastinginkomst. Naast de ozb wordt ook gekeken naar de rioolheffing en afvalstoffenheffing, omdat deze heffingen niet kostendekkend hoeven te zijn en dus ruimte kunnen geven voor nieuw beleid. In Raalte zijn beide heffingen al 100% kostendekkend

Op basis van informatie van het COELO bedragen voor Raalte in 2015 de gemiddelde woonlasten (gemiddeld betaalde ozb, rioolheffing, afvalstoffenheffing) voor een meerpersoonshuishouden € 675. Het gemiddelde van alle gemeenten bedraagt volgens dezelfde lijst € 740. De woonlasten in Raalte liggen € 65 onder het landelijk gemiddelde. Uitgedrukt in een % is de belastingcapaciteit voor 2016 91%. Raalte zit 9% onder het landelijk gemiddelde.

3.3. Onderhoud kapitaalgoederen

Algemene inleiding

Conform het Besluit begroting en verantwoording provincie en gemeenten, artikel 12, bevat de paragraaf tenminste de volgende kapitaalgoederen:

1. wegen;
2. riolering;
3. water;
4. groen;
5. gebouwen.

Van de kapitaalgoederen, bedoeld in het eerste lid, wordt aangegeven:

- a. het beleidskader;
- b. de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- c. de vertaling van de financiële consequenties in de begroting;
- d. het risico / de consequenties.

Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR)

In 2013/2014 is de IVOR opgesteld en bestuurlijk vastgesteld. Hiermee beogen wij nadrukkelijk het kwaliteitsdenken in het domein van de openbare ruimte een prominente plek te geven. De visie is kortweg 'een openbare ruimte op de juiste plek met de juiste kwaliteit en met de juiste inzet van middelen. Op basis van deze visie willen we komen tot een set kwaliteitseisen voor het gebruik, de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Deze eisen zijn integraal, realistisch en toetsbaar. De uitwerking van de visie kan daarmee gevolgen hebben voor de wijze waarop diverse kapitaalgoederen worden beheerd. Er worden meerjarenprogramma's opgesteld voor investeringen, instandhouding, beheer en onderhoud van de openbare ruimte om de noodzakelijke maatregelen te inventariseren en financieel te beoordelen. Zo wordt er een programma functioneel wegbeheer opgesteld, vindt een bundeling van inspectieresultaten in de oudere wijken plaats en krijgt de levensloopbestendige openbare ruimte een plaats in de reguliere beheerprogramma's. Dit alles door in gesprek te gaan met gebruikers en maatschappelijke partners.

1. Wegen

a. Beleidskader

Binnen ons beleid ligt het accent op dit moment vooral bij het voorkomen van kapitaalvernietiging op de asfaltwegen. Wij willen hiermee voorkomen dat op termijn zeer grote bedragen moeten worden besteed aan het wegwerken van achterstallig onderhoud. De beperkte beschikbaarheid van middelen en de prioriteitstelling binnen de gemeentelijke begroting maakt dat wij een afweging moeten maken vanuit een zorgvuldig financieel en technisch beheer. Dit beleid heeft tot gevolg dat de inzet op het onderhoud van elementverhardingen (klinkers en tegels) kleiner wordt en alleen de hoogst noodzakelijke situaties worden aangepakt. Hiermee beogen wij de veiligheid te waarborgen. Wel moet voor elementenverhardingen een lager onderhoudsniveau geaccepteerd worden.

Uit de kwaliteitsmeting CROW 2013 is gebleken dat 94% van de elementenverhardingen tenminste niveau "B" scoort (goed / zeer goed) en 6% beneden "B"-niveau (slecht / zeer slecht). In 2016 worden de wegen opnieuw geïnspecteerd.

- b. Benodigde middelen
Voor het groot onderhoud aan asfalt- en elementverhardingen (tegel- en klinkerverhardingen) zijn structurele budgetten beschikbaar in de begroting. In 2015 betrof dat € 972.000. Zoals gezegd ligt de prioriteit bij asfaltwegen. Het onderhoud van elementenverhardingen is uitgevoerd binnen de hiervoor beschikbare (taakstellende) budgetten.
- c. Vertaling naar begroting
Het onderhoud is structureel opgenomen in de begroting.
- d. Risico/consequenties
Door inzet van een deel van het budget klinkerwegen voor asfaltwegen wordt de vervangingstermijn van klinkerwegen “opgerekt” en ontstaan mogelijk meer klachten. Of de bestaande middelen, die in de huidige begroting zijn opgenomen, in de toekomst toereikend zijn (o.a. voor het vervangen van verhardingen in oudere wijken) moet bij de verdere uitwerking van IVOR en uit de inspectiemeting 2016 blijken.

2. Riolering

- a. Beleidskader
In het gemeentelijk Rioleringsplan Raalte (GRP) geven we invulling aan de drie gemeentelijke zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater. Het GRP Raalte 2014 t/m 2020, ‘Waardevol water, voor u en later’ is 20 februari 2014 door de raad vastgesteld.
- b. Benodigde middelen
Door de vaststelling van het GRP zijn de benodigde personele- en financiële middelen voor de planperiode vastgesteld. De inkomsten die nodig zijn om de personele en financiële middelen jaarlijks beschikbaar te stellen worden geïnd door middel van de rioolheffing. In het GRP is de ontwikkeling van de kostendekkende rioolheffing vermeld. Bij deze ontwikkeling wordt rekening gehouden met het afbouwen van de voorziening riolering tot een minimumniveau.
- c. Vertaling naar begroting
In het GRP zijn de voornemens ten aanzien van het uitvoeren van de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater inclusief de benodigde personele en financiële middelen voor de periode 2014 t/m 2020 opgenomen. De voornemens zijn per jaar onderverdeeld. Jaarlijks worden in de begrotingscyclus de afwijkingen op de realisatie van de plannen verantwoord en worden de benodigde financiële middelen voor het komende jaar aangevraagd..
- d. Risico/consequenties
Met de budgetten uit de beheersbegroting en de aangevraagde kredieten voor 2015 kon de gemeente Raalte in 2015 de wettelijke gemeentelijke zorgplichten ten aanzien van afvalwater, hemelwater en grondwater voor alle belanghebbenden in de gemeente Raalte uitvoeren.

3. Water

- a. Beleidskader
Al het stedelijk water is overgedragen aan Waterschap Groot Salland. Het beheer van oeverbescherming en duikers valt onder het beheer van civiele kunstwerken en is onder punt 7 uitgewerkt. De hemelwater-, afvalwater- en grondwaterzorgplichten vallen onder het Gemeentelijk RioleringsPlan. Daarom wordt in het vervolg het kapitaalgoed ‘Water’ ondergebracht en belicht in de onderdelen 2. ‘Riolering’ en 7. ‘Kunstwerken’.
- b. Benodigde middelen
Niet van toepassing.

- c. Vertaling naar begroting
Niet van toepassing.
- d. Risico/consequenties
Geen.

4. Groen

- a. Beleidskader
De uitgangspunten voor het beheer zijn vastgelegd in het Groenbeleidsplan 'Kernen in het Groen'. Het beheerplan Groen uit 2004 heeft in 2015 als basis voor de uitvoering van werken aan het groen binnen de bebouwde kom gediend. Een beheerplan voor het groen in het buitengebied ontbreekt.
- b. Benodigde middelen
Voor het dagelijks onderhoud is in de begroting 2015 iets meer dan € 700.000 geraamd. Aanvullend is tot en met 2015 € 112.000 bij geraamd op basis van de aanbesteding van het groenonderhoud. Dit is bij de vaststelling van de programmabegroting 2013-2016 besloten. Voor het vervangen van versleten groen is in de begroting structureel € 147.500 beschikbaar. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de bezuinigingen 2015-2018. Hiervoor zijn in bijna alle kernen delen groen vervangen.
- c. Vertaling naar begroting
De structurele lasten, inclusief bijraming, zijn opgenomen in de begroting.
- d. Risico/consequenties
Hiermee is in 2015 het openbaar groen in stand gehouden op de door de raad vastgestelde onderhoudsniveaus. Met ingang van 2016 vervalt de bijraming van € 112.000. Zonder deze bijraming is het de vraag of het groen op het vastgestelde onderhoudsniveau onderhouden kan worden.

5. Gebouwen

- a. Beleidskader
De nota gebouwenbeheer is eind 2013 vastgesteld.
- b. Benodigde middelen
Jaarlijks wordt de meerjarenonderhoudsplanning geactualiseerd en geïndexeerd, de benodigde middelen beschikbaar gesteld en wordt een storting gedaan in de onderhoudsreserves. De onderhoudsbudgetten van de scholen zijn met ingang van 2015 rechtstreeks naar de schoolbesturen gegaan. Aan de schoolbesturen zijn op basis van een inspectie (een z.g. conditiemeting) extra middelen toegezegd om het achterstallig onderhoud op te kunnen lossen.
Bij de programmabegroting 2013-2016 is jaarlijks eenmalig € 150.000 extra beschikbaar gesteld t/m 2016 voor het onderhoud van de gemeentelijke objecten.
- c. Vertaling naar begroting
De structurele lasten zijn opgenomen in de begroting.
- d. Risico/consequenties
In 2016 wordt een geheel nieuwe conditiemeting gehouden bij alle objecten die in het bezit en beheer zijn bij de gemeente Raalte. Daaruit wordt een geactualiseerde meerjarenonderhoudsplanning en meerjarige kostenraming gemaakt. Daaruit moet blijken of het geplande onderhoud voor de komende jaren uit de huidige budgetten kan worden uitgevoerd.

6. Openbare verlichting

a. Beleidskader

In januari 2016 is het nieuwe beleidsplan “Licht in de openbare ruimte” vastgesteld. Dit beleid sluit nauw aan bij de visie op de openbare ruimte (IVOR) en het gemeentelijk duurzaamheidsbeleid.

b. Benodigde middelen

Naast het dagelijks onderhoud zijn structurele middelen nodig voor het vervolg van periodieke vervanging van afgeschreven verlichting. Hiertoe worden in 2016 voorstellen gedaan.

c. Vertaling naar begroting

Voor het dagelijks onderhoud zijn structurele middelen opgenomen in de begroting. Voor verdere vervangingsinvesteringen waren geen middelen beschikbaar in 2015.

d. Risico/consequenties

Op basis van het op te stellen uitvoeringsplan wordt duidelijk wat de benodigde financiële middelen zijn.

7. Kunstwerken

a. Beleidskader

Voor het beheer en onderhoud van civiele kunstwerken is nieuw beleid vastgesteld met een voorstel tot een eenmalige investering voor de jaren 2016 en 2017 en structurele verhoging van het onderhoudsbudget met € 103.000 met ingang van 2018.

b. Benodigde middelen

De benodigde middelen voor het in stand houden van civiele kunstwerken zijn conform het beleid- en onderhoudsplan voor de toekomst beschikbaar gesteld.

c. Vertaling naar begroting

De structurele lasten zijn in de begroting opgenomen.

d. Risico/consequenties

Uitvoeren van noodzakelijk onderhoud beperkt het risico van onveilige situaties. De toegekende budgetten zijn gericht op onderhoud en niet op vervanging.

8. Speeltoestellen

a. Beleidskader

In 2007 is het beheerplan speelplaatsen vastgesteld.

b. Benodigde middelen

Voor 2015 zijn voor de vervanging van speeltoestellen financiële middelen beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn niet aangesproken omdat eerst invulling moet worden gegeven aan de bezuinigingstaakstelling door middel van het verminderen van het aantal toestellen.

c. Vertaling naar begroting

Op het vervangingsbudget dat jaarlijks wordt opgenomen in de begroting wordt jaarlijks 25% in mindering gebracht zijnde de bezuinigingstaakstelling. De benodigde structurele middelen voor het dagelijks onderhoud zijn hiervoor ingezet. In 2015 werd rekening gehouden met vervangingen tot een bedrag van € 142.000.

d. Risico/consequenties

Door inzet op onderhoud voldoen de speelplaatsen aan het attractiebesluit.

9. Begraafplaatsen

a. Beleidskader

Het beleid ten aanzien van de algemene begraafplaatsen in Raalte is vastgelegd in het beleidsplan 'Begraven in Raalte' (2009). De criteria ten aanzien van het beheer en onderhoud zijn uitgewerkt in een beheerplan. Op basis hiervan is een hoge mate van netheid binnen de grafperken en standaard onderhoudsniveau voor de overige gebieden op de begraafplaatsen gerealiseerd.

b. Benodigde middelen

Voor het dagelijks groenonderhoud op de begraafplaatsen zijn middelen in de begroting 2015 opgenomen en ook gebruikt.

c. Vertaling naar begroting

De structurele (onderhouds-) lasten zijn opgenomen in de begroting.

d. Risico/consequenties

Het beschikbare budget was in overeenstemming met de benodigde middelen. Hiermee kon het onderhoud conform het beheerplan worden gerealiseerd.

3.4. Financiering

Algemeen

De treasuryparagraaf is een verplicht onderdeel van de rekening. Deze verplichting hangt samen met de invoering van de Wet Fido (Wet Financiering decentrale overheden). Deze paragraaf bevat, conform artikel 13 van het BBV, in ieder geval de beleidsvoornemens voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille. De treasuryparagraaf vormt, in samenhang met het in artikel 212 van de Gemeentewet voorgeschreven treasurystatuut en de overeenkomstig vastgestelde verordeningen, een belangrijk instrument voor het sturen, beheersen, verantwoorden van en toezicht houden op de financieringsfunctie.

Liquiditeiten

Er is aan efficiënt liquiditeitenbeheer gedaan door het aanhouden van een hoofdrekening en het saldo van de overige rekeningen af te romen en over te boeken naar onze hoofdrekening. Wij houden rekeningen aan bij de BNG en de Rabobank. De laatste bankrekening bij de Rabobank is dit jaar beëindigd.

Er is in 2015 zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de ruimte binnen de kasgeldlimiet en ons rekening-courantkrediet. De rente op de kasgeldleningen is begin 2015 negatief geworden en de rest van het jaar gebleven. Hiervan hebben we in het afgelopen jaar zo optimaal mogelijk geprofiteerd. Eind 2013 is het schatkistbankieren verplicht geworden. De overheden zijn op grond daarvan verplicht een banktegoed dagelijks bij de schatkist te parkeren. Begin 2014 is het afromen geautomatiseerd, het geld weer ophalen is een handmatige handeling. Om het aantal van deze handmatige handelingen te beperken worden onze crediteuren nu 2 keer per week betaald met in achtneming van de wettelijke betaaltermijnen.

Renterisicobeheer

Voor 2015 is er een financieringstekort geraamd van ruim € 9,8 mln.

In 2015 hebben we 1 lening van 5 mln. gesloten met een looptijd van 40 jaar. Deze lening is ook in 2015 gestort. Daarnaast hebben we 3 leningen gesloten met looptijden van 40, 39 en 38 jaar met een rente net onder de 2%. De leningen worden in het 3^e en 4^e kwartaal 2016 gestort. Dit gezien het verwachte grote financieringstekort over 2016. Hiermee beperken we het renterisico.

Het beleid is er op gericht de rekening-courant met kasgeld te financieren, vanwege de negatieve rentestand. De lange geldleningen worden de komende jaren aangetrokken met rentevaste looptijden tussen 10 tot 40 jaar. Op deze manier wordt geprofiteerd van de lage rentestand op de langlopende leningen en wordt er toch een goede risicospreiding gehanteerd.

Renteresultaat

Voor 2015 werd een voorcalculatorische renteomslagpercentage vastgesteld van 3,8%. Als gevolg van het gevoerde financieringsbeleid, de huidige extreem lage rentevergoeding en zelfs negatieve rentevergoeding op kortlopende leningen is er binnen de renteomslag een behoorlijk renteresultaat ontstaan. In de begroting 2015 werd dit bedrag al geraamd op € 840.000. Bij de zomernota 2015 werd berekend dat dit renteresultaat zelfs ingeboekt kon worden tot een bedrag van € 1,1 mln., terwijl nu bij de jaarrekening dit nog eens € 150.000 hoger is. Hierop dient een correctie van € 215.000 toegepast te worden als gevolg van een te hoge raming van de bespaarde rente in de primitieve begroting 2015. Per saldo levert dit bij de jaarrekening 2015 een nadelig renteresultaat op van € 65.000 ten opzichte van de zomernota 2015.

Kasgeldlimiet en -behoefte

De kasgeldlimiet is bepaald door het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar te vermenigvuldigen met een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage. De basis was voor 2015 8,50% van € 77,7 mln. is € 6.605 mln.

Het kwartaalgemiddelde van de werkelijke kasgeldbehoefte dient in beginsel onder de limiet van enig jaar te blijven. De toezichthouder staat toe maximaal voor een periode van twee kwartalen de kasgeldlimiet te overschrijden. In 2015 heeft er in twee kwartalen achtereenvolgende overschrijding van de kasgeldlimiet plaats gevonden.

Omschrijving	Begroot	Werkelijk	Verschil
<u>OMVANG</u>	<i>Bedragen in € 1.000</i>		
1. Toegestane kasgeldlimiet			
a. in procenten van de grondslag	8,50%	8,50%	0
b. in een bedrag	6.605	6.605	0
2. Omvang vlottende korte schuld			
a. opgenomen gelden korter dan 1 jaar	0	11.750	-11.750
b. schuld in rekening courant	0	0	0
c. gestorte gelden door derden korter dan 1 jaar	0	0	0
d. overige geldleningen, niet zijnde vaste schuld	0	0	0
3. Vlottende middelen			
a. Uitgeleende gelden < 1 jaar	0	0	0
b. contante in kas	0	6	-6
c. tegoeden in rekening courant	0	3.923	-3.923
d. overige uitstaande gelden korter dan 1 jaar	0	0	0
4. Toets kasgeldlimiet			
a. totaal netto vlottende schuld	0	7.821	
b. toegestane kasgeldlimiet	6.605	6.605	
c. Ruimte c.q. overschrijding (a - b)	-6.605	1.216	

Renterisiconorm

De uitgaven en inkomsten van de gemeente lopen niet synchroon in de tijd. De gemeente moet soms geld lenen om tijdig betalingen te kunnen verrichten en soms heeft ze (tijdelijk) overvloedige liquide middelen. Ook moeten investeringen gefinancierd worden. In korte tijd worden uitgaven gedaan, die over een veel langere periode worden afgeschreven.

Het doel van het treasurybeleid is om de rentekosten van dit financieren zo laag mogelijk te houden, de renteopbrengsten zo hoog mogelijk te doen zijn en daarbij zo weinig mogelijk risico's te lopen.

De renterisiconorm is een wettelijke norm die betrekking heeft op de vaste schuld van de gemeente. Vaste schuld ontstaat wanneer leningen worden afgesloten met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer. De norm geeft het bedrag aan waarover de gemeente zich per begrotingsjaar maximaal mag bloot stellen aan renterisico.

De norm is vastgesteld op 20% voor gemeenten. De gemeente Raalte heeft over 2015 een begrotingstotaal van € 77 mln., het maximale bedrag voor herfinanciering is dan € 15,5 mln. In 2015 is de gemeente ruim binnen dit bedrag gebleven. Onze herfinanciering was € 4,2 mln.

3.5. Bedrijfsvoering

Regionale Samenwerking

DOWR

In het afgelopen jaar is de gezamenlijke Financiële Administratie van start gegaan. Hiermee zijn alle percelen van de DOWR samenwerking inmiddels “in productie” genomen. De aanloopproblemen waar we in de zomernota over rapporteerden zijn deels verholpen. Het verhoogde risico op actuele, volledige en betrouwbare cijfers is verminderd, maar nog niet helemaal verdwenen.

Verder is binnen de Personeel en Salarisadministratie hard gewerkt om het nieuwe E-HRM systeem voor de drie gemeenten te implementeren. Dit is met veel inzet gelukt. We werken vanaf 1 januari 2016 met dit nieuwe systeem.

Om vorm en richting te geven aan de verdere professionalisering van de DOWR percelen is een klanttevredenheidsonderzoek uitgevoerd binnen de drie organisaties. De resultaten van deze nulmeting zijn divers. De ICT werkorganisatie scoort vooralsnog het slechtst met een 5,5 en de Personeel en Salarisadministratie het beste met een 7,7.

Elk perceel is bezig met een verbetertraject op basis van de rapportage. Een rode draad is betere communicatie tussen de gastheergemeente en de andere gemeenten. We hebben er vertrouwen in dat dit leidt tot een betere interne dienstverlening en een hogere score bij een volgende meting.

Regionale uitvoeringsdienst (RUD) IJsselland

De Eerste en Tweede Kamer hebben in 2015 ingestemd met de wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH). Gevolg van deze wet is dat de RUD IJsselland moet worden omgebouwd van een netwerk-RUD gebaseerd op een bestuursovereenkomst, naar een openbaar lichaam op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Belangrijk tweede gevolg is dat in ieder geval de milieumedewerkers die betrokken zijn bij vergunningverlening en toezicht in dienst moeten komen van dit openbaar lichaam. Deze ombouw inclusief de overgang van de medewerkers moet op 1 januari 2018 gereed zijn. Inmiddels is een proces op gang gebracht om deze transitie tot stand te brengen.

Personeel en Organisatie

Ontwikkelagenda Raalte

Met de “Ontwikkelagenda Raalte” willen we invulling geven aan de ontwikkeling van de gehele organisatie waarbij leren werken op basis van overheidsparticipatie een belangrijk speerpunt is. We willen daarbij doorgroeien naar “gewaardeerd partnerschap” Dit betekent ook een forse doorontwikkeling van de huidige organisatie. De gemeentesecretaris heeft de gemeenteraad hierover in juni 2015 bijgepraat. Na de zomervakantie zijn hierin ook de eerste concrete stappen gezet. Zo zijn we gestart met ontwikkelbijeenkomsten voor medewerkers welke per kwartaal plaats vinden. Leidinggevend zijn gestart met een leiderschaps-programma gericht op de nieuwe rol van de overheid. De doorontwikkeling van de huidige organisatie vormt in 2016 binnen de bedrijfsvoering een belangrijk thema.

Loonsom

Bij de begroting 2016 heeft de gemeenteraad ingestemd om vanaf de jaarrekening 2015/ begroting 2016 te werken met een loonsomkader. Voor de doorontwikkeling naar "gewaardeerd partnerschap" is in de organisatie meer flexibiliteit en meer eenvoud nodig binnen het bestaande loongebouw. Daarom heeft de gemeenteraad binnen de bestaande personele middelen een financieel kader ingesteld, een loonsomkader met een "lump-sum" loonsombudget.

Dit betekent dat we vanaf de jaarrekening 2015 werken met een "lump-sum" loonsombudget. Eventuele mee- of tegenvallers binnen de loonsom worden aan de reserve Strategische PersoneelsPlanning toegevoegd c.q. onttrokken (egalisatie).

Het resultaat op de loonsom 2015 is bij de jaarrekening 2015 becijferd op € 338.000 positief. Dit is circa 2% van de loonsom en bestaat deels uit incidentele meevallers, bijvoorbeeld doordat vacatures een aantal maanden openstaan. Dit resultaat is toegevoegd aan de reserve Strategische PersoneelsPlanning. Overigens staan hier ook onttrekkingen tegenover, zie onderstaand.

Reserve SPP

Ook zijn bij de jaarrekening 2015, conform uw besluitvorming bij de begroting 2016, de reserves revolving fund, frictiekosten personeel en strategische personeelsplanning samengevoegd tot één reserve Strategische PersoneelsPlanning.

In een aantal situaties hebben we de afgelopen jaren en in 2015 afspraken met medewerkers kunnen maken die geleid hebben tot (vervroegd) afscheid nemen. Mede hierdoor zijn we ook in staat geweest om de "Berenschot-bezuinigingen" in 2015 op personeel te realiseren. Ook is in het kader van de noodzakelijke organisatieontwikkeling/ duurzame inzetbaarheid een beroep gedaan op de reserve SPP om het cluster communicatie te herpositioneren. Daarnaast hebben we in 2015 deelgenomen aan het trainee programma van de Talentenregio. De kosten van deze trainee zijn ook ten laste gebracht van de reserve SPP.

Dit alles heeft geleid tot een onttrekking van € 217.000 aan de reserve SPP in 2015.

Resultaat harmonisatie arbeidsvoorwaarden

Het afgelopen jaar is ook een mijlpaal bereikt ten aanzien van de harmonisatie van de secundaire arbeidsvoorwaarden in DOWR verband. Van de oude bezuinigingstaakstelling 2010-2014 op arbeidsvoorwaarden Personeel Raalte van € 200.000 resteerde bij de zomernota 2015 nog een taakstelling van € 170.000.

Deze resterende taakstelling van € 170.000 is in de 2e helft van het jaar opnieuw in het Georganiseerd Overleg onderwerp van gesprek geweest. Er is een principeakkoord bereikt, maar de afronding en implementatie vergt nog voortdurend aandacht. Nadere details delen wij zo spoedig mogelijk via een separate informatienota.

Sportbedrijf

De overgang van het personeel van de gemeente naar het Sportbedrijf is nog niet afgerond. We hebben met name last van een landelijk conflict tussen verschillende landelijke pensioenfondsen waardoor de toelating nog uitdagend is. We hopen alsnog op korte termijn overeenstemming te bereiken over het sociaal plan en de overgang van het personeel af te ronden. Hiervoor hebben we een procesbegeleider ingeschakeld die met de verschillende partijen in overleg gaat en een doorbraak probeert te forceren.

Er is geen zicht op concrete negatieve financiële gevolgen op korte termijn. We hopen bij de zomernota meer informatie te geven over het proces en de eventuele financiële impact van deze vertraging.

Generatiepact

We hebben in het najaar een principeakkoord bereikt over een generatiepact. De details worden in het voorjaar van 2016 afgerond. Het generatiepact voorziet in een gedeeltelijke uitstroom van oudere medewerkers waardoor deze duurzaam inzetbaar blijven. De ruimte die ontstaat voor instroom wordt gebruikt om jonge medewerkers in te laten stromen. Deze maatregel is nodig om als organisatie een duurzame werkomgeving te bieden voor oudere medewerkers en tegelijkertijd kansen te bieden aan verjonging.

Sociale Werkvoorziening.

In het kader van het besluit om alle WSW-ers weer direct onder de aansturing van de gemeente Raalte te brengen, is er voor gekozen de WSW-ers die onderhoud aan het openbaar groen verzorgen, bij het team Beheer en Onderhoud aan te laten haken. Dat betekende wel dat de faciliteiten op de gemeentewerf aangepast moesten worden. Zowel persoonsgebonden ruimtes (kleedruimte, kantine) als technische ruimtes (onderhoud kettingzagen, stalling) zijn eind 2015 begin 2016 aangepast binnen het hiervoor door de raad beschikbaar gestelde budget.

Automatisering

Zaakgericht werken

Door de ingebruikname van de applicatie “e-suite” werken we vanaf 30 november veel meer papierloos: alle inkomende post en e-mail wordt digitaal geregistreerd, eventuele papieren versies van die documenten gaan rechtstreeks naar het archief. Met diezelfde applicatie is ook een aantal processen gedigitaliseerd, waardoor die producten via internet aangevraagd kunnen worden.

Nieuwe Website

Op 15 december 2014 is de gemeente Raalte overgegaan naar een volledig nieuwe website. De structuur en indeling van de nieuwe site is gebaseerd op onze toptaken. Met deze nieuwe site hebben we de meest gevraagde producten en diensten van onze inwoners veel makkelijker vindbaar gemaakt. Uit cijfers is te zien dat het aantal bezoekers op de site daardoor in 2015 met 200% is gestegen ten opzichte van 2014

Vervanging computers

Op de werkplekken zijn in 2015 de computers vervangen door aanzienlijk minder thin cliënts.

Financieel Beheer

In 2014 heeft de gemeenteraad, na een openbare aanbesteding, besloten om de accountants-dienstverlening voor de boekjaren 2014 t/m 2016 te gunnen aan Deloitte accountants. Deze aanbesteding heeft in DOWR-verband plaats gevonden zodat de DOWR-gemeenten nu met dezelfde accountant van doen hebben. Medio 2015 is het controleproces 2014 met de accountant geëvalueerd. Dit heeft geresulteerd in een addendum op de overeenkomst waarbij nadere prijs en inhoudelijke afspraken zijn gemaakt over het controleproces 2015. Ook zijn nadere afspraken gemaakt omtrent de looptijd van het contract.

Hierbij is het contract gewijzigd van bepaalde tijd voor 3 jaar naar bepaalde tijd voor 2 jaar (2014 en 2015) Dit betekent dat het huidige contract niet stilzwijgend doorloopt voor de controle van de jaarrekening 2016 maar dat deze wordt omgezet in een verlengingsmogelijkheid door de DOWR-gemeenten na evaluatie van de controle van de jaarrekening 2015. De gemeenteraad is via de rekeningcommissie betrokken geweest bij dit proces.

Door ontwikkelingen in het accountantsberoep heeft de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) zijn controle-aanpak in 2014 aangescherpt. Dit betekent dat we de interne controle werkzaamheden zoveel mogelijk hebben afgestemd op hetgeen de accountant nodig heeft voor de jaarrekeningcontrole. Concreet betekent dit meer gegevensgerichte controle achteraf.

Complicerende factor voor 2015 is de accountantscontrole sociaal domein (de drie decentralisaties: Jeugdwet, nieuwe WMO en participatiewet). Het inregelen van de beheersorganisatie is nog in volle gang en vraagt ook in 2016 en 2017 nog de nodige tijd en aandacht. De onzekerheden en onduidelijkheden waar gemeenten mee worden geconfronteerd, liggen voor een groot deel buiten hun invloedssfeer. Om deze redenen is de verwachting dat accountants veel niet goedkeurende verklaringen gaan afgeven bij de gemeentelijke jaarrekeningen 2015. In het rapport van bevindingen jaarrekeningcontrole 2015 leest u wat dit concreet voor onze gemeente betekent.

Interbestuurlijk toezicht, toezichtregime 2015

In het kader van het interbestuurlijk toezicht bepaalt de provincie jaarlijks het toezichtregime per gemeente. De provincie maakt hierbij gebruik van een informatiearrangement per toezichtdomein en stelt op basis van risicoanalyses een beoordelingskader op. Op basis van objectieve criteria geeft de provincie jaarlijks met een verkeerslichtkleur (groen-oranje-rood) aan welk toezichtarrangement van toepassing is. Voor het jaar 2015 zag het toezichtregime er als volgt uit:

Totaalbeeld Raalte					
Toezicht					doorwerking provinciaal ruimtelijk belang
Fin	Wabo	WRO	Archief	Huisvesting	RO

Raalte scoort “oranje” op het totaalbeeld vanwege de indiceringen “oranje” op Financiën en WABO.

Voor het toezichtdomein financiën is voor het jaar 2015 oranje gescoord. Dit hield verband met het feit dat de gemeente Raalte voor het sluitend maken van het begrotingsjaar 2015 nog een (gepland) beroep heeft moeten doen op de algemene bestemmingsreserve.

Bij het aanbieden van de begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019 hebben we de gemeenteraad voor alle jaren een sluitend financieel perspectief kunnen aanbieden.

Op het onderdeel WABO heeft de gemeente Raalte in 2015 voor het eerste oranje gescoord. De beoordeling door de provincie spitste zich met name toe op een tweetal onderdelen:

- Het handhavingsprogramma 2014 en het jaarverslag 2013 waren niet tijdig vastgesteld;
- In het jaarverslag waren niet alle gestelde doelen voldoende verantwoord. Met name het aantal milieucontroles bleef achter bij de doelstelling.

De verbeterpunten zijn begin 2015 herkend en in het verslagjaar zijn inmiddels de nodige verbeteringsmaatregelen doorgevoerd. Dit heeft geleid tot de kleur groen bij het toezichtregime 2016.

Frauderisicoanalyse

Het inschatten van mogelijke frauderisico's is een belangrijk onderdeel welke jaarlijks op de agenda staat van college en management. Vanaf 2014 stellen we jaarlijks een nadere uitwerking frauderisicoanalyse op. We vinden het, ondersteund door de accountant, belangrijk dat periodieke risicoanalyses een vast onderdeel uitmaken van het interne beheersingssysteem. Dit systeem is er op gericht bedrijfsrisico's te onderkennen, het belang en de waarschijnlijkheid daarvan in te schatten en de interne beheersing daarop toe te spitsen. Uit de nadere uitwerking frauderisicoanalyse 2015 blijkt dat de beheersmaatregelen zijn ingebed in de processen en systemen van de organisatie en dat deze zijn getoetst middels verbijzonderde interne controle. Naast deze "harde aspecten" speelt de cultuur en de integriteitswaarden van de organisatie ook een belangrijke rol in het beperken van frauderisico's. Uit de frauderisicoanalyse 2015 blijkt dat ook de cultuur en integriteitswaarden binnen de gemeente Raalte voldoende zijn geborgd.

Voortgang bezuinigingen

Bij de zomernota 2015 hebben we u geïnformeerd omtrent de voortgang van de bezuinigingstaakstellingen 2015-2018. Bij deze jaarrekening geven we opnieuw de actuele stand van de voortgang bezuinigingen per eind 2015. Hierbij hebben we de taakstellingen 2015 geactualiseerd. De voortgang van de taakstellingen vanaf 2016 monitoren we opnieuw bij de zomernota 2016.

Een analyse leert dat de "Berenschot-bezuinigingen" 2015 voor een belangrijk zijn gehaald. Van de totale taakstelling van € 1.610.347 is in 2015 een bedrag van € 1.520.747 gerealiseerd. Bij de "overige (bezuinigings-)taakstellingen" is van de totale taakstelling 2015 van € 439.000 een bedrag van € 248.000 gerealiseerd.

Zie onderstaande tabel voor een totaaloverzicht van gerealiseerde bezuinigingen 2015 en te realiseren bezuinigingen 2016-2018. Een detailoverzicht voortgang bezuinigingen 2015-2018 treft u als bijlage bij deze jaarrekening aan.

Te realiseren (bezuinigings)-taakstellingen 2015-2018				
Herkomst bezuiniging	Rekening 2015	Verwachte realisatie 2016-2018		
		2016	2017	2018
"Berenschot bezuinigingen"	€ 1.774.147	€ 2.586.897	€ 3.001.847	€ 3.374.597
af: gewijzigde voorstellen/besluiten naar aanleiding van begrotingsbehandeling op 6 november 2014 (ten laste van surplus)	€ (110.800)	€ (49.800)	€ (25.800)	€ (300)
af: gewijzigde voorstellen/besluiten naar aanleiding van begrotingsbehandeling op 6 november 2014 (ten laste van begrotingsresultaat 2015-2018)	€ (53.000)	€ (53.000)	€ (53.000)	€ (53.000)
Totaal "Berenschot bezuinigingen" na vaststelling programmabegroting 2015 en meerjarenraming 2016-2018	€ 1.610.347	€ 2.484.097	€ 2.923.047	€ 3.321.297
Realisatie taakstellingen 2015 en verwachte realisatie 2016-2018 bij jaarrekening 2015	€ 1.520.747	€ 2.468.497	€ 2.907.447	€ 3.305.697
Saldo taakstellingen Berenschot bezuinigingen (nog) niet gerealiseerd	€ 89.600	€ 15.600	€ 15.600	€ 15.600
"overige (bezuinigings)-taakstellingen"	€ 439.000	€ 538.000	€ 637.000	€ 736.000
Realisatie taakstellingen 2015 en verwachte realisatie 2016-2018 bij jaarrekening 2015 (1)	€ 248.000	€ 392.500	€ 501.500	€ 551.500
Saldo taakstellingen "overige (bezuinigings)-taakstellingen"	€ 191.000	€ 145.500	€ 135.500	€ 184.500
Totaal saldo taakstellingen (nog) niet gerealiseerd	€ 280.600	€ 161.100	€ 151.100	€ 200.100
Dekking ten laste van surplus ten opzichte van taakstelling conform zomernota 2015	€ (113.347)	€ (10.600)	€ (10.600)	€ (10.600)
Dekking ten laste algemene middelen conform zomernota 2015	€ (297.253)	€ -	€ -	€ -
Saldo tekort/surplus op taakstellingen bij jaarrekening 2015 ten opzichte van de zomernota 2015	€ (130.000)	€ 150.500	€ 140.500	€ 189.500
<i>(1) reëel risico dat een deel van deze taakstellingen niet tijdig en/of volledig gerealiseerd kunnen worden</i>				

Per saldo betekent dit dat van de oorspronkelijke taakstellingen 2015 van € 1.610.347 + € 439.000 = € 2.049.347 per eind 2015 € 1.520.747 + € 248.000 = € 1.768.747 is gerealiseerd.

Er resteert bij de jaarrekening 2015 dan nog een tekort van € 280.600. Bij de zomernota 2015 werd een tekort voorzien € 113.347 + € 297.253 = € 410.600. Derhalve een positief verschil van € 130.000 ten opzichte van de zomernota 2015. Dit saldo maakt onderdeel uit van het rekeningsaldo 2015.

3.6. Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Elke gemeente heeft in haar dagelijkse praktijk voor de uitvoering van een deel van haar beleid te maken met verbonden partijen. Zo ook de gemeente Raalte. We hebben ons in het verleden om verschillende redenen verbonden aan bijvoorbeeld gemeenschappelijke regelingen en stichtingen, maar ook voor de toekomst zoeken we de samenwerking op voor uitvoering van de transities in de jeugdzorg, de participatiewet en uitbreiding van de WMO.

In deze paragraaf geven we inzicht in de verschillende belangen van de gemeente in verbonden partijen. Bij bestuurlijk belang heeft de gemeente een zetel in het bestuur van een rechtspersoon of stemrecht. Bij een financieel belang is de gemeente de ter beschikking gestelde middelen kwijt in geval van faillissement van de verbonden partij en/of kunnen financiële problemen bij de verbonden partij verhaald worden op de gemeente. Voorbeelden van een financieel belang zijn een subsidierelatie, een afgesloten lening, een garantstelling en aandelenbezit.

Doordat van verschillende kanten steeds meer oog is voor deze vormen van samenwerking, is de afgelopen jaren de informatievoorziening verbeterd.

Beleid ten aanzien van verbonden partijen

Beleidskaders zijn hierbij door de gemeenteraad vastgesteld in 2009 in de nota verbonden partijen. In de beleidsnota onderkennen we, dat het deelnemen aan een verbonden partij een middel is om gemeentelijke doelen te bereiken en taken uit te voeren. Aan verbonden partijen zitten voor- en nadelen. Mogelijke voordelen zijn op het gebied van efficiency, risicospreiding, kennisvoordeel, bestuurlijke kracht en effectiviteit. Daarnaast heeft het een katalysatorfunctie. Mogelijke nadelen zien we in de praktijk vooral gelegen in de combinatie van afstand (informatievoorziening en beïnvloeding) en de dubbele rol van de gemeente (klant/opdrachtgever en bestuurder/eigenaar).

Ons vastgestelde beleidskader in deze is: verbonden partijen worden slechts ingezet als de balans tussen de voor- en nadelen substantieel gunstiger uitvalt dan bij andere mogelijke instrumenten zoals zelf doen of uitbesteden.

Onderzoek rekenkamercommissie

Onze rekenkamercommissie heeft in 2014 het onderwerp “verbonden partijen” als onderzoeksthema gekozen en inmiddels een rapport hierover opgeleverd. De conclusies en aanbevelingen uit dit onderzoek zijn met de gemeenteraad besproken. Er wordt in het 2^e kwartaal 2016 een nieuwe beleidsnota verbonden partijen ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad, waarin o.a. wordt ingegaan op het risicomanagement, de rol van de gemeenteraad, de informatievoorziening richting gemeenteraad en de uittredingsmogelijkheid van de gemeente ten aanzien van de verbonden partijen. We hebben tussentijds de hoofdlijnen van de beleidsnota met de rekeningcommissie besproken. Daarnaast is er op initiatief van de gemeente Zwolle een intergemeentelijke werkgroep gevormd, waarin Raalte deelneemt. De taak van de werkgroep is om te kijken hoe we de grip op verbonden partijen regionaal beter kunnen organiseren.

Indeling paragraaf

Voor de gemeenteraad is het van belang te weten hoeveel invloed hij kan uitoefenen op de verbonden partij, welk gemeentelijk beleid wordt uitgevoerd en welke risico's we lopen. We hebben onze verbonden partijen ingedeeld in vijf categorieën:

1. Deelnemingen met weinig bestuurlijk belang;
2. Deelneming met redelijk tot veel bestuurlijk belang;
3. Gemeenschappelijke regelingen;
4. Lidmaatschap van stichtingen en verenigingen;
5. Samenwerkingsverbanden met een bijzonder karakter; formeel gezien geen verbonden partij.

Inschatting risico

Per verbonden partij bekijken we wat het financieel belang van de gemeente is: de jaarlijkse dividendopbrengst, de gemeentelijke bijdrage of de te behalen bezuinigingstaakstelling en schatten we in welk mogelijk risico we lopen. Vervolgens is een inschatting gemaakt van de waarschijnlijkheid dat het risico zich voordoet: laag (25%), gemiddeld (50%) of hoog (75%). Als we het mogelijk risico loslaten op de waarschijnlijkheid, krijgen we het risicobedrag per verbonden partij. De totale risicobedragen nemen we mee in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Ad 1. Deelnemingen met weinig bestuurlijk/financieel belang

Programma 6.2 Economie

Enexis Holding BV	's Hertogenbosch
deelnemers	Verschillende gemeenten en provincies.
bestuurlijk belang	Aandeelhouder met een belang van 0,0432%. De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in Enexis Holding via het stemrecht op de aandelen die zij bezit. De portefeuillehouder financiën vertegenwoordigt Raalte in de AVA.
financieel belang	Raalte bezit 64.662 aandelen, deze staan voor € 4.536 op de balans. In 2015 hebben we een dividend geraamd van € 45.000 en € 57.369 werkelijk ontvangen (2014 werkelijk € 51.623 ontvangen).
bijdragen aan gem. doelstellingen	Via deelname aan het netwerkbedrijf Enexis Holding BV waarborgen van de beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit van bepaalde essentiële voorzieningen en faciliteiten.
eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Eigen vermogen is op 1 januari 2016 € 3.616 mln. en op 31 december 2016 € 3.716 mln.
vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Enexis geeft aan hiervan geen reële inschatting te kunnen maken.
(financieel) resultaat verbonden partij	Over het jaar 2014 heeft Enexis een winst (na belastingen) behaald van € 265,5 mln. De uit te keren winst per aandeel is € 1,77 (2013: € 1,60). Het verwachte financieel resultaat over 2016 is € 200 mln.
ontwikkelingen	Eind 2014 hebben we een waarderingsoptie van de aandelen Enexis ontvangen, op verzoek van enkele aandeelhouders. Deze waardering maakt het mogelijk om binnen de bestaande kring van aandeelhouders Enexis onderling aandelen te kopen respectievelijk te verkopen. De waarde bedraagt per 1 januari 2014 gemiddeld € 30,76. Gelet op het Raalter aandelenbezit zijn de aandelen bijna € 2 mln. waard. Onlangs hebben we de waarde per 1 januari 2015 ontvangen; dit is € 31,17 per aandeel, waardoor ons aandelenbezit ruim € 2 mln. waard is. We hebben nog geen afweging gemaakt over een eventuele verkoop van de aandelen. De provincie Overijssel gaat onderzoeken of de aandelen van gemeenten in Enexis kunnen worden overgenomen. Er is nog geen nadere informatie bekend. Enexis heeft onlangs netwerken uitgeruild met Alliander, een netwerkbedrijf die ook opereert in diverse provincies in Nederland. Dit geeft duidelijkheid naar klanten en maakt een efficiëntere werkwijze mogelijk. De ruil past binnen het beleid van de overheid om het werkterrein van de netbeheerders langs provinciale grenzen te organiseren.
risico's verbonden partij	Enexis onderkent risico's op het gebied van veiligheid, slimme meters, ICT-omgeving, verandervermogen medewerkers, energiewet- en regelgeving. Enexis beoordeelt periodiek de bedrijfsrisico's en de impact ervan. Tegenover de risico's staan verschillende beheersingsmaatregelen, welke zijn geborgd in de organisatie.

risico's gemeente	De aandeelhouders lopen het risico een deel van de boekwaarde te moeten afwaarderen. Het risico is zeer gering, omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding NV. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen. Conclusie: laag risico. Daarnaast benoemen we hier als risico 10% van de dividendopbrengst, is € 4.500. Enexis geeft aan, dat het risico echter gemitigeerd is middels een overeengekomen garantiedividend van € 100 mln. Op basis van deze informatie van Enexis in combinatie met het halfjaarsbericht, stellen we het risico op € 4.500 (10% van de dividendopbrengst) en handhaven we de gemiddelde waarschijnlijkheid van 50%. Daarmee komt het risico op € 2.250 structureel.
beheersingsmaatregelen gemeente	We hebben de beoordeling van de (jaar)stukken geborgd in de organisatie.
overige bijzonderheden	De gemeente Raalte is lid van de VEGANN (Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders Noord Nederland). Gezamenlijk hebben we een grotere stem en kunnen we meer invloed uitoefenen. Bij de verkoop van de aandelen Essent in 2009 is het bedrijf Essent gesplitst in een apart netwerkbedrijf en een productie- en leveringsbedrijf. Door die splitsing is Raalte automatisch aandeelhouder geworden van het netwerkbedrijf Enexis Holding BV. Het productie- en leveringsbedrijf is verkocht aan RWE, een Duits energiebedrijf. Door de wettelijke splitsing en de daarmee gepaard gaande transactiestructuur zijn verschillende BV's opgericht, zie hieronder voor de cijfers. Deze worden in de komende jaren afgewikkeld en opgeheven. De gemeenteraad heeft in 2009 besloten, dat de eenmalige opbrengsten die daarbij beschikbaar komen, gestort worden in de algemene bestemmingsreserve.

CBL vennootschap BV	definitieve cijfers per 31-12-2014	voorlopige cijfers per 31-12-2015
Balans		
Eigen vermogen	\$ 9,8 mln.	\$ 9,8 mln.
waarvan reserves	\$ 9,8 mln.	\$ 9,8 mln.
Vreemd vermogen	\$ 107.000	\$ 117.000
waarvan voorzieningen	\$ 0	\$ 0
Winst- en Verliesrekening		
Resultaat na belasting	(\$ 66.700)	(\$ 30.000)
waarde op de balans gemeente Raalte	€ 9	€ 9

Vordering op Enexis BV	definitieve cijfers per 31-12-2014	voorlopige cijfers per 31-12-2015
Balans		
Eigen vermogen	\$ 66.000	\$ 54.000
waarvan reserves	\$ 46.000	\$ 34.000
Vreemd vermogen	\$ 862,1 mln.	\$ 862,2 mln.
waarvan voorzieningen	\$ 0	\$ 0
Winst- en Verliesrekening		
Resultaat na belasting	(\$ 16.600)	(\$ 16.700)
waarde op de balans gemeente Raalte	€ 9	€ 9

Verkoop vennootschap BV	definitieve cijfers per 31-12-2014	voorlopige cijfers per 31-12-2015
Balans		
Eigen vermogen *	€ 363.300.000	€ 76.500.000
waarvan reserves	€ 363.300.000	€ 76.500.000
Vreemd vermogen	€ 80.000.000	€ 38.300.000
waarvan voorzieningen	€ 79.500.000	€ 38.100.000
Winst- en Verliesrekening		
Resultaat na belasting	€ 17.300.000	€ 41.000.000
waarde op de balans gemeente Raalte	€ 9	€ 9

CSV Amsterdam BV	definitieve cijfers per 31-12-2014	voorlopige cijfers per 31-12-2015
Balans		
Eigen vermogen	€ 8.500	€ (25.600)
waarvan reserves	€ (11.500)	€ (45.600)
Vreemd vermogen	€ 36.000	€ 33.700
waarvan voorzieningen	€ -	€ -
Winst- en Verliesrekening		
Resultaat na belasting	€ (18.500)	€ (13.100)
waarde op de balans gemeente Raalte	€ 1	€ 1

Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	definitieve cijfers per 31-12-2014	voorlopige cijfers per 31-12-2015
Balans		
Eigen vermogen	€ 1.600.000	€ 1.600.000
waarvan reserves	€ 101.000	€ 88.200
Vreemd vermogen	€ 107.800	€ 112.800
waarvan voorzieningen	€ -	€ -
Winst- en Verliesrekening		
Resultaat na belasting	€ (43.900)	€ (42.000)
waarde op de balans gemeente Raalte	€ 9	€ 9

We lopen bij deze BV's wel financiële risico's, maar gelet op de lage waarschijnlijkheid en de minimale waardes op de balans nemen we geen risicobedrag op.

* In september 2015 is een deel vrijgevallen en aan de aandeelhouders uitgekeerd. Raalte heeft € 141.221 ontvangen.

Programma 6.2 Economie

Vitens NV	Zwolle
deelnemers	provincies en gemeenten in het voorzieningsgebied
bestuurlijk belang	De gemeente Raalte is aandeelhouder met een belang van 0,83% Via het aandeelhouderschap hebben we stemrecht. Wethouder financiën vertegenwoordigt Raalte in de AVA.
financieel belang	Ons aandelenbezit is 41.696 stuks, met een balanswaarde van € 10.210. In 2015 hebben we € 121.335 geraamd als dividendopbrengst en werkelijk € 121.335 ontvangen (werkelijk 2014 € 114.413).
achtergestelde lening	In 2002 zijn bij de fusie preferente aandelen uitgegeven. Deze aandelen zijn per 1 januari 2006 door Raalte verkocht en gelijktijdig door Vitens omgezet in een achtergestelde lening. De stand is eind 2015 € 1.096.117. De jaarlijkse aflossing is € 182.687. De renteopbrengst is € 20.930, met daartegenover een kapitaallast van € 48.595.
bijdrage aan gemeentelijke doelstellingen	Zorgdragen voor een goede drinkwatervoorziening, waarbij duurzaamheid en innovatie een belangrijke rol spelen.
eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Het eigen vermogen is naar verwachting eind 2015 € 464,2 mln. en eind 2016 € 488,3 mln.
vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Het vreemd vermogen is naar verwachting eind 2015 € 1.263,3 mln. en eind 2016 € 1.258,5 mln.
(financieel) resultaat verbonden partij	Het verwachte resultaat 2016 bedraagt € 31,5 mln. en het verwachte dividend € 12,6 mln. Dat is € 2,18 per aandeel (2014 € 2,91). De solvabiliteit gaat zich naar verwachting ontwikkelen van 26,9% in 2015 naar 28,0% in 2016; voor de solvabiliteit inclusief achtergestelde geldleningen is dat van 31,2% in 2015 naar 31,6% in 2016.
ontwikkelingen	Vitens verwacht door herberekeningen van de weighted average cost of capital voor 2016 en 2017 een negatief effect op het nettoresultaat en daarmee het uit te keren dividend. Vitens heeft sterk geïnvesteerd in betere ICT-infrastructuur om de ondergrondse en bovengrondse infrastructuur te kunnen ondersteunen. Het is de wens om klanten real-time te kunnen waarschuwen in geval van incidenten. Dit wordt momenteel getest in de Vitens Innovation Playground in Friesland.
risico's verbonden partij	Vitens heeft de risico's geïdentificeerd die de bedrijfsdoelstellingen mogelijk in gevaar kunnen brengen. Vitens benoemt de volgende risico's: leidingnet, IT-toegang, arbeidskrachten en vakbekwaamheid, leiderschap, klantgerichtheid, waterkwaliteit en leveringszekerheid, wet- en regelgeving. Tegenover deze risico's staan verschillende beheersingsmaatregelen, die geborgd zijn in de organisatie en regelmatig op de agenda staan van de Raad van commissarissen.
risico's gemeente	We benoemen hier als risico 10% daling van de dividendopbrengst, is € 10.000. We handhaven de gemiddelde waarschijnlijkheid van 50%, gelet op de verslechterde economische omstandigheden en gelet op de informatie van Vitens. Daarmee komt het risico op € 5.000 structureel.
beheersingsmaatregelen gemeente	We hebben de beoordeling van de (jaar)stukken geborgd in de organisatie, wat zich uit door advisering aan de portefeuillehouder.
bijzonderheden	

Programma 6.2 Economie

Wadinko NV	Zwolle
deelnemers	Provincie Overijssel en 24 gemeenten uit het werkgebied van de voormalige Waterleiding Maatschappij Overijssel.
bestuurlijk belang	Aandeelhouder met een belang van 3,77%. De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in Wadinko via het stemrecht op de aandelen die zij bezit. De wethouder Financiën vertegenwoordigt de gemeente in de aandeelhoudersvergadering.
financieel belang	We bezitten 90 aandelen (van de 2.389 geplaatste aandelen) tegen € 100 nominaal, balanswaarde € 9.000. Voor 2015 is € 45.000 geraamd als dividend. Dit is ook daadwerkelijk ontvangen. Dit is geen structureel dividend; uitkering is afhankelijk van de liquide middelen. Zie het kopje ontwikkelingen.
bijdragen aan gem. doelstellingen	Via het participeren in Wadinko bevorderen we de bedrijvigheid en daarmee de werkgelegenheid in Overijssel, Noord Oost Polder en Zuid West Drenthe.
eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Er is geen begroting beschikbaar. Het eigen vermogen is in 2014 gestegen van € 54,3 mln. naar € 60,5 mln.
vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Er is geen begroting beschikbaar. Het vreemd vermogen is in 2014 gestegen van € 1,3 mln. naar € 1,6 mln.
(financieel) resultaat verbonden partij	De winst- en verlies rekening van Wadinko sluit in 2014 af met positief resultaat van ruim € 7,3 mln. Hiervan is € 1.194.500 als dividend uitgekeerd aan de aandeelhouders en € 6.168.000 toegevoegd aan de reserves.
ontwikkelingen	Actueel in het werkgebied van Wadinko is de hoge werkloosheid en de grote groep mensen op afstand van de arbeidsmarkt. Het blijkt dat veel ondernemers zich onvoldoende bewust zijn van de mogelijkheden met alternatieve financieringen. De aandeelhouders bij Wadinko hebben enkele jaren geleden besloten om voor de jaren 2014-2017 tot dividenduitkering over te gaan op basis van het resultaat 2012, de goede verwachtingen voor de komende jaren en de liquiditeitspositie. Daarbij zou in 2016 een evaluatie worden uitgevoerd. Gegeven de behaalde resultaten en de uitdagingen bij Wadinko is in de aandeelhoudersvergadering in het voorjaar 2015 besloten het huidige dividendbeleid te continueren tot 2021 en de evaluatie pas in 2021 uit te voeren. We ramen t/m 2020 een jaarlijkse dividendopbrengst van € 45.000.
risico's verbonden partij	Geheel in lijn met het Wadinko-besturingsmodel zijn de directies van de participaties primair verantwoordelijk voor een adequate beheersing van risico's op strategisch, operationeel en financieel gebied. Wadinko houdt daar toezicht op, onder andere via periodieke rapportages van de participaties. Interne beheerssystemen binnen de participaties kennen hun beperkingen. Toch geven die Wadinko een redelijke mate van zekerheid dat Wadinko op de hoogte is en blijft van de mate waarin de strategische en operationele doelstellingen van Wadinko worden gerealiseerd bij de participaties, de in- en externe rapportages van Wadinko betrouwbaar zijn en de participaties zich houden aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving.

	Door een zorgvuldig selectiebeleid en beheer en een verantwoorde spreiding in de participatie-portefeuille, weet de directie van Wadinko de risico's beperkt te houden. De afgelopen jaren hebben echter geleerd dat met name externe factoren bij participaties hun toekomstperspectief zowel positief als negatief kunnen beïnvloeden.
risico's gemeente	Wadinko is winstgevend en kent een gezonde financiële positie. De organisatie heeft een kleine staf. Er wordt al enkele jaren winst gemaakt die weer opnieuw geïnvesteerd wordt. We benoemen hier als risico 10% van de dividendopbrengst, is € 4.500. We gaan uit van een lage waarschijnlijkheid van 25%, gelet op de financiële positie van Wadinko. Daarmee komt het risico op € 1.125. Dit is een eenmalig risico, omdat de dividendopbrengst geen structureel karakter heeft.
beheersingsmaatregelen gemeente	We hebben de beoordeling van de (jaar)stukken geborgd in de organisatie.
overige bijzonderheden	Wadinko participeert in 23 bedrijven (info feb. 2016); hier is geen bedrijf uit Raalte bij.

Programma algemene dekkingsmiddelen

BNG	Den Haag
deelnemers	Overheden
bestuurlijk belang	De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. Raalte is aandeelhouder met een belang van 0,0465%. De gemeente heeft als aandeelhouder zeggenschap in de BNG via het stemrecht op de aandelen die zij bezit. De portefeuillehouder financiën vertegenwoordigt de gemeente in de AVA.
financieel belang	We hebben een aandelenbezit van 25.987 stuks tegen € 2,50 nominaal (balans 31 dec. 2014 € 64.968). De dividendopbrengst bedraagt 25% van de nettowinst. In 2015 is € 14.813 aan dividend geraamd en € 14.813 werkelijk ontvangen (2014 werkelijk € 33.003 ontvangen).
bijdragen aan gem. doelstellingen	In stand houden van een bank van en voor overheden en instellingen voor een maatschappelijk belang, en financieringsfunctie (duurzame belegging).
eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Het eigen vermogen van de BNG is in 2014 toegenomen met € 152 mln. tot ruim € 3.582 mln. De BNG verstrekt geen begrotingscijfers.
vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Het vreemd vermogen van de BNG is in 2014 toegenomen met € 22.170 mln. tot € 149.923 mln. De BNG verstrekt geen begrotingscijfers.
(financieel) resultaat verbonden partij	De BNG heeft over 2014 een nettowinst behaald van € 126 mln. (2013 € 283 mln.). 25% oftewel € 32 mln. is uitgekeerd als dividend.
ontwikkelingen	We zien bij de jaarcijfers 2014 een dalende nettowinst door aanhoudende daling van de marktrente, ongerealiseerde negatieve marktwaardeveranderingen in het resultaat financiële transacties, en structurele stijging van de operationele lasten en bijdragen aan heffingen. Verwachting over 2015 is opnieuw lager renteresultaat. De BNG durft nog geen uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2015.

risico's verbonden partij	Het risicobeheer is erop gericht om een redelijk rendement voor de aandeelhouders te combineren met het behouden van een excellente kredietwaardigheid (zgn. risk appetite). De BNG heeft een methodiek van het onderkennen van risico's (kredietrisico, marktrisico, operationeel risico, strategisch risico, liquiditeitsrisico) en beheersing daarvan via een monitoringssysteem. In 2014 is de BNG binnen de normen van de risk appetite gebleven, behalve waar het rendement op vermogen betreft.
risico's gemeente	We benoemen hier als risico 10% daling van de geraamde dividendopbrengst, is € 3.000. We handhaven de gemiddelde waarschijnlijkheid van 50%, gelet op de verstrekte informatie door de BNG. Daarmee komt het risico op € 1.500.
beheersingsmaatregelen gemeente	We hebben de beoordeling van de (jaar)stukken geborgd in de organisatie, wat zich uit door advisering aan de portefeuillehouder.
overige bijzonderheden	-

Resumé:

Je ziet bij verschillende verbonden partijen het streven naar, dan wel handhaven van stabiliteit en continuïteit, waarbij er meer aandacht is voor risicomanagement en daarmee verbetering van het weerstandsvermogen. Daarmee werken de verbonden partijen aan een toekomstbestendige organisatie. Hierdoor wordt op termijn de kans op daling van dividend voor de gemeente lager. Toch houden we daar nog wel rekening mee, gelet op de verslechterde economische omstandigheden en de signalen die de partijen zelf afgeven. We gaan uit van een risicobedrag gebaseerd op een percentage, wat landelijk gezien vaak als een uitgangspunt wordt gehanteerd. Dat is 10% van de te ontvangen dividenduitkering. We handhaven de gemiddelde waarschijnlijkheid van 50%. Wadinko is hier een uitzondering op; door de positieve resultaten kan het huidige tijdelijke dividendbeleid worden gecontinueerd t/m 2020, waardoor we de waarschijnlijkheid dat het dividend niet gehaald wordt inschatten op 25%. Zie onderstaand tabel voor een totaaloverzicht in deze rubriek.

Organisatie	Geraamd dividend		Risico (10%)		Kans	Risicobedrag		Risicobedrag eenmalig
BNG	€	30.450	€	3.000	50%	€	1.500	
Enexis	€	45.000	€	4.500	50%	€	2.250	
Vitens	€	100.000	€	10.000	50%	€	5.000	
Wadinko	€	45.000	€	4.500	25%	€		€ 1.125
Totaal	€	220.450	€	19.000		€	8.750	€ 1.125

Ad 2. Deelnemingen met redelijk tot veel bestuurlijk/financieel belang

Programma 2.3 Sport

B.V. Sportbedrijf	gemeente Raalte
deelnemers	Gemeente Raalte
Wettelijke basis	Voor de BV het burgerlijk wetboek.
bestuurlijk belang	Met ingang van 2015 is de gemeente aandeelhouder met een belang van 100%. Wethouder Sport vertegenwoordigt de gemeente.
financieel belang	Het maatschappelijke kapitaal bedraagt € 150.000. Het Sportbedrijf ontvangt een bijdrage van de gemeente voor de exploitatie van sportaccommodaties, deze is voor 2015 vastgesteld op € 1.243.267. Werkelijk 2015 € 1.245.704 Vanaf 2016 vindt er een jaarlijkse bijdrage plaats van € 217.000 afkomstig van het rijk voor uitvoering van de brede impuls combinatiefuncties.
dienstverleningsovereenkomst	In de rol van de gemeente als opdrachtgever van de BV heeft de gemeente overeenkomsten gesloten met de BV voor de uitvoering van de taken rond onderhoud, beheer, verhuur en exploitatie van de maatschappelijke voorzieningen. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt voor de uitvoering van de brede impuls combinatiefuncties.
Publiek belang	Zorgen voor een sport- en bewegingsaanbod, dat bijdraagt aan een gezonde en vitale samenleving, voor iedereen toegankelijk.
bijdragen aan gem. doelstellingen	Uitvoering geven aan het gemeentelijke sportbeleid.
eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Op de geprognostiseerde balans van 2015 bestaat het eigen vermogen uit het startkapitaal van € 150.000. Er is nog geen begroting 2016 ingediend.
vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Nog geen informatie beschikbaar.
(financieel) resultaat verbonden partij	Nog geen informatie beschikbaar.
ontwikkelingen	Het Sportbedrijf is gestart per 1 januari 2015. Prestatieafspraken zijn gemaakt. De organisatie is nog in opbouw. In 2015 was een eerste tussentijdse rapportage voorzien, maar niet opgeleverd, als gevolg van het meer tijd moeten steken in de opbouw.
risico's verbonden partij	De raming voor het eerste jaar van de BV heeft een behoorlijke mate van veiligheid. In de batenraming zijn het recreatieve zwemmen en diverse baten t.o.v. de begroting 2014 lager geraamd op basis van het feitelijk gerealiseerde bezoek van 2012. Aan de lastenkant zijn de risico's beperkt door bij de personele raming uit te gaan van benodigde formatie en bij de overige lasten op effectieve cijfers. Er bestaat enig risico dat in enig jaar verlies wordt gedraaid. Het startkapitaal is buffer voor het opvangen van tegenvallers. Exploitatieoverschotten worden toegevoegd aan de exploitatiereserve om daarmee weerstandsvermogen op te bouwen.

risico's gemeente	Het Sportbedrijf onderneemt risicodragend. Hieruit vloeit voort dat deze organisatie binnen de beschikbaar gestelde budgetten de opgedragen taken moet uitvoeren. De gemeentelijke bijdrage in 2016 is € 1.472.700. Risico op stijging van de bijdrage is 10% oftewel € 147.200. De bezuinigingstaakstelling binnen het sportbedrijf is in 2015 grotendeels ingevuld, waarmee het risico flink verminderd is. Voor meer informatie wordt verwezen naar het overzicht bezuinigingen. Gezien de omvang van de restantbezuiniging en het lage risico daarvan nemen we daarvoor nu niets op. Omdat er sprake is van voortzetting van een bestaande organisatie en een zekere mate van veilig ramen, hanteren we een lage waarschijnlijkheid van 25% van het risico ad € 124.000 en wordt daarmee het risicobedrag € 31.000 structureel.
beheersingsmaatregelen gemeente	Borging in de organisatie van beoordeling (jaar)stukken, dit vertaalt zich in ambtelijk en bestuurlijk overleg. Daarnaast blijft de raad het (sport)beleid (zoals het maatschappelijk tarievenbeleid) en de daarbij behorende financiële kaders bepalen.
Overige bijzonderheden	-

Programma 3.1 Arbeidsparticipatie en Inkomen

Stichting werk Raalte	Raalte
deelnemers	Gemeente Raalte
bestuurlijk belang	De gemeente Raalte is volledig eigenaar van de stichting. Wethouders en ambtenaren vormen het bestuur.
financieel belang	Gemeente is 100% eigenaar van de stichting.
bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen	Uitvoering geven aan de werkgeversrol van de gemeente Raalte op grond van de Wet sociale werkvoorziening. Uitvoering geven aan de mogelijke payroll constructie bij het detacheren van inwoners met een uitkering op grond van de Participatiewet.
ontwikkelingen	De stichting is in december 2015 opgestart. De dienstverbanden van medewerkers SW die voorheen in dienst waren bij Sallcon, Larcom of Wezo zijn per 1 januari 2016 overgenomen door de stichting.
risico's verbonden partij	De doelgroep heeft een dienstverband bij de Stichting en bij verlies van een baan, verliest de Stichting de detacheringsvergoedingen. Om dit te voorkomen moet via de werkgeversbenadering van de gemeente Raalte tijdig een nieuwe plek worden geworven.
risico's gemeente	Financiële tekorten bij de Stichting moeten uiteindelijk vanuit de gemeente worden aangezuiverd. Bij liquidatie van de Stichting is de gemeente voor de WSW'ers de nieuwe werkgever. De risico's voor de gemeente zijn opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen, onderdeel sociaal domein.
beheersmaatregelen gemeente	Via de managementrapportages en de reguliere P&C cyclus.
bijzonderheden	Niet van toepassing.

Programma 4.3 milieu en duurzaamheid

N.V. Rova	Zwolle
deelnemers	21 aangesloten gemeenten.
bestuurlijk belang	Aandeelhouder met een belang van 6,3%, wethouder Niens vertegenwoordigt Raalte vanuit zijn portefeuille milieu en financiën.
financieel belang	Raalte bezit 534 aandelen A tegen nominaal € 113,45, totaal € 60.580 op de balans vermeld. Daarover ontvangen we jaarlijks dividend. Raming 2015 is € 220.164 werkelijk € 259.017.
achtergestelde lening	Raalte heeft met Rova een achtergestelde lening afgesloten met een hoogte van € 932.534, vrij van verplichting tot aflossing. Renteopbrengst 2015 € 74.603, met kapitaallast tegenover van € 35.091.
dienstverleningsovereenkomst	De raming voor de dienstverleningsovereenkomst bedraagt voor 2015 € 2,353 mln. De werkelijke uitgaven voor 2015 bedroegen € 2.320 mln.
bijdragen aan gem. doelstellingen	De gemeentelijke afvalverwijdering zo efficiënt en effectief mogelijk organiseren, en waar mogelijk innoveren.
eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Het eigen vermogen ontwikkelt zich van € 26,2 mln. in 2013 naar € 27,9 mln. in 2014.
vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Het vreemd vermogen ontwikkelt zich van € 34,3 mln. in 2013 tot € 29,6 mln. in 2014.
(financieel) resultaat verbonden partijen	Het financieel resultaat na belastingen bedraagt over 2014 € 5,7 mln. Daarvan is 4,2 mln. aan dividend uitgekeerd.
ontwikkelingen	Vanaf 2015 hebben wij conform ons hoofdlijnenakkoord maatregelen genomen om tot een hoger percentage hergebruik van afval te komen. Drankenkartons en blik kunnen nu tegelijk met kunststof worden aangeboden. Daarnaast is de inzamelfrequentie aangepast. Deze maatregelen zijn ontwikkeld in nauwe samenspraak met NV Rova en gebaseerd op ervaringen bij omliggende gemeenten.
risico's verbonden partij	Rova loopt financiële risico's, ondernemersrisico's en juridische risico's. Voor de beheersing van de risico's treft Rova verschillende maatregelen: monitoring van de budgetten, periodieke plannen opstellen, controles uitvoeren, waar mogelijk een verzekering afsluiten, een voorziening treffen en pas in het laatste stadium aanpassing van de tarieven. Rova heeft eind 2014 een algemene reserve van ruim € 21 mln. maar er wordt niet aangegeven dat dit als weerstandscapaciteit kan worden gebruikt.
risico's gemeente	Risico voor de gemeente is teruglopend dividend. Met ingang van 2015 is het dividend bijgesteld van € 250.000 naar € 187.000. Omdat we van een lagere opbrengst uitgaan schatten we de kans dat dividend minder wordt niet meer 50% maar 25%. Risicobedrag is dan 10% van € 187.000 x kans 25% is € 4.675 structureel. Dividend is met ingang van 2015 geen onderdeel meer van de tariefberekening afvalstoffenheffing. Dat betekent dat voor- of nadelen rechtstreeks ten gunste/ten laste van de gemeentelijke exploitatie komen.

	Jaarlijkse renteopbrengst achtergestelde lening: we schatten de kans laag in dat Rova de geldlening gaat aflossen. Er zijn daar geen signalen voor. Renteopbrengst minus kapitaallasten is € 39.500 x lage kans is 25% is € 9.875.
	Dienstverleningsovereenkomst: we schatten de kans dat de overeenkomst stijgt met meer dan gemiddeld laag in. 10% van de overeenkomst met een kans van 25% is € 60.000. Aangezien de dienstverleningsovereenkomst in de afvalstoffenheffing verwerkt wordt, is het voor de gemeente geen direct risico.
beheersingsmaatregelen gemeente	We hebben geregeld ambtelijk en bestuurlijk overleg. We hebben de beoordeling van de (jaar)stukken en kwartaaloverzichten belegd in de organisatie. We hebben oog voor de lastendruk van de burger.
overige bijzonderheden	n.v.t.

Resumé:

De B.V. Sportbedrijf is per 1 januari 2015 van start gegaan. Het op afstand zetten van het Sportbedrijf brengt nieuwe risico's met zich mee. Het risicobedrag stellen we vast op structureel € 31.000 gebaseerd op de jaarlijkse exploitatiebijdrage van € 1,4 mln.

Onze relatie met Rova bestaat uit drie onderdelen: aandelen met een jaarlijkse dividendopbrengst, een geldlening aan Rova en een dienstverleningsovereenkomst om aan onze gemeentelijke afvalzorgplicht te kunnen voldoen. Het mogelijk risico op de dienstverleningsovereenkomst is een onderdeel van de afvalstoffenheffing, daarom geen direct risico. Voor de aandelen en geldlening schatten we voor Rova het totale risico in op € 14.550.

Ad 3. Gemeenschappelijke regelingen

Programma 1.2 Veiligheid en handhaving

Veiligheidsregio IJsselland	Zwolle
deelnemers	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Zwolle
bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur (AB) bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Deelname in het AB dus door de burgemeester. Elk lid van het AB heeft één stem.
financieel belang	Jaarlijkse bijdrage voor Raalte is in 2015 geraamd op € 2.216.320 en werkelijk € 2.166.283 (werkelijk 2014 € 2.214.614). De gemeentelijke bijdrage 2015 is € 50.000 lager dan geraamd als gevolg van een verwacht positief saldo in de jaarrekening 2015. Hiervan wordt voorgesteld om dit deels terug te betalen aan de gemeenten.
bijdragen aan gem. doelstellingen	Veiligheidsregio IJsselland werkt als brandweer, politie, geneeskundige hulpverlening met gemeenten en andere partners samen in het voorkomen, bestrijden en beperken van de gevolgen van branden, ongevallen, rampen en crisis. Dit doen ze samen met en voor de regio IJsselland, een gebied met circa 500.000 inwoners.
eigen vermogen begin en einde	Het eigen vermogen ontwikkelt zich van € 48.902.000 in 2015 naar € 35.214.000 in 2016.

begrotingsjaar	
vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Het vreemd vermogen ontwikkelt zich van € 46.204.000 in 2015 naar € 31.906.000 in 2016.
(financieel) resultaat verbonden partij	Er wordt uitgegaan van een begrotingsresultaat van € 0 zowel in 2015 als in 2016.
ontwikkelingen	- Groot onderhoud gemeentefonds: er heeft een herijking plaatsgevonden van het subcluster Brandweer en Rampenbestrijding in het gemeentefonds. Op basis van de aanpassingen in het gemeentefonds ontvangen de gemeenten in IJsselland met ingang van 2017 gezamenlijk afgerond € 1 mln. meer via het subcluster. De uitkomsten van deze herijking worden betrokken bij de herijking van de financiële verdeelsystematiek. - Verdeelsystematiek vanaf 2017: in de vergadering van het algemeen bestuur op 19 juni 2013 is besloten tot een verdeelmethode van de bijdragen die de gemeenten aan de Veiligheidsregio betalen. Destijds is expliciet aan het besluit de opdracht gekoppeld om voorafgaand aan de begroting 2017 de financiële verdeelsystematiek opnieuw te onderzoeken. Het doel hiervan is te komen tot een verdeling die is gebaseerd op objectieve normen. Omstreeks maart 2016 wordt hierover besloten. Een verdergaande objectivering kan echter mogelijk leiden tot negatieve herverdeeleffecten. - Risicoanalyse: In 2016 wordt een systematische risicoanalyse uitgevoerd en op basis van de uitkomsten worden voorstellen ontwikkeld voor de omvang van de algemene reserve (een belangrijk deel van het weerstandsvermogen). - Binnen de Veiligheidsregio wordt een analyse gemaakt van mogelijke structurele voordelen op grond van de jaarrekeningen 2014 en 2015. Ook wordt een evaluatie van de organisatie in 2016 uitgevoerd primair gericht op organisatorische aspecten.
risico's verbonden partij	In de begroting worden door de veiligheidsregio de volgende risico's benoemd: de samenvoeging van de meldkamers, landelijke bezuinigingen, ontwikkelingen binnen het regionaal brandmeldsysteem, de consequenties van de RUD's op de regio, financiële effecten besluiten Veiligheidsberaad en herijking Brede doeluitkering. Het grootste risico is wanneer de Veiligheidsregio wordt getroffen door een ramp of crisis, waarbij hoge niet verhaalbare kosten moeten worden gemaakt. In het meerjarenbeleidsplan zijn door de Veiligheidsregio de volgende vijf risico's geprioriteerd, naast de algemene voorbereiding op allerhande risico's: ziektegolf (inclusief dierziekten); hoog water of overstroming; brand in dichte binnenstad; uitval van elektriciteitsvoorziening; Paniek in menigten (zonder directe koppeling aan terrorisme). De weerstandscapaciteit bedraagt € 486.500 en bestaat hoofdzakelijk uit eenmalige middelen. Voor de samenvoeging van de meldkamers is ook een bestemmingsreserve gevormd van € 400.000. De benoemde risico's kunnen langdurige financiële gevolgen hebben. De eventuele financiële gevolgen kunnen voor een beperkte periode worden gedekt. In die periode moet een structurele oplossing worden gevonden. De gemeente kan – op basis van historische kosten - worden aangesproken op een eventueel exploitatietekort (voor Raalte 6,5%).

risico's gemeente	Gelet op de beschreven risico's binnen de Veiligheidsregio, het niveau van het weerstandsvermogen en de mogelijke financiële gevolgen van de aanpassing van de verdeelmethode handhaven we het risico op 10% van de bijdrage € 2,2 mln. is € 220.000 met een gemiddelde waarschijnlijkheid van 50% is € 110.000.
beheersingsmaatregelen gemeente	We vinden een goede verstandhouding en nauwe contacten tussen veiligheidsregio en gemeente van groot belang. Daarom is er contact op verschillende niveaus via ambtelijk (financieel) overleg en bestuurlijk overleg. Beiden onderschrijven het belang van versterking van de lokale verbinding. We hebben de beoordeling van de (jaar)stukken daarmee geborgd in de organisatie.
overige bijzonderheden	-

Programma 5.1 Maatschappelijke ondersteuning, begeleiding en jeugdhulp

BVO Jeugdzorg (GR)	Zwolle
deelnemers	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Zwolle en Raalte.
bestuurlijk belang	Het gaat om een collegeregelgeving en het betreft een bedrijfsvoeringsorganisatie. De wethouder jeugdzorg vertegenwoordigt de gemeente Raalte.
financieel belang	De regeling heeft een looptijd van 2 jaar (2015/ 2016). Het gaat om een jaarlijkse bijdrage aan de GR op basis van de bijdrageverordening. Voor 2015 hebben we aan uitvoeringskosten € 59.680 betaald.
bijdragen aan gem. doelstellingen	Kostenvoordelen bij de inkoop, facturatie en monitoring van jeugdhulp. Daarnaast ook het waarborgen van continuïteit en kwaliteit.
eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Het is niet de bedoeling dat de GR eigen vermogen opbouwt. Elk voor- of nadeel wordt met de gemeenten verrekend.
vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Het is niet de bedoeling dat de GR vreemd vermogen opbouwt. Elk voor- of nadeel wordt met de gemeenten verrekend.
(financieel) resultaat verbonden partij	Per 1 januari 2015 is de financiële huishouding van start gegaan. Het Raalter aandeel is voor 2015 geraamd op € 5,8 mln. In werkelijkheid is € 6,0 mln. beschikbaar gesteld, gebaseerd op voorlopige cijfers.
ontwikkelingen	Organisatie is nog in ontwikkeling, zijn net een jaar van start. Volgens de evaluatie zijn de 11 gemeenten tevreden over de BVO.
risico's verbonden partij	De begrote uitvoeringskosten van de GR zijn € 1.505.581 op jaarbasis. Het Raalter aandeel is circa 5,3%. Risico is stijging van de uitgaven. Omdat de GR geen weerstandsvermogen opbouwt vindt direct afwenteling daarvan op de deelnemende gemeenten plaats.

risico's gemeente	We schatten het risico op extra uitgaven van de uitvoeringsorganisatie op 10% van de exploitatie. Gebaseerd op ons gemeentelijk aandeel zou dat voor 2 jaar gemiddeld € 16.000 zijn. Bij een lage waarschijnlijkheid dat de GR uit elkaar valt, bedraagt het risicobedrag gezien de korte looptijd en gerelateerd aan ons gemeentelijke aandeel van € 4.000 eenmalig (25% van €16.000). De risico's voor de gemeente op het uitvoeringsbudget jeugdzorg van € 5,3 mln. worden benoemd bij de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in combinatie met overige decentralisaties in het sociaal domein.
beheersingsmaatregelen gemeente	Er is geregeld ambtelijk en bestuurlijk overleg. Daarnaast is er sprake van inhoudelijke monitoring. Daarover zijn afspraken gemaakt in de dienstverleningsovereenkomst. In de loop van 2015 werden de gegevens beter en vollediger; de systemen van aanbieders waren bij de start niet toereikend ingericht.
overige bijzonderheden	De raad heeft in 2015 een raads werkgroep jeugd opgericht.

Programma 3.1 Arbeidsparticipatie en Inkomen

Wezo Zwolle	De gemeenten Dalfsen, Hattem, Zwartewaterland, Zwolle en Raalte
bestuurlijk belang	Geen, de GR is opgeheven.
financieel belang	Geen, de gemeente Raalte heeft een inkooprelatie met Wezo.
bijdragen aan gem. doelstellingen	Het bieden van begeleiding aan medewerkers in dienst van de stichting Werk Raalte.
ontwikkelingen	De gezamenlijke gemeenten hebben besloten om per 1 januari 2016 deze GR op te heffen. Daarna heeft de gemeente Raalte alleen nog een inkooprelatie met de Wezo NV.

Programma 5.1 Maatschappelijke Ondersteuning, Begeleiding en Jeugdhulp

GGD IJsselland	Zwolle
deelnemers	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Zwolle.
financieel belang	Jaarlijkse bijdrage aan de GGD voor algemeen bestuur en volksgezondheid op basis van aantal inwoners. JGZ op basis van aantal 0-18 jarigen. Voor 2015 is geraamd € 544.043 voor de algemene producten. Werkelijk is € 540.092 betaald (werkelijk 2014 € 491.030). Daarnaast zijn er bijdragen voor projecten en maatwerk.
bestuurlijk belang	Het bestuur van GGD IJsselland bestaat uit een algemeen bestuur (AB), waarvan de leden worden afgevaardigd door de colleges van B&W van de gemeenten, en een dagelijks bestuur (DB), gekozen door en uit het midden van het AB. Daarnaast is er een portefeuillehoudersoverleg Publieke Gezondheid. Iedere gemeente heeft één stem. Namens de gemeente Raalte zit de wethouder volksgezondheid in het AB.

bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen	Uitvoering wet Publieke gezondheid, uitvoering geven aan lokaal gezondheidsbeleid.
eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Volgens de begroting 2016 is er een eigen vermogen van € 766.000.
vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Volgens de begroting 2016 is er een vreemd vermogen van € 5.947.000.
(financieel) resultaat verbonden partij	De begroting 2016 van GGD IJsselland heeft geen begrotingssaldo. De begrotingsomzet 2016 is gestegen met € 885.000 tot € 22.347.000 door taakuitbreiding (Centrale toegang en preventie leefstijl adolescenten). De jaarrekening 2014 sloot met een voordelig resultaat van € 418.000 terwijl er een voordelig saldo van € 67.000 werd verwacht. Het resultaat is opgebouwd uit incidentele afwijkingen in de exploitatie.
ontwikkelingen	De GGD heeft een lijn ingezet om het weerstandsvermogen te versterken. In de bestuursvergadering van december 2014 heeft het AB van de GGD besloten dat de bandbreedte van het weerstandsvermogen moet liggen tussen 1 en 1,4 keer de benodigde weerstandscapaciteit. Voor de GGD begroting wordt daarom uitgegaan van een weerstandscapaciteit die ligt tussen € 400.000 en € 560.000. In de programmabegroting 2017 volgt een herziene raming voor de benodigde weerstandscapaciteit op basis van een integrale inventarisatie en actualisatie van risico's in het kader van risicomanagement. De dienstverlening Jeugdgezondheidszorg wordt voor 10 gemeenten uitgevoerd voor jeugd van 0-18 jaar. Voor de gemeente Steenwijkerland wordt de JGZ 4-18 jaar uitgevoerd. De GGD heeft in maart 2016 besloten om te komen tot een nieuw basispakket JGZ, dat invulling geeft aan de opdracht om te komen tot één samenhangende en doorgaande lijn (0-18) in de jeugdgezondheidszorg, dat voldoet aan de wettelijke eisen op basis van het nieuwe Besluit Publieke Gezondheid én aan de bestuurlijke wensen (ruimte voor differentiatie, zo lokaal nabij mogelijk werken en aansluiting bij lokale jeugdzorg). Jeugdgezondheidszorg IJsselland krijgt daarmee een moderne werkpraktijk over het hele gebied. Het biedt ruimte voor de professional om vanuit het inhoudelijke vakmanschap te werken, en samen met ouders te differentiëren waar dat wenselijk en nodig is. Een belangrijk element voor de implementatie van het nieuwe basispakket is de financiering door gemeenten. Hierin wordt een doorlopende lijn georganiseerd met een samenhangende financieringssysteem (project ontschotting JGZ-budgetten). Met betrekking tot de financieringssysteem is in maart 2016 een besluit genomen.
risico's verbonden partij	De GGD benoemt in de begroting 2016 de volgende risico's: publieke gezondheidszorg asielzoekers, voormalig regio IJssel-Vecht, forensische geneeskunde, extra inzet van medewerkers bij uitbraak infectieziekte en boventaligheid van personeel vanwege afnemende activiteiten. In het kader van de huisvesting loopt de GGD risico op meerkosten van verbouw van het pand en op een claim van de gemeente Zwolle ten aanzien van asbest in een aan hen verkocht deel van het gebouw. Er is nog onduidelijkheid over de hoogte en de waarschijnlijkheid.

	De weerstandscapaciteit bestaat hoofdzakelijk uit eenmalige middelen. De benoemde risico's kunnen langdurige financiële gevolgen hebben. Bij een calamiteit kunnen dus de financiële gevolgen voor een beperkte periode worden gedekt. In die periode moet een structurele oplossing worden gevonden.
	GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geëvalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. Indien de weerstandscapaciteit niet voldoet, kunnen gemeenten naar rato van het inwoneraantal worden aangesproken op een eventueel exploitatietekort. Voor risico's voor incidentele additionele taken is een aparte voorziening getroffen. Risico's voor additionele producten kunnen niet ten laste komen van alle gemeenten in de gemeenschappelijke regeling.
risico's gemeente	Druk op de jaarlijkse bijdrage door niet tijdig op kunnen vangen van de financiële gevolgen bij risico's dan wel extra stijging van uitgaven. We schatten het gemeentelijk risico in op 10% van de gemeentelijke bijdrage (€ 579.344) met een lage waarschijnlijkheid van 25% is afgerond € 14.500. Voor de huisvestingsaspecten gaan we vooralsnog van p.m. uit. Daarnaast lopen we risico door de ontschotting van de JGZ-budgetten. Op basis van de voorgestelde verdeelsleutel is Raalte, als gevolg van de bevolkingssamenstelling en het soort maatwerkpakket, een nadeelgemeente. Dit leidt tot een structurele stijging van onze jaarlijkse bijdrage; bandbreedte tussen € 15.000 en € 22.000. Met een waarschijnlijkheid van 75% is ons gemiddelde risico dan € 14.000.
beheersingsmaatregelen gemeente	Naast borging in de organisatie van beoordeling van de (jaar)stukken is er geregeld intern integraal ambtelijk overleg en portefeuillehouders overleg. Daarnaast is er ambtelijk overleg met de deelnemende gemeenten. Vanuit de regionale samenwerking wordt dit jaar binnen de GGD een pilot gestart om gezamenlijk meer op te trekken in de voorbereiding van de P&C producten en overige aangelegenheden, om de informatievoorziening te verbeteren en een efficiëncyslag te maken. Er wordt een kernteam geformeerd bestaande uit de GGD, inhoudelijke en financiële ambtenaren van verschillende gemeenten.
overige bijzonderheden	In het verleden zijn taken ten aanzien van integrale JGZ overgedragen van Carinova naar GGD IJsselland. De gemeente Raalte heeft evenals andere Carinova-gemeenten daarin voorgefinancierd. Dit bedrag van € 50.126 wordt terugontvangen in 2015 en 2016 voor respectievelijk € 20.900 en € 29.226.

Programma 6.2 Economie

Recreatiegemeenschap Salland	Raalte
deelnemers	gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte.
bestuurlijk belang	Wethouder recreatie is lid van het DB. Wethouder financiën is lid van het AB.
financieel belang	jaarlijkse bijdrage gebaseerd op aantal inwoners, raming 2015 € 77.951, werkelijk 2015 € 70.618 (werkelijk 2014 € 67.935).
bijdragen aan gem. doelstellingen	in regionaal verband openluchtrecreatie stimuleren en voorzieningen toegankelijk en bereikbaar te houden.
eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	De begroting bevat geen geprognostiseerde balans. Op basis van de rekening 2014 is het eigen vermogen € 677.155 (2013 € 687.732).
vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	RGS heeft geen geprognostiseerde balans in de begroting 2016. Bij de jaarrekening 2014 was het vreemd vermogen € 718.082 (2013 € 993.969).
(financieel) resultaat verbonden partij	RGS heeft een begrotingsomzet in 2016 van € 469.000 met een voordelig saldo van € 25.000. Het financieel resultaat 2014 was € 81.100 positief.
ontwikkelingen	RGS heeft op verzoek van de drie gemeenten bezuinigingsmogelijkheden in kaart gebracht met als doelstelling de weggevallen bijdrage van de provincie op te vangen zodat gemeentelijke bijdragen gelijk blijven. In 2016 gaat het DB van RGS hier verder over besluiten.
risico's verbonden partij	Een algemene reserve van 50% van de gerealiseerde omzet wordt gezien als een verantwoorde buffer. RGS heeft een algemene reserve begin 2015 van € 326.000 als weerstandsvermogen; dit is meer dan 50% van de jaaromzet. Door het vervallen van de structurele provinciale subsidie kampt RGS nu met een niet sluitende begroting en is bezig daar een oplossing voor te vinden. RGS laat in ieder geval zien te streven naar terugdringen van overhead: in 2014 is RGS verhuisd naar het gemeentehuis van Raalte. Dit bespaart in de huisvestingskosten.
risico's gemeente	Het enige directe financiële risico voor de gemeente is het afwentelen van de vervallen bijdrage van de provincie op de gemeente. Dat zou leiden tot verhoging van de gemeentelijke bijdrage van ca. € 16.000. Onze voorlopige indruk is dat RGS de weggevallen bijdrage op kan vangen door bezuinigingen door te voeren en door inzet van reserves. Daarom schatten we het risico op 50% (was 75%) en gaan we uit van een risicobedrag van € 8.000.
beheersingsmaatregelen gemeente	We hebben geregeld overleg met het bestuur om de inkomstenderving zoveel mogelijk zelf op te vangen. Daarnaast is de beoordeling van de (jaar)stukken geborgd in de organisatie.
overige bijzonderheden	

Resumé:

Doordat per 1 januari 2014 alle gemeentelijke taken zijn overgegaan naar de Veiligheidsregio IJsselland, wordt de gemeente wat meer op afstand gezet en is de beïnvloeding van het beleid verminderd. Omdat ook de gemeentelijke bijdrage vele malen hoger wordt, neemt het risico in omvang toe. We schatten het risico in op € 110.000.

De Veiligheidsregio IJsselland neemt haar taak serieus om naar de deelnemende partijen toe de informatievoorziening te verbeteren. Dit uit zich in het gecoördineerd voorzien van input voor deze paragraaf aan alle deelnemende gemeenten.

De opgerichte GR Uitvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland heeft vooralsnog een looptijd van ca. 2 jaar (2015-2016). Slechts met de bedrijfsvoering is een relatief gering eenmalig risico gemoeid van € 41.000. Het risico op het uitvoeringsbudget jeugdzorg is een onderdeel van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Per 1 januari 2016 heeft de gemeente haar aandelen Wezo verkocht aan de gemeente Zwolle en werd de gemeenschappelijke regeling beëindigd. Dat maakt het mogelijk dat de gemeente uitvoering kan geven aan haar voornemen om de WSW dichterbij de gemeentelijke organisatie uit te voeren. Daartoe is de Stichting werk Raalte opgericht en we hopen daarmee de tekorten binnen de WSW deels te compenseren. Het risico voor uitvoering WSW is opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, als onderdeel van het sociaal domein.

GGD IJsselland gaat werken aan het beter op kunnen vangen van risico's door versterking van het weerstandsvermogen. We zien geen reden om het risicobedrag te verhogen. Daarom handhaven we een structureel risicobedrag van € 14.500.

Recreatiegemeenschap Salland werkt aan het structureel op kunnen vangen van de wegvallende subsidie van de provincie, zonder verhoging van de gemeentelijke bijdrage. Enkele stappen zijn al genomen. In de loop van 2016 wordt er een vervolg aan gegeven. Omdat ze op de goede weg zijn en over een redelijk weerstandsvermogen beschikken, hebben we het risicobedrag bepaald op structureel € 8.000.

Ad 4. Lidmaatschap stichtingen en verenigingen

Stichting Overijsselse Ombudsman	
deelnemers	De gemeenten Almelo, Borne, Dalfsen, Haaksbergen, Hengelo, Oldenzaal, Olst-Wijhe, Rijssen-Holten, Raalte, Staphorst, Twenterand, Zwartewaterland en Zwolle. Verder GGD IJsselland, Regionaal Bedrijventerrein Twente, regio Twente, Soweco, Stadstoezicht Almelo, Veiligheidsregio IJsselland, Veiligheidsregio Twente.
bestuurlijk belang	n.v.t.
financieel belang	Bijdrage in de algemene kosten van € 0,10 per inwoner. € 1.500 per behandelde klacht en € 200 kosten interventie klacht. Totale raming 2015 € 3.700, werkelijk € 3.652 (werkelijk 2014 € 3.649). Gezien de hoogte van de algemene reserve zijn de tarieven niet verhoogd.
bijdragen aan gem. doelstellingen	Een bijdrage leveren aan een open, eerlijke en correcte wijze van behandeling van een burger door een medewerker of bestuurder, via een onafhankelijke toetsing.
eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	De begroting 2015 laat een omzet zien van € 118.100 met een negatief saldo van € 27.100. Het vrij besteedbaar eigen vermogen is eind 2014 is € 83.747. Daarnaast beschikt de stichting over een reserve vervanging personeel van € 30.000.
vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	De balans bij de rekening 2014 laat geen vreemd vermogen zien.
(financieel) resultaat verbonden partij	De rekening 2014 sloot met een batig saldo van € 12.979. Gezien de hoogte van het eigen vermogen en dit batig saldo heeft de stichting besloten om naast 2014 ook in 2015 een korting op de te betalen tarieven toe te passen.
ontwikkelingen	Niet beschreven
risico's verbonden partij	Door de stichting worden als risico benoemd stijging van uitgaven en extra uitgaven door ziekte personeel. Voor dergelijke risico's is een algemene reserve gevormd. Norm is € 50.000 terwijl er eind 2014 bijna € 84.000 in zit. Daarnaast is een specifieke reserve voor vervanging personeel gevormd. M.a.w. de stichting heeft de risico's afdoende afgedekt.
risico's gemeente	Stijging jaarlijkse gemeentelijke bijdrage bij het niet zelf op kunnen vangen door de stichting van structureel stijgende kosten. Door de stichting zijn zelf voldoende maatregelen getroffen; mogelijk risico voor de gemeente schatten we in op nihil.
beheersingsmaatregelen gemeente	De beoordeling van de (jaar)stukken is geborgd in de organisatie.
overige bijzonderheden	n.v.t.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten	Den Haag
deelnemers	390 gemeenten (per 1-1-2016).
bestuurlijk belang	Stemrecht op basis van het lidmaatschap, gebaseerd op het aantal inwoners in de gemeente. Jaarlijks is er een algemene ledenvergadering. Indien nodig kan er ook een buitengewone algemene ledenvergadering plaatsvinden.
financieel belang	Jaarlijkse contributie, voor 2015 geraamd € 47.117 en werkelijk € 47.498 (werkelijk 2014 € 46.258). De contributie is m.i.v. 2015 weer gekoppeld aan het nominaal accres van het gemeentefonds, op basis van de "trap op - trap af" systematiek. Daarnaast wordt bij de contributie rekening gehouden met de financiële effecten van gemeentelijke herindeling en beleidsontwikkelingen.
bijdragen aan gem. doelstellingen	Belangenbehartiging van gemeenten (collectieve en individuele bijstand bij vervulling van bestuurszaken) en zijn personeel (arbeidsvoorwaarden), dienstverlening via advisering aan de leden, platformfunctie .
eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Er is geen geprognoseerde balans. In de jaarrekening 2014 valt een eigen vermogen te lezen van € 64,4 mln.
vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Er is geen geprognoseerde balans. Het vreemd vermogen is eind 2014 € 78,6 mln.
(financieel) resultaat verbonden partij	De begroting 2016 heeft een begrotingsomzet van € 74,2 mln. en een begrotingssaldo van € 0. De jaarrekening 2014 laat een positief resultaat zien van € 0,877 mln.
ontwikkelingen	Het ministerie van BZK heeft aangegeven uitnamen uit het gemeentefonds voor directe bekostiging van de VNG niet langer als een vanzelfsprekendheid te zien. De VNG verwacht dat in de nabije toekomst behoefte blijft bestaan om namens het collectief van gemeenten producten en diensten te ontwikkelen en beheren waarvan we overtuigd zijn dat dit voor het collectief grote voordelen met zich meebrengt. Met het rijk moet overlegd worden over een wijziging van de Gemeentewet of wordt een nieuwe contributiesystematiek ontwikkeld. Mogelijk leidt dit tot een wijziging in de contributiesystematiek bij het contributievoorstel voor 2017.
risico's verbonden partij	De VNG onderkent risico's op het terrein van financiering, projecten, subsidies, resultaat bedrijven, beleggingen, personeelslasten (WW), resultaat dochteronderneming KING en ICT-voorzieningen. Tegen deze risico's zijn verschillende beheersingsmaatregelen getroffen en beschikt de VNG over een vrij vermogen (bron jaarrekening 2014).
risico's gemeente	Door de berichtgeving van de VNG, zie ontwikkelingen, schatten we het mogelijk risico in op 10% van de gemeentelijke bijdrage en verhogen we de waarschijnlijkheid van gemiddeld naar hoog is 75% oftewel € 3.600.
beheersingsmaatregelen gemeente	Borging in de organisatie ten aanzien van beoordeling (jaar)stukken.

overige bijzonderheden	De VNG heeft de rol en de positie van de gemeenteraad op haar agenda gezet. Aanleiding is de verschillende toekomstige uitdagingen voor de raad.
------------------------	--

Dimpact	Enschede
deelnemers	Deventer, Olst-Wijhe en Raalte gezamenlijk toegetreden in 2014, nog 31 andere gemeenten.
bestuurlijk belang	Lidmaatschap van de vereniging door het betalen van contributie. Elke lidgemeente heeft een gelijke stem, ongeacht inwoneraantal. Vertegenwoordiging ligt niet vast.
financieel belang	De vereniging Dimpact ondersteunt gemeenten bij de best mogelijke koppeling tussen (digitale) dienstverlening en optimale bedrijfsvoering. Hiervoor betalen we een jaarlijkse bijdrage van € 6.000 per gemeente. De kosten voor afname van het basispakket beheer en ondersteuning, hosting, nieuwe ontwikkelingen e.d. vallen binnen het onderdeel DOWR (als onderdeel van ICT voor 2016 geraamd op € 157.000).
bijdragen aan gem. doelstellingen	gezamenlijke inkoop ICT (standaard applicaties), kennisdeling, elektronische dienstverlening.
eigen vermogen begin en einde begrotingsjaar	Het eigen vermogen is eind 2013 € 526.000 en eind 2014 € 403.000.
vreemd vermogen begin en einde begrotingsjaar	Het vreemd vermogen is eind 2013 € 1.161.000 en eind 2014 € 871.000.
(financieel) resultaat verbonden partij	2013 sloot met een positief resultaat van € 118.000. 2014 sloot met een negatief resultaat van € 123.000.
ontwikkelingen	Ook nieuwe ontwikkelingen worden in gezamenlijkheid opgepakt; denk aan de decentralisaties in het sociaal domein, samenwerking in het RUD of de modernisering GBA.
risico's verbonden partij	Bij de afweging wel of geen lid te worden van deze vereniging zijn verschillende risico's onderkend zoals discontinuïteit en onvoldoende kwaliteit, maar daar staan verschillende beheersingsmaatregelen tegenover. Daarnaast heeft Dimpact een goede bedrijfsvoeringsreserve en kan het negatieve resultaat 2014 daarmee worden opgevangen.
risico's gemeente	Mogelijk risico schatten we in op 10% van het lidmaatschap van Dimpact, is € 600. Omdat bovengenoemde risico's bij impact als "kans middelgroot" worden geduid, gaan we uit van een gemiddelde waarschijnlijkheid (50%). Dat is in dit geval nihil. Mogelijke risico's bij de reguliere ICT kosten zijn onderdeel van de risico's benoemd bij DOWR.
beheersingsmaatregelen gemeente	Deelname aan overleggen met andere Dimpact-leden op strategisch, tactisch en operationeel niveau en vervolgens de aanlijning met de gemeente Raalte en DOWR-I.

ontwikkelingen	In 2015 is het programma digitalisering verder vervolgd met als doel volledig digitaal werken per 1 juli 2016.
----------------	--

Resumé:

Voor de Stichting de Overijsselse Ombudsman schatten we het risico laag in; de stichting heeft voldoende weerstandsvermogen opgebouwd. Gelet op de lage jaarlijkse bijdrage is het risicobedrag nihil.

Omdat de V.N.G. aangeeft de contributie-systematiek in de toekomst mogelijk te moeten wijzigen, hanteren we een risico van 10% van de jaarlijkse bijdrage met een hoge waarschijnlijkheid. Dan komt het risicobedrag uit op € 3.600.

Dimpact is een vereniging waar we in 2014 lid van geworden zijn, gelijktijdig met Deventer en Olst-Wijhe. Gelet op de hoogte van het lidmaatschap en risico nemen we geen risicobedrag op.

Ad 5. Samenwerkingsverbanden met een bijzonder karakter

De gemeente Raalte werkt op verschillende terreinen samen met andere gemeenten of organisaties. Hierbij is formeel gezien geen sprake van een verbonden partij; er is geen bestuurlijk en financieel belang. Er is wel een vorm van samenwerking, veelal vastgelegd in een convenant of overeenkomst, waarbij de samenwerkingspartner bijvoorbeeld een maatschappelijke rol binnen de gemeente vervult.

DOWR

Onder deze categorie valt onder andere de samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering tussen de gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte. Het is formeel gezien geen verbonden partij; er is immers geen apart bestuursorgaan of organisatie. Er is wel een bestuursconvenant gesloten en een bedrijfsvoeringsraad ingesteld, bestaande uit de drie gemeentesecretarissen. Aangezien er een financieel belang is met een bepaald risico, willen we dit samenwerkingsverband niet onbenoemd laten.

DOWR	
deelnemers	Deventer, Olst-Wijhe en Raalte
bestuurlijk belang	n.v.t.
financieel belang	Inbreng eigen begroting voor de percelen waarvoor al een werkorganisatie operationeel is: voor ICT € 2,65 mln., voor belastingen € 0,6 mln., voor facilitaire zaken € 1 mln., voor inkoop € 0,05 mln., voor personeel en salarisadministratie (PSA) € 0,15 mln., financiële administratie € 0,25 mln.
bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen	Samenwerking ten aanzien van de gemeentelijke bedrijfsvoering gericht op de 5 K's: Kwetsbaarheid, Kosten, Kennis, Kwaliteit en Kansen. De nieuwe werkorganisaties zijn operationeel volgens het gastheermodel.
risico's gemeente	Financiële risico's ten aanzien van organisatie, sturen, beheersen, verantwoorden en toezicht. We hanteren als uitgangspunt 10% van de begrotingsomvang is € 470.000. We hebben ten aanzien van de beheersingsmaatregelen enkele stappen vooruit gezet.

risico's gemeente	DOWR FA is in 2015 van start gegaan. De aanloopproblemen, zoals vermeld in de zomernota, zijn deels verholpen. Het verhoogde risico op actuele, volledige en betrouwbare cijfers is verminderd, maar nog niet helemaal verdwenen. Zie verder de paragraaf bedrijfsvoering.
	Gelet op deze bovenstaande risico's handhaven we de kans dat een risico zich voordoet op een gemiddelde waarschijnlijkheid van 50% en daarmee komt het risicobedrag uit op € 235.000 (10% van de begrotingsomzet € 470.000 x 50%).
beheersings- maatregelen gemeente	De besturing van de samenwerking heeft in 2015 verder vorm gekregen. De vakinhoudelijke zaken worden in regiegroepen besproken. Voor alle onderdelen is een Service Level Agreement opgesteld. Hierover dient periodiek gerapporteerd te worden aan de bedrijfsvoeringsraad. Budgetaangelegenheden zijn gelinkt aan de P&C cyclus.
	Binnen de 3 DOWR gemeenten hebben de colleges van B&W ingestemd met de gemoderniseerde arbeidsvoorwaarden. Deze nieuwe arbeidsvoorwaarden gelden dus voor alle medewerkers van de 3 gemeenten en zijn met terugwerkende kracht tot 1 januari 2015 ingevoerd.
overige bijzonderheden	

RUD

Om de uitvoering van de vergunningverlening, toezicht en handhaving van het omgevingsrecht te verbeteren is er met ingang van 1 januari 2013 een landsdekkend systeem van Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD) gevormd. In deze regio werken wij samen binnen de RUD IJsselland. Deze RUD bestaat uit elf Overijsselse gemeenten en de provincie. Het is een netwerkorganisatie op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving, de zogenaamde Wabo-VTH-taken. De RUD IJsselland is georganiseerd als een netwerksamenwerking en gebaseerd op een bestuursovereenkomst.

Regionale Uitvoeringsdienst	
deelnemers	Provincie Overijssel en elf Overijsselse gemeenten binnen IJsselland.
bestuurlijk belang	Het betreft nu nog een netwerkorganisatie.
financieel belang	Omdat het een netwerkorganisatie is, ramen we in onze begroting voor 2016 voor de RUD een vaste bijdrage van ruim € 46.000 voor algemene kosten (coördinatie, informatie en sturing). Voor uitvoering van de VTH-taken wordt de bestaande fte ingezet op basis van landelijke normen en RUD afspraken. De uitvoering van bovenlokale specialistische taken wisselen we onderling uit. Onze gemeente is gastheer voor het kenniscentrum VTH voor complexe agrarische bedrijven.
bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen	Uitvoering van de VTH-taken (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving).
missie/visie verbonden partij	
beleidsvoornemens	Voor 2016 zijn de doelen op het gebied van kwaliteit en efficiency, ICT, personeel en integrale aanpak van de handhaving.
ontwikkelingen	In 2015 heeft de VNG in samenwerking met de provincies (IPO) een modelverordening opgesteld om de kwaliteit van de uitvoering van de VTH-taken in het basispakket te borgen (met name milieutaken). Op basis van deze modelverordening wordt begin 2016 een voorstel gedaan. De bevoegde gezagen kunnen dit ook voor de overige VTH-taken doen (met name bouwen). Basis hiervoor vormen de landelijke kwaliteitscriteria 2.1 van 7 september 2012. Er is nieuwe wetgeving vastgesteld (Wet VTH) waardoor we de organisatievorm van onze netwerk RUD vanaf 2018 moeten aanpassen van een bestuursovereenkomst naar een Gemeenschappelijke Regeling. Een tweede belangrijk gevolg van deze nieuwe wetgeving is dat medewerkers die werkzaamheden gaan verrichten voor de RUD ook in dienst moeten zijn van die RUD (zie ook de paragraaf bedrijfsvoering).

risico's gemeente	Aanpassing van de organisatievorm als gevolg van nieuwe wetgeving, zie ontwikkelingen. Omdat nu duidelijk is dat deze ontwikkeling uiterlijk 1 januari 2018 werkelijkheid wordt verhogen we het risico van 25% naar 75%. Aangezien de impact afhankelijk is van de eventuele nieuwe organisatievorm, handhaven we vooralsnog het risico op € 275.000. Bij een waarschijnlijkheid van 75% is het risicobedrag € 206.250 eenmalig. De vaste bijdrage aan de RUD komt ook meer onder druk te staan als er een nieuwe organisatievorm komt. Uitgaande van de jaarlijkse bijdrage van € 46.000 met een risico van 10% en met een waarschijnlijkheid van 75% bedraagt het risicobedrag € 3.450 structureel.
beheersmaatregelen gemeente	Borging in de organisatie van beoordeling van de jaarplannen en jaarstukken, landelijke ontwikkelingen in de gaten houden. We zoeken regionale samenwerking op, om gezamenlijk aan de nieuwe GR te werken.
bijzonderheden	

Salland Wonen

Een samenwerkingsverband met een maatschappelijk belang is woningbouwcorporatie Salland Wonen. Salland Wonen verhuurt en beheert ongeveer 5.500 woningen in Olst-Wijhe en Raalte. Daarnaast levert Salland Wonen een bijdrage aan zorgcentra en maatschappelijk vastgoed.

Salland Wonen	plaats Raalte en Olst-Wijhe
deelnemers	-
bestuurlijk belang	n.v.t.
financieel belang	We zijn niet rechtstreeks financieel aanspreekbaar. Zie verder risico's gemeente. We staan garant voor woningbouwleningen. Dat is een onderdeel van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.
bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen	Door middel van een prestatieovereenkomst maken de gemeente Raalte en Salland Wonen afspraken over strategie en uitvoering van het gemeentelijk woonbeleid (vastgesteld in de woonvisie). Hierin worden afspraken gemaakt over onder andere de bereikbaarheid van de huurvoorraad, te bouwen nieuwbouwprojecten en duurzaamheidsdoelstellingen.
ontwikkelingen	Per 1-7-2015 de nieuwe Woningwet van toepassing. Deze stelt dat er voor eind 2016 nieuwe prestatieafspraken dienen te zijn. Gemeente, Salland Wonen en de huurdersbelangenorganisatie zijn op dit moment in gesprek om te komen tot een nieuwe prestatieovereenkomst conform de nieuwe Woningwet. De nieuwe prestatieovereenkomst gaat per 2017 gelden.
risico's verbonden partij	Salland Wonen onderkent risico's op het gebied van bedrijfsvoering ten aanzien van o.a. het verkoopbeleid van huurwoningen, het voorraadbeleid en het proces rond projecten. Daarnaast zien ze risico's bij de (financiële) huishouding. Tegenover deze risico's staan verschillende beheersingsmaatregelen. Daarnaast probeert Salland Wonen de risico's van externe factoren juist in te schatten en te verwerken in de meerjarenraming.

risico's gemeente	Het niet nakomen van de prestatieafspraken geeft een maatschappelijk risico voor de gemeente, dat is financieel niet zo aan te geven. De corporatie is op zich tot nu toe een financieel stabiele en gezonde organisatie gebleken.
	De gemeente heeft geen directe invloed of toezicht op de financiën van de corporatie. Het toezicht is belegd bij de Autoriteit woningcorporaties direct onder verantwoordelijkheid van de minister voor Wonen en Rijksdienst Daarnaast houdt het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) de financiële positie van de corporatie in de gaten omdat zij borg staan voor veel investeringen van de corporatie. Het WSW heeft een eigen borgreserve én de bevoegdheid om bij corporaties te innen indien deze reserve onvoldoende blijkt te zijn. Mocht dit ook niet afdoende zijn (dus pas in derde instantie) dan zijn gemeenten en het rijk ieder voor 50% achtervang. Risico's van gegarandeerde geldleningen aan Salland Wonen zijn opgenomen in de risicokaart "gegarandeerde geldleningen van derden". Op dit moment is er één project waarbij de gemeente op basis van een samenwerkingsovereenkomst verbonden is aan Salland Wonen, te weten de herontwikkeling van de Horizonlocatie (Burgemeesterskwartier) naar woningbouw. In de paragraaf grondbeleid is deze samenwerking opgenomen en het risico benoemd.
beheersmaatregelen gemeente	We monitoren ieder kwartaal de prestatieafspraken, er is 4x per jaar bestuurlijk overleg en minimaal 4x per jaar ambtelijk overleg. Daarnaast houden we de landelijke ontwikkelingen in de gaten.
bijzonderheden	-

Resumé:

Binnen het samenwerkingsverband DOWR hebben we 6 percelen: ICT, facilitaire zaken, inkoop, belastingen, personeels- en salarisadministratie en per 1 januari 2015 de financiële administratie. We handhaven het risico met een waarschijnlijkheid van 50%.

De RUD is ontstaan, omdat het rijk vindt dat er een kwaliteitsverbetering moet plaatsvinden voor uitvoering van de VTH-taken. Binnen Overijssel is gekozen voor een netwerkorganisatie. Als gevolg van gewijzigde wetgeving krijgen we uiterlijk per 1 januari 2018 een organisatievorm op basis van de WGR waarbij medewerkers in dienst zijn van die WGR organisatie. Dit heeft organisatorische en financiële gevolgen. Omdat de waarschijnlijkheidsfactor toeneemt dat de netwerkorganisatie in de huidige vorm verdwijnt, verhogen we het risicobedrag naar eenmalig € 206.250 en structureel € 3.450.

De risico's bij Salland Wonen beperken zich tot maatschappelijke risico's. De gemeente heeft geen directe invloed of toezicht op de financiën van de corporatie. Het toezicht is nu nog ondergebracht bij het Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting, maar wordt dit jaar overgeheveld naar een nieuwe autoriteit woningcorporaties. Daarmee hebben we nog steeds geen direct financieel risico.

Tenslotte

Per verbonden partij hebben we een inschatting gemaakt van de mogelijke risico's en de kans dat het zich voordoet. De uitvoering van de WSW hebben we anders georganiseerd. We hebben de aandelen Wezo verkocht, waardoor dit voor ons geen verbonden partij meer is, en de stichting Werk Raalte opgericht, waarmee we de WSW in eigen beheer uitvoeren. Binnen de RUD zien we stijging van risico's door het moeten oprichten van een gemeenschappelijke regeling. In 2015 is Sportbedrijf BV van start gegaan.

Door beheersingsmaatregelen proberen we de risico's te beperken. Als zich substantiële tegenvallers voordoen kunnen we een beroep doen op het weerstandsvermogen.

De laatste keer dat we de gemeenteraad hebben geïnformeerd over de risico's hebben we een globale inschatting gemaakt en, gelet op de niet volledige beïnvloedbaarheid van extra uitgaven, een onderscheid aangebracht van € 759.814 eenmalig en € 219.375 structureel.

We hebben bij de rekening de formats en de risico's geactualiseerd. Dit heeft geleid tot een geringe daling van de risico's. Oorzaak is de grotendeels gerealiseerde bezuinigings-taakstelling door Sportbedrijf BV. Zie hieronder het beeld.

Organisatie	Bedrag	Risico	Risicobedrag eenmalig	Risicobedrag structureel
Enexis	€ 4.500	50%		€ 2.250
Vitens	€ 10.000	50%		€ 5.000
Wadinko	€ 4.500	25%	€ 1.125	
BNG	€ 3.000	50%		€ 1.500
Sportbedrijf BV	€ 124.000	25%		€ 31.000
Rova	€ 58.200	25%		€ 14.550
VR IJsselland	€ 220.000	50%		€ 110.000
GR Jeugdzorg	€ 16.000	25%	€ 4.000	
Stichting werk Raalte	p.m.			p.m.
GGD	€ 57.900	25%		€ 14.500
RGS	€ 16.000	50%		€ 8.000
VNG	€ 4.800	75%		€ 3.600
DOWR	€ 470.000	50%		€ 235.000
RUD	€ 279.600	75%	€ 206.250	€ 3.450
Salland Wonen	€ -			€ -
Totaal			€ 211.375	€ 428.850

We constateren dat de in de meeste gevallen de risico's een structureel effect hebben op onze exploitatie, waarbij een deel van de uitgaven slechts deels te beïnvloeden is.

Als we ervan uitgaan dat de structurele risico's in werkelijkheid leiden tot de getoonde nadelen en dat we een deel daarvan (50%) structureel binnen 4 jaar geleidelijk kunnen oplossen, dan verwachten we ten koste van het weerstandsvermogen de volgende bedragen te moeten opnemen voor de verbonden partijen:

Jaar	Eenmalig	Eenmalig vanuit structureel	Structureel
2015	€ 211.375	€ 214.425	€ 214.425
2016		€ 160.819	
2017		€ 107.213	
2018		€ 53.606	
Subtotaal	€ 211.375	€ 536.063	€ 214.425
		€ 211.375	
TOTAAL		€ 747.438	€ 214.425

Voor een totaaloverzicht van alle risico's verwijzen we naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

3.7. Grondbeleid

Inleiding

In de paragraaf grondbeleid komt elk jaar aan bod hoe de gemeente het grondbeleid inzet om de bestuurlijke doelen te bereiken. De toelichting van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) stelt de volgende onderdelen verplicht:

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- De beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Grondbeleid

In de Nota Grondbeleid zijn de volgende doelstellingen van het grondbeleid geformuleerd:

- het bevorderen van een maatschappelijk gewenst ruimtegebruik en
- het voeren van regie op gewenste ruimtelijke ontwikkelingen.

Dit alles tegen een zo gunstig mogelijk financieel resultaat door (afspraken over) grondposities.

De gemeente kan hierin leidend zijn via actief grondbeleid (zelf aankopen en ontwikkelen) of de ontwikkeling overlaten aan private partijen, we spreken dan van faciliterend grondbeleid.

In de nota grondbeleid is gekozen voor faciliterend grondbeleid tenzij de markt projecten niet oppakt die maatschappelijk wel uitermate gewenst zijn. In dat geval wordt altijd vooraf per situatie de afweging gemaakt; gewenste ruimtelijke ontwikkeling versus (financieel) risico.

Realisatie doelstellingen

Het grondbeleid staat ten dienste van het realiseren van onze doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en economische ontwikkeling. Grondbeleid is nodig om te zorgen voor voldoende aanbod van gronden voor woningen, bedrijven, groen en andere publieke/maatschappelijke voorzieningen en is daarmee ondersteunend aan de begrotingsprogramma's 4.1 Wonen en woon-werkomgeving en 6.1 Ruimtelijke Ordening.

De hoofdreden om in de nota Grondbeleid voor faciliterend grondbeleid te kiezen is dat voor de komende jaren op de meeste locaties voldoende bouwgrond beschikbaar is voor de gemeente brede bouwopgaaf (woningbouw en bedrijventerrein). Dit blijkt ook uit de structuurvisie Raalte 2025 en is afgestemd op de regionale woonafspraken welke met de provincie Overijssel zijn gemaakt.

De focus ligt de komende jaren dan ook vooral op het optimaal benutten (zowel programmatisch als financieel) van de huidige grondportefeuille.

Ontwikkelingen

Woningbouw

We zien dat de woningmarkt ook in Raalte zich herstelt, zowel op de bestaande markt als bij de nieuwbouwprojecten. In het nieuwbouwsegment zagen we in 2015 de kavelverkoop toenemen

In 2015 zijn diverse kavels verkocht in de plannen Franciscushof , Salland II, Kiezebos, Borgwijk, Wörmink en Kleine Hagen. Tevens zijn op diverse locaties in 2015 opties verleend die in 2016 leiden tot verkoop.

Ook initiatieven voor collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO) komen nu van de grond. In Heeten, Nieuw Heeten en Laag Zuthem zijn in 2015 projecten gerealiseerd. In Luttenberg en in Heeten (tweede project) zijn initiatieven in een vergeand stadium.

We zien dat de vraag naar duurdere kavels voor vrijstaande woningen nog steeds klein is en een stijgende vraag naar woningen in de goedkopere en middeldure sector en huurwoningen.

Vooraf de locatie Franciscushof blijft hierdoor risicovol omdat deze relatief grote locatie specifiek voor het hogere woningsegment is bedoeld (zie onderdeel risicomanagement).

Afspraken provincie Overijssel

Het jaar 2015 is benut om met de provincie Overijssel en de 11 gemeenten in West Overijssel te komen tot nieuwe woonafspraken. Belangrijke provinciale randvoorwaarde voor de afspraken was dat de overprogrammering bij gemeenten moet worden weggenomen en dat de eerder toegestane plancapaciteit van 130% terug moet naar maximaal 100%.

Daarnaast wijst jurisprudentie over de landelijke Ladder van Duurzame Verstedelijking uit dat een gemeente bij nieuwe bestemmingsplannen moet kunnen aantonen dat er daadwerkelijk behoefte is. Bij overcapaciteit is dit niet of nauwelijks aan te tonen.

Dit betekent voor gemeenten dat ze in de programmeringsplanning terug moeten van een planning die gericht was op 130% naar één die gericht is op 100%.

In Raalte is er geen sprake van overcapaciteit in onherroepelijke bestemmingsplannen. Wij hebben op peildatum 1-1-2016 91% van de toekomstige behoefte aan woningen vastgelegd in harde plancapaciteit. Ook als we zachte plannen die nu in procedure zijn hierbij optellen blijven we nog binnen de 100% norm.

Echter, hierbij moet ook geconstateerd worden dat als we nieuwe plannen willen toevoegen er door herprogrammering bestemmingsplan capaciteit moet worden geschrapt. In 2016 komen we met nadere voorstellen of en hoe we stappen gaan zetten in de herprogrammering

Bedrijven

Hoewel het in 2015 nog niet is omgezet in daadwerkelijke verkoop zien we een toename van belangstellenden voor bedrijfs- en kantorenkavels. Op dit moment worden er verschillende gesprekken gevoerd met belangstellenden.. Omdat de markt voor bedrijfs- en kantorenkavels op dit moment moeilijk voorspelbaar is, houden we de verkoopprognoses nog behoudend aan. De voorraad gronden voor bedrijfskavels (met name Zegge VII) blijft risicovol voor het grondbedrijf (zie onderdeel risicomanagement).

Grondbedrijfsresultaat 2015

Algemeen

Het saldo van de lasten (grondaankopen, kosten bouwrijp maken, rente etc.), baten (grondverkoop, subsidies etc.) en mutaties in reserves en voorzieningen (o.a. winstnemingen) wordt bijgeschreven op de boekwaarden van de gronden. In totaal is de (bruto) boekwaarde in 2015 berekend op € 37,8 mln. Ten opzichte van het dienstjaar 2014 is er sprake van een daling van de boekwaarde met € 2,4 mln.

Van de totale boekwaarde nemen de Zegge VII (€ 13,9 mln.) en het complex Franciscushof (€ 15,7 mln.) het grootste deel voor hun rekening. De overige complexen (in exploitatie en nog niet in exploitatie genomen) kennen een gezamenlijke boekwaarde van € 8,2 mln. Bij de exploitaties die een negatief eindresultaat kennen, is het te verwachten tekort afgedekt door de Voorziening te verwachten verliezen. Deze voorziening kent per 31-12-2015 een stand van € 5,2 mln. Hiermee rekening houdende is de netto boekwaarde € 32,6 mln.

Aan- en verkoop

In 2015 zijn geen percelen grond aangekocht. Voor de uitgifte van een kavel binnen het bedrijventerrein de Zegge VII was het nodig een watergang over te nemen van het waterschap en deze te dempen. Daarnaast is de locatie voormalige Gouden Emmer Heino overgegaan van de algemene dienst naar de grondexploitatie.

In totaal is in 2015 72.519 m² (2014; 8.127 m²) grond verkocht. De verkoop van de kavels voor woningbouw heeft plaatsgevonden binnen de volgende complexen:

- Franciscushof Raalte (10)
- Salland II Raalte (13)
- Keizer Nieuw Heeten (3)
- Borgwijk Luttenberg (5)
- De Wörmink Mariënheem (2)
- De Kleine Hagen Laag Zuthem (4)
- Kiezebos III (8)
- Overige; voormalige Mariaschool

Naast deze grondverkoop is in 2015 een tweetal agrarische percelen (totaal 44.470 m²) openbaar verkocht.

In Kiezebos III zijn de kavels verkocht aan de ontwikkelaar (Salland Wonen).

De verkoop van de gronden (bouwkavels + overige gronden) heeft in totaal ruim € 4,25 mln. (2014; € 1,76 mln.) opgeleverd.

Verkoop kavels

Onderstaand overzicht geeft de raming en werkelijke verkoop van bouw kavels in 2015 weer. In 2015 is één bedrijfskavel verkocht. Kantoorkavels zijn niet verkocht.

	2014 verkocht	2015 raming	2015 werkelijk	nog in optie
Naam complex				
Onderhanden werk woningbouw				
16- Franciscushof / Noordrand	5	2	1	1
16- Franciscushof / Veldhof		43	9	34*
47- Salland II fase 1a	2	6	13	1
47- Salland II fase 1b		0	0	14
63- Keizer Nieuw Heeten	0	3	3	0
69- Oerland / Pereland Broekland	1	2	0	3
74- Borgwijk Luttenberg	1	2	5	2
76- Wörmink Mariënheem	3	2	2	1
78- de Veldegge Heeten	8	2	0	11
79- 't Broeck Broekland	0	0	0	3
84- de Kleine Hagen Laag Zuthem	0	4	4	3
88- Lierderholthuis	0	0	0	0
89- Kiezebos Heino / ontwikkeling				
derden	5	2	8	0
90- Meerleweg	1	0	0	0
totaal	26	68	45	73
Onderhanden werk kantoren				
46- Sallandse Poort kantoren	0	0	0	0
totaal	0	0	0	0
Onderhanden werk bedrijventerrein				
72- de Zegge VI / ontwikkeling derden	0	0	0	0
77- de Zegge VII	0	1	1	0
totaal	0	1	1	0
Totaal onderhanden werk	26	69	46	73

Toelichting

Franciscushof

*Het deelgebied de Veldhof is in januari 2016 (i.p.v. december 2015) geleverd aan Nijhuis Bouw. Het betreft hier de grond voor de overige 34 woningen binnen dit deelgebied.

Salland II

In 2015 zijn de laatste kavels (tweekappers) aan de Venebrugge verkocht.

In het najaar zijn opnieuw 15 kavels in uitgifte gegaan. Hiervan zijn inmiddels 14 kavels in optie genomen (6 tweekappers en 8 vrijstaand).

De Veldegge Heeten

In 2015 zijn geen kavels verkocht. Er zijn wel 11 kavels in optie genomen (6 tweekappers en 5 rijenbouw). Beide projecten worden uitgevoerd in Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO). Verkoop kavels vindt naar verwachting plaats in 2016.

Kiezebos III Heino

In het najaar van 2015 zijn de laatste kavels verkocht en geleverd aan Salland Wonen. De financiële afsluiting vindt per 31-12-2015 plaats.

Resultaat rekening van baten en lasten 2015 grondexploitatie

De rekening van baten en lasten (bedrijfsresultaat) 2015 sluit met een **negatief resultaat** van **€ 159.506** (2014: pos. € 31.228).

Het bedrijfsresultaat is opgebouwd uit:

omschrijving	V/N	bedrag
tussentijdse winstneming	V	136.428
winstneming Kiezebos III Heino	V	449.283
mutaties voorziening verwachte verliezen	N	-878.180
verkoop diverse percelen	V	278.845
mutaties NIEGG	N	-17.718
algemene kosten (t.l.v. algemene reserve)	N	-128.164
Totaal	V	-159.506

Winstneming diverse complexen

Conform de BBV voorschriften is in 2015 een (voorlopige) winst genomen van € 585.711 (2014: € 292.425). Deze **winstneming** vinden we terug binnen de volgende complexen:

- Keizer Nieuw Heeten (voorlopige winstneming) € 136.428
- Kiezebos III Heino (financiële afsluiting) € 449.283

Van voorlopige winstneming is sprake als de aanwezige negatieve boekwaarde (= opbrengsten > kosten) hoger is dan de nog te verwachten kosten.

Zoals hiervoor al gemeld, is in 2015 een tweetal (agrarische) percelen openbaar verkocht. De opbrengst van in totaal € 215.845 is gestort in de algemene reserve grondexploitatie.

Mutaties voorziening verwachte verliezen

De voorziening verwachte verliezen is na de actualisatie van de grondexploitaties aangepast. De verliesgevende complexen zijn Sallandse Poort, de Zegge VII, Burgemeesterkwartier, Franciscushof en de Kleine Hagen Laag Zuthem.

De actualisatie van de GREX van de genoemde complexen laat zien dat het voorziene tekort voor de locatie Sallandse Poort licht oploopt (€ 5.025). Het exploitatieresultaat voor de Kleine Hagen valt € 17.594 voordeliger uit.

Het bestemmingplan Burgemeesterkwartier is medio december 2015 vastgesteld. Omdat het exploitatieresultaat negatief is dient hiervoor een voorziening getroffen te worden (ten laste van de algemene reserve grondexploitatie). In deze jaarrekening is de mutaties ad.

€ 256.510 doorgevoerd.

Het nadelig resultaat van de grondexploitatie van de Zegge VII is door aanpassing van de uitgifte en looptijd toegenomen. Een mutatie van € 75.829 in de voorziening verwachte verliezen is doorgevoerd.

Door wijzigingen als gevolg van notitie woningbouwprogrammering is de exploitatie Franciscushof her berekend. Er is sprake van een negatieve resultaat (€ 558.410) waarvoor een voorziening getroffen is ten laste van de algemene reserve grondexploitatie. In de onderstaande toelichting op de complexen wordt hierop nader ingegaan.

Onderhanden werk (in exploitatie)

Boekwaarde 2015

De bruto boekwaarde onderhanden werk is op 31 december 2015 berekend op € 35.072.142. Voor een viertal complexen waarvan het exploitatieresultaat negatief is, is een voorziening getroffen. Rekening houdende met deze voorziening van in totaal € 5.192.771 bedraagt de netto boekwaarde per 31-12-2015 € 29.879.371.

Van deze boekwaarde nemen Franciscushof en Zegge VII in totaal ruim € 25,3 mln. voor hun rekening.

De boekwaarde is als volgt opgebouwd:

nr.	omschrijving	31-12-2015	voorziening verwachte verliezen	netto boekwaarde
17	Franciscushof	15.691.631	558.410	15.133.221
46	Sallandse Poort	903.702	361.992	541.710
47	Salland II	-207.814		-207.814
63	Keizer Nieuw Heeten	-52.000		-52.000
69	Broekland Oerland	-184.459		-184.459
71	de Zegge VI (fase 1 en 2)	1.188.402		1.188.402
74	Borgwijk Luttenberg	-251.082		-251.082
76	Wörmink Mariënheem	-78.047		-78.047
77	de Zegge VII	13.964.840	3.730.366	10.234.474
78	Veldegge Heeten	1.478.298		1.478.298
79	t Broeck Broekland	626.473		626.473
84	Kleine Hagen Laag Zuthem	524.348	285.493	238.855
88	Uitbreiding Lierderholthuis	583.498		583.498
89	Kiezebos III	0	0	0
92	Burgemeesterkwartier	884.352	256.510	627.842
	Totaal	35.072.142	5.192.771	29.879.371

Toelichting op enkele complexen onderhanden werk

17- Franciscushof

In september 2014 is de VOF Franciscushof ontbonden en sindsdien is er sprake van een gemeentelijke grondexploitatie. AM Grondbedrijf is een uittreedvergoeding van in totaal € 2,3 mln. verschuldigd. Bij de aktepassering van de ontbinding is hiervan € 150.000 betaald. Het restant wordt in 7 jaarlijkse termijnen van € 307.000 (laatste termijn € 308.000) betaald.

In de recente informatienotitie m.b.t. de woningbouwprogrammering is aangegeven dat er wellicht een mismatch is binnen het plan Franciscushof qua woningtype (-klasse). Voor de waardering per 31-12-2015 is dit volgens onze accountant van belang en dient derhalve verwerkt te worden in de GREX. Dit heeft tot gevolg dat het exploitatieresultaat negatief wordt (€ 558.410 contante waarde) en dat hiervoor een voorziening getroffen moet worden ten laste van de algemene reserve grondexploitatie.

Naar verwachting zal door de wijzigingen in de BBV voorschriften (o.a lagere rente toerekening) het negatieve exploitatieresultaat omgezet kunnen worden naar een positief resultaat. Bij het actualiseren van de GREX in de Projectenrapportage 2016 zal dit berekend en toegelicht worden.

47- Salland II

Na het vervallen van een bouwclaim zijn in 2014 12 kavels in uitgifte gegaan. Al deze kavels zijn inmiddels verkocht. In het najaar van 2015 is een volgende uitgifteronde geweest. In totaal zijn 15 kavels (6 tweekappers en 9 vrijstaand) aangeboden. Op één na zijn alle kavels in optie.

77- de Zegge VII

Omdat de gemeente niet alle gronden binnen het plangebied in eigendom heeft, is (verplicht) een exploitatieplan opgesteld, dat gelijktijdig met het bestemmingsplan is vastgesteld. Jaarlijks dient dit exploitatieplan geactualiseerd te worden (in de Zomernota)

In 2015 is één bedrijfskavel van ruim 4.400 m2 bouwrijp gemaakt en verkocht.

89- Kiezebos III Heino

In 2015 zijn alle restkavels verkocht aan Salland Wonen. De verdere uitvoering (verkoop woningen en woonrijp maken) is in handen van de ontwikkelende partij Salland Wonen. Derhalve is in 2015 het complex financieel afgerond en het voordelig saldo gestort in de algemene reserve grondexploitatie.

Nog niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG)

De boekwaarde van de nog niet in exploitatie genomen gronden is per 31 december 2015 berekend op € 2,7 mln. en is als volgt opgebouwd:

complex	omschrijving	31-12-2015
72	de Zegge VI restgronden	73.650
73	Marissink Nieuw Heeten	121.300
78	de Veldegge Heeten restgronden	487.155
79	t Broeck Broekland restgronden	62.500
84	Laag Zuthem restgronden	68.460
88	Lierderholthuis restgronden	45.000
93	voorm. Hartkampschool	385.826
94	voorm. gymzaal Nieuw Heeten	91.577
96	voorm. Gouden Emmer	52.266
99	overige terreinen	1.337.133
Totaal		2.724.867

Toelichting op enkele complexen

93 – locatie voormalige Hartkampschool

In 2013 is de locatie voormalige Hartkampschool van de algemene dienst overgedragen aan de grondexploitatie. Het schoolgebouw is inmiddels gesloopt. De gymzaal is nog in gebruik tot 1-1-2016. Deze wordt in 2016 gesloopt.

94 – voormalig Timmermanshuis en voormalige gymzaal Nieuw Heeten

In 2014 is na het realiseren van de MFA de Belte het Timmermanshuis in eigendom overgegaan naar de gemeente. Tevens is de boekwaarde van de voormalige gymzaal administratief overgegaan van de algemene dienst naar de grondexploitatie.

Het Timmermanshuis is inmiddels gesloopt. Over de toekomstige invulling van het terrein is nog geen beslissing genomen. De huidige bestemming is maatschappelijk en sport.

96- locatie voormalige Gouden Emmer Heino

De opstallen van de voormalige Gouden Emmer zijn gesloopt en de boekwaarde is overgegaan van de algemene dienst naar de grondexploitatie. Over de toekomstige bestemming van deze locatie is nog geen besluit genomen.

99 – Overige terreinen

Binnen het complex overige terreinen worden de percelen verantwoord die aangekocht zijn, maar die nog niet in exploitatie zijn genomen. Binnen dit complex staan ook de strategische aankopen en restgronden. Conform de BBV voorschriften zijn de boekwaarden van de percelen / opstallen getoetst aan c.q. afgewaardeerd naar de marktwaarde.

Prognose verwachte resultaten van de complexen in exploitatie

Rekening houdend met de ultimo 2016 vermoedelijk nog te besteden en nog te ontvangen bedragen worden de verwachte positieve exploitatie-uitkomsten van de in uitvoering zijnde complexen becijferd op netto € 6,5 mln. (startwaarde 1-1-16). Op eindwaarde is het netto resultaat berekend op € 9,2 mln.

Voor de negatieve exploitaties is een voorziening getroffen van in totaal € 5,2 mln.

nr.	omschrijving	V/N	Contante waarde 1-1-2016	eindwaarde	looptijd t/m
17	Franciscushof	N	-558.410	-823.969	2026
	<i>Af: voorziening</i>		558.410	823.969	
46	Sallandse Poort	N	-361.992	-447.567	2021
	<i>Af: voorziening</i>		361.992	447.567	
47	Salland II	V	3.122.059	4.606.789	2026
63	Keizer Nieuw Heeten	V	1.506	1.560	2016
69	Broekland Oerland / Pereland	V	442.445	509.681	2019
71	de Zegge VI	V	65.269	80.141	2024
74	Borgwijk Luttenberg	V	1.073.904	1.425.094	2023
76	de Wörmink Mariënheem	V	599.271	795.246	2023
77	de Zegge VII	N	-3.730.366	-6.120.514	2026
	<i>Af: voorziening</i>		3.730.366	6.120.514	
78	de Veldegge fase 1	V	480.170	708.520	2026
79	t Broeck Broekland	V	577.611	852.301	2026
84	Kleine Hagen Laag Zuthem	N	-285.493	-365.691	2022
	<i>Af: voorziening</i>		285.493	365.691	
88	Lierderholthuis	V	114.578	175.153	2027
92	Burgemeesterkwartier	N	-256.510	-285.222	2018
	<i>Af: voorziening</i>		256.510	285.222	
	Totaal	V	6.476.813	9.154.485	

De reservepositie

De grondexploitatie kent een reservepositie van in totaal € 8 mln.

Deze is als volgt opgebouwd:

Overzicht reserves bouwgrondexploitatie	31-12-2015
algemene reserve grondexploitatie	1.190.025
reserve bovenwijkse voorzieningen	1.443.693
reserve Franciscushof	0
reserve claims grondexploitatie	204.056
	2.837.774
voorzieningen (contante waarde)	5.192.771
totaal belegde reserves en voorzieningen	8.030.545

Algemene reserve grondexploitatie

De algemene reserve grondexploitatie kent per 31-12-2015 een stand van € 1,2 mln. (2014; € 1,3 mln.).

Op basis van o.a. de geactualiseerde grondexploitaties ziet het verwachte (meerjaren) verloop van de algemene reserve grondexploitatie er als volgt uit:

	2015	2016	2017	2018	2019
Stand per 1-1	1.316.616	1.190.025	1.269.776	1.236.520	1.222.433
Stortingen	308.679	254.751	141.744	160.913	30.561
Onttrekkingen	435.270	175.000	175.000	175.000	175.000
Stand per 31-12	1.190.025	1.269.776	1.236.520	1.222.433	1.077.994

In de Nota Grondbeleid is bepaald dat de algemene reserve grondexploitatie een ondergrens kent van € 1 mln. Zodra de reserve onder de ondergrens komt, zal deze aangevuld worden vanuit de algemene bestemmingsreserve.

Om dit moment is hiervan nog geen sprake. Echter laat het meerjarenprognose duidelijk zien dat aandacht hiervoor geboden is.

Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat door de wijzigingen van de BBV voorschriften per 1-1-2016 de reservepositie verandert. Of dit in positieve zin of negatieve zin is, is op dit moment nog niet bekend. In de Projectenrapportage 2016 (onderdeel Zomernota) zal e.e.a. uitgewerkt zijn.

De algemene reserve grondexploitatie maakt onderdeel uit van het totale weerstandsvermogen van de gemeente. Zie ook de paragraaf Weerstandsvermogen.

Bestemmingsreserves

Naast de algemene reserve kennen we de bestemmingsreserves:

De reserve bovenwijkse voorzieningen heeft op 31-12-2015 een stand van € 1,4 mln. Deze reserve wordt ingezet wanneer er sprake is van een bovenwijkse voorziening. In de Nota Bovenwijkse Voorzieningen is aangegeven wat hieronder valt.

Jaarlijks wordt bij de vaststelling van de begroting het (geactualiseerde) meerjaren-investeringsplan Bovenwijkse voorzieningen vastgesteld.

In 2015 is de volgende beschikking over de reserve bovenwijkse voorzieningen doorgevoerd:

- Brug / oever Kleine Hagen Laag Zuthem € 279.322

Stortingen vonden plaats vanuit de volgende complexen:

• Franciscushof	€ 35.882
• Salland II	€ 42.395
• De Zegge VII	€ 19.068
• De Kleine Hagen Laag Zuthem	€ 16.389

Medio 2009 zijn de gronden Franciscushof overgedragen aan de Ontwikkelcombinatie Franciscushof VOF. Het totaal ontvangen bedrag van de VOF overtrof de aanwezige boekwaarde. Het verschil is gestort in de **reserve Franciscushof**. Deze reserve heeft als doel evt. tegenvallers op te vangen. Per 11 september 2014 is er sprake van een gemeentelijke exploitatie. In 2015 is deze reserve ingezet ten gunste van de exploitatie Franciscushof.

Met ingang van 2009 zijn de claims die op de algemene reserve grondexploitatie rusten, overgegaan naar een nieuwe **reserve claims Grondexploitatie**. Aan deze claims ligt een bestuurlijk besluit ten grondslag. Per 31-12-2015 is er € 204.056 beschikbaar voor de te verwachten toekomstige uitgaven. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

Reserve claims grondexploitatie	31-12-2015
aanleg oever Kiezebos II	19.500
bijdrage vanuit Veldegge fase 1	150.000
restant extra asfalt etc. de Zegge VI	34.556
totaal aan te verwachten claims	204.056

Voorziening verwachte verliezen

Naast de algemene reserve grondexploitatie is er een **voorziening voor verwachte verliezen**. Deze voorziening heeft als doel de te verwachten verliezen binnen de grondexploitatie af te dekken.

De voorziening heeft een stand per 31-12-2015 van € 5.192.771 en is gelijk aan het totaal van de negatieve exploitatieresultaten van de in exploitatie zijnde complexen.

Specificatie voorzieningen	31-12-2015
Franciscushof	558.410
Sallandse Poort	361.992
De Zegge VII	3.730.366
Kleine Hagen Laag Zuthem	285.493
Burgemeesterkwartier	256.510
	5.192.771

Risico's

De huidige woningmarkt kent enige herstel. De vraag naar woningen en bouwkvavels is ten opzichte van vorige jaren gestegen. Echter in hoeverre er sprake is van een structureel herstel is nog onzeker.

Gezien de huidige exploitatieresultaten is er sprake van een beperkt risico voor de meeste complexen. De complexen met een negatief exploitatieresultaat en/of een hoge boekwaarde lopen het grootste risico. Een verslechtering van het negatieve exploitatieresultaat heeft bijvoorbeeld direct gevolg voor de algemene reserve grondexploitatie.

Daar waar sprake is van een hoge boekwaarde betekent een vertraging in de afzet aanzienlijk hogere rentelasten.

Nieuwe BBV voorschriften

De Commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) heeft in 2015 bekend gemaakt de verslaggevingsregels van de grondexploitaties van gemeenten te willen wijzigen. Dit mede naar aanleiding van de vele, soms forse, afboekingen (afwaarderingen) die gemeenten in de afgelopen jaren hebben moeten verantwoorden in de jaarrekeningen.

De wijziging van de BBV voorschriften grondexploitatie gelden met ingang van 1 januari 2016 en hebben o.a. betrekking op de volgende onderwerpen:

- de balanspost-classificatie
- de waardering
- een maximale termijn voor de duur van grondexploitaties
- de kostentoerekening aan grondexploitaties
- de rente en disconteringsvoet (= rentepercentage om de contante waarde te bepalen)
- geen bijdrage meer mogelijk vanuit de grondexploitatie in de reserve bovenwijkse voorzieningen.

Met name het voornemen om de maximale looptijd voor grondexploitaties te bepalen op 10 jaar, de nieuwe berekening van de rente en disconteringsvoet en het niet meer mogen storten vanuit de grondexploitatie in de reserve bovenwijkse voorzieningen kunnen behoorlijke financiële gevolgen hebben.

Bij de actualisatie van de grondexploitaties in de Projectenrapportage 2016 zullen de financiële consequenties toegelicht worden.

Vennootschapsbelasting

Overheidsondernemingen (gemeenten, provincies en waterschappen) zijn sinds 1 januari 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting.

Overheden die winst of structureel overschotten behalen met activiteiten die concurreren met de markt moeten vennootschapsbelasting betalen.

De activiteiten binnen de grondexploitatie vallen onder de regels van de vennootschapsbelasting. Er moet derhalve rekening gehouden worden met mogelijke nadelig financieel effect. In de loop van 2016 wordt de invoering van deze belastingplicht nader uitgewerkt en kan inzicht gegeven worden in de mogelijk financiële gevolgen hiervan.

Risicovolle projecten

Franciscushof

Door de overname in september 2014 is het risico van de ontwikkeling van het complex Franciscushof volledig bij de gemeente komen te liggen. De grondexploitatie laat een positief resultaat zien. Op 31-12-2015 is er echter een boekwaarde van ruim € 15,7 mln. Wanneer de parameters (rente, kostenstijging e.d.) of het afzettempo veranderen heeft dit derhalve grote gevolgen voor de exploitatie.

De Zegge VII

Het bedrijventerrein de Zegge VII kent een uitgeefbare oppervlakte van 21,4 ha. Hiervan is 19,2 ha. door de gemeente uit te geven. Het restant van 2,2 ha. is in eigendom van een derde. De grondexploitatie laat een negatief resultaat zien op contante waarde van € 3,6 mln., waarvoor een voorziening getroffen is.

In de grondexploitatie is een uitgiftetempo opgenomen van 1 ha. in 2016 en daarna 1,5 ha. per jaar. De afgelopen jaren is de vraag naar bedrijfskavels zeer laag geweest. In 2015 is ruim 4.400 m² bedrijventerrein verkocht en er zijn op dit moment tekenen die duiden op een grotere vraag naar bedrijventerrein. In hoeverre dit ook leidt tot concrete verkoop is nog niet te zeggen.

Omdat de (bruto) boekwaarde per 1-1-2016 € 13,9 mln. bedraagt, heeft bv. een vertraging in de uitgifte behoorlijke gevolgen voor de exploitatie. Concreet: een jaar vertraging en hierdoor verlenging van de looptijd met 1 jaar, betekent een extra rentelast van circa € 500.000.

Deze extra last betekent dan ook een hoger exploitatietekort en deze moet gehaald worden uit de algemene reserve grondexploitatie. Wanneer deze algemene reserve grondexploitatie niet toereikend is om dit op te vangen, moet een beroep worden gedaan op de algemene bestemmingsreserve (algemene dienst).

Sallandse Poort / kantoren

De exploitatie van de Sallandse Poort laat een negatief resultaat zien (CW € 361.992). Omdat de vraag naar kantorenkavels zeer beperkt / nihil is, moet op een bepaald moment de afweging gemaakt worden om de gronden af te waarderen.

De boekwaarde per 1-1-2016 is bijna € 903.702. Hier staat een voorziening tegenover van € 361.992. Mocht afwaarderen aan de orde zijn dan is de maximale afwaardering daarom € 541.710. Dit bedrag komt dan ten laste van de algemene reserve grondexploitatie.

Risicobedrag

In de jaarrekening 2015 is het risico binnen de grondexploitatie berekend op € 6,31 mln.

Bij de berekening van het risicobedrag is gekeken naar het financieel effect op het exploitatieresultaat bij:

- verhoging van het rentepercentage met 1%
- verhoging van de kostenstijging met 1%
- verlaging van de opbrengsten met 5%
- verlenging van de looptijd met 2 jaar.

Indien de aanpassing niet opgevangen kan worden binnen de exploitatie van het complex, wordt het meegenomen in het risicobedrag.

Met name bij de verliesgevende complexen Sallandse Poort, de Kleine Hagen Laag Zuthem, Burgemeesterkwartier, Franciscushof en de Zegge VII is hiervan sprake. Een verandering in de parameters heeft een hoger nadelig exploitatieresultaat tot gevolg.

Daarnaast is er binnen de complexen Franciscushof en de Zegge VII ook nog sprake van een risico door de hoge boekwaarde in combinatie met een groot uitgeefbaar gebied en lange looptijd. Het totaal berekende risicobedrag van € 6,31 mln. is als volgt opgebouwd:

Resumé	bedrag
woningbouw	2.648.795
kantoren	103.464
bedrijventerrein	3.558.619
totaal	6.310.877

Dit bedrag maakt onderdeel uit van het totale risico van de gemeente Raalte. Zie hiervoor de Paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing.

3.8. Sociaal Domein

Inleiding

Vanaf het jaar 2015 hebben gemeenten er een groot aantal taken in het sociaal domein bij gekregen. Het gaat daarbij om een aantal voormalige AWBZ-zorgtaken, de uitvoering van de Jeugdwet en de Participatiewet/WSW. Met de overheveling van taken zijn ook de financiële middelen aan de gemeenten overgedragen, echter onder aftrek van forse rijkskortingen.

De beleidsonderdelen van de 3 gedecentraliseerde overheidstaken in het sociaal domein zijn opgenomen in de programma's 2.2 Welzijn, 3.1 Arbeidsparticipatie en inkomen en 5.1 Maatschappelijke ondersteuning, begeleiding en Jeugdhulp.

De programma's 1.2 Veiligheid & Handhaving en 2.1 Onderwijs hebben raakvlakken met deze paragraaf.

In deze paragraaf treft u eerst een "overall" terugblik op 2015 aan van het sociaal domein "breed". Aansluitend zoomen we nader in op het verloop van de "oude" Wmo- taken en de budgetten voor nieuwe taken met betrekking tot de Wmo, Jeugdzorg en Participatie gedurende het verslagjaar 2015. Hierbij betrekken we ook de stand van de reserves zorg en participatie.

Vervolgens schetsen we een totaalbeeld van de integratie uitkering sociaal domein. Daarna gaan we nader in op de besteding van het eenmalig budget invoeringskosten 3 decentralisaties en de stelpost sociaal domein in 2015.

We sluiten de paragraaf af met een korte conclusie.

De opbouw van deze paragraaf ziet er als volgt uit:

- 8.1. Terugblik Sociaal Domein breed
- 8.2. Terugblik WMO
- 8.3. Terugblik Jeugd
- 8.4. Resultaat reserve Zorg
- 8.5. Terugblik Participatiewet
- 8.6. Resultaat reserve Participatie
- 8.7. Integratie uitkering, invoeringskosten en stelpost Sociaal Domein
- 8.8. Resume Sociaal Domein

8.1. Terugblik Sociaal Domein breed

Transitie

Binnen het sociaal domein zijn we, conform het door de gemeenteraad gestelde kader, uitgegaan van budgetneutraliteit. In 2015 zijn we erin geslaagd om overall per saldo ruimschoots binnen de beschikbare budgetten te blijven. We hebben de reserve zorg kunnen verstevigen om nieuw beleid (door) te ontwikkelen en de verwachte budgetdalingen voor de komende jaren op te kunnen vangen. Hierbij dient opgemerkt te worden dat wanneer we nader inzoomen op het sociaal domein, we zowel op de pijler jeugd als participatie in 2015 een budgetoverschrijding moeten constateren en dat de pijler WMO als gevolg van een flink aantal meevallers en een voorzichtig beleid in het eerste transitiejaar een fors overschot kent. We hebben vooral ingezet op een soepele overgang voor onze inwoners, waarbij de zorgcontinuïteit de hoogste prioriteit heeft gehad.

Tegelijkertijd merken we op dat de daling van beschikbare budgetten in relatie tot sociaal demografische ontwikkelingen (zoals vergrijzing en langer thuis blijven wonen) in de komende jaren waarschijnlijk leiden tot een stijging van de uitgaven terwijl de rijkskortingen nog een daling in budget kennen. Ook vraagt de transformatie om een investering vooraf, voordat de effecten daadwerkelijk zichtbaar zijn. Het idee leeft om de zorg- en participatiereserve op termijn samen te voegen tot een reserve sociaal domein. Het moment waarop het rijk de drie onderdelen van de integratie-uitkering sociaal domein volledig integreert in de algemene uitkering (2018) zou hiervoor de aanleiding kunnen zijn.

Transformatie

Nadat de transitie op 1 januari 2015 formeel is geëffectueerd en u de zorgcontinuïteit als hoogste prioriteit heeft gesteld, hebben we daarnaast geanticipeerd op de komende jaren door binnen alle drie de pijlers transformatieprocessen in te zetten.

De samenstelling van het gemeentelijk toegangsteam is zo gekozen dat er integraal gewerkt wordt.

Binnen de pijler WMO is op initiatief van de aanbieders het project “één dagbesteding” gestart, de 0de en 1ste lijnszorg is doorontwikkeld, er zijn kernteams in de dorpen, ontmoetingspunten zijn gecreëerd, ter ontlasting van de mantelzorgers is de dementieconsulent aangesteld en is geïnvesteerd in de niet-geïndiceerde dagbesteding en is ouderenzorg (ozo)-verbindzorg ingezet.

Binnen de pijler jeugd is het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) nadrukkelijker gepositioneerd en heeft de ontwikkelagenda geleid tot verdere professionalisering van het CJG. Er zijn concrete werkafspraken gemaakt met huisartsen; praktijkondersteuners werken samen in het CJG. Ook is de samenwerking met het onderwijs en het Gemeentelijk Toegangsteam geconcretiseerd. Regionaal is er een transformatieagenda opgesteld en is de samenwerking met de aanbieders geïntensiveerd om gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor de transformatie te dragen.

Binnen de pijler Participatie is de herijking van de sociale werkvoorziening het belangrijkste transformatieproces geweest. Dit heeft geresulteerd in de oprichting van de Stichting Werk Raalte in december 2015. Door een gebundelde aanpak in het minimabeleid met het veld hebben we meer de focus op de zelfredzaamheid van de inwoner gelegd.

We zijn continue in gesprek met onze samenwerkingspartners om te kijken naar effectievere en efficiëntere manieren van samenwerken en nieuwe vormen van ondersteuning. We maken gebruik van de Kr8 van Raalte en zetten in op de communicatie met onze inwoners. Voor alle drie de pijlers zijn we nadrukkelijk op zoek geweest naar initiatieven vanuit de bewoners en organisaties zelf: “De Kr8 van Raalte” kwam bijvoorbeeld mooi tot uitdrukking in de ideeënitches die gehouden zijn.

U bent in 2015 periodiek middels bijeenkomsten geïnformeerd over de stand van zaken in het sociaal domein en dan met name de veranderingsopgaven. Dit willen we ook in 2016 voortzetten.

Onzekerheden

De cijfers in deze jaarrekening voor het sociaal domein zijn met grote zorgvuldigheid tot stand gekomen. We kunnen echter niet uitsluiten dat op een aantal aspecten de informatie nog niet helemaal volledig is. Zoals u bekend is, liggen daar een aantal oorzaken aan ten grondslag. Zo zijn we als gemeente onder andere afhankelijk van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) en het CAK voor de aanlevering van de PGB en Eigen Bijdrage gegevens, terwijl deze instanties nog niet in staat zijn om de benodigde volledige informatie aan ons te verschaffen. Ook weten we nog niet helemaal zeker of de cliëntenoverdracht per 1 januari 2015 volledig is geweest. We hebben het afgelopen jaar zoveel mogelijk ingezet om de benodigde gegevens boven water te krijgen en hebben derhalve gezien dat er in de loop van het jaar nog nieuwe gegevens zichtbaar werden. Aangezien nog niet alle systemen voldoende ingericht zijn en nog niet alle herindicaties afgerond zijn is het mogelijk dat er nog enkele gegevens ontbreken. Dit levert naar verwachting echter geen substantiële afwijkingen op. Voor de juistheid van de gegevens binnen de jeugdzorg zijn we daarnaast afhankelijk van de goedkeuring van de accountants van alle 260 zorgleveranciers. Met name deze eerste keer is dat waarschijnlijk een te grote opgave.

8.2. Ontwikkeling WMO

We onderscheiden binnen de WMO, de “oude” en de “nieuwe” WMO-taken. De “oude” WMO taken bestaan uit de individuele voorzieningen, inclusief de Huishoudelijke Hulp en de overige prestatievelden, zoals we kennen uit de oorspronkelijke WMO 2007 – 2014. De “nieuwe” WMO-taken bestaan uit de overgehevelde taken vanuit de voormalige AWBZ.

8.2.1. Terugblik “oude” Wmo-voorzieningen

Huishoudelijke hulp

Per 2015 is de Rijksbijdrage voor Huishoudelijke hulp vanuit de Wmo met 40% verlaagd. Hierop heeft de gemeente Raalte met ingang van 1 januari 2015 cliënten met een indicatie huishoudelijke hulp 1 (HH1) gekort met gemiddeld 1 uur. Dit heeft er toe geleid dat we – ook mede dankzij de kanteling - in 2015 ruim € 150.000 onder het beschikbare budget (naturaverstrekingen en PGB) zijn gebleven. Vanaf 2016 is overigens het beschikbare budget - door de rijksbezuinigingen - nogmaals met ruim € 300.000 verlaagd.

Om werkgelegenheidseffecten tegen te gaan hebben wij voor de jaren 2015 en 2016 Huishoudelijke Hulp Toelage (HHT) gelden aangevraagd die zijn gehonoreerd door het Rijk. Hierdoor konden cliënten tegen een sterk gereduceerd tarief het gekorte uur “terugkopen”. Voor de gemeente Raalte was er voor beide jaren een HHT budget beschikbaar van € 422.500 per jaar. Ongeveer 150 van de 800 cliënten hebben hier in 2015 gebruik van gemaakt. Doordat niet iedereen gebruik heeft gemaakt van deze mogelijkheid en de gemeente dit budget onverwacht mag behouden van het rijk is ook hierdoor in 2015 een overschot ontstaan tussen begroting en werkelijke uitgaven (begroot € 422.500 minus werkelijke uitgaven € 122.934 = € 299.566 voordelig). Vanaf 2017 wordt dit budget structureel aan het gemeentefonds toegevoegd, hetgeen voor Raalte naar verwachting een toename van het budget betekent met € 80.000 in 2017 oplopend tot € 200.000 in 2018.

Verwacht mag worden dat de middelen voor de komende jaren toereikend zijn om het in 2015 ingezette beleid met betrekking tot de huishoudelijke verzorging structureel voort te zetten.

Gehandicapten voorzieningen

Op het budget voor individuele gehandicaptenvoorzieningen (zoals rolstoelen, scootmobielen, maatwerkvoorzieningenvervoer, collectief vraagafhankelijk vervoer en woonvoorzieningen) is in 2015 ruim € 300.000 overgehouden. Hierbij moet de kanttkening worden gemaakt dat het beslag op het budget met name ten aanzien van de woonvoorzieningen nogal kan fluctueren. Een woningaanpassing kan oplopen tot € 100.000. We blijven het huidige uitgavenpatroon ook de komende jaren handhaven.

Eigen bijdragen en verhaal

De eigen bijdragen op de WMO- voorzieningen (zowel ten aanzien van WMO-oud als WMO-nieuw) worden vastgesteld door het CAK. Indien een beroep wordt gedaan op meerdere voorzieningen, wordt de eigen bijdrage over het totaal van de voorzieningen berekend, waardoor deze niet expliciet aan 1 voorziening kan worden toegerekend. Op basis van historische onderlinge verhoudingen is hiervan echter een inschatting gemaakt. (zie ook de eigen bijdragen nieuwe WMO). Dit leidt ertoe dat we op de oude WMO een meeropbrengst van bijna € 50.000 realiseren. Daarnaast zijn ook de verhaals-inkomsten op de gehandicaptenvoorzieningen ruim € 45.000 hoger dan voorzien. De reizigersopbrengsten CVV zijn daarentegen bijna € 15.000 lager dan geraamd.

In alle kernen en buurtdorpen is in samenwerking met de MFA's en vrijwilligers een rolstoelpool opgestart.

Onderstaand treft u een overzicht aan van de uitgaven in het kader van de "oude" individuele WMO-voorzieningen en de daarin verwerkte bezuinigingstaakstellingen.

overzicht Maatwerk voorzieningen WMO "oude taken"		Raming 2015		Realisatie 2015		saldo
M6.662.101	overige kosten wmo taken (incl GPK)	€	-	€	13.354	€ (13.354)
M6.662.101	huishoudelijke verzorging	€	2.062.096	€	2.208.827	€ (146.731)
m6.672.101	Huishoudelijke hulp PGB pgb	€	669.900	€	351.674	€ 318.226
M6.662.101/150	huishoudelijke toelage (eenmalig in 2015 en 2016)	€	422.500	€	122.934	€ 299.566
M6.662.101	dagbesteding instellingssubsidie Zorggroep	€	35.525	€	45.000	€ (9.475)
M6.662.101	thuisbegeleiding instellingssubsidie Zorggroep	€	45.675	€	44.460	€ 1.215
M6.661.101	maatwerkvoorziening vervoer	€	80.000	€	70.686	€ 9.314
M6.661.102	gehandicapten voorzieningen	€	1.100.000	€	917.777	€ 182.223
M6.661.102	Collectief vraagafhankelijk vervoer	€	550.000	€	421.671	€ 128.329
M6.667.101	Eigen bijdragen (WMO oud) via CAK	€	(575.000)	€	(624.745)	€ 49.745
M6.667.101	Eigen bijdrage (leges) Gehandicapten parkeerkaarten	€	(6.061)	€	(6.590)	€ 529
M6.667.102	Reizigersopbrengsten CVV	€	(60.395)	€	(46.172)	€ (14.223)
M6.667.102	verhaal gehandicaptenvoorzieningen	€	(10.000)	€	(55.772)	€ 45.772
		€	4.314.240	€	3.463.104	€ 851.136

Op basis van de begrote versus werkelijke uitgaven voegen we op dit onderdeel in 2015 per saldo een bedrag van ruim € 850.000 toe aan de reserve zorg.

8.2.2 Terugblik overige WMO prestatievelden

Alhoewel in de nieuwe Wmo geen prestatievelden meer worden benoemd, zijn hieronder nog wel de budgetten opgenomen zoals die in de afgelopen jaren tot de Wmo prestatievelden werden gerekend en ook nu nog in relatie worden gezien met de taken in het kader van de decentralisatie in het sociaal domein.

overzicht Algemene voorzieningen WMO "oude taken"		Raming 2015		Realisatie 2015		saldo
M6.663.102	subsidies en bijdragen ouderenbeleid (incl wonen en zorg)	€	148.043	€	6.371	€ 141.672
M6.670.101	Kosten huiselijk geweld	€	21.460	€	15.000	€ 6.460
M6.670.101	algemeen maatschappelijk werk (De Kern)	€	535.853	€	535.808	€ 45
M6.670.101	anti-discriminatie voorziening	€	13.775	€	10.006	€ 3.769
M6.670.101	Slachtoffer hulp	€	9.122	€	9.130	€ (8)
M6.670.101	Algemene hulpdienst	€	6.842	€	6.843	€ (1)
M6.670.101	thuisadministratie (humanitas)	€	2.060	€	2.060	€ -
M6.670.101	Vluchtelingen werk	€	89.861	€	89.600	€ 261
M6.670.101	subsidie doofstommen	€	400	€	-	€ 400
M6.670.101	subsidie zonnebloem	€	691	€	773	€ (82)
M6.670.102	advieskosten WMO raad	€	25.688	€	16.111	€ 9.577
M6.670.103	Vrijwilligersbeleid	€	146.856	€	101.876	€ 44.980
M6.670.104	coördinatie vrijwillige thuis en mantelzorg	€	143.090	€	142.373	€ 717
M6.670.201	sociaal cultureel werk	€	374.053	€	373.074	€ 979
M6.670.301	jeugd- en jongerenwerk	€	13.333	€	13.412	€ (79)
M6.670.302	jeugdbeleid	€	8.353	€	3.074	€ 5.279
M6.714.101	Volksgezondheid	€	644.065	€	546.969	€ 97.096
		€	2.183.545	€	1.872.480	€ 311.065

In de jaren tot 2015 werden de middelen "subsidies en bijdragen ouderenbeleid" voor een groot deel ingezet als cofinanciering voor lokale projecten in het kader van woonservicegebieden (gesubsidieerd door provincie en cofinanciering gemeente). In 2015 liep de projectperiode af. Deze structurele middelen worden opnieuw ingezet voor projecten in het kader van wonen en zorg, waarbij de doorontwikkeling van de 0de en 1ste lijnsvoorzieningen centraal staat. Om die reden wordt bij de resultaatbestemming van het rekeningsaldo de raad voorgesteld de restant middelen over 2015 opnieuw beschikbaar te stellen

Ten aanzien van huiselijk geweld zijn er voor 2015 nieuwe afspraken gemaakt met Veilig Thuis. De afspraak houdt in, dat er een voorschot van 15.000 euro wordt gegeven. Uitgegaan wordt van 10 casussen a 1.500 euro.

Het saldo van deze overige WMO prestatievelden maakt, conform bestendig beleid, onderdeel uit van het rekeningsaldo 2015.

8.2.3. Terugblik Wmo nieuw

In de primitieve begroting 2015 – 2018 is de uitkering sociaal domein geraamd op basis van de in de meicirculaire 2014 bekend gemaakte budgetten. Deze cijfers zijn vervolgens bijgesteld bij de mei- en decembercirculaire 2015, waarbij budgetneutraliteit het uitgangspunt is. Het resultaat in onderstaande tabel is gebaseerd op de productiecijfers per eind 2015, de gegevens van de SVB en het CAK zijn gebaseerd op peildatum 1 februari 2016.

Raming inkomsten en uitgaven WMO							
	Begroting 2015		Realisatie)2015		Saldo 2015		Begroting 2016
formatie en algemene kosten	€	360.697	€	334.570	€	26.126	€ 341.150
algemene voorzieningen	€	880.119	€	276.165	€	603.954	€ 959.977
individuele voorzieningen	€	3.831.094	€	3.348.423	€	482.671	€ 3.443.694
totaal	€	5.071.909	€	3.959.158	€	1.112.751	€ 4.744.821
beschikbaar budget	€	5.071.909	€	5.071.909	€	-	€ 4.744.821
overschot	€	-	€	1.112.751	€	1.112.751	€ -

Op voorhand kon moeilijk worden ingeschat welke financiële gevolgen gemoeid waren met de transitie Wmo. De zogenaamde VEKTIS gegevens, die gemeenten van het Rijk kregen om de uitgaven te kunnen begroten, bleken achteraf niet geheel correct en te zwaar ingeschat. De voorzichtige benadering die we beleidsmatig gehanteerd hebben – waardoor de voormalige middelen voor WTCG/CER, gereserveerde middelen voor innovatie en deels mantelzorg beperkt zijn besteed – is een bewuste keuze geweest. Dit omdat de zorgcontinuïteit op het gebied van begeleiding en dagbesteding voor de cliënten onze hoogste prioriteit was en we bij voorbaat nog onvoldoende inzicht en grip op de ontwikkelingen konden hebben. We voorzien hier ruimte om structureel verdergaand beleid te ontwikkelen, waarmee een aanvang is gemaakt in het kader van mantelzorgbeleid in samenwerking met de mantelzorgorganisaties en een nieuwe regeling ter compensatie van hoge structurele zorgkosten.

In de zomernota zijn we al uitgegaan van een beperkt overschot. Op basis van de laatste cijfers over 2015 is dat overschot € 603.954 groter dan verwacht.

Voor de Wmo maatwerkondersteuning is een goede inkoopprocedure gevolgd. Er wordt kwaliteit geleverd voor een goede prijs. Door vooraf goede uitgangspunten te stellen, zoals continuïteit van zorg en keuzevrijheid voor de cliënt, is voorkomen dat inwoners tussen “wal en schip” vielen. Met 26 contractpartijen is telkens nauw overleg gevoerd over de kwaliteit van zorg, doelmatigheid van zorg, maar ook over innovatieve ideeën. Deze ideeën moeten bijdragen aan de verdere zogenaamde transformatie van het sociale domein.

Ook leiden de keukentafelgesprekken en de herindicaties tot een doelmatigere inzet van zorg. Deze herindicaties zijn eind 2015 gestart en lopen begin 2016 nog door. De resultaten leveren tot dusver een wisselend beeld op. In het overgangsjaar 2015 is niet gekort op de zorg voor inwoners. Dat levert ook een positief beeld op ten aanzien van de klanttevredenheid: er zijn weinig klachten binnengekomen.

We houden eenmalig over op de ‘individuele voorzieningen’ ten opzichte van de begroting omdat wij enerzijds de kortingen op de tarieven sneller hebben doorgevoerd dan landelijk was voorzien, en anderzijds het rijk meer geld beschikbaar heeft gesteld en geen extra kortingen heeft doorgevoerd. Op termijn gaan we echter naar een sluitende begroting, omdat het objectieve verdeelmodel tot een lagere uitkering voor Raalte leidt. De rijksuitkering daalt hierbij nog met € 644.000 structureel. Bovenstaande feiten verklaren voor een groot deel het positieve verschil ad. € 482.000 op het onderdeel maatwerk-ondersteuning. Het totaal overschot op de WMO-nieuw van ruim € 1,1 mln. voegen we toe aan de reserve zorg.

8.3. Terugblik Jeugd

Ook voor het budget van de jeugdzorg geldt dat deze budgettair neutraal in de primitieve begroting 2015 is opgenomen. Van het totale historische rijksbudget 2015 (meicirculaire 2014) is 85% geraamd voor regionale kosten in de regio IJsselland, terwijl de overige 15% is bestemd voor lokale kosten. Daarnaast is het onderdeel Centrum Voor Jeugd en Gezin (CJG), oorspronkelijk opgenomen onder de “overige prestatievelden Wmo”, meegenomen in de pijler Jeugd, wat meer recht doet aan de inhoudelijke samenhang. De stand van zaken treft u hieronder in de tabel aan.

Raming inkomsten en uitgaven Jeugd							
	Begroting 2015		Realisatie 2015		saldo 2015		Begroting 2016
formatie en algemene kosten	€	430.237	€	404.110	€	26.127	€ 447.650
algemene voorzieningen lokaal deel	€	456.780	€	467.417	€	(10.637)	€ 439.348
voorzieningen regionaal deel	€	5.787.213	€	5.910.682	€	(123.470)	€ 5.323.908
	€	6.674.229	€	6.782.209	€	(107.980)	€ 6.210.906
beschikbaar budget	€	6.674.229	€	6.674.229	€	-	€ 6.210.906
tekort	€	-	€	(107.980)	€	(107.980)	€ -

Volksgezondheid	Raming 2015		Realisatie 2015		saldo 2015	
M6.715.101 CJG	€	610.009	€	533.317	€	76.692

De regionale Bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO) heeft in 2015 grote inspanningen verricht om volledige en betrouwbare gegevens te krijgen. Zo is er onder andere veel inzet geweest op het inzichtelijk krijgen van ‘onder handen werk’, omdat de systemen van aanbieders niet toereikend waren ingericht. De gegevens zijn in de loop van 2015 steeds beter en vollediger geworden en leveren derhalve steeds betere sturingsinformatie op. Zo blijkt aan het eind van het derde kwartaal 2015 dat een aantal organisaties niet uit komt met de beschikbaar gestelde budgetten, waardoor er een initiële bijstelling moet plaatsvinden om de zorgcontinuïteit te blijven borgen. In de zomernota van 2015 hebben we het risico op een tekort voor het jaar 2015 al benoemd. Dit wordt met de huidige stand van zaken bevestigd. Het tekort op het jeugdbudget van ruim € 107.000 wordt vanuit de reserve Zorg opgevangen. U bent hierover regelmatig geïnformeerd via de raads werkgroep Jeugd.

Aangezien er ten tijde van de totstandkoming van deze jaarrekening, begin 2016, nog rekeningen over 2015 binnenkomen, sluiten we het risico op een naheffing over 2015 niet uit.

Pas in de loop van 2015 beschikten we, in lijn met de landelijke tendens, over wat adequatere sturingsinformatie, waardoor het onvermijdelijk is dat er ook in 2016 een tekort in de begroting ontstaat. Bij de zomernota 2016 informeren wij u opnieuw over de dan actuele situatie.

Om de transformatie met de aanbieders te bevorderen is er in 2015 gewerkt aan een meer structurele aanpak op basis van de transformatie-agenda. Ook de regionale samenwerking zoals bekrachtigd in het Regionaal Transitie Arrangement 2015-2016, waarvan onder andere de BVO, gezamenlijke inkoop en verevening zijn vastgelegd, is eind 2015 geëvalueerd. De voortzetting van de samenwerking vanaf 2017 wordt in de eerste helft van 2016 besproken en geconcretiseerd. U wordt hierover in de loop van 2016 nader geïnformeerd.

Lokaal hebben we eveneens vooral ingezet op transformatie, innovatie en preventie met als doel om de zorg 'naar voren te organiseren'. De transitie (feitelijke overdracht) heeft in dit eerste jaar waarin we als gemeente verantwoordelijk waren voor de uitvoering van de Jeugdwet veel aandacht gevraagd. Het proces van transformatie is tegelijkertijd ingezet, maar is in de budgetten niet meteen zichtbaar als besparing.

Afgelopen jaar is samen met de partners ingezet op de doorontwikkeling van het CJG en Gemeentelijk Toegangsteam. De gemeente Raalte heeft geïnvesteerd in expertise en ervaring binnen het CJG in zowel het voorliggend preventieve veld als in benodigde kwaliteit. Dit om de beoordeling van inzet van eerste- en tweedelijnszorg te kunnen doen en op een goede manier uitvoering te kunnen geven aan deze taken.

Vanuit het Team Toegang zijn nieuwe aanmeldingen opgepakt en zijn de lopende PGB's geherindiceerd. Voor de lopende Zorg In Natura is gekozen om deze deels te verlengen tot eind maart 2016. Dit om voor de inwoners een goede afweging te kunnen maken welke zorg passend is voor de toekomst. De consultants Jeugd werken in verbinding met de regionaal gecontracteerde aanbieders om in goede onderlinge afstemming te komen tot een passend plan voor jeugdigen en ouders. Hierbij staat eigen kracht en regie van inwoners voorop.

8.4. Resultaat reserve Zorg

In de afgelopen jaren is een reserve gevormd waarin de rekeningoverschotten met betrekking tot de individuele WMO-voorzieningen zijn gestort. Bij de jaarrekening 2014 is de reikwijdte van deze reserve uitgebreid met het beleidsgebied Jeugd tot een "egaliseringsreserve Zorg". Doel van de reserve is de kosten van overgangsmaatregelen en toekomstige aanlooptekorten op de domeinen WMO (nieuw en oud) en Jeugd af te dekken. Zoals hiervoor beschreven zijn we vanuit de Jeugd genoodzaakt een beroep te doen op de reserve Zorg. Echter vanuit de WMO zijn we in staat gebleken de reserve juist aan te vullen waardoor een groei van de reserve ontstaat, wat ons in de gelegenheid stelt de verminderende budgetten voor de komende jaren op te vangen en de transformatie die het afgelopen jaar ingezet is verder te bewerkstelligen.

Ontwikkeling reserve zorg		
stand reserve per 1-1-2015	€	2.076.801
Resultaat WMO nieuw	€	1.112.751
Resultaat WMO huishoudelijke hulp en WVG	€	851.136
Resultaat Jeugd	€	(107.980)
Inzet t.b.v. hierindicatie / transitie WMO huishoudelijke hulp	€	(100.000)
advieskosten WMO	€	12.967
Voorlopig saldo reserve per 31-12-2015	€	3.845.675
toevoeging aan reserve participatie	€	(500.000)
Saldo reserve per 1-1-2016	€	3.345.675

De reserve zorg komt hiermee op 31-12-2015 boven het door de raad vastgestelde budgetplafond van € 3,5 mln. Zie voorstel blz. 154.

8.5. Terugblik Participatiewet

2015 heeft in het teken gestaan van de ontwikkeling van het nieuwe beleid rondom participatie. Enerzijds heeft dat geleid tot versterking van het werkgeverspunt voor de nieuwe instroom vanuit de Wajong en voormalige Wsw en tegelijkertijd voor de bestaande cliënten Wwb, anderzijds is er een enorme inspanning geleverd om de aanpak op de Wsw te hervormen. Zo heeft uiteindelijk iedereen van deze doelgroep een goede (nieuwe) plek gevonden, ofwel door behoud van de bestaande baan of door bemiddeling via het werkgeverspunt.

De decentralisatie-uitkering Participatie 2015 bedraagt € 5.437.327. Dit bedrag bestaat uit het voormalige budget WSW-loonkosten en de voormalige middelen voor participatie.

In onderstaande tabel zijn onder de beschikbare middelen een aantal aanvullende dekkingsmiddelen toegevoegd. (zie onderstaande tabel bij opmerking 1)).

Raming inkomsten en uitgaven Participatie 1)							
	Begroting 2015		Realisatie 2015		saldo 2015		Begroting 2016
formatie en algemene kosten	€	120.276	€	116.292	€	3.984	€ 115.500
participatie / re-integratie uitgaven	€	384.314	€	300.613	€	83.701	€ -
Uitgaven wet sociale werkvoorziening	€	5.472.303	€	5.774.653	€	(302.350)	€ 4.894.111
	€	5.976.893	€	6.191.559	€	(214.666)	€ 5.009.611
beschikbaar budget 1)	€	5.976.893	€	5.976.893	€	-	€ 5.009.611
tekort	€	-	€	(214.666)	€	(214.666)	€ -

Opmerking 1)

In het beschikbare budget participatie zijn naast de decentralisatie uitkering ook de structurele uitvoeringsvergoeding via de AU (taakmutatie ad. € 2.790) en de reeds beschikbare algemene middelen ten behoeve van integratie € 32.000 en adviesraad € 4.776 meegenomen. Daarnaast was voor de exploitatietekorten WSW in het jaar 2015 al voorzien in dekking ten laste van de Participatiereserve tot een bedrag van € 500.000. Met deze dekking is in het opgenomen bedrag aan beschikbare middelen reeds rekening gehouden.

Participatie-/Re-integratie uitgaven

De re-integratie van uitkeringsgerechtigden vindt grotendeels in eigen beheer plaats. De re-integratietrajecten door derden zijn in het afgelopen jaar ruimschoots binnen de begroting uitgevoerd. De kosten van het Werkgeverspunt zijn in 2015 nog gedekt vanuit de participatiereserve. De minderkosten (ad. € 83.700) op het budget zijn aan de participatiereserve toegevoegd.

Wet sociale werkvoorziening

In 2015 was reeds voorzien dat er forse exploitatietekorten binnen de werkvoorzieningschappen Wezo, Larcom en Sallcon zouden zijn. Om deze tekorten op te vangen was reeds een claim van € 500.000 op de participatie-reserve gelegd. Daarnaast zijn nog afrekeningen over 2014 ontvangen, waardoor de meerkosten WSW € 302.350 hoger uitkomen dan was voorzien. Hierdoor wordt ook een hoger bedrag aan de participatie-reserve onttrokken dan vooraf is ingeschat.

Herijking W.S.W.

De Raad heeft in 2015 het besluit genomen om de Wet sociale werkvoorziening in eigen beheer uit te voeren. Hiertoe is in december 2015 de Stichting Werk Raalte opgericht. De WSW dienstverbanden van inwoners in Raalte zijn per 1 januari 2016 bij de stichting ondergebracht.

Voor deze overgang en implementatie is een eenmalig krediet beschikbaar gesteld van € 275.000. Nog niet alle kosten en werkzaamheden voor deze overgang zijn afgerond. Van het krediet is ruim € 155.000 besteed. Het restant bedrag wordt in 2016 nog ten laste van de reserve participatie gebracht.

De onderhandelingen over het uittreden uit de GR Wezo hebben geresulteerd in een overdracht van de aandelen aan de gemeente Zwolle en daarmee de afkoop van de negatieve aandelenwaarde tot een bedrag van € 265.703. Tevens is afgesproken dat de gemeente Raalte een aanvullende compensatievergoeding betaalt van € 121.000 voor het wegvallen van detacheringen en groen in 2016. Deze uitgaven met betrekking tot de herijking WSW maken geen onderdeel uit van het participatiebudget, maar zijn in 2015 wel ten laste van de reserve participatie gebracht. Daarnaast moet voor de mensen die in de categorie "Beschut binnen" werken en pas in 2019 overgaan naar de Stichting Raalte Werk nog eens een bedrag van € 191.000 worden betaald aan de Wezo (zie nieuw beleid begroting 2016-2019).

8.6. Overige uitgaven en inkomsten die niet vanuit de participatie-uitkering sociaal domein worden gedekt maar die wel een relatie hebben met participatie en arbeids-integratie.

	Begroting 2015	Realisatie 2015
resultaat wet werk en bijstand	€ (87.191)	€ 244.035
resultaat bijstandsbesluit zelfstandigen	€ (40.575)	€ 251.924
resultaat bijzondere bijstand	€ -	€ (1.150)
	€ (127.766)	€ 494.809

In bovenstaande tabel zijn resultaten op de verschillende bijstandsbudgetten opgenomen. Voor de verstrekking van uitkeringen ontvangen gemeenten de zogenaamde gebundelde uitkering van het Rijk. De hoogte van deze uitkering is gebaseerd op objectieve verdeelmaatstaven. De bijstandsverlening aan zelfstandigen wordt nog deels op declaratiebasis door het Rijk vergoed. Over 2015 was deze rijksuitkering voldoende om de uitkeringslasten te betalen. Over 2015 zijn meer inkomsten ontvangen in verband met terugvordering en verhaal en terug betaalde krediethypotheek (met name BBZ). Per saldo is er een positief resultaat van bijna € 495.000.

Minimabeleid en schulddienstverlening

Schulddienstverlening is uitbesteed aan de Kredietbank in Assen. Door toename gebruik van bepaalde onderdelen van de schuldhelpverlening (bijvoorbeeld budget beheer en beschermingsbewind), is ruim € 13.000 meer subsidie betaald dan is begroot. Dit is gedekt uit het participatiebudget.

De uitgaven bijzondere bijstand zijn in 2015 iets hoger dan geraamd. Daar staat tegenover dat de inkomsten ook hoger zijn dan geraamd. Per saldo vallen de kosten nagenoeg binnen de begroting.

De resultaten op bovengenoemde budgetten worden ten gunste van / ten laste van de Participatiereserve gebracht

8.7. Resultaat Participatiereserve

In navolging op 2014, is ook in 2015 een fors beroep gedaan op de participatiereserve. De participatiereserve is eind 2015 nog toereikend om alle meerkosten met betrekking tot participatie te betalen.

Reserve participatie			
Saldo reserve per 1-1-2015		€	1.365.278
Toevoegingen:			
storting resultaat WWB	€	494.809	
storting resultaat participatie	€	83.701	
storting restant stelpost sociaal domein	€	55.173	
minder kosten adviesraad	€	3.984	
Totaal toevoegingen		€	637.667
Beschikkingen:			
loonkosten werkgeverspunt 2015	€	(111.663)	
Exploitatiekosten WSW 2014 en 2015	€	(802.350)	
afkoop negatieve waarde bij verkoop aandelen Wezo	€	(265.703)	
afboeken boekwaarde aandelen Wezo	pm		
afkoopsom overname detacheringsovereenkomsten	€	(121.000)	
kosten implementatie herijking WSW	€	(155.493)	
Totaal beschikkingen		€	(1.456.209)
Saldo per 31-12-2015		€	546.736
toevoeging vanuit reserve zorg		€	500.000
saldo op 1-1-2016		€	1.046.736

8.7. Integratie uitkering Sociaal Domein, invoeringskosten en stelpost

8.7.1 Integratie uitkering Sociaal Domein

De integratie-uitkering sociaal domein was voor het jaar 2015 nog gebaseerd op de historische uitgaven in de jaren 2012 en 2013. Het Rijk was, in tegenstelling tot eerdere afspraken, voornemens deze budgetten voor 2015 te baseren op de werkelijke realisaties in 2014. Dit zou een flinke daling van de budgetten voor 2015 betekenen, omdat de werkelijke realisatie aanzienlijk lager uitviel (vraaguitval bij groepen die naar de gemeenten zijn overgegaan en meer geïndiceerden op basis van de Wet langdurige zorg (WLZ) dan verwacht. Na nader bestuurlijk overleg tussen Rijk en VNG was het Rijk bereid de vraaguitval in 2014 niet door te berekenen in lagere budgetten voor het jaar 2015. Vanaf 2016 en verder wordt het startpunt voor de WMO en Jeugd wel gebaseerd op het jaar 2014.

Wel heeft het Rijk in 2015 besloten een uitname voor de WLZ te doen, wat een structurele korting op macroniveau van € 134 mln. (€ 109 mln. Jeugd en € 25 mln. WMO) betekent. De korting is structureel, maar er vindt geen jaarlijkse afrekening plaats indien de WLZ de komende jaren een groei laat zien. De gevolgen voor Raalte, welke in de meicirculaire 2015 zijn verwerkt, zijn reeds bij de zomernota 2015 aan de gemeenteraad teruggekoppeld.

Onderstaand een meerjarenoverzicht van de decentralisatie uitkering sociaal domein zoals deze zich bij de decembercirculaire 2015 heeft ontwikkeld ten opzichte van de zomernota (meicirculaire 2015). Uit dit overzicht blijkt dat de afwijkingen beperkt zijn. Zoals ook in de begroting 2016 is gesteld daalt de totale integratie-uitkering sociaal domein tussen 2015 en 2019 wel met ruim € 2,6 mln., waarvan de Wsw met € 1,4 mln. het grootste deel voor haar rekening neemt.

ontwikkeling sociaal domein uitkering bij zomernota 2015 t.o.v jaarrekening 2015	uitkering 2015	uitkering 2016	uitkering 2017	uitkering 2018	uitkering 2019
totaal uitkering sociaal domein meicirculaire 2015 (zomernota 2015)	€ 17.196.626	€ 16.009.106	€ 15.362.700	€ 14.858.524	€ 14.584.047
totaal uitkering sociaal domein december-circulaire 2015	€ 17.183.465	€ 15.955.050	€ 15.355.017	€ 14.847.858	€ 14.571.895
totaal lagere uitkering t.o.v. zomernota 2015	€ -13.161	€ -54.056	€ -7.683	€ -10.666	€ -12.152

8.7.2. Eenmalig budget invoeringskosten 3 decentralisaties

In de jaren 2013 en 2014 zijn budgetten van het rijk ontvangen ter bestrijding van de eenmalige kosten die verband houden met de overheveling/transitie van het rijk naar de gemeenten van de drie decentralisaties binnen het sociaal domein. Het budget is in 2015 onder andere besteed aan eenmalige uitgaven in de bedrijfsvoering, zoals ICT en extra personele capaciteit. Na aftrek van de gemaakte kosten is eind 2015 nog een bedrag beschikbaar van € 187.997. Daarnaast wordt thans bij de jaarrekening 2015 voorgesteld het restantkrediet met betrekking tot de provinciale subsidie transitie/transformatie Jeugdzorg tot een bedrag van € 49.866 toe te voegen aan dit invoeringskrediet. In 2016 zijn nog forse kosten te verwachten die ten laste van dit krediet dienen te worden gebracht.

8.7.3 Stelpost sociaal domein

In de begroting 2015 was een structurele stelpost drie decentralisaties beschikbaar van € 200.000. Deze stelpost is voor het jaar 2015 tot een bedrag van € 144.827 ingezet als dekkingsmiddel voor de niet cliëntgebonden kosten binnen de pijler participatie. Vanaf 2016 hebben we deze stelpost structureel ingezet ter dekking van (een deel) van de structurele kosten herijking WSW. De restant stelpost 2015 ad € 55.173 is toegevoegd aan de reserve participatie.

8.8. Resume resultaat sociaal domein

Geconcludeerd kan worden dat we overall ruimschoots binnen de beschikbare middelen van het Sociaal Domein uitkomen in dit eerst transitiejaar, waar we als gemeente verantwoordelijk zijn voor de drie gedecentraliseerde pijlers. Nadere analyse leidt tot de constatering dat we echter nog een weg te gaan hebben in de transformatie om ook de komende jaren – waarin de budgetten nog dalen- uiteindelijk de budgetneutraliteit binnen het sociaal domein te kunnen waarborgen. Het tekort op Jeugd kan momenteel nog ruimschoots opgevangen worden door de positieve ontwikkeling van de WMO-reserve.

De te verwachten tekorten binnen de WSW in de komende jaren en de claims die nu reeds op de participatiereserve zijn gelegd, putten deze participatie reserve echter verder uit; reden om nu een bedrag over te hevelen vanuit de zorgreserve naar de participatiereserve. Het ligt dan ook voor de hand om een substantieel deel van de reserve WMO over te hevelen naar de reserve participatie om de WSW-tekorten en schommelingen vanuit de WWB ook de komende jaren op te kunnen blijven vangen. Daarom stellen wij de raad voor om bij het vaststellen van de jaarrekening 2015 een bedrag van € 500.000 over te hevelen van de egalisatiereserve zorg naar de reserve participatie.

We hebben vooral ingezet op de zorgcontinuïteit voor onze inwoners en hebben deels een voorzichtig beleid gevoerd omdat we in beginsel onvoldoende zicht op de uitgaven hadden. Mede dankzij de aanpak op de SW is het structurele tekort op Participatie minder dan zonder ingrepen het geval zou zijn geweest. Wel moeten we de komende jaren rekening houden met dalende budgetten en wordt er in 2016 beleid (door-)ontwikkeld om de transformatie verder vorm te geven.

JAARREKENING

Hoofdstuk 4. Balans met toelichting

BALANS GEMEENTE RAALTE per 31 december 2015

ACTIVA	(bedragen x € 1.000)	31-12-2015	31-12-2014
Vaste activa			
Materiële vaste activa	€	92.624	€ 89.317
Investeringen met een economisch nut			
- gronden uitgegeven in erfpacht	€	-	€ -
- overige investeringen met economisch nut	€	69.436	€ 65.597
Investeringen, met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	€	19.425	€ 20.071
Investeringen in openbare ruimte met een maatschappelijk nut	€	3.763	€ 3.649
Financiële vaste activa	€	14.625	€ 15.115
Kapitaalverstrekkingen aan:			
- deelnemingen	€	384	€ 384
- gemeenschappelijke regelingen	€	-	€ -
- overige verbonden partijen	€	-	€ -
Leningen aan:			
- woningbouwcorporaties	€	1.780	€ 1.866
- deelnemingen	€	2.119	€ 2.302
- overige verbonden partijen	€	-	€ -
Overige langlopende leningen u/g	€	9.719	€ 9.188
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	€	623	€ 1.375
Totaal vaste activa	€	107.249	€ 104.432
Vlottende activa			
Voorraden	€	32.604	€ 35.879
Grond- en hulpstoffen:			
- niet in exploitatie genomen bouwgronden	€	1.805	€ 2.868
- overige grond- en hulpstoffen	€	920	€ 782
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	€	29.879	€ 32.229
Gereed product en handelsgoederen	€	-	
Vooruitbetalingen	€	-	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	€	5.134	€ 7.579
Vorderingen op openbare lichamen	€	1.416	€ 3.911
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	€	613	€ 1.979
Overige vorderingen	€	3.105	€ 1.689
Liquide middelen	€	5.731	€ 5.145
Kassaldi	€	4	€ 14
Banksaldi	€	5.727	€ 5.131
Overlopende activa	€	6.302	€ 2.357
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	€	385	€ -
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	€	5.917	€ 2.357
Totaal vlottende activa	€	49.771	€ 50.960
Totaal - generaal	€	157.020	€ 155.392

BALANS GEMEENTE RAALTE per 31 december 2015

PASSIVA <i>(bedragen x € 1.000)</i>	31-12-2015		31-12-2014	
Vaste passiva				
<i>Eigen vermogen</i>	€ 57.364		€ 59.200	
Algemene reserve	€ 18.481		€ 17.634	
Bestemmingsreserves	€ 37.874		€ 39.673	
Gerealiseerd resultaat	€ 1.009		€ 1.893	
<i>Voorzieningen</i>	€ 6.650		€ 8.034	
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	€ 2.224		€ 2.915	
Egalisatievoorzieningen	€ -		€ 750	
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	€ 4.426		€ 4.369	
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer</i>	€ 63.528		€ 62.626	
Onderhandse leningen van:				
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	€ 5.000		€ -	
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	€ 51.164		€ 55.355	
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de wet financiering decentrale overheden	€ 5.000		€ 5.000	
Door derden belegde gelden	€ 2.364		€ 2.271	
Totaal vaste passiva	€ 127.542		€ 129.860	
Vlottende passiva				
<i>Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar</i>	€ 24.071		€ 21.524	
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de wet financiering decentrale overheden	€ -		€ -	
Overige kasgeldleningen	€ 11.000		€ 9.000	
Banksaldi	€ 5.229		€ 4.622	
Overige schulden	€ 7.842		€ 7.902	
<i>Overlopende passiva</i>	€ 5.407		€ 4.009	
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	€ 4.265		€ 2.940	
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgend begrotingsjaren	€ 942		€ 929	
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van het volgende begrotingsjaar komen	€ 200		€ 140	
Totaal vlottende passiva	€ 29.478		€ 25.533	
Totaal - generaal	€ 157.020		€ 155.392	
<i>Gewaarborgde geldleningen</i>	€ 150.793		€ 157.915	
<i>Garantstellingen</i>	€ 2.204		€ 2.519	

4.2. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De programmarekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften, die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV vanaf 2004) daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's, die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op een andere wijze een verplichting opgenomen.

De activering van een investering gaat op basis van de verkrijgingsprijs (inkoopprijs en bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (aanschaffingskosten grond- en hulpstoffen en overige direct aan de vervaardiging toe te rekenen kosten).

Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Een uitzondering daarop zijn de afschrijvingen op basis van annuïteiten waar een raadsbesluit aan ten grondslag ligt. Op grond wordt niet afgeschreven.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren onder andere voor:

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	40
Bedrijfsgebouwen	40
Vervoermiddelen	5-10
Verkeer verbeterende maatregelen /aanleg rotondes	20
Automatisering	3-5

Voor een totaaloverzicht van de gehanteerde afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar de Nota afschrijvingsbeleid van 2008.

Balans

Vaste activa

1. Materiële vaste activa

Investerings met economisch nut

Investerings hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn (er een markt voor is) en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen, bijvoorbeeld door het vragen van rechten, heffingen, leges of prijzen.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investerings die geen economisch nut opleveren (geen middelen genereren en/of verhandelbaar zijn) bijvoorbeeld in de openbare ruimte zoals wegen, parken en water. Investerings in activa die geen opbrengsten genereren maar wel noodzakelijk zijn. Deze investerings komen bij voorkeur direct in zijn geheel ten laste van de exploitatie. Het is wel toegestaan om deze investerings te activeren maar daarbij moet de periode van activeren zo kort mogelijk zijn en gemaximeerd aan de levensduur van het actief.

Investerings waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven

Investerings die economisch nut opleveren (middelen genereren en/of verhandelbaar zijn) bijvoorbeeld in de openbare ruimte zoals parkeergarage, parkeerautomaten, erfpacht gronden en kunstgrasvelden.

2. Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Indien nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en Bv's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs vindt afwaardering plaats.

Bijdragen aan activa van derden zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Vlottende activa

1. Voorraden

Grondslagen waardering voorraden

De niet in exploitatie genomen (NIEGG) gronden zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs (aanschaffingskosten) van de gronden vermeerderd met de daaraan toe te rekenen kosten (rente en algemene beheerskosten).

Bij een lagere marktwaarde wordt voor het verschil afgewaardeerd of een voorziening gevormd ten laste van het resultaat en vervolgens via resultaatbestemming ten laste van de algemene reserve grondexploitatie. Ook moet een voorziening worden gevormd wanneer het voornemen bestaat tot het in exploitatie nemen van bouwgronden, welke naar verwachting verliesgevend zal zijn.

De onderhanden werken (in exploitatie genomen bouwgronden) zijn gewaardeerd tegen de Vervaardigingskosten. Dit betreft de aanschaffingskosten van de gronden, de kosten van bouw- en woonrijp maken en de overige direct aan de vervaardiging toe te rekenen kosten, verminderd met de opbrengsten van grondverkoop, subsidies en bijdragen van derden. Bij de afwikkeling van complexen wordt het resultaat verrekend met de algemene reserve grondexploitatie. Voor complexen waarvoor een verlies wordt verwacht, wordt voor dit verlies een voorziening gevormd ten laste van het resultaat en vervolgens via de resultaatbestemming ten laste van de algemene reserve grondexploitatie. De voorzieningen worden in mindering gebracht op de voorraden.

Grondslagen resultaatbepaling

De baten en lasten zijn tegen nominale waarde zoveel mogelijk toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. De grondaan- en verkopen worden verantwoord in het jaar waarop de notariële akte is getransporteerd. De netto jaarlijkse rentelasten zijn via een systeem van renteomslagberekening ten laste van de exploitatie gebracht.

Bij de grondexploitaties vindt winstneming plaats op het moment dat de winst is gerealiseerd. Van 'winstneming' is bijv. sprake wanneer bij het opmaken van de jaarrekening er al meeropbrengsten zijn dan uitgaven en dat dit surplus meer is dan de nog te verwachten uitgaven. Voor verwachte verliezen is een voorziening gevormd ter hoogte van de verwachte verliezen.

2. Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

3. Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

1. Eigen vermogen

Reserves zijn vermogensbestanddelen die zijn aan te merken als eigen vermogen en die bedrijfseconomisch gezien vrij te besteden zijn. Het in bedrijfseconomische zin vrij besteedbaar zijn van de reserve wil zeggen dat tot het moment van daadwerkelijke aanwending er altijd voor gekozen kan worden om op basis van een politieke heroverweging de reserve op te heffen en in te zetten voor een ander doel.

De reserves kunnen onverdeeld worden in:

Algemene reserves:

Dit zijn reserves met een algemeen karakter en daardoor vrij aanwendbaar, oftewel er is een vrij grote beleidsruimte. De rente wordt m.i.v. de begroting 2011 niet meer toegevoegd aan de reserves, maar wordt als rentebate opgenomen in de exploitatie. Uitzondering hierop is de rente van het weerstandsdeel van de algemene bestemmingsreserve en de rente van het weerstandsdeel van de bouwgrondexploitatie, evenals de rente van de reserve terugkoop zwembad.

De algemene reserves worden veelal gevormd uit de exploitatiesaldi en ontvangsten met een incidenteel karakter.

Bestemmingsreserves:

Deze reserves zijn ingesteld voor de realisering van vooraf bepaalde doelen. De beleidsruimte van deze reserves is beperkt omdat er al sprake is van een bestemming (geoormerkt). Slechts bij heroverweging van beleid kan de bestemming van de reserve gewijzigd worden c.q. kan bepaald worden dat de reserve een algemeen karakter krijgt (algemene reserve).

2. Voorzieningen

Voorzieningen zijn vermogensbestanddelen die apart zijn gezet met het oog op de lasten van verplichtingen en risico's die voorzienbaar zijn, waarvan de omvang redelijkerwijs in te schatten is, maar het tijdstip van optreden onzeker is. Een voorziening is niet vrij besteedbaar.

Elke voorziening moet de omvang hebben van de betreffende verplichting en/of het betreffende risico. Indien de verplichting of het risico niet te kwantificeren is dan dient hiervan melding te worden gemaakt in de risicoparagraaf.

Voorzieningen worden gerekend tot het vreemd vermogen en dienen dan ook afzonderlijk op de balans te worden verantwoord.

3. Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de overlopende passiva zijn in een overzicht opgenomen de van overheidslichamen (vooruit) ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente geborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

4.3 Toelichting op de balans

Toelichting op de balans per 31 december 2015

(bedragen x € 1.000)

ACTIVA**VASTE ACTIVA****Materiële vaste activa**

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2014
In erfpacht uitgegeven gronden	-	-
Overige investeringen met een economisch nut	69.436	65.597
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	19.425	20.071
Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	3.763	3.649
Totaal	€ 92.624	€ 89.317

De boekwaarde van de erfpachtgronden is in het boekjaar niet gemuteerd.

1) specificatie van de overige investeringen met een economisch nut

	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2014
Gronden en terreinen	7.411	7.645
Woonruimten	-	-
Bedrijfsgebouwen	57.394	52.738
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	192	202
Vervoermiddelen	180	257
Machines, apparaten en installaties	1.013	900
Overige materiële vaste activa	3.246	3.855
Totaal	€ 69.436	€ 65.597

Het hierna opgenomen overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met een economisch nut weer:

	Boekwaarde 31-12-2014	Herrubricering*	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bidragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2015
Gronden en terreinen	7.645	€ -	€ -	€ -	-	€ -	€ 234	€ 7.411
Woonruimten	-	€ -	€ -	€ -	-	€ -	€ -	€ -
Bedrijfsgebouwen	52.738	€ -	€ 6.277	€ 10	€ 1.341	€ 270	€ -	€ 57.394
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	202	€ -	€ -	€ -	€ 10	€ -	€ -	€ 192
Vervoermiddelen	257	€ -	€ -	€ -	€ 77	€ -	€ -	€ 180
Machines, apparaten en installaties	900	€ -	€ 281	€ -	€ 168	€ -	€ -	€ 1.013
Overige materiële vaste activa	3.855	€ 326-	€ 61	€ -	€ 344	€ -	€ -	€ 3.246
Totaal	€ 65.597	€ 326-	€ 6.619	€ 10	€ 1.940	€ 270	€ 234	€ 69.436

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen.

* Herrubricering: Dit betreft een administratieve correctie vanuit jaarrekening 2014 om de investeringen met een economisch en maatschappelijk nut juist te kunnen presenteren.

ACTIVA

VASTE ACTIVA

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2015	Cumulatief besteed t/m 2015
Nwbouw HavoVWO Carmel College Salland	€ 11.160	€ 5.303	€ 10.604
Nieuwbouw Tijenraan directiekst.extern	€ 103	€ 281	€ 281
Renovatie St. Nicolaasschool	€ 1.000	€ 203	€ 1.013
Interne verbouwing gemeentewerf	€ 210	€ 148	€ 148
Brede school Raalte	€ 4.091	€ 34	€ 4.076

Toelichting op enkele kredietoverschrijdingen in bovenstaande tabel

Nieuwbouw Tijenraan directiekst extern, Op dit budget zijn uitgaven geboekt die eigenlijk op een ander budget (M75354110) boekst hadden moeten worden. Als de kredieten samen genomen worden is er geen sprake van een overschrijding.

Renovatie St. Nicolaasschool, de renovatie is afgerond en financieel afgerekend, dit heeft geresulteerd in een beperkte overschrijding.

Voor het verloop van de kredieten wordt verwezen naar het bijlagenboek onder 2c Overbrenging kapitaalkredieten.

2) Specificatie van de investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

	Boekwaarde 31-12-2014	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaardering	Boekwaarde 31-12-2015
Gronden en terreinen	€ 331	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 331
Bedrijfsgebouwen	€ 49	€ -	€ -	€ 5	€ -	€ -	€ 44
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	€ 19.643	€ 379	€ -	€ 923	€ 86	€ -	€ 19.013
Machines, apparaten en installaties	€ 37	€ -	€ -	€ 7	€ -	€ -	€ 30
Overige materiële vaste activa	€ 11	€ -	€ -	€ 4	€ -	€ -	€ 7
Totaal	€ 20.071	€ 379	€ -	€ 939	€ 86	€ -	€ 19.425

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering. Onder de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in het hierna opgenomen overzicht vermeld.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2015	Cumulatief besteed t/m 2015
Riol. Heino Gr. Beukelaar de Heuvel HWA	€ 310	€ 195	€ 259
Verv. riolering en afkoppelen Lemelerweg	€ 280	€ 164	€ 279
Renovatie put/riolering Langkampweg	€ 290	€ 16	€ 203
Drainage ipv diepwells Heino Zuid	€ 330	€ 3	€ 336

Toelichting op enkele kredietoverschrijdingen in bovenstaande tabel

Drainage ipv diepwells Heino Zuid. Krediet had in 2014 al afgesloten moeten worden de overschrijding komt tenlaste van de voorziening.

ACTIVA

VASTE ACTIVA

3) Specificatie van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

	Boekwaarde 31-12-2014	Herrubricering *	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2015
Gronden en terreinen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	€ 3.632	€ -	€ 47	€ -	€ 201	€ -	€ -	€ 3.478
Overige materiële vaste activa	€ 17	€ 326	€ 44	€ -	€ 102	€ -	€ -	€ 285
Totaal	€ 3.649	€ 326	€ 91	€ -	€ 303	€ -	€ -	€ 3.763

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen die direct gerelateerd zijn aan de investering. Onder de afwaarderingen staan de afwaarderingen vermeld wegens duurzame waardeverminderingen.
* Herrubricering: Dit betreft een administratieve correctie vanuit jaarrekening 2014 om de investeringen met een economisch en maatschappelijk nut juist te kunnen presenteren.

De volgende investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut zijn in het boekjaar geactiveerd.

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2015	Cumulatief besteed t/m 2015
Dienstv. ICT onderst implem DMSWFM/DSP	€ 429	€ 43	€ 312
Brede school Heino openb ruimte Hoogerh	€ 318	€ 28	€ 346
Verv. 2e fase openbare verlichting Heino	€ 1.046	€ 19	€ 909
Totaal	€ 1.793	€ 90	€ 1.567

Toelichting op een kredietoverschrijding in bovenstaande tabel

Brede school Heino openb ruimte Hoogerheine. De eindafrekening is ontvangen krediet is met een klein tekort afgesloten. Een duidelijk reden is niet te geven.

ACTIVA
VASTE ACTIVA
ACTIVA
VASTE ACTIVA
Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2015 wordt in het hierna opgenomen overzicht weergegeven:

	Boekwaarde 31-12-2014	Stand voorziening	Balanswaarde 31-12-2014	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen/ aflossingen	Boekwaarde 31-12-2015	Stand voorziening	Balanswaarde 31-12-2015
Kapitaalverstrekkingen aan:									
- deelnemingen 1)	€ 700	€ 316	€ 384	€ -	€ -	€ -	€ 700	€ 316	€ 384
- gemeenschappelijke regelingen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
- overige verbonden partijen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Leningen aan:									
- woningbouwcorporaties	€ 1.866	€ -	€ 1.866	€ -	€ -	€ -	€ 1.780	€ -	€ 1.780
- deelnemingen 2)	€ 2.649	€ 347	€ 2.302	€ -	€ -	€ 86	€ 2.466	€ 347	€ 2.119
- overige verbonden partijen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Overige langlopende leningen u/g 3)	€ 9.188	€ -	€ 9.188	€ 1.609	€ -	€ 1.078	€ 9.719	€ -	€ 9.719
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Bijdragen aan activa in eigendom van derden 4)	€ 1.375	€ -	€ 1.375	€ -	€ -	€ 752	€ 623	€ -	€ 623
Totaal	€ 15.778	€ 663	€ 15.115	€ 1.609	€ -	€ 2.099	€ 15.288	€ 663	€ 14.625

De hierna opgenomen tabel geeft een overzicht van de vaste activa, waarvan afstoting overwogen wordt.
Van deze activa wordt de (benaderde) actuele waarde per 31 december 2015 weergegeven.

	Boekwaarde per 31-12-2015
Zwolsestraat 18 boekwaarde grond	€ 249
Café Olde Wetering Lierderhouthuis	€ 292
	€ 541

	Actuele waarde per 31-12-2015
	€ 249
	€ 292
	€ 541

Toelichting op de aard en de omvang van de waardeverminderingen
Zwolsestraat 18 boekwaarde grond. Dit pand is begin 2016 verkocht en geleverd tegen € 286.000. Het achterste deel is niet bij de verkoop inberepen, dit terrein zal door de gemeente gebruikt gaan worden als parkeerplaats/groenstrook.
Café Olde Wetering Lierderhouthuis. Het is de bedoeling dat dit café verkocht wordt aan de huidige huurder. Vooruitlopend hierop heeft een taxatie van het pand plaatsgevonden. Dit taxatie rapport is de aanleiding geweest om een deel van de waarde ten laste van de exploitatie te brengen.

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Let op: specificaties hieronder zijn niet afgerond op duizendtallen.

1) Specificatie kapitaalverstrekkingen deelnemingen

- Aandelen BNG (25.987 stuks)
- Cumpreis aandelen NV Bouwfonds NG
- Aandelen NV ROVA
- Aandelen NV ROVA 2009
- Aandelen Enxsis
- Vordering op Enxsis B.V.
- Verkoop Vennootschap B.V.
- Altergo NV vordering (2016 1)
- CBL Vennootschap B.V.
- Claim Staat Vennootschap B.V.
- Aandelen Vitens (vm. WMO)
- Aandelen WEZO
- Deeln. in aandelenkap. verzelfst. Wezo
- Deeln. in aandelenkap. verzelfst. Sportbedrijf
- Aandelen Wadinko

Boekwaarde 31-12-2014	Stand voorziening	Balanswaarde 31-12-2014	Investerings	Desinvesteringen	aflos./afschr.	Bijdr. van derden	Boekwaarde 31-12-2015	Stand voorziening	Balanswaarde 31-12-2015
€ 64.968		€ 64.968					€ 64.968		€ 64.968
€ 0		€ 0					€ 0		€ 0
€ 53.886		€ 53.886					€ 53.886		€ 53.886
€ 6.694		€ 6.694					€ 6.694		€ 6.694
€ 4.536		€ 4.536					€ 4.536		€ 4.536
€ 9		€ 9					€ 9		€ 9
€ 9		€ 9					€ 9		€ 9
€ 316.007	€ 316.007	€ -					€ 316.007	€ 316.007	€ -
€ 9		€ 9					€ 9		€ 9
€ 9		€ 9					€ 9		€ 9
€ 10.210		€ 10.210					€ 10.210		€ 10.210
€ 54.000		€ 54.000					€ 54.000		€ 54.000
€ 30.857		€ 30.857					€ 30.857		€ 30.857
€ 150.000		€ 150.000					€ 150.000		€ 150.000
€ 9.000		€ 9.000					€ 9.000		€ 9.000
€ 700.192	€ 316.007	€ 384.185	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 700.192	€ 316.007	€ 384.185

2) Specificatie langlopende leningen aan deelnemers

- Achtergestelde lening Essent (vm Edon)
- Achtergestelde lening NV ROVA
- Achtergestelde lening Vitens
- Bijzonder Achtergestelde lening Larcom

Boekwaarde 31-12-2014	Stand voorziening	Balanswaarde 31-12-2014	Investerings	Desinvesteringen	aflos./afschr.	Bijdr. van derden	Boekwaarde 31-12-2015	Stand voorziening	Balanswaarde 31-12-2015
€ 90.756		€ 90.756					€ 90.756		€ 90.756
€ 932.534		€ 932.534					€ 932.534		€ 932.534
€ 1.278.804		€ 1.278.804			€ 182.687		€ 1.096.117		€ 1.096.117
€ 347.198	€ 347.198	€ -					€ 347.198	€ 347.198	€ -
€ 2.649.292	€ 347.198	€ 2.302.094	€ -	€ -	€ 182.687	€ -	€ 2.466.605	€ 347.198	€ 2.119.407

3) Spec. overige landlopende leningen:

- St. Beheer Goederen gem. Raalte
 - Geldening stimuleringsfonds Bouwfonds NG
 - Geldeningen startsfonds Volkshuisvesting
 - Duurzaamheidsleningen Volkshuisvesting
 - Geldening Kulturhus Raalte Stim.f. Volksh.
 - Geldeningen gem. sportaccommodaties
 - Geldening Regionale Brandweer
 - Geldening sporthal Heeten
 - Tafeltennisvereniging Heino
 - Lening Volkstuinvereniging
 - Vordering op Vordering Enxenis en verkoop
- Vennootschap
- Totaal

Balanswaarde 31-12-2014	Investerings	Desinvesteringen	aflos./afschr.	Bijdr. van derden	Balanswaarde 31-12-2015
€ 5.704.185					€ 5.704.185
€ 577.630	€ 719.301		€ 822.501		€ 474.430
€ 815.002	€ 62.904		€ 232.205		€ 645.701
€ 51.256	€ 5.822		€ 239		€ 56.839
€ 353.827	€ 609.752		€ 1.061		€ 962.518
€ 731.755	€ 211.589		€ 3.362		€ 939.982
€ 570.173			€ 14.191		€ 555.982
€ 9.792			€ 2.500		€ 7.292
€ 5.026					€ 5.026
€ 5.284			€ 1.507		€ 3.777
€ 363.915					€ 363.915
€ 9.187.844	€ 1.609.368	€ -	€ 1.077.566	€ -	€ 9.719.646

4) Spec. bijdragen aan activa in eigendom van derden

- Brandveiligheidsmaatregelen schoolgebouwen
- Bouw nieuw Horsthuis Broekland
- Gem. aandeel in activiteitencentrum Raalte
- Investeringskosten FRC gebouwen
- Investeringskosten diverse VO gebouwen
- Overqgen

	Balanswaarde 31-12-2014	Investerings	Desinvesteringen	aflos./afschr.	Correctie BW	Balanswaarde 31-12-2015
€	95.294			€ 23.823		€ 71.471
€	526.364					€ 526.364
€	24.226					€ 24.226
€	312.325			€ 312.325		€ 0
€	388.465			€ 388.465		€ 0
€	28.569			€ 27.567		€ 1.002
€	1.375.242	€ -	€ -	€ 752.180	€	€ 623.063

ACTIVA

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
Grond- en hulpstoffen, gespecificeerd naar:		
- niet in exploitatie genomen bouwgronden	€ 1.805	€ 2.868
- overige grond- en hulpstoffen	€ 920	€ 782
Onderhanden werk: waaronder bouwgronden in exploitatie	€ 35.072	€ 36.544
Totaal	€ 37.797	€ 40.194
Afgedekt door voorziening verwacht verlies		
- niet in exploitatie genomen bouwgronden	€ -	€ -
- overige grond- en hulpstoffen	€ -	€ -
Onderhanden werk: waaronder bouwgronden in exploitatie	€ 5.193	€ 4.315
Totaal verliesvoorziening	€ 5.193	€ 4.315
Totaal	€ 32.604	€ 35.879

Van de gronden - en hulpstoffen onderverdeeld in: niet in exploitatie genomen bouwgronden en overige grond- en hulpstoffen kan het volgende overzicht worden gegeven:

	Boekwaarde 31-12-2014	Stand voorz. 31-12-2014	Balanswaarde 31-12-2014	Overheveling	Investerings	Des- investeringen	Naar gronden in exploitatie	Boekwaarde 31-12-2015	Stand voorz. 31-12-2015	Balanswaarde 31-12-2015	Verwer- vingsprijs per m2	aantal m2
<i>Niet in exploitatie genomen bouwgronden</i>												
75 Uitbreiding Nieuw Heeten	€ 121	€ -	€ 121	-	€ 4	€ 4	€ -	€ 121	€ -	€ 121		24.260
78,01 Veldege Heeten fase 2	€ 487	€ -	€ 487	-	€ 19	€ 19	€ -	€ 487	€ -	€ 487		97.431
92 locatie Horizon	€ 779	€ -	€ 779	-	€ -	€ -	€ 779	€ -	€ -	€ -		0
93 Hartkampschool	€ 373	€ -	€ 373	-	€ 13	€ -	€ -	€ 386	€ -	€ 386		5.200
99 Verspreid bezit	€ 1.108	€ -	€ 1.108	-	€ 4	€ 301	€ -	€ 811	€ -	€ 811		0
Totaal niet in exploitatie genomen gronden	€ 2.868	€ -	€ 2.868	€ -	€ 40	€ 324	€ 779	€ 1.805	€ -	€ 1.805		0
<i>Overige grond en hulpstoffen</i>												
13 Overige centrum	€ 74	€ -	€ 74	-	€ -	€ -	€ -	€ 74	€ -	€ 74	€ 5	14.730
72 de Zegge VI fase 2	€ -	€ -	€ -	-	€ 2	€ 2	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	0
79,1 Broeck NNIEGG	€ 63	€ -	€ 63	-	€ 2	€ 2	€ -	€ 63	€ -	€ 63	€ 5	12.500
84 Woningbouwlocaties Laag Zuthem	€ 68	€ -	€ 68	-	€ 2	€ 2	€ -	€ 68	€ -	€ 68	€ 5	13.692
88 Lierderholt huis NNIEGG	€ 45	€ -	€ 45	-	€ 1	€ 1	€ -	€ 45	€ -	€ 45	€ 5	9.000
94 vm gymzaal Nv Heeten	€ 53	€ -	€ 53	-	€ 39	€ -	€ -	€ 92	€ -	€ 92	€ 15	6.282
96 vm locatie Gouden Emmen Heino	€ -	€ -	€ -	-	€ 52	€ -	€ -	€ 52	€ -	€ 52	€ 17	2.985
99 Verspreid bezit	€ 479	€ -	€ 479	-	€ 87	€ 40	€ -	€ 526	€ -	€ 526	€ 2	269.261
Totaal Overige grond en hulpstoffen	€ 782	€ -	€ 782	€ -	€ 186	€ 47	€ -	€ 920	€ -	€ 920		
Totaal	€ 3.650	€ -	€ 3.650	€ -	€ 226	€ 371	€ 779	€ 2.725	€ -	€ 2.725		455.351
controle	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -		-
controle staat C	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -		-

TOELICHTING OP DE BALANS

ACTIVA

VLOTTENDE ACTIVA

Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop in 2015 het volgende overzicht worden weergegeven:

	Boekwaarde 31-12-2014	Stand voorz. 31-12-2014	Balanswaarde 31-12-2014	Overheveling van grondstoffen	Investeringen	Deshves- teringen	Mutatie in voorziening tlv reserve	Winst- ultrafine	Boekwaarde 31-12-2015	Stand voorz. 31-12-2015	Balanswaarde 31-12-2015
Grondexploitatie:											
17 Franciscushof Nieuw	€ 16.653	€ -	€ 16.653	€ -	€ 755	€ 1.716	€ 558	€ -	€ 15.692	€ 558	€ 15.133
46 Sallandse Poort	€ 867	€ 357	€ 510	€ -	€ 37	€ 0	€ 5	€ -	€ 904	€ 362	€ 542
47 Salland II	€ 834	€ -	€ 834	€ -	€ 190	€ 1.232	€ -	€ -	€ 208-	€ -	€ 208-
63 Keizer Nieuw Heeten	€ 86-	€ -	€ 86-	€ -	€ 15	€ 118	€ -	€ 136-	€ 52-	€ -	€ 52-
69 Broekland	€ 191-	€ -	€ 191-	€ -	€ 8	€ 8	€ -	€ -	€ 185-	€ -	€ 185-
71 de Zegge VI fase 1	€ 1.158	€ -	€ 1.158	€ -	€ 38	€ 7	€ -	€ -	€ 1.169	€ -	€ 1.169
74 Borgwijk Lutterberg	€ 123	€ -	€ 81	€ -	€ 64	€ 396	€ -	€ -	€ 251-	€ -	€ 251-
76 het Wormink Marlétheem	€ 13.871	€ 3.655	€ 10.216	€ -	€ 12	€ 213	€ -	€ -	€ 78-	€ -	€ 78-
77 de Zegge VII	€ 1.327	€ -	€ 1.327	€ -	€ 551	€ 457	€ 76	€ -	€ 13.965	€ 3.731	€ 10.234
78 uitbr Heeten Veldege	€ 596	€ -	€ 596	€ -	€ 154	€ 3	€ -	€ -	€ 1.478	€ -	€ 1.478
79 uitbr Broekland 't Broeck	€ 748	€ 303	€ 445	€ -	€ 34	€ 3	€ -	€ -	€ 627	€ -	€ 627
84 Woningbouwlocatie Laag Zuthem	€ 553	€ -	€ 553	€ -	€ 407	€ 630	€ 18-	€ -	€ 525	€ 285	€ 239
88 Uitbreiding Lierderholthuis	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 21	€ 1	€ -	€ -	€ 583	€ -	€ 583
89 Klezebos III	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 39	€ 488	€ -	€ 449-	€ -	€ -	€ -
92 Burgemeesterkwartier	€ -	€ -	€ -	€ 779	€ 106	€ 0	€ 257	€ -	€ 884	€ 257	€ 628
Totaal	€ 36.544	€ 4.315	€ 32.229	€ 779	€ 2.431	€ 5.266	€ 878	€ 586-	€ 35.072	€ 5.193	€ 29.879
	€ 40.194	€ 4.315	€ 35.879						€ 37.797	€ 5.193	€ 32.604
	€ -	€ -	€ -						€ -	€ -	€ -

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op het programma/het jaarverslag en de paragraaf grondbeleid.
Het totale verwachte resultaat op eindwaarde is berekend op € 9,2 min. Het totaal van de nog te maken kosten bedraagt € 44,5 min en het totaal van de nog te verwachten opbrengsten bedraagt € 80,8 min.

ACTIVA

VLOTTENDE ACTIVA

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Boekwaarde 31-12-2015	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2015	Balanswaarde 31-12-2014
Vorderingen op openbare lichamen	€ 1.416	€ -	€ 1.416	€ 3.911
Verstrekte kasgeldeningen	€ -	€ -	€ -	€ -
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	€ 613	€ -	€ 613	€ 1.979
Overige vorderingen	€ 3.665	€ 560	€ 3.105	€ 1.689
Totaal	€ 5.694	€ 560	€ 5.134	€ 7.579

Drempelbedrag Schatkistbankieren (SKB)

Onderstaande tabel geeft het gemiddelde kwartaalsaldo van de liquide middelen ten opzichte van het drempelbedrag weer.

	1e kwartaal 2015	2e kwartaal 2015	3e kwartaal 2015	4e kwartaal 2015
Op dagbasis buiten 's Rijks schatkist gehouden middelen	€ 475	€ 403	€ 434	€ 451
Drempelbedrag	€ 583	€ 583	€ 583	€ 583
Gemiddeld saldo buiten 's Rijks schatkist	€ -	€ -	€ -	€ -
Ruimten binnen limiet (+), overschrijding (-)	€ 108	€ 179	€ 149	€ 132

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
Kassaldi	€ 4	€ 14
Banksaldi	€ 5.727	€ 5.131
Totaal	€ 5.731	€ 5.145

ACTIVA

VLOTTENDE ACTIVA

Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.

Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
€ 385	€ -
€ 5.917	€ 2.357
€ 6.302	€ 2.357

Totaal

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies nog te ontvangen voorschotbedragen die zijn ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel kunnen als volgt worden gespecificeerd:

COA voorfinanciering asielzoekerscentrum
Veiligheidsregio: restitutie deel bijdrage 2015
Prov Overijssel; bijdrage Nijboersbrug
Prov Overijssel; duurzame versterkingsprojecten
Prov Overijssel; afrekening subsidie verkeersveiligheid
Prov Overijssel; afrekening cultuureducatie 2013 t/m 2016
Prov Overijssel; kavelruil

Totaal

Saldo 31-12-2014	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2015
€ -	€ 61	€ -	€ 61
€ -	€ 50	€ -	€ 50
€ -	€ 48	€ -	€ 48
€ -	€ 101	€ -	€ 101
€ -	€ 22	€ -	€ 22
€ -	€ 25	€ -	€ 25
€ -	€ 79	€ -	€ 79
€ -	€ 385	€ -	€ 385

De in de balans opgenomen overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Diversen Soza
Belastingdienst, BCF te vorderen
Veiligheidsregio, restitutie gem. bijdrage 2014
Belastingdienst, btw gemeente + de Mare voor gemeene rekening
DOWR, diftar, toeristen- en forensenbelasting
DOWR FZ 2015
NTO Nedvang 4e kwartaal 2015
Vooruit betaald overname materieel WSW en Sallicon i
Overige posten

Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
€ 120	€ -
€ 3.375	€ -
€ -	€ 210
€ 215	€ 281
€ 1.272	€ 1.446
€ 108	€ -
€ 180	€ -
€ 286	€ -
€ 361	€ 420
€ 5.917	€ 2.357

PASSIVA**EIGEN VERMOGEN**

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
Algemene reserves	€ 18.481	€ 17.634
Bestemmingsreserves	€ 37.874	€ 39.673
Gerealiseerd resultaat	€ 1.009	€ 1.893
Totaal	€ 57.364	€ 59.200

Het verloop in 2015 wordt in het hierna opgenomen overzicht per reserve weergegeven:

	Boekwaarde 31-12-2014 voor resultaat bestemming	Rekenings- saldo 2014	Boekwaarde 31-12-2014 na bestemming	Toevoegingen	Onttrekkingen	Vermindering ter dekking van afschrijvingen	Onderlinge overhevelingen	Boekwaarde 31-12-2015
Algemene reserves:								
Algemene bestemmingsreserve	€ 8.595	€ 1.893	€ 10.488	€ 279	€ 1.946	€ -	€ 395	€ 9.216
reserve weerstandsvermogen	€ 9.039	-	€ 9.039	€ 226	-	€ -	-	€ 9.265
Bestemmingsreserves:								
Frictekosten personeel	€ 30	-	€ 30	-	-	€ -	€ (30)	-
Huisvesting ambt. Apparaat	€ 10	-	€ 10	-	-	€ 5	€ (5)	-
Pago-onderzoek	€ 99	-	€ 99	€ 19	-	€ -	€ (24)	€ 94
Strategische personeelsplanning	€ 552	-	€ 552	€ 444	€ 301	€ -	€ 218	€ 913
Gekoppelde reserve huisvesting	€ 6.955	-	€ 6.955	-	-	€ 224	€ -	€ 6.731
Gekoppelde reserve gemeentewerf	€ 607	-	€ 607	-	-	€ 28	€ -	€ 579
Herhuisvesting ambt apparaat 2009	€ 648	-	€ 648	-	-	€ 40	€ (8)	€ 600
In reserve revolving fund organisatieont	€ 188	-	€ 188	-	-	€ -	€ (188)	-
Uitvoering GVVp	€ 343	-	€ 343	-	€ 36	€ -	€ -	€ 307
Jaarbudget res wegen bui beb kom	€ 59	-	€ 59	-	€ 25	€ -	€ 293	€ 327
Jaarbudget res wegen bin beb kom	€ 293	-	€ 293	-	-	€ -	€ (293)	-
Ond.bruggen,tunnels cf beh.kunstwerken	€ 30	-	€ 30	-	-	€ -	-	€ 30
Betaald parkeren	€ 375	-	€ 375	€ 389	€ 382	€ -	€ -	€ 382
Res econ. beleid, startende ondernemers	€ 89	-	€ 89	-	-	€ -	€ -	€ 89
Onderh onderwijsgebouwen algem.	€ 1.331	-	€ 1.331	-	€ 470	€ -	€ -	€ 861
Gekoppelde reserve nieuwb CCS	€ 2.920	-	€ 2.920	-	-	€ -	€ -	€ 2.829
Gekoppelde reserve nieuwb Horizon	€ 460	-	€ 460	-	-	€ 91	€ -	€ 2.829
Huisvestingsontwikkeling peuterspz	€ 52	-	€ 52	-	-	€ 14	€ -	€ 446
Diensten wonen en zorg	€ 120	-	€ 120	-	-	€ -	€ (52)	-
Terugkoop zwembad	€ 4.414	-	€ 4.414	€ 132	€ 83	€ -	€ -	€ 37
Herstructurerings sportvelden	€ 13	-	€ 13	-	€ 3	€ -	€ -	€ 4.546
Renovatie sportvelden	€ -	-	€ -	€ 406	€ -	€ -	€ -	€ 10
Sportstimulering	€ 437	-	€ 437	€ 18	€ 31	€ -	€ -	€ 406
Kracht van Salland	€ 448	-	€ 448	€ 23	€ 106	€ -	€ -	€ 424
Beheer Integrale Openbare Ruimte	€ -	-	€ -	€ 75	€ 15	€ -	€ -	€ 365
Culturele en/of beeldbepalende voorz.	€ 257	-	€ 257	-	€ 45	€ -	€ -	€ 60
								€ 212

PASSIVA**EIGEN VERMOGEN**

	Boekwaarde 31-12-2014 voor resultaat bestemming	Rekenings- saldo 2014	Boekwaarde 31-12-2014 na bestemming	Toevoegingen	Onttrekkingen	Vermindering ter dekking van afschrijvingen	Onderlinge overhevelingen	Boekwaarde 31-12-2015
Gekoppelde reserve Hoftheater	€ 674	-	€ 674	-	-	€ 17	-	€ 657
Kunstgrasvelden	€ 7	-	€ 7	-	-	€ 4	-	€ 3
Toeristisch beleid	€ 1	-	€ 1	-	-	-	€ (1)	-
Onderhoud openbaar groen	€ 1	-	€ 1	-	-	-	€ (1)	-
Inwonersinitiatieven	€ 62	-	€ 62	€ 20	€ 8	-	-	€ 74
in reserve sociale infrastructuur	€ 594	-	€ 594	-	€ 490	-	-	€ 104
Egalisatie participatie	€ 1.365	-	€ 1.365	€ 658	-	-	-	€ 546
Reserve WMO	€ 2.077	-	€ 2.077	€ 3.138	€ 1.369	-	-	€ 3.846
Egalisatie afvalverwijdering	€ 1.050	-	€ 1.050	-	€ 389	-	-	€ 661
Klimaatbeleid	€ 47	-	€ 47	€ 99	€ 90	-	-	€ 56
Bovenwijkse voorzieningen (GB)	€ 1.582	-	€ 1.582	€ 154	€ 292	-	-	€ 1.444
Grondexploitatie algemeen(GB)	€ 1.317	-	€ 1.317	€ 654	€ 780	-	-	€ 1.191
Spoorse doorsnijding Raalte Noord	€ 4.362	-	€ 4.362	-	-	-	-	€ 4.362
Franciscushof (GB)	€ 709	-	€ 709	-	€ 709	-	-	-
Claims bouwgrondexploitatie (GB)	€ 222	-	€ 222	-	€ 18	-	-	€ 204
res stedelijke vernieuwing	€ 1.003	-	€ 1.003	-	€ 98	-	-	€ 905
Onderh woonwagendstandplaatsen	€ 30	-	€ 30	-	-	-	-	€ 30
publiek private toeristische projecten	€ 25	-	€ 25	-	-	-	-	€ 25
Hertaxatie/uitvoering Wet WOZ	€ 150	-	€ 150	-	-	-	€ (150)	-
Reserve ICT	€ 481	-	€ 481	-	€ 168	-	-	€ 313
BTW-compensatiefonds	€ 338	-	€ 338	-	€ 98	-	€ (146)	€ 94
Infrastructuur	€ 21	-	€ 21	-	€ 4	-	€ (7)	€ 10
gemeentelijke gebouwen	€ 575	-	€ 575	€ 280	€ 239	-	-	€ 616
welzijnsgebouwen	€ 1.166	-	€ 1.166	€ 231	€ 62	-	-	€ 1.335
sportgebouwen	€ 955	-	€ 955	€ 442	€ 263	-	-	€ 1.134
Verv. En vern. Reserve (3,75%)	€ 130	-	€ 130	-	-	€ 112	-	€ 18
afrondingsverschil	€ (1)	-	€ (1)	-	€ 1	-	-	€ (2)
Totaal	€ 57.307	€ 1.893	€ 59.200	€ 7.687	€ 9.997	€ 535	-	€ 56.355
Algemene reserves	€ 17.634	€ 1.893	€ 19.527	€ 505	€ 1.946	-	€ 395	€ 18.481
Bestemmingsreserves	€ 39.673	-	€ 39.673	€ 7.182	€ 8.051	€ 535	€ 395-	€ 37.874

Resultaat rekening 2015

Het resultaat 2015 na bestemming via reserves bedraagt € 1.008.928 voordelig. Door dit resultaat aan te passen met de over te hevelen budgetten ontstaat een nadelig nettoresultaat van € 55.202. In het jaarverslag wordt in het "Financieel verslag" een samenvattend overzicht en analyse weergegeven van het rekening resultaat 2015.

De Algemene reserve dient als weerstandsvermogen voor onverwachte tegenvallers, exclusief grondexploitatie (waarvoor een afzonderlijke algemene reserve aanwezig is). De Algemene reserve grondexploitatie dient als weerstandsvermogen voor het opvangen van onverwachte uitvoeringsrisico's inzake exploitatie. Dit weerstandsvermogen bedraagt ultimo 2015 € 1,2 miljoen (ultimo 2014 € 1,3 miljoen) of 3,7% (ultimo 2014 3,7%) van de boekwaarde van de voorraden grond.

PASSIVA**EIGEN VERMOGEN****Toelichting reserves****Algemene reserve**

In beginsel is dit een vrij aanwendbare reserve. Het rekeningssaldo wordt jaarlijks met de algemene bestemmingsreserve verrekend.

Weerstandsvermogen

Buffer voor niet te kwantificeren risico's. Reserve om beter weerstand te monitoren.

Frictiekosten personeel

In 2015 is deze reserve overgegaan in reserve 006 en daarmee vervallen.

Huisvesting ambtelijk apparaat

De reserve is gevormd om de ver-/nieuwbouw van huisvesting van het ambtelijk apparaat (deels) op te kunnen vangen. In 2015 is de reserve vervallen.

Pago onderzoek

Gemiddeld vindt eenmaal per 4 jaar een Pago onderzoek in het kader van de Arbo plaats. In 2015 heeft er een gedeeltelijke afroaming plaatsgevonden.

Strategisch personeelsbeleid

Binnen de algemene dienst is ruim € 13.000 geraamd/gereserveerd voor de uitvoering van het seniorenbeleid. De niet aangewende middelen worden gestort in de reserve.

De reserve dient voor het opvangen van de knelpunten die voortvloeien uit de veranderingen voor het personeel zoals de decentralisaties en bezuinigingen.

Via Strategische Personeelsplanning (SPP) bereiden we de organisatie voor op duurzame inzetbaarheid en de noodzakelijke flexibiliteit.

Gekoppelde reserve huisvesting

De verkoopopbrengst van het belastingkantoor Raalte en het gemeentehuis Heino is gebruikt om de kapitaallasten van het gemeentehuis te reduceren.

Gekoppelde reserve gemeentewerf

De verkoopopbrengst van de gemeentewerf Heino is gebruikt om de kapitaallasten van de gemeentewerf Raalte te reduceren.

Herhuisvesting ambtelijk apparaat

De reserve is gevormd om de aanpassing na nieuwbouw van huisvesting van het ambtelijk apparaat op te kunnen vangen.

Uitvoering GVP

Realiseren van GVP projecten zoals genoemd in het door uw raad vastgestelde uitvoeringsprogramma.

Jaarbudget wegen buiten de bebouwde kom

Om schommelingen in de onderhoudskosten op te vangen is deze reserve gevormd (besluit raad december 2005). Hierbij is uitgegaan van 1 jaarbudget, zoals genoemd in het beheerplan.

Jaarbudget wegen binnen de bebouwde kom

Om schommelingen in de onderhoudskosten op te vangen is deze reserve gevormd (besluit raad december 2005). Hierbij is uitgegaan van 1 jaarbudget, zoals genoemd in het beheerplan. In 2015 is deze reserve opgeheven en samengevoegd met wegen buiten de bebouwde kom.

Onderhoud bruggen en tunnels

De reserve is gevormd om schommelingen in de onderhouds uitgaven op te vangen. Als basis dient het meerjarenonderhoudsschema / beheerplan kunstwerken.

Betaald parkeren

Opvangen schommelingen in het uitgaven / inkomstenpatroon met betrekking tot de invoering van het betaald parkeren.

Economisch beleid

De reserve ten goede laten komen aan en te bestemmen voor werkgelegenheid/economie en dan met name voor activiteiten voor startende ondernemers.

Onderhoud onderwijsgebouwen algemeen

Reserve der dekking van onderhoudskosten volgens de onderhoudsplanning.

Gekoppelde reserve nieuwbouw Carmel

PASSIVA

EIGEN VERMOGEN

De reserve is gevormd om de kosten van de nieuwbouw unielocatie Carmel af te kunnen dekken. De middelen die als dekking uit een reserve werden gehaald, zijn in deze gekoppelde reserve gestort. In het kader van de BBV mag dit niet meer in 1 keer worden afgeschreven van een economisch actief. Deze reserve wordt afgeboekt in het aantal jaren dat het actief nog loopt via een jaarlijkse annuïteit.

Gekoppelde reserve nieuwbouw Horizon

De reserve is gevormd om de kosten van de nieuwbouw Horizon af te kunnen dekken. De verkoopopbrengsten van gronden vm. Mavo zijn in deze gekoppelde reserve gestort. In het kader van de BBV mag dit niet meer in 1 keer worden afgeschreven van een economisch actief. Deze reserve wordt afgeboekt in het aantal jaren dat het actief nog loopt via een jaarlijkse annuïteit.

Huisvestingsonderzoek peuterspeelzalen

De reserve is in 2015 opgeheven.

Diensten wonen en zorg

De middelen van deze reserve worden -aanvullend op de provinciale bijdrage- ingezet voor de ontwikkeling van woonservicegebieden in de periode 2012 t/m 2014.

Terugkoop zwembad

Deze reserve is gevormd in 1994 bij instelling van de Stichting Beheer Goederen Raalte met de bedoeling om na 30 april 2004 het sportcomplex Tijenraan terug te kopen van de stichting. Na het realiseren van de nieuwbouw Tijenraan komt deze reserve te vervallen.

Herstructurering sportvelden

Deze reserve is gevormd voor de herstructurering van de sportaccommodaties.

Sportstimulering

Deze reserve is gevormd om een fonds te hebben als werkbudget van de sportconsulenten, waarbij de gelden worden gebruikt voor sportstimuleringsprojecten en als co-financiering bij aansluiting bij provinciale- en/of rijksregelingen. Tevens op verzoek van de Raad (uitvoeren motie).

Culturele en/of beeldbepalende voorzieningen

Deze voormalige reserve kunst is i.h.k.v. de bezuinigingen herbenoemd en wordt nu met name ingezet voor het behoud van cultureel erfgoed (o.a. ligt een claim voor museum de Laarman op de reserve). Daarnaast worden de effecten van de (getaseerde) bezuinigingen op cultuur via deze reserve voor enkele jaren (t/m 2016) in de exploitatie afgedekt.

Gekoppelde reserve hoftheater

De reserve is gevormd om de kosten van de ver-/nieuwbouw hoftheater deels af te kunnen dekken. De middelen die als dekking uit een reserve werden gehaald zijn in deze gekoppelde reserve gestort. In het kader van de BBV mag dit niet meer in 1 keer worden afgeschreven van een economisch actief. Deze reserve wordt afgeboekt in het aantal jaren dat het actief nog loopt.

Kunstgrasvelden (gekoppelde reserve)

De reserve is gevormd om de kapitaallasten van de kunstgrasvelden te reduceren. Als laatste claim is voldaan, kan de reserve vervallen.

Toeristisch beleid

De reserve is gevormd om toekomstige kosten i.v.m. het actualiseren en uitvoeren van het toeristisch beleid op te vangen. De reserve is in 2015 opgeheven.

Onderhoud openbaar groen

Reserve voor het opvangen van schommelingen in het vervangen van openbaar groen. De reserve is in 2015 opgeheven.

Inwonersinitiatieven

Het ondersteunen van nieuwe initiatieven van de bevolking die erop gericht zijn de gemeente economisch en/of sociaal vitaler te maken.

Sociale infrastructuur

Het doen van investeringen in multifunctionele accommodaties in de kernen, waarbij de MFA's in Lierderholhuis en Nieuwheeten als pilot dienen."

Egalisatiereserve Participatie

Egalisatie van alle - onder de participatiewet vallende - inkomsten en uitgaven. Hiertoe kunnen worden gerekend: alle bijstandsuitkeringsmiddelen sociale kredietverlening, sociale werkvoorziening en participatie middelen. Als uitgangspunt voor de dekking is in 2004 gekozen voor een consistente gedragslijn c.q. basis in de begroting voor het eigen gemeentelijk aandeel in de bijstandsuitgaven (met jaarlijkse indexatie). Hieraan is m.i.v. de najaarsnota 2013 en de jaarrekening 2013 de overige tot de toekomstige participatiewet behorende middelen toe gevoegd. Hiermee wordt vooruitgelopen op de toekomstige Participatiewet.

PASSIVA**EIGEN VERMOGEN****Reserve WMO**

De reserve is gevormd van overschotten op de begrote middelen WMO 2013 en volgende jaren ter afdekking van de toekomstige tekorten c.q. financiële gevolgen van overgangsmaatregelen bij de invoering van de nieuwe WMO per 01-01-2015.

Egalisatie afvalverwijdering

Deze reserve is/wordt o.a. gevoed met de dividendopbrengst van de aandelen ROVA boven de € 250.000 dan waarmee is gerekend bij de jaarlijkse bepaling van het basistarief van de afvalstoffenheffing. De middelen worden eventueel aangewend t.b.v. projecten in de sfeer van de afvalverwijdering (o.a. voor het uitzetten van kunststofcontainers).

Klimaatbeleid

Deze reserve is gevormd om klimaatprojecten te ontwikkelen naar aanleiding van amendement van de raad.

Na 2013 zijn vrijwel alle kredieten binnen de reserve klimaatbeleid afgesloten. In 2013 heeft het college besloten een deel van de geplande projecten uit het klimaatbeleid niet door te laten gaan en de middelen daarvoor te reserveren voor cofinanciering voor duurzame leader projecten. Het restant van de reserve klimaatbeleid wat oer 31-12-2013 nog beschikbaar is op fci 8704018 is volledig bestemd voor al toegekende cofinanciering van duurzame leader projecten.

Dorpsuitleg

De reserve is bestemd voor opvangen van kosten in verband met bovenwijkse (planoverschrijdende) voorzieningen (bv. bruggen, tunnels, ontsluitingswegen).

Grondexploitatie algemeen

Opvangen van tekorten binnen de grondexploitatie.

Spoorse doorsnijding Raalte Noord

De reserve dient als dekking voor de kosten van de spoorse doorsnijding Raalte Noord.

Franciscushof

Uit deze reserve kunnen de nog te maken kosten die nog voor rekening van de gemeente Raalte komen, worden betaald. Deze reserve is bij de rekening 2015 opgeheven.

Claims bouwgrondexploitatie

Met ingang van 2009 zijn de claims die op de algemene reserve grondexploitatie rusten, overgegaan naar deze reserve. Aan deze claims ligt een bestuurlijk besluit ten grondslag.

Stedelijke vernieuwing

Het ondersteunen van herstructurering van woongebieden en het verminderen van de stagnatie in de woningbouw.

Claims bouwgrondexploitatie (GB)

De middelen van de reserve vloeien voort uit een aangenomen amendement bij de PPN 2013-2016 en zijn bestemd om in te zetten voor de uitwerking van een programma "De kracht van Salland" periode 2014-2020. Het gaat dan om ondersteuning van duurzaam platteland en het koppelen van eigen middelen aan Leader en PMJP-programma's.

Onderhoud woonwagendstandplaatsen

De reserve is bestemd voor de kostendekking van groot onderhoud aan de voorzieningen op de diverse woonwagendstandplaatsen. De administratie en beheer van de woonwagens en de standplaatsen worden verzorgd door de woningbouwvereniging.

Publiek private toeristische projecten

De vorming van de reserve vloeit voort uit de voorstellen voor nieuw beleid 2013 en de middelen zijn bestemd voor het aanjagen van publiek/private projecten die de bekendheid van Salland/Raalte vergroten.

Hertaxatie/uitvoering wet WOZ

Op grond van de Wet WOZ dient er om de vier jaar een hertaxatie plaats te vinden van het onroerend goed in de gemeente.

Ter dekking van eventuele bijkomende en meerkosten i.v.m. de hertaxatie en de uitvoering van de Wet WOZ is deze reserve ingesteld. In 2015 is deze reserve vervallen.

ICT samenwerking

Een eenmalige storting bestaande uit het ICT overschot bij de jaarrekeningen 2011 en 2012 inzake de niet bestede gereserveerde middelen.

BTW-compensatiefonds

Opvangen financiële gevolgen als gevolg van invoering BTW-compensatiefonds.

PASSIVA**EIGEN VERMOGEN****Infrastructuur**

De reserve is bestemd voor het doen van investeringen om het gebied van aanpassingen infrastructuur.

Gemeentelijke gebouwen

Reserve voor een planmatig onderhoud volgens beheersplan van gemeentelijke gebouwen voor een periode van 30 jaar. Deze is ontstaan door opheffing van een reserve per gebouw.

Welzijnsgebouwen

Reserve voor een planmatig onderhoud volgens beheersplan van welzijnsgebouwen voor een periode van 30 jaar. Deze is ontstaan door opheffing van een reserve per gebouw.

Sportgebouwen

Reserve voor een planmatig onderhoud volgens beheersplan van sportgebouwen voor een periode van 30 jaar. Deze is ontstaan door opheffing van een reserve per gebouw.

Vervangings- en vernieuwingsreserve

De reserve is gevormd om toekomstige vervanging van roerende zaken mogelijk te maken. Als basis dient deze reserve om de afschrijvingen op te vangen.

PASSIVA**VOORZIENINGEN**

Het verloop van de voorzieningen in 2015 wordt in het hierna opgenomen overzicht weergegeven:

	Boekwaarde 31-12-2014	Herrubricering*	Toevoegingen	Vrijval	Aanwendingen	Boekwaarde 31-12-2015
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's:						
Wachtgelden wethouders	€ 378	-	€ 32	€ -	€ 134	€ 276
Pensioenen wethouders	€ 1.832	-	€ 195	€ -	€ 106	€ 1.921
Wachtgelden muziekonderwijs	€ 35	-	€ -	€ -	€ 8	€ 27
Renovatie sportvelden	€ 670	-	€ 39	€ 685	€ 24	€ -
Voorzieningen ter egalisering van kosten:						
Afvalverwijdering	€ 750	€ 750-	€ -	€ -	€ -	€ -
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is:						
Vervanging riolering	€ 4.369	-	€ 144	€ -	€ 655	€ 3.858
Afvalverwijdering	€ -	€ 750	€ 389	€ -	€ 571	€ 568
Totaal	€ 8.034	€ -	€ 799	€ 685	€ 1.498	€ 6.650

Toelichting voorzieningen**Wachtgelden wethouders**

Deze voorziening is gevormd om de wachtgelden van voormalige wethouders op te kunnen vangen.

Pensioenen wethouders

De voorziening is gevormd om (toekomstige) pensioenverplichtingen te kunnen betalen.

Wachtgelden muziekonderwijs

Deze voorziening is in 2006 gevormd teneinde de wachtgeldverplichtingen t.a.v. de muzikale krachten van de St. Muziekonderwijs Raalte te kunnen betalen.

Deze wachtgeldverplichtingen zijn ontstaan a.g.v. de reducering van de gemeentelijke subsidie aan de St. Muziekonderwijs Raalte.

Renovatie sportvelden

Deze voorziening is/wordt gevormd door de egalisatie van de jaarlijks beschikbare middelen voor periodieke renovatie en vervangingen van sportvelden en randvoorzieningen

Afvalverwijdering

De voorziening is gevormd om schommelingen in de uitgaven voor de afvalverwijdering op te vangen.

Voorziening riolering

De voorziening is gevormd om schommelingen in de kosten van vervanging / renovatie van riolering op te vangen; het moet gezien worden als een tariefsegalisatievoorziening.

* Dit betreft een administratieve correctie vanuit jaarrekening 2014 om de voorziening "Afvalverwijdering" juist te kunnen presenteren.

PASSIVA

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van > 1 jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar is als volgt:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	€ 5.000	€ -
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	€ 51.164	€ 55.355
- binnenlandse bedrijven	€ -	€ -
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de wet financiering decentrale overheden	€ 5.000	€ 5.000
- overige binnenlandse sectoren	€ -	€ -
- buitenlandse instellingen	€ -	€ -
	€ 61.164	€ 60.355
- door derden belegde gelden (Stichting Beheer Goederen)	€ 2.364	€ 2.271
- waarborgsommen	€ -	€ -
Totaal	€ 63.528	€ 62.626

In het hierna opgenomen overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar over het jaar 2015:

	Saldo 31-12-2014	Vermeer- deringen	Aflossingen	Saldo 31-12-2015
Onderhandse leningen				
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	€ -	€ 5.000	€ -	€ 5.000
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	€ 55.355	€ -	€ 4.191	€ 51.164
- binnenlandse bedrijven	€ -	€ -	€ -	€ -
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de wet financiering decentrale overheden	€ 5.000	€ -	€ -	€ 5.000
Door derden belegde gelden	€ 2.271	€ 93	€ -	€ 2.364
Waarborgsommen	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal	€ 62.626	€ 5.093	€ 4.191	€ 63.528

De totale rentelast voor het boekjaar 2015 met betrekking tot de vaste schulden met een looptijd langer dan 1 jaar bedraagt € 1.808.063.

PASSIVA

VLOTTENDE PASSIVA

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar
Overlopende passiva

Totaal

Boekwaarde per 31-12-2015	
€	24.071
€	5.407
€	29.478

Boekwaarde per 31-12-2014	
€	21.524
€	4.009
€	25.533

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen netto-vlottende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden
Overige kasgeldleningen
Banksaldi
Overige schulden

Totaal

Boekwaarde per 31-12-2015	
€	-
€	11.000
€	5.229
€	7.842
€	24.071

Boekwaarde per 31-12-2014	
€	-
€	9.000
€	4.622
€	7.902
€	21.524

PASSIVA

VLOTTENDE PASSIVA

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	€ 4.265	€ 2.940
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgend begrotingsjaren	€ 942	€ 929
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	€ 200	€ 140
Totaal	€ 5.407	€ 4.009

De in de balans opgenomen van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Saldo 31-12-2014	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen	Saldo 31-12-2015
Saldo marktgelden 2014	€ 10	€ 9	€ 10	€ 9
Verschil doeluitk en betaling subsidie KOOS	€ 14	-	€ 14	-
Prov OV aanstelling cultuurmakelaar	€ 14	-	€ 9	€ 5
Cultuurnota (vanuit 2009)	€ 5	€ 20	-	€ 25
Bijdrage rijk WSW 2014	€ 13	-	€ 13	-
Gem Zwolle; subs huiselijk geweld 2014-2016	€ 12	-	€ 12	-
BDU Centrum jeugd en gezin	€ 101	-	€ 101	-
Prov Ov locatie van Dijk Heino tbv woningbouw	€ 36	-	-	€ 36
Verkenning fietsverbinding Raalte-Heino-Zwolle	€ 3	-	€ 3	-
Prov OV, binnenklimaat brede school Raalte	€ 104	-	€ 104	-
Prov OV, bouw sportaccommodaties	€ 110	-	-	€ 110
Prov OV, cultuuranrangementen	-	€ 17	-	€ 17
Prov OV: ontwikkelen woonservicegebieden	€ 15	€ 111	€ 28	€ 98
EnergieOket	€ 15	-	-	€ 15
Aansluiting C.J.G. en veiligheidsketen	€ 85	€ 18	€ 13	€ 90
Prov OV Transitie en transformatie jeugdzorg	€ 50	-	€ 50	-
Prov OV voorbereiding Hart van Heino	€ 146	-	-	€ 146
Bouwbedr Jansman; Hof van Raalte	€ 10	-	€ 5	€ 5
Zozijn; Kemphaan Raalte	€ 11	-	€ 1	€ 10
Kavelruil 1	€ 55	-	€ 55	-
Kavelruil 2	€ 64	-	€ 64	-
PMJP	€ 49	€ 541	€ 590	-
Achterstandenbeleid	€ 7	-	€ 7	-
Project Paalweg-Canadatraat	-	€ 6	-	€ 6
Project Maria Oord Luttenberg	€ -	€ 6	-	€ 6
Overheidsparticipatie en burgerkracht	€ -	€ 269	-	€ 269
Kavelruil Boetelerveld	€ -	€ 78	-	€ 78
Project vm Postkantoor Raalte	€ -	€ 17	-	€ 17
Totaal	€ 929	€ 1.092	€ 1.079	€ 942

PASSIVA

VLOTTENDE PASSIVA

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersonen kan als volgt naar de aard van de geldlening gespecificeerd worden:

	Aard/ Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Boekwaarde per 31-12-2015	Boekwaarde per 31-12-2014
Woningstichting Salland Wonen	bouw/renovatie	€ 87.165	€ 50	€ 140.987	€ 147.994
Woningstichting Salland Wonen	bouw/renovatie	€ 2.544	€ 100	€ 1.404	€ 1.404
Stichting Zorggroep Raalte	bouw/renovatie	€ 165	€ 100	€ 122	€ 122
Stichting Habion	bouw/renovatie	€ 7.300	€ 50	€ 7.300	€ 7.300
Woonzorg Nederland	bouw/renovatie	€ 2.105	€ 50	€ 980	€ 1.095
Totaal		€ 99.279		€ 150.793	€ 157.915

De gemeente Raalte staat voor een groot aantal leningen garant. Deze garantstellingen bestaan voor het grootste deel uit garantstellingen voor leningen van Salland Wonen.

Het toezicht op deze garantstellingen is ondergebracht bij het WSW. De gemeente heeft via een raadsbesluit vooraf toestemming gegeven aan het WSW om leningen te garanderen. Hierdoor komt er geen afzonderlijk raadsbesluit bij nieuwe garanties meer.

De WSW garantstelling bestaat uit drie niveaus:

1. Het eigen vermogen van Salland Wonen.
2. Het vermogen van het WSW.
3. Achtervang door rijk en gemeenten ieder voor 50%. Deze achtervang bestaat uit het verstrekken van de renteloze leningen door het rijk en gemeenten.

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte garanties bestaat uit de volgende garantstellingen:

	Omschrijving	Garantiebedrag	
		31-12-2015	31-12-2014
Stichting Zorggroep Raalte	nieuwbouw	€ 511	€ 627
St. Sporthal Heeten	bouw kleedkamer	€ 211	€ 222
Rohda Raalte	Trefpunt	€ 70	€ 70
Stichting Dorpshuis Heeten	bouw MFA	€ 210	€ 220
Stichting Dorpshuis Liederholthuis	vernieuwbouw	€ 150	€ 150
Stichting Hoftheater	3 restauratiehypotheken	€ 82	€ 112
Stichting De Coickhof	bouw sporthal	€ 200	€ 230
Stichting Sportbelangen Luttenberg	nieuwbouw	€ 130	€ 141
Stichting het Horsthuis Broekland	bouw brede school	€ 640	€ 672
Stichting Brede School Hoogerheyne		€ 2.204	€ 2.519

In 2015 is geen bedrag betaald uit hoofde van aanspraken op de verleende borg en garantstellingen.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN EN RECHTEN

Verplichting inzake personeel, voormalig personeel en bestuurders

Overlopende vakantiedagen

Voor de nog niet opgenomen vakantiedagen bestaat de verplichting aan de werknemers om alsnog - betaald - verlof te verlenen of om extra salaris uit te betalen zonder dat daar extra werkzaamheden tegenover staan. Deze verplichting betreft het salarisniveau per balansdatum, inclusief een eventuele opslag voor sociale lasten.

Wachtgeldverplichtingen / WW verplichtingen

Als gevolg van in het verleden genomen ontslagbesluiten met wachtgeldgevolgen heeft de gemeente de verplichting om aan voormalige werknemers wachtgeld uit te keren, dan wel dient de gemeente aan het UWV de door hen aan de voormalige werknemers verstrekte werkloosheidsuitkeringen te vergoeden. De omvang van de wachtgeld- c.q. werkloosheidsverplichtingen bedraagt de per voormalige werknemer te betalen uitkering en de duur van die uitkeringen.

Grondaankopen en bouwrijp maken grondexploitatie

De verplichtingen grondaankopen en bouwrijp maken betreffen:

Bouwrijpmaken:

Franciscushof

de Kleine Hagen Laag Zuthem

Per 31-12-2015	
€	-
€	-
€	-

Per 31-12-2014	
€	51.215
€	153.828
€	205.043

Hoofdstuk 5. Overzicht van baten en lasten met toelichting

5.1 Overzicht van baten en lasten 2015

Omschrijving programma	Raming 2015 cfm. Programmabegroting			Raming 2015 na wijziging			Realisatie 2015		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1.1	€ 1.039.326	€ 5.133.897	€ 4.094.571	€ 1.042.037	€ 6.133.286	€ 5.091.249	€ 1.181.777	€ 5.642.836	€ 4.461.059
1.2	€ 235.643	€ 3.142.708	€ 2.907.065	€ 346.716	€ 3.274.249	€ 2.927.533	€ 328.127	€ 3.130.061	€ 2.801.934
2.1	€ 202.892	€ 6.455.086	€ 6.252.194	€ 202.892	€ 8.254.696	€ 8.051.804	€ 237.954	€ 7.024.668	€ 6.786.714
2.2	€ 70.082	€ 2.602.403	€ 2.532.321	€ 70.082	€ 2.722.410	€ 2.652.328	€ 130.529	€ 2.526.506	€ 2.395.977
2.3	€ 122.625	€ 3.199.255	€ 3.076.630	€ 332.197	€ 4.414.552	€ 3.882.355	€ 867.274	€ 4.058.621	€ 3.191.347
3.1	€ 5.386.897	€ 8.281.789	€ 2.894.892	€ 5.386.897	€ 14.998.789	€ 9.611.892	€ 6.079.259	€ 15.307.725	€ 9.228.466
4.1	€ 983.472	€ 3.192.930	€ 2.209.458	€ 888.472	€ 3.601.875	€ 2.713.403	€ 865.298	€ 3.226.318	€ 2.361.020
4.2	€ 735.213	€ 7.582.027	€ 6.846.814	€ 737.213	€ 9.494.500	€ 8.757.287	€ 747.969	€ 8.218.948	€ 7.470.978
4.3	€ 7.828.474	€ 7.311.705	€ 516.769	€ 7.013.045	€ 6.780.138	€ 232.907	€ 6.868.577	€ 6.571.557	€ 297.019
5.1	€ 651.456	€ 9.005.903	€ 8.354.447	€ 1.503.986	€ 22.815.762	€ 21.311.806	€ 1.099.862	€ 19.589.644	€ 18.489.782
6.1	€ 1.635.601	€ 2.502.909	€ 867.308	€ 4.364.926	€ 5.926.323	€ 1.561.397	€ 2.765.128	€ 4.868.135	€ 2.103.006
6.2	€ 284.102	€ 585.369	€ 301.267	€ 305.437	€ 916.537	€ 611.100	€ 482.004	€ 750.143	€ 268.139
6.3	€ -	€ 21.000	€ 21.000	€ -	€ 22.262	€ 22.262	€ -	€ 25.358	€ 25.358
8.0	€ 158.154	€ 2.984.959	€ 2.826.805	€ 18.529.226	€ 1.021.513	€ 19.550.739	€ 18.155.020	€ 1.272.319	€ 19.427.339
Sub-totaal programma's	€ 19.017.629	€ 56.032.022	€ 37.014.393	€ 40.923.096	€ 88.333.866	€ 47.410.770	€ 39.808.779	€ 79.668.200	€ 39.859.421
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen:									
Lokale heffingen	€ 7.484.303	€ 663.573	€ 6.820.730	€ 7.410.303	€ 663.573	€ 6.746.730	€ 7.464.544	€ 364.783	€ 7.099.761
Algemene uitkeringen	€ 45.739.085	€ -	€ 45.739.085	€ 27.616.548	€ -	€ 27.616.548	€ 28.568.400	€ -	€ 28.568.400
Saldo financieringsfunctie (cat BBV 2.1)	€ 249.655	€ 2.828.642	€ 2.578.987	€ 249.655	€ 2.081.145	€ 1.831.490	€ 210.984	€ 1.828.335	€ 1.617.351
Overige algemene dekkingsmiddelen	€ 2.393.025	€ 171.126	€ 2.221.899	€ 3.362.463	€ 169.365	€ 3.193.098	€ 4.051.180	€ 78.101	€ 3.973.079
Onvoorzien	€ 182.113	€ 17.521.991	€ 17.339.878	€ -	€ 64.977	€ 64.977	€ -	€ -	€ -
Sub-totaal algemene dekkingsmiddelen	€ 56.048.181	€ 21.185.332	€ 34.862.849	€ 38.638.969	€ 2.979.060	€ 35.659.909	€ 40.295.107	€ 2.271.219	€ 38.023.888
Gerealiseerd totaal saldo baten en lasten	€ 75.065.810	€ 77.217.354	€ 2.151.544	€ 79.562.065	€ 91.312.926	€ 11.750.861	€ 80.103.886	€ 81.939.419	€ 1.835.533
Toevoeging / onttrekking aan reserves:									
Programma 1.1	€ -	€ -	€ -	€ 447.215	€ -	€ 447.215	€ 254.857	€ -	€ 254.857
Programma 1.2	€ -	€ -	€ -	€ 26.437	€ -	€ 26.437	€ 26.283	€ -	€ 26.283
Programma 2.1	€ 105.625	€ -	€ 105.625	€ 1.958.525	€ -	€ 1.958.525	€ 1.212.480	€ -	€ 1.212.480
Programma 2.2	€ 250.490	€ 232.278	€ 18.212	€ 789.411	€ 232.278	€ 557.133	€ 563.618	€ 232.278	€ 331.340
Programma 2.3	€ 87.732	€ 387.702	€ 299.970	€ 749.929	€ 255.279	€ 494.650	€ 453.955	€ 679.332	€ 225.377
Programma 3.1	€ 277.766	€ -	€ 277.766	€ 552.766	€ -	€ 552.766	€ 1.476.852	€ 953.136	€ 523.716
Programma 4.1	€ -	€ -	€ -	€ 161.383	€ -	€ 161.383	€ 1.152	€ -	€ 1.152
Programma 4.2	€ 467.718	€ 415.500	€ 52.218	€ 2.474.663	€ 490.500	€ 1.984.163	€ 1.145.250	€ 447.396	€ 697.854
Programma 4.3	€ 300.046	€ -	€ 300.046	€ 621.304	€ 98.812	€ 522.492	€ 557.863	€ 98.812	€ 459.051
Programma 5.1	€ 1.500	€ -	€ 1.500	€ 862.137	€ 20.000	€ 842.137	€ 1.535.926	€ 2.770.988	€ 1.235.062
Programma 6.1	€ -	€ 69.588	€ 69.588	€ 249.285	€ -	€ 249.285	€ 140.867	€ -	€ 140.867
Bouwgrondexpl 6.1	€ -	€ -	€ -	€ 476.423	€ 113.734	€ 362.689	€ 1.786.593	€ 734.539	€ 1.052.054
Programma 6.2	€ -	€ -	€ -	€ 326.102	€ -	€ 326.102	€ 237.332	€ -	€ 237.332
Programma 6.3	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Programma alg dekk.	€ 519.644	€ 569.201	€ 49.557	€ 4.050.265	€ 784.381	€ 3.265.884	€ 2.044.767	€ 2.676.853	€ 632.086
Sub-totaal mutaties reserves	€ 2.010.521	€ 1.674.269	€ 336.252	€ 13.745.845	€ 1.994.984	€ 11.750.861	€ 11.437.795	€ 8.593.334	€ 2.844.461
Gerealiseerd resultaat	€ 77.076.331	€ 78.891.623	€ 1.815.292	€ 93.307.910	€ 93.307.910	€ -	€ 91.541.681	€ 90.532.763	€ 1.008.928

5.2. Toelichting op het overzicht van baten en lasten

5.2.1 Overzicht van baten en lasten in een vogelvlucht

Omschrijving	Bedrag	
Begrotingsresultaat 2015 primitief	N	€ -1.815.292
Amendement begroting 2015	N	€ -53.000
Resultaat zomernota 2015	N	€ -666.963
Begrotingsresultaat na zomernota 2015	N	€ -2.535.255
Resultaat jaarrekening 2015 opnieuw beschikbaar te stellen middelen in 2016 in verband met "overlopende posten" van 2015 naar 2016 (zie hoofdstuk 6.3)	V	€ 1.008.928
	N	€ -1.064.130
"Netto" rekeningsaldo 2015	N	€ -55.202
Resultaat jaarrekening 2015 ten opzichte van begrotingsresultaat na zomernota	V	€ 2.480.053

			Specificatie
Inkomsten:			€ 1.005.000
Hogere algemene uitkering	8.0	V	€ 950.000
Meer inkomsten omgevingsvergunning	4.1	V	€ 55.000
Uitgaven:			€ 1.475.053
Hogere storting in voorziening pensioenen en wachtgelden wethouders	1.1	N	€ -225.000
Minder subsidie veiligheidsregio	1.2	V	€ 50.000
Minder subsidies leerlingenvervoer	2.1	V	€ 70.000
Lagere subsidies kinderopvang	2.1	V	€ 70.000
Lagere subsidies peuterspeelzaalwerk	2.1	V	€ 175.000
Lagere subsidies gezondheidsbeleid	5.1	V	€ 55.000
Lagere subsidies Centrum Jeugd en Gezin	5.1	V	€ 55.000
Vervallen terug betaling BDU regeling	8.0	V	€ 100.000
Te hoog afgeboekte bezuinigingsopdracht DOWR	8.0	V	€ 50.000
Restant stelpost onvoorzien	8.0	V	€ 65.000
Vervallen terug betaling subsidie Ceintuurbaan	8.0	V	€ 75.000
Resultaat op rente	8.0	N	€ -65.000
Uren buiten de exploitatie	8.0	V	€ 95.000
Lagere huisvestingskosten	8.0	V	€ 45.000
Lagere kosten DOWR en facilitair Raalte	8.0	V	€ 210.000
Uitgestelde vervangingsinvesteringen B&O	8.0	V	€ 155.000
Uitbetaald vakantie toeslag 2014 in 2015 Sportbedrijf	8.0	N	€ -60.000
Vrijval PmJP	8.0	V	€ 590.000
Diverse verschillen		N	€ -34.947
Saldo	V		€ 2.480.053

Hogere algemene uitkering**Voordeel € 950.000**

De algemene uitkering valt hoger uit dan geraamd. Dit komt in hoofdzaak doordat de maatstaven en bedragen per eenheid positiever uitpakken dan vooraf (met name bij de zomernota 2015) is ingeschat. Ook is in dit voordeel een nabetaling over 2013 en 2014 van € 150.000 opgenomen.

Meer inkomsten omgevingsvergunningen**Voordeel € 55.000**

Ten opzichte van de inschatting bij de zomernota zijn ten gevolge van enkele grotere bouwprojecten meer leges ontvangen dan waar rekening mee is gehouden.

Storting voorzieningen pensioenen en wachtgeld wethouders**Nadeel € 225.000**

Hogere storting in de voorzieningen pensioenen (€ 195.000) en wachtgeld wethouders (€ 30.000). De hogere stortingen zijn een gevolg van de lagere rekenrente en een ex wethouder die recht heeft op de pensioenregeling met als neveneffect de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd. Deze beide factoren leiden er toe dat er extra middelen in de voorzieningen moeten worden gestort om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen.

Minder subsidie veiligheidsregio**Voordeel € 50.000**

Het betreft hier een lagere bijdrage over 2015 aan de Veiligheidsregio IJsselland. Bij de najaarsrapportage 2015 van de VRIJ is een verwacht positief exploitatiesaldo gepresenteerd. Aan dat saldo zijn voorgenomen bestemmingen gegeven waarover bij de vaststelling van de rekening van de VRIJ definitieve besluiten worden genomen. Eén van die voorstellen betreft een teruggaaf van een deel van dat saldo aan de gemeenten.

Minder kosten leerlingenvervoer**Voordeel € 70.000**

De werkelijke kosten van het leerlingenvervoer zijn in 2015 € 70.000 lager dan het oorspronkelijk geraamde budget van € 610.000 inclusief een bezuiniging van € 40.000. Dit is onder andere een gevolg van het verminderde aantal aanvragen door minder leerlingen en het stimuleren van meer zelfstandig vervoer.

Lagere subsidies kinderopvang**Voordeel € 70.000**

De lagere kosten zijn een gevolg van inspecties van de GGD IJsselland van de kindercentra en de gastouders in de gemeente. Daarnaast zijn er veel minder bijdragen voor kinderopvang verstrekt aan de doelgroep van de sociaal medisch geïndiceerden.

Lagere subsidies peuterspeelzaalwerk**Voordeel € 175.000**

De fors lagere kosten zijn een gevolg van de landelijke ontwikkelingen met betrekking tot de harmonisatie peuterspeelzalen en kinderopvang. Het is de bedoeling om de financieringsstructuur voor die voorzieningen gelijk te trekken. Op deze wijze kan een eerlijker speelveld worden gestimuleerd voor werkende ouders bij hun keuzebepaling. In de gemeente Raalte zijn vooruitlopend op de harmonisatie de peuterspeelzalen in 2014 ondergebracht bij de kinderopvangorganisatie KOOS. Sinds 2015 dienen werkende ouders kinderopvangtoeslag aan te vragen voor de peuteropvang. In 2015 was de verwachting dat 40% van de ouders recht zouden hebben op die toeslag.

Uiteindelijk is gebleken dat ruim 80% recht heeft op die toeslag van de belastingdienst. Hierdoor is veel minder subsidie verstrekt door de gemeente.

Lagere subsidies gezondheidsbeleid**Voordeel € 55.000**

Van het beschikbare, reguliere budget voor de uitvoering van het gezondheidsbeleid is € 55.000 in 2015 niet nodig geweest. Er zijn veel minder aanvragen ontvangen voor projectsubsidies voor de uitvoering van Raalte Gezond. Daarnaast zijn de extra toegevoegde middelen vanuit de algemene uitkering voor het stimuleringsprogramma Gezond in de Stad nog niet als zodanig ingezet in 2015, omdat de uitvoering in 2016 plaats vindt.

Lagere subsidies Centrum Jeugd en Gezin**Voordeel € 55.000**

Van het totale budget voor dit beleidsterrein is circa 10% niet aangewend. Binnen het budget was onder andere € 30.000 beschikbaar voor beleidsontwikkelingen dat niet is ingezet in 2015.

Vervallen terug betaling BDU regeling Centrum Jeugd en Gezin**Voordeel € 100.000**

In verband met een eventuele afrekening / terugbetaling van de niet bestede middelen van de BDU-regeling met betrekking tot Centrum Jeugd en Gezin zijn deze in de balans opgenomen. Nu duidelijk is dat er geen terugbetaling plaats hoeft te vinden, is deze verplichting vrijgevallen in de exploitatie van 2015.

Te hoog ingeboekte bezuinigingsopdracht DOWR algemeen**Voordeel € 50.000**

Bij de bezuinigingen 2010-2014 is een taakstelling op DOWR ingeboekt van € 100.000. Naar achteraf blijkt is van deze taakstelling al € 50.000 ingeboekt bij de najaarsnota 2014. Hierdoor is de taakstelling bij de zomernota tot een bedrag van € 50.000 te hoog opgenomen. Bij de jaarrekening is dit gecorrigeerd.

Restant stelpost onvoorzien**Voordeel € 65.000**

Van de post onvoorzien is maar € 35.000 van het budget gebruikt.

Subsidie Ceintuurbaan**Voordeel € 75.000**

Voor de aanleg van de Ceintuurbaan is een subsidie toegekend van € 75.000. Deze subsidie was op begrotingsbasis niet geraamd.

Resultaat op rente**Nadeel € 65.000**

Bij de zomernota 2015 is reeds een voordelig rente resultaat ingeboekt van € 1,1 mln. De rente op korte financiering is extreem laag en in een aantal gevallen zelfs negatief geweest. Hierdoor kan aanvullend op de zomernota nog een voordeel van € 150.000 worden ingeboekt. Daarnaast is bij de analyse van de jaarrekening 2015 gebleken dat de bespaarde rente niet geheel juist in de primitieve begroting is opgenomen. Dit is bij de jaarrekening 2015 gecorrigeerd en levert een nadeel op van € 215.000.

Uren buiten de exploitatie**Voordeel € 95.000**

Ten opzichte van de begroting 2015 is over heel 2015 voor een bedrag van € 105.000 aan uren extra ten laste van de exploitatie gebracht. Bij de zomernota was reeds een verwacht nadeel van in totaal € 200.000 ingeboekt. Achteraf is deze ingeschatte overschrijding te hoog gebleken. Hierdoor kan bij de jaarrekening 2015 een minder nadelig resultaat van € 95.000 worden gerealiseerd dan bij de zomernota 2015 was voorzien.

Lagere huisvestingskosten**Voordeel € 45.000**

Het voordeel is ontstaan door lagere onderhoudskosten. Tevens zijn de algemene kosten lager dan bij de begroting geraamd.

Lagere kosten DOWR en facilitair Raalte**Voordeel € 210.000**

Ten opzichte van de DOWR begroting is over heel 2015 een voordeel op alle DOWR percelen bereikt van € 135.000. Dit is gebaseerd op de afrekeningen van de DOWR percelen (DOWR-I nog voorlopige afrekening). Daarnaast zijn per saldo binnen de Raalter begroting voordelen op facilitaire budgetten behaald van per saldo € 75.000. Dit betreft posten die DOWR-gerelateerd zijn maar geen onderdeel vormen van de DOWR-begroting. Totaal derhalve € 210.000. Bij de zomernota was een verwacht nadeel becijferd van € 104.000. Ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2015 (DOWR en Raalte) is derhalve een voordeel van € 210.000 minus eenmalige bijraming zomernota ad € 104.000 is € 106.000 gerealiseerd.

Het voordeel ten opzichte van de zomernota is ontstaan als gevolg van:

- lagere kosten van het team service (€ 26.000) en lagere kosten DOWR FZ (€ 24.000). Deze laatste post is ingezet voor de DOWR taakstelling algemeen.
- besparingen doordat geen dienstverlening meer aan het verzelfstandigde sportbedrijf heeft plaats gevonden.
- strakkere sturing waarbij teams op programmaonderdelen extra dienstverlening afnemen ook zorg moeten dragen voor de dekking hiervan.
- eenmalige correctie op eerder te hoog in rekening gebrachte facturen.
- minder prijscompensatie nodig dan waar bij de begroting/zomernota 2015 rekening mee is gehouden.
- besparing op (vak) abonnementen Raalte.

Van het ontstane voordeel is, aanvullend op de zomernota 2015, een bedrag van € 36.000 ingezet als dekking voor de taakstellingen ontvlechtingskosten brandweer (€ 19.000) en achterblijvende overhead verzelfstandiging sportbedrijf (€ 17.000).

We hebben nog in onderzoek welk deel van bovengenoemde besparingen een eenmalig dan wel een structureel karakter heeft. Bij de zomernota 2016 komen we hier, naar de dan actuele situatie, nader op terug.

Uitgestelde vervangingsinvesteringen Beheer en Onderhoud**Voordeel € 155.000**

Bij beheer en onderhoud zijn een groot aantal investeringen uitgesteld. In de praktijk blijkt dat een aantal vervangingsinvesteringen langer mee gaan dan geraamd.

Uitbetaald vakantie toeslag 2014 in 2015 Sportbedrijf / overige kosten**Nadeel € 60.000**

In mei 2015 is het vakantiegeld voor de medewerkers van het sportbedrijf uitbetaald. Het deel dat betrekking heeft op 2014 kan niet bij het sportbedrijf in rekening worden gebracht en komt ten laste van de gemeente. Dit geldt ook voor enkele overige kosten die verband houden met de verzelfstandiging van het sportbedrijf.

Vrijval verplichting PMJP**Voordeel € 590.000**

In de periode 2007 t/m 2014 is invulling gegeven aan het Provinciaal Meerjarenprogramma Plattelandsontwikkeling (PMJP). Op de balans 2014 was nog een terugbetaal verplichting opgenomen van € 589.939. In 2014 is deze subsidieregeling afgewikkeld. Daarom kan deze verplichting nu vervallen. Het ontstane voordeel is veroorzaakt doordat een aantal projecten alsnog voor PJMP subsidie in aanmerking is gekomen. Deze projecten waren in eerdere jaren reeds gedekt door gemeentelijke middelen. De vrijval van deze dekkingsmiddelen is in deze jaren niet gecorrigeerd ten gunste van de algemene dekkingsmiddelen. Nu de eindafrekening met de provincie heeft plaats gevonden kan dit voordeel alsnog ten gunste van het rekening resultaat 2015 worden gebracht.

5.2.2. Toelichting op de programma's

In dit hoofdstuk worden alle verschillen hoger dan € 20.000 toegelicht, waarbij wordt opgemerkt dat hierbij de apparaatskosten van de organisatie zijn uitgezonderd.

Binnen het onderdeel "Wat heeft het gekost" wordt het financieel resultaat 2015 per programma weergegeven.

Voorafgaand aan de verantwoording per programma wordt de recapitulatiestaat weergegeven, waarin de saldi van de verschillende programma's zijn af te lezen.

RECAPITULATIESTAAT

Prog	Omschrijving Programma	Saldo begroting 2015 na wijziging	Saldo rekening 2015	Saldo begr - rek 2015
1.1	Bestuur en dienstverlening	€ 5.091.249	€ 4.461.059	€ 630.190
1.2	Veiligheid en Handhaving	€ 2.927.533	€ 2.801.934	€ 125.599
2.1	Onderwijs	€ 8.051.804	€ 6.786.714	€ 1.265.090
2.2	Welzijn	€ 2.652.328	€ 2.395.977	€ 256.351
2.3	Sport	€ 3.882.355	€ 3.191.347	€ 691.008
3.1	Arbeidsparticipatie en Inkomen	€ 9.611.892	€ 9.228.466	€ 383.426
4.1	Wonen en Woon- en werkomgeving	€ 2.713.403	€ 2.361.020	€ 352.383
4.2	Integraal Beheer Openbare Ruimte	€ 8.757.287	€ 7.470.978	€ 1.286.309
4.3	Milieu en Duurzaamheid	€ 232.907-	€ 297.019-	€ 64.112
5.1	Maatsch Onderst, begeleiding en jeugdhulp	€ 21.311.806	€ 18.489.782	€ 2.822.024
6.1	Ruimtelijke Ordening	€ 1.561.397	€ 2.103.006	€ 541.609-
6.2	Economie	€ 611.100	€ 268.139	€ 342.961
6.3	Bereikbaarheid en Mobiliteit	€ 22.262	€ 25.358	€ 3.096-
	Algemene dekkingsmiddelen, resultaten en onvoorzien	€ 55.210.648-	€ 57.451.228-	€ 2.240.580
	Mutaties in reserves	€ 11.750.861-	€ 2.844.461-	€ 8.906.400-
	Saldo begroting / rekening:	€ -	€ 1.008.928-	€ 1.008.928
	Voordelig saldo 2015		€ 1.008.928	€ 1.008.928-
	Totaal	€ -	€ -	€ -0

Programma 1.1

Bestuur en dienstverlening

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte is
Burgemeester Dadema
Gemeentesecretaris K. Cornelissen

	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 volgens programma- begroting
Baten	€ 1.181.777	€ 1.042.037	€ 1.039.326
Lasten	€ 5.642.836	€ 6.133.286	€ 5.133.897
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	€ 4.461.059	€ 5.091.249	€ 4.094.571
Mutaties in reserves	€ (254.857)	€ (447.215)	€ -
Gerealiseerd resultaat	€ 4.206.202	€ 4.644.034	€ 4.094.571

Lasten:

Totaal begroot	€ 6.133.286
Werkelijke uitgaven	€ 5.642.836-
Saldo	€ 490.450 voordelig

Baten:

Totaal begroot	€ 1.042.037
Werkelijke inkomsten	€ 1.181.777-
Saldo	€ 139.740 voordelig

Totaal saldo lasten en baten excl mutaties reserves	€ 630.190 voordelig
Saldo mutaties reserves	€ 192.358- nadelig
Totaal saldo inclusief mutaties reserves	€ 437.832 voordelig

Verklaring verschil uitgaven

Minder kosten salarissen	€ 38.695
Meer personeel van derden	€ 24.621-
Meer opleidingskosten	€ 24.280-
Minder eenmalige uitgaven college van B&W	€ 24.448
Minder advertentiekosten voorlichting	€ 23.854
Hogere storting in voorziening pensioenen wethouders	€ 195.436-
Hogere storting in voorziening wachtgelden wethouders	€ 32.464-
Minder kapitaallasten	€ 149.522
Minder doorberekening diverse eenheden	€ 80.056
Meer doorberekening eenmalige investering naar exploitatie	€ 463.539

Verklaring verschil inkomsten

Meer opbrengsten reisdocumenten / burgerlijke stand	€ 62.662
Meer vergoeding van derden rechtsbescherming	€ 38.096
Diverse kleine posten	€ 21.165

Verklaring mutaties in reserves

Lagere beschikking over algemene bestemmingsreserve	€	24.695-
Lagere beschikking over reserve gemeentelijke gebouwen	€	170.900-

Toelichting op de verschillen

Minder kosten salarissen

De vergoedingen aan de raadsleden waren lager dan was geraamd. De lagere (niet-gebruteerde) onkostenvergoeding aan de raadsleden is een gevolg van de invoering van de werkkostenregeling met zijn fiscale gevolgen.

Meer personeel van derden

Het betreft hier externe inhuur bij de griffie in verband met vervanging wegens ziekte. Die kosten zijn gedekt binnen het totaal van de personele lasten van de organisatie en de daarbij behorende budgetten voor onder andere vervanging bij ziekte.

Meer opleidingskosten

Binnen dit programma hebben die kosten betrekking op trainingen, opleidingen, congressen en dergelijke van het college, secretaris en griffie.

Minder eenmalige uitgaven college

Bij de invulling van nieuw beleid voor 2015 heeft de raad een eenmalig budget beschikbaar gesteld van € 50.000 voor activiteiten in het kader van de overheidsparticipatie. Hiermee wordt invulling gegeven aan de veranderende rol van de gemeente ten opzichte van de samenleving. Van dit budget resteert nog ruim € 25.000 waarvan wordt voorgesteld om die middelen bij de bestemming van het rekeningsaldo opnieuw beschikbaar te stellen in 2016.

Minder advertentiekosten voorlichting

De onderschrijding van het advertentiebudget is voor een groot deel veroorzaakt doordat alleen nog formele bekendmakingen worden geplaatst op de gemeentepagina. Alle redactionele stukken worden niet meer geplaatst als onderdeel van de bezuinigings-taakstelling.

Hogere storting in de voorziening pensioenen wethouders

Hogere storting in de voorzieningen pensioenen (€ 195.000) en wachtgelden wethouders (€ 30.000) . De hogere stortingen zijn een gevolg van de lagere rekenrente en een ex wethouder die recht heeft op de pensioenregeling met als neveneffect de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd. Deze beide factoren leiden er toe dat er extra middelen in de voorzieningen moeten worden gestort om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen.

Hogere storting in de voorziening wachtgelden wethouders.

Naast de vermindering van het aantal gerechtigden op de middelen van die voorziening was een hogere storting noodzakelijk als gevolg van de hogere levensverwachting en pensioengerechtigde leeftijd.

Minder kapitaallasten

De lagere kapitaallasten zijn met name een gevolg van de uitgestelde verkoop van het pand Olde Wattering in Lierderholthuis dat eenmalig zou worden afgeschreven in 2015. Met de verkoopopbrengst wordt de restant-boekwaarde afgeboekt.

Minder doorberekening eenmalige investering naar exploitatie

Het betreft hier met name de kredieten met betrekking tot het afstoten van gemeentelijke gebouwen (vanuit Zomernota 2015) van ruim € 200.000 en groot onderhoud gemeentelijke gebouwen van € 170.000 (zie de relatie met de lagere beschikking over de gelijknamige reserve) Deze kredieten zijn nog niet volledig aangewend en worden overgebracht naar 2016.

Meer opbrengsten reisdocumenten/burgerlijke stand

De legesopbrengsten van paspoorten, rijbewijzen en bevolkingsadministratie/ burgerlijke stand zijn ruim € 62.000 hoger geweest. De afdrachten aan het rijk als deel van de leges zijn ook enigszins hoger geweest. Het positieve effect op de exploitatie is per saldo wel ruim € 55.000.

Meer vergoeding van derden rechtsbescherming

De niet geraamde baten hebben onder andere betrekking op verbeurde dwangsommen en de vergoeding van de juridische kosten als gevolg van de aanbestedingsprocedure van het leerlingenvervoer.

Programma 1.2

Veiligheid en handhaving

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte is
Burgemeester Dadema
Eenheidsmanager A. Nijman

	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 volgens programma- begroting
Baten	€ 328.127	€ 346.716	€ 235.643
Lasten	€ 3.130.061	€ 3.274.249	€ 3.142.708
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	€ 2.801.934	€ 2.927.533	€ 2.907.065
Mutaties in reserves	€ (26.283)	€ (26.437)	€ -
Gerealiseerd resultaat	€ 2.775.651	€ 2.901.096	€ 2.907.065

Lasten:

Totaal begroot	€ 3.274.249
Werkelijke uitgaven	€ 3.130.061-
Saldo	€ 144.188 voordelig

Baten:

Totaal begroot	€ 346.716
Werkelijke inkomsten	€ 328.127-
Saldo	€ 18.589- nadelig

Totaal saldo lasten en baten:	€ 125.599 voordelig
Saldo mutaties reserves	€ 154- nadelig
Totaal saldo inclusief mutaties reserves	€ 125.445 voordelig

Verklaring verschil uitgaven

Meer stelposten nog beschikbaar	€ 32.495
Minder kosten van derden	€ 32.112
Minder overdrachten aan overheid (Veiligheidsregio)	€ 50.037
Diverse kleine posten	€ 29.544

Verklaring verschil inkomsten

Lagere ontvangst gemeentelijke leges	€ 21.672-
--------------------------------------	-----------

Toelichting op de verschillen

Meer stelposten nog beschikbaar

Deze middelen hebben betrekking op het product Relatiebeheer Burgernet. Het financieel-administratieve aspect van die taak is voor 2015 (en 2016) tijdelijk ondergebracht bij de gemeente Raalte. De deelnemende gemeenten betalen een bijdrage per inwoner in de geraamde kosten. De werkelijke kosten zijn lager geweest dan de ontvangen bijdragen. Hierdoor hoefde onder andere de stelpost niet te worden aangewend. Bij de bestemming van het rekeningsaldo 2015 wordt voorgesteld om in totaal bijna € 52.000 opnieuw beschikbaar te stellen in 2016. In dat jaar wordt dan door de deelnemende gemeenten besloten om die middelen in 2016 in te zetten voor die taak dan wel terug te betalen aan de gemeenten. (zie ook hierna)

Minder kosten van derden

Het budget van de rampenbestrijding is in 2015 niet volledig gebruikt. Uit de evaluatie van het team Bevolkingszorg is geconcludeerd dat dit team op een andere robuustere wijze samengesteld zou moeten worden. Dit had onder andere tot gevolg dat een volledige uitvoering van het oefenplan niet zinvol werd geacht. De reden hiervan is dat mogelijk medewerkers met een taak in de rampenbestrijding in een nieuw samen te stellen team Bevolkingszorg geen directe taak meer zouden kunnen krijgen. Tevens zijn er minder kosten van derden geweest voor het product Relatiebeheer Burgernet.

Minder afdracht aan veiligheidsregio

Het betreft hier een lagere bijdrage over 2015 aan de Veiligheidsregio IJsselland. Bij de najaarsrapportage 2015 van de VRIJ is een verwacht positief exploitatiesaldo gepresenteerd. Aan dat saldo zijn voorgenomen bestemmingen gegeven waarover bij de vaststelling van de rekening van de VRIJ definitieve besluiten worden genomen. Eén van die voorstellen betreft een teruggaaf van een deel van dat saldo aan de gemeenten. Voor Raalte betekent dat een eenmalige bate van ruim € 50.000.

Lagere ontvangst gemeentelijke leges

Het betreft hier het saldo van meer- en minder opbrengsten van diverse leges die betrekking hebben op onder andere brandpreventie en gebruik openbare ruimte. In ieder geval is er een restitutie uitgevoerd in 2015 van ca. € 24.000 als gevolg van toegewezen bezwaarschriften tegen de legesheffing bij de aanleg van de glasvezel.

Programma 2.1

Onderwijs

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte leeft
Wethouder F. Niens
Eenheidsmanager A. Nijman

	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 volgens programma- begroting
Baten	€ 237.954	€ 202.892	€ 202.892
Lasten	€ 7.024.668	€ 8.254.696	€ 6.455.086
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	€ 6.786.714	€ 8.051.804	€ 6.252.194
Mutaties in reserves	€ (1.212.480)	€ (1.958.525)	€ (105.625)
Gerealiseerd resultaat	€ 5.574.234	€ 6.093.279	€ 6.146.569

Lasten:

Totaal begroot	€ 8.254.696
Werkelijke uitgaven	€ 7.024.668-
Saldo	€ 1.230.028 voordelig

Baten:

Totaal begroot	€ 202.892
Werkelijke inkomsten	€ 237.954-
Saldo	€ 35.062 voordelig

Totaal saldo lasten en baten:	€ 1.265.090 voordelig
Saldo mutaties reserves	€ 746.045- nadelig
Totaal saldo inclusief mutaties reserves	€ 519.045 voordelig

Verklaring verschil uitgaven

Gereserveerde middelen niet ingezet	€ 89.970
Meer betaalde belastingen onderwijs	€ 33.049-
Meer kosten derden onderwijsachterstandenbeleid	€ 35.230-
Minder betaalde verzekeringen	€ 23.463
Minder subsidies kinderopvang	€ 69.471
Minder subsidies leerlingenvervoer	€ 70.759
Minder subsidie peuterspeelzaalwerk	€ 176.925
Minder kapitaallasten	€ 128.871
Minder doorberekening eenmalige investeringen	€ 742.942

Verklaring verschil inkomsten

Hogere overige rijksbijdrage	€ 35.804
------------------------------	----------

Verklaring mutaties in reserves

Lagere beschikking over onderhoudsreserve onderwijsgebouwen	€ 108.057-
Lagere beschikking over algemene bestemmingsreserve	€ 637.988-

Toelichting op de verschillen

Gereserveerde middelen niet ingezet

Het betreffen hier de middelen voor leerplicht van € 42.000 en vervangingsinvesteringen voor onderwijs van € 48.000. De gereserveerde middelen voor leerplicht hebben een relatie met de hogere lasten van de uitvoering van de leerplicht van ruim € 35.000. Die geraamde middelen van € 42.000 zijn daarvoor ingezet.

De gereserveerde kapitaallasten van de vervanging van de beveiliging met betrekking tot de onderwijshuisvesting zijn niet ingezet, omdat er geen vervangingen zijn uitgevoerd in 2015.

Meer betaalde belastingen onderwijs

De belastingen hebben betrekking op de eigenaarslasten van de onderwijsgebouwen voor het basisonderwijs, speciaal- en voortgezet onderwijs. Met name voor de onroerendezaakbelasting zijn de bedragen afhankelijk van de actuele waarden van de gebouwen en het al of niet gereed zijn van in aanbouw zijnde scholen.

Minder betaalde verzekeringen

De verzekeringslasten hebben betrekking op de onderwijsgebouwen voor het basisonderwijs, speciaal- en voortgezet onderwijs. Die lasten zijn afhankelijk van de verzekerde waarde van de gebouwen en de eventuele geactualiseerde/geïndexeerde waarden. Met name voor het Carmelcollege heeft in 2015 nog een correctie plaatsgevonden van de verzekering uit een vorig jaar.

Minder subsidies kinderopvang

De lagere kosten zijn een gevolg van inspecties van de GGD IJsselland van de kindercentra en de gastouders in de gemeente. Daarnaast zijn er veel minder bijdragen voor kinderopvang verstrekt aan de doelgroep van de sociaal medisch geïndiceerden. Hiermee is de bezuiniging van € 20.000 die is geraamd op het product Participatie geëffectueerd.

Minder kosten leerlingenvervoer

De kosten van het leerlingenvervoer in 2015 zijn binnen het oorspronkelijk geraamde budget gebleven van € 610.000 inclusief een bezuiniging van € 40.000. Dit is onder andere een gevolg van het verminderde aantal aanvragen door minder leerlingen en het stimuleren van meer zelfstandig vervoer.

Minder subsidie peuterspeelzaalwerk

De fors lagere kosten zijn een gevolg van de landelijke ontwikkelingen met betrekking tot de harmonisatie peuterspeelzalen en kinderopvang. Het is de bedoeling om de financieringsstructuur voor die voorzieningen gelijk te trekken. Op deze wijze kan een eerlijker speelveld worden gestimuleerd voor werkende ouders bij hun keuzebepaling. In de gemeente Raalte zijn vooruitlopend op de harmonisatie de peuterspeelzalen in 2014 ondergebracht bij de kinderopvangorganisatie KOOS. Sinds 2015 dienen werkende ouders kinderopvangtoeslag aan te vragen voor de peuteropvang. In 2015 was de verwachting dat 40% van de ouders recht zouden hebben op die toeslag. Uiteindelijk is gebleken dat ruim 80% recht heeft op die toeslag van de belastingdienst. Hierdoor is veel minder subsidie verstrekt door de gemeente.

Lagere kapitaallasten

De lagere kapitaallasten hebben betrekking op de nieuwbouw van schoolgebouwen voor het basis- en voortgezet onderwijs en hebben een eenmalig effect in 2015. Het betreffen hier met name de kapitaallasten van de St. Nicolaasschool in Lierderholthuis en de nieuwbouw van het Carmelcollege.

Minder doorberekening eenmalige investeringen

De investeringen die in 2015 niet of niet volledig zijn uitgevoerd hebben met name betrekking op groot onderhoud aan schoolgebouwen van circa € 0,1 mln. en voor een ander deel van circa € 0,6 mln. op de kosten van het Carmelcollege in verband met de vernieuwbouw. Deze kosten worden in 2016 gedeclareerd. Voor het groot onderhoud wordt beschikt over de desbetreffende reserve en voor het Carmelcollege over de algemene bestemmingsreserve. Die beschikkingen zijn in 2015 dus evenredig lager geweest.

Meer kosten onderwijsachterstandenbeleid / hogere overige rijksbijdrage

De hogere kosten en bijdragen betreffen de middelen voor onderwijsachterstandenbeleid en uitvoering leerplicht. Die middelen zijn geormerkt en zijn ook voor die taken ingezet.

Programma 2.2

Welzijn

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte leeft
Wethouders G. Hiemstra en F. Niens
Eenheidsmanager A. Nijman

	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 volgens programma- begroting
Baten	€ 130.529	€ 70.082	€ 70.082
Lasten	€ 2.526.506	€ 2.722.410	€ 2.602.403
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	€ 2.395.977	€ 2.652.328	€ 2.532.321
Mutaties in reserves	€ (331.340)	€ (557.133)	€ (18.212)
Gerealiseerd resultaat	€ 2.064.638	€ 2.095.195	€ 2.514.109

Lasten:

Totaal begroot	€ 2.722.410
Werkelijke uitgaven	€ 2.526.506-
Saldo	€ 195.904 voordelig

Baten:

Totaal begroot	€ 70.082
Werkelijke inkomsten	€ 130.529-
Saldo	€ 60.447 voordelig

Totaal saldo lasten en baten:	€ 256.351 voordelig
Saldo mutaties reserves	€ 225.793- nadelig
Totaal saldo inclusief mutaties reserves	€ 30.557 voordelig

Verklaring verschil uitgaven

Financiële bijdrage aan de Laarman	€ 63.059-
Geen klein onderhoud Joetse	€ 23.500
Minder externe adviezen	€ 13.562
Minder doorberekening eenmalige investeringen	€ 212.962
diverse kleine posten	€ 26.936

Verklaring verschil inkomsten

Meer huuropbrengst de Joetse	€ 52.922
------------------------------	----------

Verklaring mutaties in reserves

Lagere beschikking over reserve culturele voorzieningen	€ 188.059-
Lagere beschikking over reserve onderhoud welzijnsgebouwen	€ 37.261-

Toelichting op de verschillen

Financiële bijdrage aan De Laarman

In 2015 is een bijdrage van verstrekt aan de stichting landbouwmuseum De Laarman voor de aankoop van het museum pand. Die bijdrage is voor een bedrag van € 63.059 ten laste gebracht van het hiervoor nog beschikbare restantkrediet.

Op grond van de boekhoudvoorschriften / accountantseisen wordt deze bijdrage aangemerkt als een bijdrage in activa van derden. Op deze bijdrage mag niet worden afgeschreven. Daarom komt deze bijdrage alsnog eenmalig ten laste van de exploitatie en vervalt de eerdere activering.

Minder onderhoud gemeenschapscentrum de Joetse

Er is geen groot onderhoud gepleegd aan de Joetse. De kosten zouden worden gedekt door een beschikking over de desbetreffende reserve groot onderhoud welzijnsgebouwen. Die beschikking is dus ook niet gerealiseerd. (zie ook bij de verklaring van de mutaties in reserves)

Minder externe adviezen

Het budget voor – met name - externe adviezen ten behoeve archeologie is in 2015 nauwelijks aangesproken. Er zijn nagenoeg geen onderzoeken geweest.

Minder doorberekening eenmalige investeringen

Het betreft hier met name de investering ten behoeve van landbouwmuseum De Laarman. waarvoor via nieuw beleid middelen beschikbaar zijn gesteld. Die investeringsbijdrage wordt gedekt door een beschikking over de reserve culturele voorzieningen. Er is nog een restant-investering beschikbaar van € 188.000 die met de onttrekking aan de genoemde reserve wordt overgebracht naar 2016. (zie ook bij de verklaring van de mutaties in reserves)

Diverse kleine posten

Het voordelige saldo van de diverse kleine posten is de resultante van geringe over- en onderschrijdingen van alle budgetten binnen dit programma.

Meer huurontvangst van de Joetse

In 2015 is er een niet geraamde, incidentele huurontvangst geweest van € 48.000 van zorginstelling Zozijn. Deze stichting had tijdelijke huisvesting nodig als gevolg van vernieuwbouw van de locatie in Raalte-Noord. De exploitatie van de Joetse gaf in 2015 per saldo een positief resultaat van € 36.000. Bij de bestemming van het rekeningsaldo 2015 wordt voorgesteld om dit bedrag in 2016 eenmalig opnieuw beschikbaar te stellen voor de afwikkeling van het beheer van de Joetse.

Programma 2.3

Sport

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte leeft
Wethouder G. Hiemstra
Eenheidsmanager A. Nijman

	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 volgens programma- begroting
Baten	€ 867.274	€ 532.197	€ 122.625
Lasten	€ 4.058.621	€ 4.414.552	€ 3.199.255
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	€ 3.191.347	€ 3.882.355	€ 3.076.630
Mutaties in reserves	€ 225.377	€ (494.650)	€ 299.970
Gerealiseerd resultaat	€ 3.416.724	€ 3.387.705	€ 3.376.600

Lasten:

Totaal begroot	€ 4.414.552
Werkelijke uitgaven	€ 4.058.621-
Saldo	€ 355.931 voordelig

Baten:

Totaal begroot	€ 532.197
Werkelijke inkomsten	€ 867.274-
Saldo	€ 335.077 voordelig

Totaal saldo lasten en baten:	€ 691.008 voordelig
Saldo mutaties reserves	€ 720.027- nadelig
Totaal saldo inclusief mutaties reserves	€ 29.019- nadelig

Verklaring verschil uitgaven

Minder inhuur / meer salariskosten combinatiefunctionarissen	€ 114.118
Meer kosten van derden combinatiefunctionarissen	€ 43.541-
Minder verstrekte subsidies combinatiefunctionarissen	€ 22.700
Minder verstrekte subsidies (oa stimuleringssubsidie)	€ 24.670
Minder doorberekening eenmalige investeringen	€ 209.894

Verklaring verschil inkomsten

Minder ontvangen rente sportstimuleringsleningen	€ 23.343-
Minder vergoedingen voor combinatiefunctionarissen	€ 53.455-
Vrijval voorziening renovatie sportterreinen	€ 405.599

Verklaring mutaties in reserves

Lagere beschikking over de reserve sportstimulering	€ 77.630-
Lagere beschikking over algemene bestemmingsreserve	€ 59.338-
Lagere beschikking over reserve onderhoud sportgebouwen	€ 128.103-
Hogere storting in de reserve renovatie sportterreinen	€ 405.599-

Toelichting op de verschillen

Minder inhuur / meer salariskosten combinatiefunctionarissen

Binnen dit programma zijn onder andere de lasten en baten van de combinatiefunctionarissen verantwoord. Tevens zijn in de algemene uitkering via een decentralisatie-uitkering hiervoor middelen beschikbaar en deze zijn als zodanig ingezet. In totaliteit wikkelen de baten en lasten zich per saldo af via de reserve sportstimulering. In 2015 waren de combinatiefunctionarissen nog in dienst van de gemeente. In 2016 maken de lasten en baten die verband houden met de uitoefening van die functies deel uit van het Sportbedrijf. De exploitatiebijdrage van de gemeente aan het Sportbedrijf is mede hierop gebaseerd.

Minder verstrekte subsidies

Er zijn met name minder subsidies verstrekt in het kader van de sportstimulering omdat er minder aanvragen zijn ontvangen. Bijna de helft van het budget is voor dit doel aangewend. Het restant van ruim € 18.000 is volgens bestaand beleid toegevoegd aan de reserve sportstimulering.

Minder doorberekening eenmalige investering naar exploitatie

Het betreft hier met name de kredieten met betrekking tot het groot onderhoud van sportgebouwen die in 2015 niet volledig zijn aangewend. (zie de relatie met de lagere beschikking over de gelijknamige reserve) Deze restantkredieten worden deels overgebracht naar 2016.

Minder ontvangsten rente sportstimuleringsleningen

De geraamde rente van die leningen heeft betrekking op de verstrekte leningen aan sportverenigingen via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVN) waar de gemeente de hiervoor beschikbaar gestelde middelen (€ 1,0 mln.) heeft gestort. De ontvangen rente is niet ten goede gekomen aan de exploitatie van de gemeente. De rentebate is toegevoegd aan de gemeentelijke middelen bij het SVN, omdat deze met de ontvangen aflossingen onderdeel zijn van het revolverende karakter van het stimuleringsfonds. Volgens de intentie van dit fonds kunnen deze middelen weer opnieuw worden ingezet.

Vrijval voorziening renovatie sportterreinen naar reserve renovatie sportterreinen

Op advies van de accountant is de voorziening renovatie sportterreinen omgezet in een bestemmingsreserve sportterreinen. De reden hiervoor is dat de in het onderhoudsplan verwachte uitgaven per balansdatum niet één op één aansluiten met de stand van de voorziening per 31-12-2015. Dit is balans technisch niet toegestaan. Reden hiervan is dat de actualisatie van het onderhoudsplan in 2015 nog niet geheel is afgerond. Dit staat voor 2016 op de planning. Daarom is de voorziening ad € 405.599 omgezet in een bestemmingsreserve.

Programma 3.1

Arbeidsparticipatie en inkomen

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte werkt
Wethouder J. van Loevezijn
Eenheidsmanager H. van Es

	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 volgens programma- begroting
Baten	€ 6.079.259	€ 5.386.897	€ 5.386.897
Lasten	€ 15.307.725	€ 14.998.789	€ 8.281.789
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	€ 9.228.466	€ 9.611.892	€ 2.894.892
Mutaties in reserves	€ (523.716)	€ (552.766)	€ (277.766)
Gerealiseerd resultaat	€ 8.704.750	€ 9.059.126	€ 2.617.126

Lasten:

Totaal begroot	€ 14.998.789
Werkelijke uitgaven	€ 15.307.725-
Saldo	€ 308.936- nadelig

Baten:

Totaal begroot	€ 5.386.897
Werkelijke inkomsten	€ 6.079.259-
Saldo	€ 692.362 voordelig

Totaal saldo lasten en baten:	€ 383.426 voordelig
Saldo mutaties reserves	€ 29.050- nadelig
Totaal saldo inclusief mutaties reserves	€ 354.376 voordelig

Verklaring verschil uitgaven

Bezuiniging reïntegratie en participatie niet ingevuld	€ 20.000-
Meer kosten werkgeverspunt	€ 55.256-
Meer eenmalige kosten WSW	€ 386.703-
Minder overige kosten derden Re-integratie en participatie	€ 155.936
Minder verstrekte sociale uitkeringen	€ 656.265
Meer verstrekkingen in natura	€ 61.226-
Meer overdrachten aan rijk WSW	€ 424.582-
Hogere storting in de voorziening oninbare vorderingen	€ 358.756-
Minder doorberekening diverse eenheden	€ 35.058
Minder doorberekening eenmalige investeringen	€ 119.507
Diverse kleine posten	€ 30.821

Verklaring verschil inkomsten

Meer overige inkomsten oa WWB	€	21.926
Minder overige rijksbijdragen	€	16.898-
Vrijval vorderingen soza van balans	€	613.400
Meer vergoedingen en verhaal soc uitkeringen	€	73.935

Verklaring mutaties in reserves

Hogere storting in de egaliseriereserve participatie	€	327.736-
Hogere storting in de reserve WMO	€	625.400-
Hogere beschikking uit de reserve participatie	€	924.086

Toelichting op de verschillen

Een analyse van de cijfers op basis van de kostensoorten geeft binnen dit programma geen goed beeld van de werkelijke verschillen op de diverse producten (wet werk en Bijstand, Bijzondere bijstand, Minimabeleid, Schulddienstverlening, Participatie en Wet sociale werkvoorziening. De resultaten op deze producten worden nagenoeg allemaal geëgaliseerd via de reserve Participatie. Onderstaand een verklaring van de verschillen op hoofdlijnen.

Het uiteindelijke resultaat binnen de uitvoering van de WWB viel ten opzichte van de begroting voordelig uit. Door de forse exploitatietekorten over 2014 en 2015 (ruim € 800.000) en de eenmalige kosten als gevolg van de opheffing van de gemeenschappelijke regeling WEZO (€ 265.000) en de herijking van de uitvoering van de WSW door het in eigen beheer te organiseren (€ 121.000 + 155.000) wordt er een fors beroep gedaan op deze reserve Participatie.

De verklaring voor het voordelige verschil van € 354.376 binnen dit product wordt met name veroorzaakt doordat voor de dekking van uitgaven op dit product een te hoog beroep (€ 246.330) is gedaan op de gereserveerde middelen Algemene uitkering (sociaal domein). Binnen functie 9 is hierdoor een nadeel ontstaan.

De overige € 100.000 is een optelsom van enkele kleinere posten waar onder minder doorberekeningen diverse eenheden,

Voor een nadere verantwoording en analyse van de cijfers met betrekking tot dit programma (welke bijna allemaal direct of indirect verband houden met de per 1-1- 2015 gewijzigde taken rond de Participatie wordt verwezen naar de paragraaf sociaal domein. Ook de reserve Participatie geeft inzicht in de resultaten binnen dit programma

Programma 4.1

Wonen & Woon- en werkomgeving

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte woont
Wethouder W. Wagenmans
Eenheidsmanager A. Nijman

	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 volgens programma- begroting
Baten	€ 865.298	€ 888.472	€ 983.472
Lasten	€ 3.226.318	€ 3.601.875	€ 3.192.930
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	€ 2.361.020	€ 2.713.403	€ 2.209.458
Mutaties in reserves	€ (1.152)	€ (161.383)	€ -
Gerealiseerd resultaat	€ 2.359.869	€ 2.552.020	€ 2.209.458

Lasten:

Totaal begroot	€ 3.601.875
Werkelijke uitgaven	€ 3.226.318-
Saldo	€ 375.557 voordelig

Baten:

Totaal begroot	€ 888.472
Werkelijke inkomsten	€ 865.298-
Saldo	€ 23.174- nadelig

Totaal saldo lasten en baten:	€ 352.383 voordelig
Saldo mutaties reserves	€ 160.231- nadelig
Totaal saldo inclusief mutaties reserves	€ 192.151 voordelig

Verklaring verschil uitgaven

Minder diensten van derden omgevingsvergunning	€ 22.315
Minder diensten van derden RUD samenwerking	€ 61.829
Minder inkomensoverdrachten RUD samenwerking	€ 23.823
Minder doorberekening diverse eenheden	€ 53.307
Minder doorberekening eenmalige investeringen	€ 196.934

Verklaring verschil inkomsten

meer baten omgevingsvergunning	€ 56.000
minder inkomsten RUD	€ 42.450-
Minder opbrengst leges welstand	€ 21.000-

Verklaring mutaties in reserves

Lagere beschikking over de algemene bestemmingsreserve	€ 163.158-
--	------------

Toelichting op de verschillen

Minder diensten derden omgevingsproducten

De lagere uitgaven moeten in relatie met de lagere leges welstand worden gezien.

Minder diensten derden RUD samenwerking

Er zijn taken op het gebied van vergunning verlening en toezicht van de provincie overgeheveld naar de gemeente. Hiervoor is vanuit de algemene uitkering structureel budget van ongeveer € 110.000 toegekend. In 2015 is in verband met alle ontwikkelingen binnen het team Vergunning en Handhaving (o.a. RUD en privatisering bouwtoets) hier nog geen volledige structurele invulling aan gegeven. Per saldo is een bedrag van € 60.000 niet ingezet. Bij het vaststellen van de rekening 2015 wordt de raad voorgesteld dit bedrag in 2016 opnieuw te ramen. Dit bedrag kan in 2016 vervolgens ingezet worden.

Minder inkomensoverdrachten RUD samenwerking

Betreft lagere inkomsten welstand. Moet in relatie met de uitgaven worden gezien.

Minder doorberekende eenmalige investeringen

Betreft (restant) kredieten Basisregistratie Grootchalige Basisregistratie (BGT) en Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG).

Meer baten omgevingsvergunningen

Ten opzichte van de inschatting bij de zomernota is ten gevolge van enkele grotere bouwprojecten voor een bedrag van € 56.000 meer leges ontvangen dan waar rekening mee is gehouden.

Minder inkomsten RUD

De inkomsten en uitgaven voor personeelskosten in RUD verband voor de onderlinge inzet specialisten zijn budgettair neutraal opgenomen in de begroting. Op rekeningbasis is de inzet voor andere gemeenten € 42.450 lager geweest dan waar rekening mee is gehouden.

Minder opbrengst leges welstand

Voor wat betreft de leges welstand was de opbrengst € 21.000 lager. Directe relatie met de lagere uitgaven welstand.

Programma 4.2

Integraal beheer Openbare ruimte

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte woont
Wethouder W. Wagenmans
Eenheidsmanager A. Nijman

	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 volgens programma- begroting
Baten	€ 747.969	€ 737.213	€ 735.213
Lasten	€ 8.218.948	€ 9.494.500	€ 7.582.027
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	€ 7.470.978	€ 8.757.287	€ 6.846.814
Mutaties in reserves	€ (697.854)	€ (1.984.163)	€ (52.218)
Gerealiseerd resultaat	€ 6.773.124	€ 6.773.124	€ 6.794.596

Lasten:

Totaal begroot	€ 9.494.500	
Werkelijke uitgaven	€ 8.218.948-	
Saldo	€ 1.275.552	voordelig

Baten:

Totaal begroot	€ 737.213	
Werkelijke inkomsten	€ 747.969-	
Saldo	€ 10.756	voordelig

Totaal saldo lasten en baten:	€ 1.286.309	voordelig
Saldo mutaties reserves	€ 1.286.309-	nadelig
Totaal saldo inclusief mutaties reserves	€ 0-	

Verklaring verschil uitgaven

Meer kosten elektriciteit openbare verlichting	€ 22.830-
Meer kosten vandalisme / schade openbare verlichting	€ 20.629-
Minder onderhoud wegen	€ 22.057
Meer onderhoud groen	€ 62.447-
Minder eenmalige uitgaven: bijdrage provincie VRI	€ 181.811
Minder lasten betaald parkeren (inkomensoverdr)	€ 73.116
Meer doorberekening diverse eenheden	€ 34.245-
Minder doorberekening eenmalige investeringen	€ 1.119.610

Verklaring verschil inkomsten

Minder baten parkeerbelasting	€ 43.104-
Meer baten wegen binnen bebouwde kom	€ 43.737
Minder bijdrage van overheid ivm verkeersveiligheid	€ 36.235-

Verklaring mutaties in reserves

Minder storting in de reserve betaald parkeren	€	43.104
Lagere beschikking over de reserve GVVP	€	104.803-
Lagere beschikking over de reserve wegen buiten beb kom	€	43.625-
Lagere beschikking over de reserve betaald parkeren	€	106.376-
Lagere beschikking over de reserve bovenwijkse voorzieningen	€	50.000-
Lagere beschikking over de reserve claims bouwgrondexploitatie	€	34.555-
Lagere beschikking over de reserve stedelijke vernieuwing	€	115.651-
Lagere beschikking over de algemene bestemmingsreserve	€	879.630-

Toelichting op de verschillen

Op voorhand wordt opgemerkt dat als gevolg van het raadsbesluit in het kader van de Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR) het saldo van de uitgaven en inkomsten wordt verrekend met de reserve Beheer Integrale Openbare Ruimte. Op rekeningbasis is als gevolg hiervan € 11.200 onttrokken aan de reserve. Onderstaand een verklaring per kostensoort.

Meer kosten elektriciteit openbare verlichting

Overschrijding bedraagt € 23.000. Door vervanging van conventionele verlichting naar led verlichting daalt het stroomverbruik de komende jaren.

Meer kosten vandalisme / schade openbare verlichting

Er is meer schade aan lantaarnpalen dan waar in de begroting rekening mee is gehouden. Voor deze (extra) uitgaven is een (gedeeltelijke) vergoeding ontvangen die onder de inkomsten is verantwoord.

Minder onderhoud wegen

Op het totaalbedrag van onderhoud wegen is een (klein) bedrag van € 22.000 niet uitgegeven. Dit is ongeveer 2% van het jaarbudget.

Meer onderhoud groen

Het onderhoud groen laat per saldo een overschrijding zien van € 62.447. De overschrijding is mede ontstaan door hogere prijsindexering (€ 13.000) van externe partijen dan waar in de begroting rekening mee is gehouden. Op het onderhoud groen voor het deel bomen is een voordeel ontstaan van totaal € 21.500. Het restantbedrag van de overschrijding is opgevangen binnen het totale programma 4.2.

Minder eenmalige uitgaven

In de begroting 2015 was rekening gehouden met een eenmalige bijdrage aan de provincie van € 375.000 voor de verkeersregelinstallatie rondweg N35. De werkelijke kosten bedragen € 194.000. Dit levert een eenmalig voordeel op van € 181.000.

Minder lasten betaald parkeren

Betreft begroot bedrag inzet buitengewoon opsporingsambtenaar (Boa's). De kosten zijn (ten onrechte) geboekt op onderhoud diversen parkeren wat een overschrijding laat zien. De kosten van de Boa's zijn begroot op een bedrag van € 73.000 terwijl de werkelijke kosten, ten gevolge van verminderde inzet, € 38.000 bedroegen. Per saldo worden de onder- en overschrijdingen op het product parkeren verrekend met de reserve betaald parkeren.

Minder doorberekening eenmalige investeringen

Betreft hier voornamelijk de volgende restantkredieten:

- Infrastructurele aanpassingen Zegge VI
- Fietssuggestiestroken Molenweg Heino
- Maatregelen Collendoorn-Arendshorst
- Actualisatie GVVP
- Gemeentelijke bijdrage N348

Minder baten parkeerbelasting

Er is per saldo € 43.000 minder aan inkomsten parkeren verantwoord bestaande uit met name lagere muntopbrengsten (€ 17.800) en minder uitgeschreven boetes (€ 29.900). Saldo wordt verrekend met reserve betaald parkeren.

Meer baten wegen binnen bebouwde kom

Er zijn diverse (niet begrote) vergoedingen degeneratiekosten ontvangen.

Minder bijdrage van overheid in verband met verkeersveiligheid

In de begroting wordt rekening gehouden dat de uitgaven verkeersveiligheid voor 75% worden gesubsidieerd door de provincie. In 2015 is een afrekening subsidie 2014 ontvangen die lager uitvalt dan waar in 2014 rekening mee was gehouden.

Programma 4.3

Milieu en duurzaamheid

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte woont
Wethouder F. Niens
Eenheidsmanager H. van Es

	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 volgens programma- begroting
Baten	€ 6.868.577	€ 7.013.045	€ 7.828.474
Lasten	€ 6.571.557	€ 6.780.138	€ 7.311.705
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	€ (297.019)	€ (232.907)	€ (516.769)
Mutaties in reserves	€ (459.051)	€ (522.492)	€ (300.046)
Gerealiseerd resultaat	€ (756.070)	€ (755.399)	€ (816.815)

Lasten:

Totaal begroot	€ 6.780.138
Werkelijke uitgaven	€ 6.571.557-
Saldo	€ 208.581 voordelig

Baten:

Totaal begroot	€ 7.013.045
Werkelijke inkomsten	€ 6.868.577-
Saldo	€ 144.468- nadelig

Totaal saldo lasten en baten:	€ 64.112 voordelig
Saldo mutaties reserves	€ 63.441- nadelig
Totaal saldo inclusief mutaties reserves	€ 671 voordelig

Verklaring verschil uitgaven

Minder personeel van derden riolering	€ 53.351
Minder inspectiekosten riolering	€ 60.000
Minder onderhoud contract riolering	€ 28.629
Minder afvalkosten reiniging	€ 33.614
Meer externe kosten begraafplaatsen	€ 55.112-
Minder overdrachten aan rijk integrale handhaving	€ 22.763
Meer storting in de voorziening riolering	€ 143.619-
Minder doorberekening diverse eenheden	€ 114.606
Minder doorberekening eenmalige investeringen	€ 118.304

Verklaring verschil inkomsten

Meer dividenduitkering ROVA	€ 38.853
Minder opbrengst afvalstoffenheffing	€ 234.345-
Meer opbrengst rioolheffing	€ 59.632
Meer overige inkomensoverdrachten huisvuilinzameling	€ 275.805
Lagere beschikking over de voorziening afvalverwijdering	€ 123.783-
Lagere beschikking over de voorziening riolering	€ 193.252-

Verklaring mutaties in reserves

Lagere beschikking over de reserve klimaatbeleid	€	56.260-
Lagere beschikking over de algemene bestemmingsreserve	€	62.044-
Hogere beschikking over de reserve SPP	€	55.000

Toelichting op de verschillen

Minder personeel van derden riolering

Van het begrote bedrag voor inhuur van € 60.175 is ruim € 50.000 niet ingezet. Door uitstel projecten geen beroep op deze middelen gedaan.

Minder inspectiekosten riolering

In 2015 zijn er geen inspectiewerkzaamheden verantwoord. Dit voordeel is verrekend met de voorziening riolering.

Minder onderhoud contract riolering

Voor uitgaven onderhoudscontracten is € 29.000 opgenomen. Hiervan is ruim € 28.000 niet uitgegeven. Voor alle onder- en overschrijdingen op de riolering geldt dat dit wordt verrekend met de voorziening riolering.

Minder afvalkosten reiniging

Totaal € 33.600 minder afvalkosten.

Meer externe kosten begraafplaatsen

In de begroting is een bedrag opgenomen van € 69.500 voor graf delven, onderhoud en kosten lijkschouwing. Overschrijding bedraagt € 55.000. Tegenover deze overschrijding staat een voordeel op de doorbelasting ambtelijke ondersteuning ten gevolge van een niet ingevulde vacature.

Meer overdrachten aan rijk integrale handhaving

In 2015 is er minder inzet geweest van de BOA's voor integrale handhaving.

Minder doorberekening eenmalige investeringen

Minder doorberekening betreft het krediet lokaal klimaatbeleid.

Meer dividenduitkering ROVA

Bij de zomernota is de hogere dividenduitkering ROVA verwerkt. Hierbij is er geen rekening mee gehouden dat ook de dividendbelasting terug ontvangen kan worden. Betreft een bedrag van € 38.850.

Minder opbrengst afvalstoffenheffing

Per saldo is ruim € 234.000 minder opbrengst afvalstoffenheffing verantwoord in 2015. Reden is dat feitelijk minder afval is aangeboden in 2015 dan waar in de begroting rekening mee is gehouden. Per saldo is het aantal ledigingen restafval gemiddeld 2 keer minder dan waar rekening mee is gehouden.

Meer opbrengst rioolheffing

De opbrengst rioolheffing is bijna € 60.000 hoger dan waar in de begroting rekening mee is gehouden. Dit voordeel is verrekend met de voorziening riolering.

Meer overige inkomensoverdrachten huisvuilinzameling

In de begroting is een bedrag van € 29.390 opgenomen voor zwerfafvalvergoeding en € 391.340 voor vergoeding kunststof. Werkelijke ontvangsten op basis van de leveringen 2015 zijn € 647.209 kunststof en € 49.320 zwerfafvalvergoeding. Per saldo is bijna € 276.000 meer ontvangen.

Lagere beschikking voorziening afvalverwijdering

Conform de begroting inclusief wijzigingen bij de zomernota was een onttrekking van de voorziening geraamd van totaal € 694.788. Op rekeningbasis is € 571.005 onttrokken aan de voorziening.

Mutaties voorziening riolering

In de begroting was een claim op de voorziening geraamd van € 193.252. Aangezien de lasten en de baten riolering voordelig uitvielen in 2015 is er geen beschikking over de voorziening nodig geweest, maar een dotatie van € 143.619.

Programma 5.1

Maatschappelijke Ondersteuning, begeleiding en hulp

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte zorgt
Wethouder G. Hiemstra
Eenheidsmanager A. Nijman

	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 volgens programma- begroting
Baten	€ 1.099.862	€ 1.503.956	€ 651.456
Lasten	€ 19.589.644	€ 22.815.762	€ 9.005.903
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	€ 18.489.782	€ 21.311.806	€ 8.354.447
Mutaties in reserves	€ 1.235.062	€ (842.137)	€ (1.500)
Gerealiseerd resultaat	€ 19.724.843	€ 20.469.669	€ 8.352.947

Lasten:

Totaal begroot	€ 22.815.762
Werkelijke uitgaven	€ 19.589.644-
Saldo	€ 3.226.118 voordelig

Baten:

Totaal begroot	€ 1.503.956
Werkelijke inkomsten	€ 1.099.862-
Saldo	€ 404.094- nadelig

Totaal saldo lasten en baten:	€ 2.822.024 voordelig
Saldo mutaties reserves	€ 2.077.199- nadelig
Totaal saldo inclusief mutaties reserves	€ 744.826 voordelig

Verklaring verschil uitgaven

Gereserveerde middelen WMO niet ingezet	€ 147.066
Meer kosten diensten van derden	€ 30.833-
Minder subsidies aan marktproducenten	€ 51.613
Meer sociale uitkeringen	€ 937.868-
Minder verstrekkingen in natura	€ 1.882.560
Meer overdrachten aan overheid	€ 432.897-
Minder overige inkomensoverdrachten	€ 853.391
Minder verstrekte subsidies	€ 1.051.987
Meer doorberekening diverse eenheden	€ 113.386
Minder doorberekening eenmalige investeringen	€ 534.995

Verklaring verschil inkomsten

Meer overige inkomsten	€	79.771
Geen rijksbijdrage huishoudelijke hulp toelage	€	442.500-
Minder vergoeding en verhaal soc uitkeringen:		
* individuele voorzieningen gehandicapten	€	23.156
* Eigen bijdrage Maatwerkvoorziening en opvang WMO	€	183.907-
* Ouderbijdragen individuele voorzieningen	€	20.511
Hogere investeringsbijdrage overheid Centrum Jeugd en Gezin	€	100.969

Verklaring mutaties in reserves

Hogere storting in reserve zorg	€	2.750.988-
Lagere beschikking over de reserve diensten wonen en zorg	€	37.133-
Hogere beschikking over de reserve zorg	€	1.269.366
Lagere beschikking over de algemene bestemmingsreserve	€	556.157-

Toelichting op de verschillen**Gereserveerde middelen WMO niet ingezet**

Deze middelen voor algemene voorzieningen WMO en Jeugd zijn in 2015 niet ingezet en zijn toegevoegd aan de reserve Zorg.

Meer kosten diensten van derden

Deze hogere kosten houden eveneens verband met de WMO en Jeugdzorg en zijn per saldo ook verrekend met de reserve Zorg.

Minder subsidie aan marktproducenten

Het betreffen hier de budgetten voor zorg- en hulpverlening en mantelzorg. Deze budgetten hebben geen betrekking op de budgetten van het sociaal domein die zich verrekenen met de reserve Zorg en komen ten gunste van het rekeningsaldo.

Meer sociale uitkeringen

Het betreffen hier met name de uitkeringen voor de PGB Jeugdzorg waarvoor de middelen op andere budgetten zijn geraamd. Per saldo zijn deze lasten verrekend met de reserve Zorg. Voor de toelichting op de besteding van de genoemde budgetten verwijzen we naar de paragraaf Sociaal Domein.

Minder verstrekkingen in natura

O.a. de budgetten voor de huishoudelijke hulp toelage, maatwerkvoorzieningen WMO in natura zijn niet tot volledige bestedingen gekomen. Voor de toelichting op de besteding van de genoemde budgetten verwijzen we naar de paragraaf Sociaal Domein.

Meer overdrachten aan overheid

Het betreft met name de ingezette middelen voor het Centrum voor Jeugd en Gezin van bijna € 534.000 waarvan het budget was geraamd onder de subsidies (zie aldaar). Voor het overige is er hierbij een WMO budget lager besteed, dat is verrekend met de reserve Zorg.

Minder overige inkomensoverdrachten

Het betreffen hier met name de budgetten voor de decentralisaties van WMO onder andere voor huishoudelijke hulp (PGB) en de Jeugdzorg. De niet bestede middelen van die budgetten zijn gestort in de reserve WMO (zie de mutaties in reserves)

Voor de toelichting op de besteding van de genoemde budgetten verwijzen we naar de paragraaf Sociaal Domein.

Minder verstrekte subsidies

Het betreffen hier met name de budgetten voor de beleidsterreinen Ouderenbeleid, Gezondheidsbeleid en Centrum voor Jeugd en Gezin.

Van het budget ouderenbeleid is in 2015 ruim € 141.000 niet aangewend. Tot 2015 werden deze middelen voor een groot deel ingezet als cofinanciering voor lokale projecten in het kader van de woonservicegebieden waarvoor de provincie ook middelen had verstrekt. Voor die projecten is een afzonderlijk krediet geraamd waarvan nog een restant beschikbaar is. De genoemde structurele middelen worden opnieuw ingezet voor projecten in het kader van wonen en zorg. Om die reden wordt bij de resultaatbestemming van het rekeningsaldo de raad voorgesteld de restant middelen over 2015 opnieuw beschikbaar te stellen.

Van het budget voor gezondheidsbeleid is in 2015 ruim € 120.000 niet aangewend waarvan een gedeelte van € 68.000 nog betrekking had op eenmalige middelen van vorige jaren. Dat bedrag was bij de rekening 2014 opnieuw beschikbaar gesteld voor 2015 met een beschikking over de algemene reserve. Dit budget is beschikbaar gehouden voor de uitvoering van het beleidsplan volksgezondheid en de eventuele afrekening van het project Raalte Gezond en is in 2015 gedeeltelijk aangewend. Van de totaal van de niet ingezette middelen wordt voorgesteld om bij de bestemming van het rekeningsaldo 2015 een bedrag van € 65.000 in 2016 opnieuw beschikbaar te stellen voor de financiële afrekening van het project Raalte Gezond die nog niet is ontvangen.

Het budget voor het Centrum voor Jeugd en Gezin was geraamd op ruim € 610.000 en hiervan is € 534.000 ingezet. Binnen dat budget waren middelen van € 30.000 beschikbaar voor onder andere beleidsontwikkelingen; die middelen zijn niet aangewend en bepalen naast een afboeking van een verplichting uit 2014 mede de onderschrijding van het budget CJG. Bij de bestemming van het rekeningsaldo 2015 wordt voorgesteld om een budget van € 10.000 opnieuw beschikbaar te stellen in 2016 voor de ontwikkeling van de nieuwe website voor het CJG.

Minder doorberekening eenmalige investeringen

Het betreffen hier met name de kredieten met betrekking tot het invoeringsbudget sociaal domein en uitvoering ouderenbeleid met betrekking tot ontwikkeling woonzorggebieden. Deze kredieten zijn in 2015 nog niet volledig besteed en de restant middelen worden overgebracht naar 2016. Zie ook de relatie met de lagere beschikking over de algemene bestemmingsreserve.

Meer overige inkomsten

Die inkomsten betreffen eigen bijdragen maatwerk voorzieningen WMO en individuele voorzieningen gehandicapten. Deze hogere bate is betrokken bij de verrekening met de reserve Zorg.

Geen rijksbijdrage huishoudelijke hulp toelage

De rijksbijdrage HHT maakt onderdeel uit van de algemene uitkering 2015 en is dus niet functioneel geboekt.

Minder vergoedingen en verhaal sociale uitkeringen

De mindere ontvangsten maken onderdeel uit van het totaal aan te ontvangen eigen bijdragen (zowel voor oude als nieuwe WMO-voorzieningen) zoals die worden vastgesteld door het CAK ten behoeve van individuele WMO voorzieningen. Het totaal van de eigen bijdragen voor met name de nieuwe WMO taken konden moeilijk worden ingeschat. Deze zijn echter achtergebleven bij de raming. Doordat de bijdragen door het CAK worden vastgesteld hebben we als gemeente geen inzicht of de hoogte van de totale eigen bijdragen wordt beïnvloed door het gebruik van meerdere WMO voorzieningen (oude en nieuw WMO voorzieningen) door cliënten in 2015. Ook is niet geheel duidelijk of voor alle verstrekte voorzieningen in 2015 de eigen bijdrage al is vastgesteld en geïnd door het CAK.

Hogere investeringsbijdrage overheid Centrum Jeugd en Gezin

Dit bedrag houdt verband met de voormalige brede doeluitkering CJG die tot 2014 als geoormerkte middelen door het rijk werd verstrekt aan de gemeenten. Inmiddels maken die middelen als decentralisatie-uitkering onderdeel uit van de algemene uitkering en hebben dus het karakter van een algemeen dekkingsmiddel. In verband met een eventuele afrekening/terugbetaling van de niet bestede middelen van de genoemde BDU-regeling zijn deze als verplichting op de balans opgenomen. Nu duidelijk is dat er geen afrekening plaatsvindt, is deze verplichting vrijgevallen in de exploitatie van 2015.

Voor een nadere verantwoording en analyse van de cijfers met betrekking tot de beleidsterreinen welke direct of indirect verband houden met de per 1-1- 2015 door het Rijk gedecentraliseerde taken WMO en Jeugd naar de gemeenten wordt ook verwezen naar de paragraaf sociaal domein.

Programma 6.1

Ruimtelijke Ordening

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte biedt ruimte
Wethouder W. Wagenmans
Eenheidsmanager A. Nijman

	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 volgens programma- begroting
Baten	€ 2.765.128	€ 4.364.926	€ 1.635.601
Lasten	€ 4.868.135	€ 5.926.323	€ 2.502.909
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	€ 2.103.006	€ 1.561.397	€ 867.308
Mutaties in reserves	€ (1.192.921)	€ (611.974)	€ 69.588
Gerealiseerd resultaat	€ 910.086	€ 949.423	€ 936.896

Lasten:

Totaal begroot	€ 5.926.323
Werkelijke uitgaven	€ 4.868.135-
Saldo	€ 1.058.188 voordelig

Baten:

Totaal begroot	€ 4.364.926
Werkelijke inkomsten	€ 2.765.128-
Saldo	€ 1.599.798- nadelig

Totaal saldo lasten en baten:	€ 541.609- nadelig
Saldo mutaties reserves	€ 580.947 voordelig
Totaal saldo inclusief mutaties reserves	€ 39.337 voordelig

Verklaring verschil uitgaven

Minder kosten exploitatie bouwgrondexploitatie	€ 930.912
Minder kosten advies van derden	€ 66.125
Minder doorberekening diverse eenheden	€ 24.391

Verklaring verschil inkomsten

Minder ontvangsten bouwgrondexploitatie (incl balansmutatie)	€ 1.583.029-
--	--------------

Verklaring mutaties in reserves

Meer storting in alg res gb; voorlopige winstnemingen bouwgrondexploitatie	€ 620.805-
Lagere beschikking over de algemene bestemmingsreserve	€ 25.446-
Lagere beschikking over de reserve Kracht van Salland	€ 82.972-
Hogere beschikking over de algemene reserve bouwgrond	€ 620.210
Lagere beschikking over de reserve claims bouwgrond	€ 19.500-
Hogere beschikking over de reserve Franciscushof	€ 709.460

Toelichting op de verschillen

Minder kosten / ontvangsten exploitatie bouwgrondexploitatie

De mutaties grondexploitatie worden verrekend met de reserve c.q. balans en hebben geen invloed op het rekeningresultaat. Hierbij wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

Minder kosten advies derden

De bijdrage inrichting landelijk gebied is in 2015 gedeeltelijk in rekening gebracht. Een bedrag van € 13.649 wordt overgebracht naar 2016. Op het product bestemmingsplannen is minder beroep gedaan op externe deskundigheid. Vanaf 2016 wordt € 50.000 structureel gekort op het budget.

Programma 6.2

Economie

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte biedt ruimte
Wethouder J. van Loevezijn
Eenheidsmanager A. Nijman

	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 volgens programma- begroting
Baten	€ 482.004	€ 305.437	€ 284.102
Lasten	€ 750.143	€ 916.537	€ 585.369
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	€ 268.139	€ 611.100	€ 301.267
Mutaties in reserves	€ (237.332)	€ (326.102)	€ -
Gerealiseerd resultaat	€ 30.806	€ 284.998	€ 301.267

Lasten:

Totaal begroot	€ 916.537	
Werkelijke uitgaven	€ 750.143-	
Saldo	€ 166.394	voordelig

Baten:

Totaal begroot	€ 305.437	
Werkelijke inkomsten	€ 482.004-	
Saldo	€ 176.567	voordelig

Totaal saldo lasten en baten:	€ 342.961	voordelig
Saldo mutaties reserves	€ 88.770-	nadelig
Totaal saldo inclusief mutaties reserves	€ 254.192	voordelig

Verklaring verschil uitgaven

Minder subsidie openlucht recreatie	€ 34.351
Minder doorberekening diverse eenheden	€ 29.321
Minder doorberekening eenmalige investeringen	€ 77.917
Diverse kleine posten	€ 24.805

Verklaring verschil inkomsten

Meer rente ontvangsten nutsvoorzieningen	€ 20.930
Meer dividend nutsvoorzieningen	€ 153.640

Verklaring mutaties in reserves

Lagere beschikking over de algemene bestemmingsreserve	€ 79.277-
--	-----------

Toelichting op de verschillen

Minder subsidie openluchtrecreatie

In 2015 is een flink deel van het beschikbare budget niet uitgegeven, doordat er minder projecten zijn gestart. Lopende projecten zijn verder ten uitvoer gebracht en voor nieuwe initiatieven werd in 2015 nog geen bijdragen gevraagd. Verwacht wordt dat in 2016 nieuwe projecten ten uitvoer komen, waarvoor gemeentelijke middelen nodig zijn. Daarom wordt voorgesteld om € 15.000 van het resterende budget van 2015 over te brengen naar 2016.

Minder doorberekening eenmalige investeringen

Betreft grotendeels krediet versterking bedrijventerrein de Zegge (IMG).

Meer dividend nutsvoorzieningen

Agio verkoop van Essent naar RWE € 141.220

Programma 6.3

Bereikbaarheid en Mobiliteit

Thema
Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Raalte biedt ruimte
Wethouder W. Wagenmans
Eenheidsmanager A. Nijman

	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 volgens programma- begroting
Baten	€ -	€ -	€ -
Lasten	€ 25.358	€ 22.262	€ 21.000
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	€ 25.358	€ 22.262	€ 21.000
Mutaties in reserves	€ -	€ -	€ -
Gerealiseerd resultaat	€ 25.358	€ 22.262	€ 21.000

Lasten:

Totaal begroot	€ 22.262
Werkelijke uitgaven	€ 25.358-
Saldo	€ 3.096- nadelig

Baten:

Totaal begroot	€ -
Werkelijke inkomsten	€ -
Saldo	€ -

Totaal saldo lasten en baten:	€ 3.096- nadelig
Saldo mutaties reserves	€ -
Totaal saldo inclusief mutaties reserves	€ 3.096- nadelig

Geen toelichting op de verschillen.

Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Portefeuillehouder
Programmacoördinator

Wethouder F. Niens
Eenheidsmanager H. van Es

	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 volgens programma- begroting
Baten	€ 58.450.127	€ 57.168.195	€ 55.890.027
Lasten	€ 998.900	€ 1.957.547	€ 18.200.373
Gerealiseerd totaal van baten en lasten	€ (57.451.228)	€ (55.210.648)	€ (37.689.654)
Mutaties in reserves	€ 632.086	€ (3.265.884)	€ 49.557
Gerealiseerd resultaat	€ (56.819.142)	€ (58.476.532)	€ (37.640.097)

Lasten:

Totaal begroot	€ 1.957.547
Werkelijke uitgaven	€ 998.900-
Saldo	€ 958.647 voordelig

Baten:

Totaal begroot	€ 57.168.195
Werkelijke inkomsten	€ 58.450.127-
Saldo	€ 1.281.932 voordelig

Totaal saldo lasten en baten:	€ 2.240.580 voordelig
Saldo mutaties reserves	€ 3.897.970- nadelig
Totaal saldo inclusief mutaties reserves	€ 1.657.390- nadelig

Toelichting op de verschillen 2015

Voor nadere toelichting op dit programma verwijzen we u naar de paragraaf grondbeleid 3.7, paragraaf 5.1 analyse op hoofdlijnen en de paragraaf 5.3 financiering en algemene dekkingsmiddelen.

5.2.3 Wet normering Topinkomens

Het normenkader rondom de "Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen Publieke en Semipublieke Sector (hierna :WNT) is bekrachtigd in het Besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 26 februari 2014, nr. 2014-0000106049 en de Regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 26 februari 2014, nr. 2014-0000 104920. Voor het opmaken van de jaarrekening is in lijn met de mededeling van de minister van BZK d.d. 12 februari 2014, gepubliceerd in de Staatscourant d.d. 18 februari 2014, de Aanpassingswet WNT wel als onderdeel van het normenkader gehanteerd. Ten aanzien van interim-functionarissen die geen topfunctie vervullen heeft de gemeente Raalte gebruik gemaakt van de mogelijkheid die paragraaf 6 van de Beleidsregels toepassing WNT biedt inzake de volledige openbaarmaking van deze functionarissen. Op basis van de Beleidsregels toepassing WNT (inclusief de wijziging van paragraaf 6 volgens besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 12 maart 2014, nr. 2014-0000142706 kan en hoeft de gemeente Raalte niet volledig te voldoen aan de verplichting voor openbaarmaking van deze interim-functionarissen zoals voorgeschreven in artikel 4.2 lid 2c van de WNT (inclusief verwerking Aanpassingswet WNT)."

Jaar:	2014	2014	2015
Functie:	Gemeentesecretaris	Gemeentesecretaris	Gemeentesecretaris
Aard van functie:	Topfunctionaris	Topfunctionaris	Topfunctionaris
Naam:	E.T. Halman	K. Cornelissen	K. Cornelissen
Beloning	28.034	42.640	92.986
Belastbare vaste en variabele onkosten vergoeding	279	6	821
Werkgeversdeel van voorzieningen en beloningen betaalbaar op termijn	3.630	7.461	13.234
Datum aanvang dienstverband in boekjaar	n.v.t.	1-7-2014	n.v.t.
Datum einde dienstverband in boekjaar	1-4-2014	n.v.t.	n.v.t.
Omvang dienstverband	1,0 fte	1,0 fte	1,0 fte
Interim en motivering overschrijding	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Jaar:	2014	2015
Functie:	Griffier	Griffier
Aard van functie:	Topfunctionaris	Topfunctionaris
Naam:	J.B. Zijlstra	J.B. Zijlstra
Beloning	81.219	82.240
Belastbare vaste en variabele onkosten vergoeding	776	416
Werkgeversdeel van voorzieningen en beloningen betaalbaar op termijn	13.119	11.679
Datum aanvang dienstverband in boekjaar	n.v.t.	n.v.t.
Datum einde dienstverband in boekjaar	n.v.t.	n.v.t.
Omvang dienstverband	1,0 fte	1,0 fte
Interim en motivering overschrijding	n.v.t.	n.v.t.

5.3 Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Portefeuillehouder

Wethouder Niens

Lokale middelen

Lokale middelen die niet bestedingsgebonden zijn	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 voor wijziging excl. nieuw beleid	Incidenteel gerealiseerd in 2015
Onroerende-zaakbelasting	€ 7.027.776	€ 7.014.014	€ 7.074.014	€ -
Toeristenbelasting	€ 207.000	€ 207.000	€ 147.000	€ -
Forensenbelasting	€ 99.003	€ 89.531	€ 65.531	€ -
Baat- en bouwgrondbelasting	€ 2.812	€ 2.851	€ 2.851	€ -
Precario rechten	€ 24.763	€ 14.665	€ 11.165	€ -
	€ 7.361.354	€ 7.328.061	€ 7.300.561	€ -

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Algemene uitkering

De financiële verhouding tussen rijk en gemeenten heeft in de afgelopen jaren een turbulente ontwikkeling doorgemaakt.

De economische recessie in de afgelopen jaren, de herijking van de uitkeringen voortvloeiende uit het groot onderhoud aan het fonds, maar ook de decentralisatie van nieuwe taken in het kader van het sociaal domein hebben een forse invloed gehad op de totale omvang van het fonds en de onderlinge verdeling naar gemeenten.

Op een aantal ijkmomenten in het jaar worden gemeenten via de mei- september- en decembercirculaire door het rijk over de omvang van het gemeentefonds geïnformeerd. De ontwikkelingen van de algemene uitkering uit dit gemeentefonds worden voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkelingen in de rijksuitgaven. Reeds vele jaren geleden is door de fondsbeheerders en het Rijk een systematiek ten aanzien van de financiële verhouding tussen rijk en gemeenten afgesproken waarbij de wijzigingen in de rijksuitgaven een directe invloed op de omvang van het gemeentefonds hebben. De jaarlijkse toe- of afname van het gemeentefonds, voortvloeiende uit deze systematiek wordt het accres genoemd. Als gevolg van deze systematiek van "samen de trap op en samen de trap af" ondergaat het accres – en daarmee de uitkering - jaarlijks soms flinke schommelingen.

De financiële gevolgen van de hierboven genoemde ontwikkelingen (recessie, groot onderhoud , decentralisatie taken sociaal domein) hebben met name hun vertaling gekregen in of vanaf het uitkeringsjaar 2015.

De accresen voor de jaren 2015 t/m 2019 zijn als gevolg van de economische recessie aanzienlijk verlaagd. Voor Raalte betekende dit een daling van de uitkering met ruim € 3,2 mln. in 2015 ten opzichte van het jaar 2014. In de komende jaren zal zich dit weer enigszins herstellen.

De herverdeeleeffecten in verband met het groot onderhoud, waarvan de 1^e fase met ingang van het uitkeringsjaar 2015 is doorgevoerd, hadden een negatief effect van ruim € 300.000. Dit wordt met ingang van het uitkeringsjaar 2016, met de invoering van de 2^e fase, ruimschoots met € 700.000 gecompenseerd. Per saldo pakt dit voor de gemeente Raalte nog redelijk positief uit.

De integratie-uitkering, als compensatie voor de overheveling van taken naar de gemeenten per 1-1-2015, zijn gepaard gegaan met forse bezuinigingstaakstellingen. Voor het jaar 2015 was deze integratie-uitkering nog gebaseerd op historische kosten. Vanaf 2016 wordt deze echter gebaseerd op objectieve verdeelmaatstaven, hetgeen voor de gemeente Raalte tot een lagere integratie-uitkering leidt.

Resultaat Algemene uitkering 2015

De primitieve begroting 2015 was voor de raming van de algemene uitkering nog gebaseerd op de meicirculaire 2014. In de zomernota 2015 is deze raming bijgesteld op basis van de september- decembercirculaire 2014 en de meicirculaire 2015. Daarbij werd de begroting 2015 negatief bijgesteld met een bedrag van ruim € 0,65 mln. mede als gevolg van de doorvertaling van de lagere rijksuitgaven in 2014 in de gemeentefondsuitkering over 2015 en de ingeschatte lagere maatstafbedragen. Inmiddels zijn ook de september- en de decembercirculaire 2015 verschenen. Over de septembercirculaire 2015 hebben wij de raad middels een afzonderlijke informatienotitie geïnformeerd.

Uiteindelijk is over het uitkeringsjaar 2015, na uitwerking van de decembercirculaire 2015 een bedrag van € 28,4 mln. aan algemene uitkering ontvangen van het rijk. Hierin is een bedrag van ruim € 3,5 mln. aan integratie en decentralisatie-uitkeringen opgenomen, waaronder € 2,7 mln. voor oude WMO-taken (huishoudelijke hulp), ruim 0,4 mln. voor de tijdelijke Huishoudelijke Hulp Toelage, ruim 0,16 mln. voor de combinatiefuncties en € 0,1 mln. versterking peuterspeelzalen en 0,1 mln. voor de overheveling van VTH- taken van de provincie naar de gemeente.

De werkelijk ontvangen algemene uitkering uit het gemeentefonds laat in 2015 het volgende beeld zien:

Uitkeringsjaar 2015 (decembercirculaire 2015)	€ 28.415.538
Geraamd in 2015	€ 27.616.548
Voordelig resultaat uitkeringsjaar 2015	€ 798.990

Resultaat uitkeringsjaar 2015

Het voordelige verschil tussen de bijgestelde raming bij de zomernota 2015 en de uiteindelijk ontvangen uitkering over het uitkeringsjaar 2015 bedraagt dus ruim € 798.000. Dit voordelige resultaat is een gevolg van de positieve bijstellingen van de uitkering over 2015 bij de september- en decembercirculaire 2015. Daarnaast zijn onze inschattingen met betrekking tot de uitkeringsmaatstaven bij de zomernota 2015 naar nu blijkt aan de voorzichtige kant geweest. Jaarlijks bij de meicirculaire schatten we de uitkeringsmaatstaven voor het komende begrotingsjaar (meerjarenraming) in op basis van de dan actuele situatie.

Resultaat uitkeringsjaren 2014 en 2013

Over het uitkeringsjaar 2014 is in 2015 nog een bedrag ontvangen van € 134.707, terwijl over het uitkeringsjaar 2013 nog een bedrag van € 18.155 ontvangen werd. Deze nabetalingen waren nagenoeg geheel een gevolg van de bijstelling van de uitkeringsbasis. (maatstaf-aantallen en maatstaf-bedragen).

Rekening houdend met de resultaten over 2013 en 2014 is het totaal resultaat over het jaar 2015 als volgt:

Voordelig resultaat uitkeringsjaar 2015	€ 798.990
Voordelig resultaat uitkeringsjaar 2014	€ 134.707
Voordelig resultaat uitkeringsjaar 2013	€ 18.155
Totaal voordelig resultaat 2015	€ 951.852

Decembercirculaire 2015

In de mei- en septembercirculaire vindt jaarlijks, naar aanleiding van respectievelijk de Voorjaarsnota en de Miljoenennota, de uitwerking van de besluitvorming op rijksniveau over het gemeentefonds plaats. De decembercirculaire heeft meer het karakter van het afwikkelen van de laatste zaken van het uitkeringsjaar. Daarnaast is in deze circulaire de technische bijstelling over de uitkeringsjaren 2014 en 2013 opgenomen

Met de decembercirculaire 2015 is de uitkering 2013 definitief vastgesteld op € 30.390.962. Dit is inclusief een bedrag van € 4.473.534 aan integratie- en decentralisatie-uitkeringen. De resultaten hiervan zijn meegenomen.

Integratie sociaal domein 2015

De integratie uitkering sociaal domein bevat de middelen voor de Jeugdzorg, Participatiewet en de nieuwe WMO-taken. De uitkeringen voor de nieuwe WMO-taken en de Jeugdzorg waren in 2015 nog gebaseerd op de historische uitgaven in het jaar 2013. De uitkering met betrekking tot de nieuwe Participatiewet is gebaseerd op de voormalige participatie- en WSW middelen. De hoogte van dit nieuwe budget is afgestemd op de huidige en nieuwe doelgroepen die in het kader van de arbeidsparticipatie bediend moeten worden, terwijl voor de WSW een actuariële berekening is gemaakt van de toekomstige doelgroep. Vanaf het jaar 2016 is voor de onderdelen WMO en Jeugd gekozen voor een andere verdeelsystematiek. Vanaf dat moment vindt verdeling plaats op basis van objectieve verdeelmaatstaven. Voor Raalte leidt dit tot nadelige verdeeleeffecten.

In de primitieve berekening is de uitkering sociaal domein nog gebaseerd op de voorlopig vastgestelde budgetten bij de meicirculaire 2014. Nadien heeft er enkele malen een bijstelling van de budgetten plaatsgevonden welke niet zijn vertaald in de begroting 2015. De uiteindelijk vastgestelde uitkering bij de decembercirculaire 2015 ten opzichte van de in de begroting opgenomen uitkering over 2015 geeft het volgende resultaat:

Resultaat voor de jaarrekening 2015

Uitkering sociaal domein	uitkering WMO		uitkering Jeugd		uitkering Participatie		totaal
primitieve begroting 2015 (meicirculaire 2014)	€	5.130.375	€	6.956.343	€	5.371.039	€ 17.457.757
jaarrekening 2015 (decembercirculaire 2015)	€	5.071.909	€	6.674.229	€	5.437.327	€ 17.183.465
resultaat integratie- uitkering sociaal domein	€	-58.466	€	-282.114	€	66.288	€ -274.292

Uitgangspunt bij de uitvoering van de gedecentraliseerde taken binnen het sociaal domein is dat de taken budgettair neutraal worden uitgevoerd. De resultaten met betrekking tot het sociaal domein zijn ook als zodanig in de jaarrekening verwerkt.

Voor een uitgebreide toelichting op de beleidsmatige en financiële resultaten met betrekking tot deze nieuwe taken in het sociaal domein wordt verwezen naar de paragraaf sociaal domein.

Dividend

In de jaarrekening 2015 zijn de volgende dividendbetalingen verantwoord.

Dividend	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 voor wijziging excl. nieuw beleid	Incidenteel gerealiseerd in 2015
Bank Nederlandse Gemeenten	€ 14.813	€ 14.813	€ 30.450	€ -
Wadinko	€ 45.000	€ 45.000	€ -	€ 45.000
Vitens	€ 121.335	€ 121.335	€ 100.000	€ 21.335
Agio verkoop Vennootschap BV Essent	€ 141.221	€ -	€ -	€ 141.221
Enexis	€ 57.369	€ 45.000	€ 45.000	€ -
Rova	€ 259.017	€ 220.164	€ 187.000	€ -
	€ 638.755	€ 446.312	€ 362.450	€ 207.556

Saldo financieringsfunctie

Financieringsfunctie	Realisatie 2015	Raming 2015 na wijziging	Raming 2015 voor wijziging excl n beleid	Incidenteel gerealiseerd in 2015
betaalde en ontvangen rente	€ 1.617.351	€ 1.831.490	€ 2.578.987	€ -

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf financiering.

5.4 Onvoorzien

In de primitieve begroting 2015 is een post voor onvoorziene structurele en incidentele uitgaven opgenomen van € 100.000. Aan het eind van het jaar is er € 64.977 overhouden. In het begrotingsjaar 2015 zijn de volgende wijzigingen ten laste / ten gunste van de posten onvoorzien structureel en eenmalig gebracht.

Wijz. Nr.	Onderwerp	Vastgesteld d.d.	Bedrag
3 - 2015	Post onvoorzien / structureel	06-11-14	€ 50.000
105 - 2015	subsidie IJsselacademie	06-11-14	€ 2.200-
107 - 2015	werkkleding KCC	n.v.t.	€ 1.922-
132 - 2015	dekking beluchtingsmachine	24-03-15	€ 2.599
	lidmaatschap platform Hoogspanning	07-04-15	€ 3.500-
	Stand 31-12-2015		€ 44.977

Wijz. Nr.	Onderwerp	Vastgesteld d.d.	Bedrag
10 - 2015	Post onvoorzien / eenmalige uitgaven	06-11-14	€ 50.000
114 - 2015	verkeer- en parkeeronderzoek	25-06-15	€ 10.000-
	asbestsanering Telgenpad	23-06-15	€ 20.000-
	Stand 31-12-2015		€ 20.000

5.5 Overzicht incidentele baten en lasten

Het verschil tussen incidenteel en structureel is niet altijd even scherp te trekken. De commissie BBV geeft hiervoor geen aanbevelingen of richtlijnen alleen een toelichting op de regelgeving. Structurele baten en lasten zijn in elk geval die baten en lasten die in beginsel jaarlijks in de begroting, meerjarenraming en jaarrekening zijn opgenomen.

Incidentele baten	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Vershil realisatie -/- raming
Programma 3.1	€ 613.400	€ -	€ 613.400
Programma 4.3	€ 72.017	€ 33.164	€ 38.853
Programma 6.2	€ 174.974	€ 21.335	€ 153.639
Algemene dekkingsmiddelen	€ 45.000	€ 45.000	€ -
Algemene dekkingsmiddelen	€ 482.500	€ 470.000	€ 12.500
Algemene dekkingsmiddelen	€ -	€ 286.000	€ 286.000-
Algemene dekkingsmiddelen	€ 27.180	€ -	€ 27.180
Algemene dekkingsmiddelen	€ 148.169	€ 148.169	€ -
Algemene dekkingsmiddelen	€ 22.748	€ 22.748	€ -
Algemene dekkingsmiddelen	€ 589.939	€ -	€ 589.939
Algemene dekkingsmiddelen	€ 16.721	€ 16.721	€ -
Gerealiseerd totaal van saldo van baten en lasten	€ 2.192.648	€ 1.043.137	€ 1.149.511
Resultaat na bestemming:			
Programma 3.1	€ 275.400	€ -	€ 275.400
Algemene dekkingsmiddelen	€ 22.748	€ 22.748	€ -
Algemene dekkingsmiddelen	€ 16.721	€ 16.721	€ -
Gerealiseerd resultaat	€ 1.877.779	€ 1.003.668	€ 874.111

Toelichting op de baten 2015:

In 2015 hebben we de volgende incidentele baten gehad:

Programma 3.1:

In 2015 hebben we een bijdrage van het ministerie laten vrijvallen en vervolgens deels toegevoegd aan de voorziening oninbare vorderingen en deels aan de reserve participatie.

Programma 4.3:

In 2015 hebben we extra dividend van de Rova ontvangen. Bij de zomernota is verzuimd om de dividendbelasting te ramen die we terugontvangen van de belastingdienst.

Programma 6.2:

In 2015 hebben we Agio verkoop Essent naar RWE ontvangen en extra dividend van Vitens.

Algemene dekkingsmiddelen:

- Eenmalig dividend Wadinko ontvangen van € 45.000. Vanaf 2016 is dit structureel opgenomen in de begroting;
- Verkoop 2 schoolwoningen aan de Richterambtweg (raming € 470.000), voorheen schoollokalen de Linderte;

- Verkoop Zwolsestraat 18 (raming € 286.000); feitelijke overdracht heeft begin 2016 plaatsgevonden;
- Verkoop van diverse stroken openbaar groen (€ 27.180 werkelijk);
- Verkoop ondergrond gymzaal de Ieme aan Mijn Plein (€ 148.169 raming);
- Afrekening PmJP over de afgelopen jaren; is gestort in de reserve kracht van Salland;
- Vrijval ontvangen subsidie PmJP;
- Parkeercompensatie ontvangen; is gestort in de reserve betaald parkeren.

Incidentele lasten	Realisatie begrotingsjaar	Raming begrotingsjaar na wijziging	Verschil realisatie -/- raming
Programma 1.1	€ 24.110	€ 50.000	€ 25.890-
Programma 1.1	€ -	€ 248.750	€ 248.750-
Programma 2.1	€ 920.001	€ 920.001	€ -
Programma 2.2	€ 63.059	€ -	€ 63.059
Programma 3.1	€ 338.000	€ -	€ 338.000
Programma 4.2	€ 193.189	€ 375.000	€ 181.811-
Programma 5.1	€ 37.213	€ 65.508	€ 28.295-
Programma 6.1	€ 34.239	€ 52.049	€ 17.810-
Algemene dekkingsmiddelen	€ 100.000	€ 100.000	€ -
Algemene dekkingsmiddelen	€ 63.000	€ 63.000	€ -
Gerealiseerd totaal van saldo van baten en lasten	€ 1.772.811	€ 1.874.308	€ 101.497-
Resultaat na bestemming:			
Programma 6.1	€ 34.239	€ 52.049	€ 17.810-
Programma 4.2	€ 193.189	€ 375.000	€ 181.811-
Programma 5.1	€ 37.213	€ 65.508	€ 28.295-
Programma 4.2	€ 75.000	€ 75.000	€ -
Programma 4.2	€ 112.000	€ 112.000	€ -
Algemene dekkingsmiddelen	€ 100.000	€ 100.000	€ -
Gerealiseerd resultaat	€ 1.221.170	€ 1.094.751	€ 126.419

Toelichting op de lasten 2015:

In 2015 hebben we de volgende incidentele lasten gehad:

Programma 1.1:

- Budget overheidsparticipatie € 50.000 niet volledig benut. Dit wordt overgeheveld naar 2016;
- Afboeken boekwaarde Zwolsestraat 18 nog niet verwerkt in de rekening 2015, omdat de overdracht in 2016 heeft plaatsgevonden.

Programma 2.1:

Afboeken van de boekwaarde van de oude Carmelcollege gebouwen ad € 920.001.

Programma 2.2:

Betreft een eenmalige financiële bijdrage aan De Laarman die vanwege boekhoudkundige voorschriften als eenmalige last tot uitdrukking is gebracht.

Programma 3.1:

In 2015 hebben we een bijdrage van het ministerie laten vrijvallen en vervolgens deels toegevoegd aan de voorziening oninbare vorderingen.

Programma 4.2:

Bijdrage aan de provincie in de kosten van vervanging VRI op de N35 ad € 375.000. Werkelijke kosten zijn fors lager uitgevallen.

Programma 5.1:

Bij de jaarrekening 2014 zijn er middelen ten behoeve van uitvoering beleidsplan volksgezondheid opnieuw beschikbaar gesteld in 2015. Dit budget is in 2015 deels benut.

Programma 6.1:

Bij de jaarrekening 2014 zijn er middelen ten behoeve van inrichting landelijk gebied Olst Wijhe opnieuw beschikbaar gesteld in 2015. Dit budget is in 2015 deels benut en wordt opnieuw doorgeschoven naar 2016.

Algemene dekkingsmiddelen:

- Budget hulp bij huishouden € 100.000 volledig benut.
- Destijds is bij de verkoop van de gronden voor de schoolwoningen de maatschappelijke grondprijs gehanteerd. Daarbij is de afspraak gemaakt dat bij verkoop van de schoolwoningen het verschil tussen de maatschappelijke en marktconforme grondprijs alsnog ten gunste komt van de grondexploitatie.

5.6. Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid.

Analyse begrotingsafwijkingen

Hiervoor is al per programma en voor de algemene dekkingsmiddelen ingegaan op de verschillen tussen de realisaties en de begrotingscijfers voor en na de wijziging. Bij dit totaaloverzicht wordt geen verdere aanvulling gegeven.

Analyse begrotingsrechtmatigheid

In de toelichting op de programmarekening moet volgens het BBV een analyse worden gegeven van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de programmarekening. De verplichte analyse is ook te gebruiken voor een analyse op het gebied van de begrotingsrechtmatigheid. Hiervoor wordt dan ook verwezen naar het onderstaande totaaloverzicht en de toelichting bij de diverse programma's.

Op grond van artikel 189, lid 3 gemeentewet zijn in principe alle begrotingsoverschrijdingen op de lasten (en daarmee overeenstemmende balansmutaties) onrechtmatig. Ten aanzien hiervan wordt het volgende vermeld:

De overschrijdingen van de lasten zijn beoordeeld op programmaniveau en daarbij zijn betrokken de bijbehorende baten van die programma's.

Bij de totale afweging van de relevantie van de begrotingsoverschrijdingen is het oordeel dat die overschrijdingen alle door middel van vaststelling door de raad van de programmarekening zijn geautoriseerd.

In onderstaand overzicht ziet u per programma de begrotingsafwijking en de daarbij aangegeven verklaring.

Programma	Bedrag	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee	Onrechtmatig, telt wel mee
3.1	€ 308.936-	Voorziening oninbare vordering sociale zaken herberekend door vrijval balanspost vordering sociale zaken BBZ in exploitatie aan inkomstenkant	x	
6.3	€ 3.096-	Bedrijfsvoering: meer kosten doorberekening uren	x	

Begrotingsrechtmatigheid

Bedragen x € 1.000	Raming 2015 na wijziging			Realisatie 2015			Begrotingsafwijking 2015			Waarvan onrechtmatig		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1.1	€ 1.042	€ 6.133	€ 5.091	€ 1.182	€ 5.643	€ 4.461	€ 140	€ 490	€ 630	€ -	€ -	€ -
1.2	€ 347	€ 3.274	€ 2.928	€ 328	€ 3.130	€ 2.802	€ 19	€ 144	€ 126	€ -	€ -	€ -
2.1	€ 203	€ 8.255	€ 8.052	€ 238	€ 7.025	€ 6.787	€ 35	€ 1.230	€ 1.265	€ -	€ -	€ -
2.2	€ 70	€ 2.722	€ 2.652	€ 131	€ 2.527	€ 2.396	€ 60	€ 196	€ 256	€ -	€ -	€ -
2.3	€ 532	€ 4.415	€ 3.882	€ 867	€ 4.059	€ 3.191	€ 335	€ 356	€ 691	€ -	€ -	€ -
3.1	€ 5.387	€ 14.999	€ 9.612	€ 6.079	€ 15.308	€ 9.228	€ 692	€ 309	€ 383	€ -	€ -	€ -
4.1	€ 888	€ 3.602	€ 2.713	€ 865	€ 3.226	€ 2.361	€ 23	€ 376	€ 352	€ -	€ -	€ -
4.2	€ 737	€ 9.495	€ 8.757	€ 748	€ 8.219	€ 7.471	€ 11	€ 1.276	€ 1.286	€ -	€ -	€ -
4.3	€ 7.013	€ 6.780	€ 233	€ 6.869	€ 6.572	€ 297	€ 144	€ 209	€ 64	€ -	€ -	€ -
5.1	€ 1.504	€ 22.816	€ 21.312	€ 1.100	€ 19.590	€ 18.490	€ 404	€ 3.226	€ 2.822	€ -	€ -	€ -
6.1	€ 4.365	€ 5.926	€ 1.561	€ 2.765	€ 4.868	€ 2.103	€ 1.600	€ 1.058	€ 542	€ -	€ -	€ -
6.2	€ 305	€ 917	€ 611	€ 482	€ 750	€ 268	€ 177	€ 166	€ 343	€ -	€ -	€ -
6.3	€ -	€ 22	€ 22	€ -	€ 25	€ 25	€ -	€ 3	€ -	€ -	€ -	€ -
8.0	€ 18.529	€ 1.022	€ 19.551	€ 18.155	€ 1.272	€ 19.427	€ 374	€ 251	€ 123	€ -	€ -	€ -
Sub-totaal programma's	€ 40.923	€ 86.334	€ 47.411	€ 39.809	€ 79.668	€ 39.859	€ 1.114	€ 8.666	€ 7.551	€ -	€ -	€ -
Omschr. alg. dekk. midd.												
Lokale heffingen	€ 7.410	€ 664	€ 6.747	€ 7.465	€ 365	€ 7.100	€ 54	€ 299	€ 353	€ -	€ -	€ -
Algemene uitkeringen	€ 27.617	€ -	€ 27.617	€ 28.568	€ -	€ 28.568	€ 952	€ -	€ 952	€ -	€ -	€ -
Saldo financ.-functie	€ 250	€ 2.081	€ 1.831	€ 211	€ 1.828	€ 1.617	€ 39	€ 253	€ 214	€ -	€ -	€ -
Saldo compensabele BTW + uitkering BTW	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Overige alg. dekk. midd.	€ 3.362	€ 169	€ 3.193	€ 4.051	€ 78	€ 3.973	€ 689	€ 91	€ 780	€ -	€ -	€ -
Onvoorzien (904)	€ -	€ 65	€ 65	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 65	€ 65	€ -	€ -	€ -
Sub-totaal alg. dekk. midd.	€ 38.639	€ 2.979	€ 35.660	€ 40.295	€ 2.271	€ 38.024	€ 1.656	€ 708	€ 2.364	€ -	€ -	€ -
Gerealiseerd totaal van saldo baten en lasten	€ 79.562	€ 91.313	€ 11.751	€ 80.104	€ 81.939	€ 1.836	€ 542	€ 9.374	€ 9.915	€ -	€ -	€ -
Toev. / ontr. reserves:												
Programma 1.1	€ 447	€ -	€ 447	€ 255	€ -	€ 255	€ 192	€ -	€ 192	€ -	€ -	€ -
Programma 1.2	€ 26	€ -	€ 26	€ 26	€ -	€ 26	€ 0	€ -	€ 0	€ -	€ -	€ -
Programma 2.1	€ 1.959	€ -	€ 1.959	€ 1.212	€ -	€ 1.212	€ 746	€ -	€ 746	€ -	€ -	€ -
Programma 2.2	€ 789	€ 232	€ 557	€ 564	€ 232	€ 331	€ 226	€ -	€ 226	€ -	€ -	€ -
Programma 2.3	€ 750	€ 255	€ 495	€ 454	€ 679	€ 225	€ 296	€ 424	€ 720	€ -	€ -	€ -
Programma 3.1	€ 553	€ -	€ 553	€ 1.477	€ 953	€ 524	€ 924	€ 953	€ 29	€ -	€ -	€ -
Programma 4.1	€ 161	€ -	€ 161	€ 1	€ -	€ 1	€ 160	€ -	€ 160	€ -	€ -	€ -
Programma 4.2	€ 2.475	€ 491	€ 1.984	€ 1.145	€ 447	€ 698	€ 1.329	€ 43	€ 1.286	€ -	€ -	€ -
Programma 4.3	€ 621	€ 99	€ 522	€ 558	€ 99	€ 459	€ 63	€ -	€ 63	€ -	€ -	€ -
Programma 5.1	€ 862	€ 20	€ 842	€ 1.536	€ 2.771	€ 1.235	€ 674	€ 2.751	€ 2.077	€ -	€ -	€ -
Programma 6.1	€ 249	€ -	€ 249	€ 141	€ -	€ 141	€ 108	€ -	€ 108	€ -	€ -	€ -
Bouwgrondexpl. 6.1	€ 476	€ 114	€ 363	€ 1.787	€ 735	€ 1.052	€ 1.310	€ 621	€ 689	€ -	€ -	€ -
Programma 6.2	€ 326	€ -	€ 326	€ 237	€ -	€ 237	€ 89	€ -	€ 89	€ -	€ -	€ -
Programma 6.3	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Programma alg. dekk.	€ 4.050	€ 784	€ 3.266	€ 2.045	€ 2.677	€ 632	€ 2.005	€ 1.892	€ 3.898	€ -	€ -	€ -
Sub-totaal mut. reserves	€ 13.746	€ 1.995	€ 11.751	€ 11.438	€ 8.593	€ 2.844	€ 2.308	€ 6.598	€ 8.906	€ -	€ -	€ -
Gerealiseerd resultaat	€ 93.308	€ 93.308	€ -	€ 91.542	€ 90.533	€ 1.009	€ 1.766	€ 2.775	€ 1.009	€ -	€ -	€ -

Hoofdstuk 6. Bijlagen

- 6.1. Brugstaat rekening 2014 oude indeling – nieuwe indeling
- 6.2. Brugstaat rekening 2014 – 2015
- 6.3. Brugstaat begroting 2015 – rekening 2015
- 6.4. Overzicht niet aangewende kredieten / budgetten 2015 overbrengen naar 2016
- 6.5. Sisa-overzicht
- 6.6. Investeren Met Gemeenten – overzicht
- 6.7. Overzicht bezuinigingen

beleid	Omschrijving	Rekening 2014 cfm programmabegroting 2015				Rekening 2014 cfm vaststelling rek 2014				Saldo rekening 2015 t.o.v. rekening 2014			
		Uitgaven	Inkomsten	Saldo		Uitgaven	Inkomsten	Saldo		Uitgaven	Inkomsten	Saldo	
001	Bestuursorganen	€ 648.624	€ 2.526	€ 646.098		€ 648.624	€ 2.526	€ 646.098		€ -	€ -	€ -	
002	Bestuursondersteuning college van B&W	€ 1.463.386	€ 28.383	€ 1.435.003		€ 1.463.386	€ 28.383	€ 1.435.003		€ -	€ -	€ -	
003	Burgerzaken	€ 1.900.748	€ 450	€ 1.900.298		€ -	€ -	€ -		€ 1.900.748	€ -450	€ 1.900.298	
004	Baten Secretarieleges burgerzaken	€ 265.576	€ 589.904	€ -324.328		€ -	€ -	€ -		€ 265.576	€ -589.904	€ -324.328	
005	Bestuurlijke samenwerking	€ 377.203	€ 161.184	€ 216.019		€ 377.203	€ 161.184	€ 216.019		€ -	€ -	€ -	
006	Bestuursondersteuning raad en rekenkamerfunctie	€ 1.115.612	€ 192.818	€ 922.794		€ 1.115.612	€ 192.818	€ 922.794		€ -	€ -	€ -	
	PROGRAMMA 1.1	€ 5.771.148	€ 975.265	€ 4.795.883		€ 3.604.824	€ 394.911	€ 3.219.913		€ 2.166.324	€ -590.354	€ 1.575.970	
003	Burgerzaken	€ -	€ -	€ -		€ 1.900.748	€ 450	€ 1.900.298		€ -1.900.748	€ 450	€ -1.900.298	
004	Baten Secretarieleges burgerzaken	€ -	€ -	€ -		€ 265.576	€ 589.904	€ -324.328		€ -265.576	€ 589.904	€ 324.328	
120	Brandweer en rampenbestrijding	€ 2.192.158	€ 188.978	€ 2.003.180		€ -	€ -	€ -		€ 2.192.158	€ -188.978	€ 2.003.180	
140	Openbare orde en veiligheid	€ 651.524	€ 89.028	€ 562.496		€ -	€ -	€ -		€ 651.524	€ -89.028	€ 562.496	
160	Explosieven	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -	
	PROGRAMMA 1.2	€ 2.843.682	€ 278.006	€ 2.565.676		€ 2.166.324	€ 590.354	€ 1.575.970		€ 677.358	€ 312.348	€ 989.707	
120	Brandweer en rampenbestrijding	€ -	€ -	€ -		€ 2.192.158	€ 188.978	€ 2.003.180		€ -2.192.158	€ 188.978	€ -2.003.180	
140	Openbare orde en veiligheid	€ -	€ -	€ -		€ 651.524	€ 89.028	€ 562.496		€ -651.524	€ 89.028	€ -562.496	
160	Explosieven	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -	
	PROGRAMMA 2.0	€ -	€ -	€ -		€ 2.843.682	€ 278.006	€ 2.565.676		€ -2.843.682	€ 278.006	€ -2.565.676	
420	Openbaar basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting	€ 25.222	€ -	€ 25.222		€ -	€ -	€ -		€ 25.222	€ -	€ 25.222	
421	Openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting	€ 1.798.445	€ 8.269	€ 1.790.176		€ -	€ -	€ -		€ 1.798.445	€ -8.269	€ 1.790.176	
433	Bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs, onderwijshuisvesting	€ 239.784	€ -	€ 239.784		€ -	€ -	€ -		€ 239.784	€ -	€ 239.784	
443	Bijzonder voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting	€ 2.154.549	€ -	€ 2.154.549		€ -	€ -	€ -		€ 2.154.549	€ -	€ 2.154.549	
480	Gemeenschappelijke baten en lasten van het onderwijs	€ 1.307.535	€ 158.310	€ 1.149.225		€ -	€ -	€ -		€ 1.307.535	€ -158.310	€ 1.149.225	
650	Kinderopvang	€ 715.531	€ 57.724	€ 657.807		€ -	€ -	€ -		€ 715.531	€ -57.724	€ 657.807	
	PROGRAMMA 2.1	€ 6.241.065	€ 224.303	€ 6.016.762		€ -	€ -	€ -		€ 6.241.065	€ -224.303	€ 6.016.762	
510	Openbaar bibliotheekwerk	€ 799.360	€ -	€ 799.360		€ -	€ -	€ -		€ 799.360	€ -	€ 799.360	
511	Vormings- en ontwikkelings-werk	€ 22.021	€ 16.871	€ 5.150		€ -	€ -	€ -		€ 22.021	€ -16.871	€ 5.150	
540	Kunst	€ 2.351.527	€ 90.926	€ 2.260.600		€ -	€ -	€ -		€ 2.351.527	€ -90.926	€ 2.260.600	
541	Oudheidkunde / musea	€ 17.875	€ 38	€ 17.837		€ -	€ -	€ -		€ 17.875	€ -38	€ 17.837	
580	Overige rector voorzieningen	€ 56.001	€ -402	€ 56.403		€ -	€ -	€ -		€ 56.001	€ 402	€ 56.403	
630	Sociaal Cultureel Werk	€ 449.697	€ 52.072	€ 397.626		€ -	€ -	€ -		€ 449.697	€ -52.072	€ 397.626	
	PROGRAMMA 2.2	€ 3.696.481	€ 159.503	€ 3.536.978		€ -	€ -	€ -		€ 3.696.481	€ -159.503	€ 3.536.978	
530	Sport	€ 4.326.547	€ 1.186.278	€ 3.140.269		€ -	€ -	€ -		€ 4.326.547	€ -1.186.278	€ 3.140.269	
531	Groene sportvelden en terreinen	€ 1.129.495	€ 67.287	€ 1.062.208		€ -	€ -	€ -		€ 1.129.495	€ -67.287	€ 1.062.208	
	PROGRAMMA 2.3	€ 5.456.041	€ 1.253.565	€ 4.202.477		€ -	€ -	€ -		€ 5.456.041	€ -1.253.565	€ 4.202.477	
210	Wegen, straten en pleinen	€ -	€ -	€ -		€ 4.151.039	€ 351.351	€ 3.799.687		€ -4.151.039	€ 351.351	€ -3.799.687	
211	Verkeersmaatregel te land	€ -	€ -	€ -		€ 1.080.359	€ 59.424	€ 1.020.935		€ -1.080.359	€ 59.424	€ -1.020.935	
214	Parkeren	€ -	€ -	€ -		€ 431.383	€ -	€ 431.383		€ -431.383	€ -	€ -431.383	
215	Baten parkeerbelasting	€ -	€ -	€ -		€ -	€ 409.877	€ -409.877		€ -	€ 409.877	€ 409.877	
610	Bilansverlening	€ 5.849.553	€ 4.857.156	€ 992.397		€ -	€ -	€ -		€ 5.849.553	€ -4.857.156	€ 992.397	
611	Werkgelegenheid	€ 6.234.603	€ 5.257.917	€ 976.686		€ -	€ -	€ -		€ 6.234.603	€ -5.257.917	€ 976.686	
613	Soc zekerheid	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -	
614	Gemeentelijk minimaalbeleid	€ 1.121.497	€ 65.656	€ 1.055.841		€ -	€ -	€ -		€ 1.121.497	€ -65.656	€ 1.055.841	
623	Participatiebudget	€ 594.466	€ 587.707	€ 6.759		€ -	€ -	€ -		€ 594.466	€ -587.707	€ 6.759	
	PROGRAMMA 3.1	€ 13.800.119	€ 10.768.437	€ 3.031.682		€ 5.662.781	€ 820.652	€ 4.842.129		€ 8.137.338	€ -9.947.785	€ -1.810.447	
560	Openbaar groen en openluchtrecreatie	€ -	€ -	€ -		€ 2.346.525	€ 96.610	€ 2.249.915		€ -2.346.525	€ 96.610	€ -2.249.915	
	PROGRAMMA 3.2	€ -	€ -	€ -		€ 2.346.525	€ 96.610	€ 2.249.915		€ -2.346.525	€ 96.610	€ -2.249.915	

beleid	Omschrijving	Rekening 2014 cfm programmabegroting 2015				Rekening 2014 cfm vaststelling rek 2014				Saldo rekening 2015 t.o.v. rekening 2014			
		Uitgaven	Inkomsten	Saldo		Uitgaven	Inkomsten	Saldo		Uitgaven	Inkomsten	Saldo	
721	Afvalverwijdering en -verwerking	€ -	€ -	€ -	-	€ 2.563.644	€ 1.119.290	€ 1.444.354		€ -2.563.644	€ 1.119.290	€ -1.444.354	
722	Riolering (gecombineerd)	€ -	€ -	€ -	-	€ 7.715.906	€ 46.461	€ 7.669.445		€ -7.715.906	€ 46.461	€ -7.669.445	
723	Milieubeheer	€ -	€ -	€ -	-	€ 2.940.918	€ 79.425	€ 2.861.493		€ -2.940.918	€ 79.425	€ -2.861.493	
724	Lijkbezorging	€ -	€ -	€ -	-	€ 324.022	€ -	€ 324.022		€ -324.022	€ -	€ -324.022	
725	Baten reinigingsrechten en afvalstofheffing	€ -	€ -	€ -	-	€ -	€ 1.934.437	€ -1.934.437		€ -	€ 1.934.437	€ 1.934.437	
726	Baten rioolheffing (gecombineerd)	€ -	€ -	€ -	-	€ -	€ 2.825.516	€ -2.825.516		€ -	€ 2.825.516	€ 2.825.516	
732	Baten begraafplaatsrechten	€ -	€ -	€ -	-	€ -	€ 194.920	€ -194.920		€ -	€ 194.920	€ 194.920	
	PROGRAMMA 3.3	€ -	€ -	€ -	-	€ 13.544.490	€ 6.200.049	€ 7.344.441		€ -13.544.490	€ 6.200.049	€ -7.344.441	
420	Openbaar basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting	€ -	€ -	€ -	-	€ 25.222	€ -	€ 25.222		€ -25.222	€ -	€ -25.222	
421	Openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting	€ -	€ -	€ -	-	€ 841.050	€ 313	€ 840.737		€ -841.050	€ 313	€ -840.737	
423	Bijzonder basisonderwijs, onderwijshuisvesting	€ -	€ -	€ -	-	€ 957.395	€ 7.956	€ 949.439		€ -957.395	€ 7.956	€ -949.439	
433	Bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs, onderwijshuisvesting	€ -	€ -	€ -	-	€ 239.784	€ -	€ 239.784		€ -239.784	€ -	€ -239.784	
443	Bijzonder voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting	€ -	€ -	€ -	-	€ 2.154.549	€ -	€ 2.154.549		€ -2.154.549	€ -	€ -2.154.549	
480	Gemeenschappelijke baten en lasten van het onderwijs	€ -	€ -	€ -	-	€ 1.307.535	€ 158.310	€ 1.149.225		€ -1.307.535	€ 158.310	€ -1.149.225	
	PROGRAMMA 4.0	€ -	€ -	€ -	-	€ 5.525.534	€ 166.578	€ 5.358.955		€ -5.525.534	€ 166.578	€ -5.358.955	
820	Sociale woningbouw	€ 193.227	€ 725.430	€ -532.202		€ -	€ -	€ -		€ 193.227	€ -725.430	€ -532.202	
821	Stads- en dorpsvernieuwing	€ -	€ -	€ -	-	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -	
822	Overige volkshuisvesting	€ 609.020	€ 42.061	€ 566.959		€ -	€ -	€ -		€ 609.020	€ -42.061	€ 566.959	
825	Bouwvergunningen BAG	€ 2.718.171	€ 830.469	€ 1.887.703		€ -	€ -	€ -		€ 2.718.171	€ -830.469	€ 1.887.703	
	PROGRAMMA 4.1	€ 3.520.419	€ 1.597.959	€ 1.922.459		€ -	€ -	€ -		€ 3.520.419	€ -1.597.959	€ 1.922.459	
210	Wegen, straten en pleinen	€ 5.231.398	€ 410.775	€ 4.820.623		€ -	€ -	€ -		€ 5.231.398	€ -410.775	€ 4.820.623	
214	Parkeren	€ 431.383	€ -	€ 431.383		€ -	€ -	€ -		€ 431.383	€ -	€ 431.383	
215	Baten parkeerbelasting	€ -	€ 409.877	€ -409.877		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -409.877	€ -409.877	
560	Openbaar groen en openluchtrecreatie	€ 2.346.525	€ 96.610	€ 2.249.915		€ -	€ -	€ -		€ 2.346.525	€ -96.610	€ 2.249.915	
	PROGRAMMA 4.2	€ 8.009.306	€ 917.262	€ 7.092.044		€ -	€ -	€ -		€ 8.009.306	€ -917.262	€ 7.092.044	
721	Afvalverwijdering en -verwerking	€ 2.563.644	€ 1.119.290	€ 1.444.354		€ -	€ -	€ -		€ 2.563.644	€ -1.119.290	€ 1.444.354	
722	Riolering (gecombineerd)	€ 7.715.906	€ 46.461	€ 7.669.445		€ -	€ -	€ -		€ 7.715.906	€ -46.461	€ 7.669.445	
723	Milieubeheer	€ 222.746	€ 50.895	€ 171.851		€ -	€ -	€ -		€ 222.746	€ -50.895	€ 171.851	
724	Lijkbezorging	€ 324.022	€ -	€ 324.022		€ -	€ -	€ -		€ 324.022	€ -	€ 324.022	
725	Baten reinigingsrechten en afvalstofheffing	€ -	€ 1.934.437	€ -1.934.437		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -1.934.437	€ -1.934.437	
726	Baten rioolheffing (gecombineerd)	€ -	€ 2.825.516	€ -2.825.516		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -2.825.516	€ -2.825.516	
732	Baten begraafplaatsrechten	€ -	€ 194.920	€ -194.920		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -194.920	€ -194.920	
	PROGRAMMA 4.3	€ 10.826.318	€ 6.171.519	€ 4.654.800		€ -	€ -	€ -		€ 10.826.318	€ -6.171.519	€ 4.654.800	

beleid	Omschrijving	Rekening 2014 cfm programmabegroting 2015				Rekening 2014 cfm vaststelling rek 2014				Saldo rekening 2015 t.o.v. rekening 2014			
		Uitgaven	Inkomsten	Saldo		Uitgaven	Inkomsten	Saldo		Uitgaven	Inkomsten	Saldo	
530	Sport	€ -	€ -	€ -		€ 4.326.547	€ 1.186.278	€ 3.140.269		€ -4.326.547	€ 1.186.278	€ -3.140.269	
531	Groene sportvelden en terreinen	€ -	€ -	€ -		€ 1.129.495	€ 67.287	€ 1.062.208		€ -1.129.495	€ 67.287	€ -1.062.208	
620	Maatschappelijke begeleiding en advies	€ 1.398.896	€ 43.900	€ 1.354.996		€ -	€ -	€ -		€ 1.398.896	€ -43.900	€ 1.354.996	
622	Huishoudelijke verzorging	€ 5.028.406	€ 909.023	€ 4.119.383		€ -	€ -	€ -		€ 5.028.406	€ -909.023	€ 4.119.383	
661	Maatwerkvoorz. Natura materieel WMO	€ 1.240.036	€ 187.223	€ 1.052.813		€ -	€ -	€ -		€ 1.240.036	€ -187.223	€ 1.052.813	
662	Maatwerkvoorz. Natura materieel WMO	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -	
663	Opvang en beschermd wonen WMO	€ 251.723	€ -	€ 251.723		€ -	€ -	€ -		€ 251.723	€ -	€ 251.723	
667	Eigen bijdragen WMO	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -	
670	Algemene voorzieningen WMO en jeugd	€ 219.393	€ -	€ 219.393		€ -	€ -	€ -		€ 219.393	€ -	€ 219.393	
671	Eerstelingsloket WMO en jeugd	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -	
672	PGB WMO en Jeugd	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -	
682	Individuele voorzieningen Natura	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -	
683	Jeugd	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -	
683	Veiligheid, jeugdrecl. en opvang Jeugd	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -	
687	Jeugd	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -	
687	Ouderbijdr. Indiv.voorz. /opvang Jeugd	€ 669.003	€ -	€ 669.003		€ -	€ -	€ -		€ 669.003	€ -	€ 669.003	
714	Openbare gezondheidszorg	€ 906.277	€ 2.222	€ 904.055		€ -	€ -	€ -		€ 906.277	€ -2.222	€ 904.055	
715	Centrum voor Jeugd en gezin (Jeugdgez.h)	€ 77.684	€ -	€ 77.684		€ -	€ -	€ -		€ 77.684	€ -	€ 77.684	
716	Jeugdgezondheidszorg (maatwerk deel)	€ 9.791.418	€ 1.142.368	€ 8.649.050		€ 5.456.041	€ 1.253.565	€ 4.202.477		€ 4.335.377	€ 111.196	€ 4.446.573	
PROGRAMMA 5.1													
510	Openbaar bibliotheekwerk	€ -	€ -	€ -		€ 799.360	€ -	€ 799.360		€ -799.360	€ -	€ -799.360	
511	Vormings- en ontwikkelings-werk	€ -	€ -	€ -		€ 22.021	€ 16.871	€ 5.150		€ -22.021	€ 16.871	€ -5.150	
540	Kunst	€ -	€ -	€ -		€ 2.351.527	€ 90.926	€ 2.260.600		€ -2.351.527	€ 90.926	€ -2.260.600	
541	Oudheidkunde / musea	€ -	€ -	€ -		€ 17.875	€ 38	€ 17.837		€ -17.875	€ 38	€ -17.837	
580	Overige recr voorzieningen	€ -	€ -	€ -		€ 56.001	€ -402	€ 56.403		€ -56.001	€ -402	€ -56.403	
630	Sociaal Cultureel Werk	€ -	€ -	€ -		€ 669.090	€ 52.072	€ 617.019		€ -669.090	€ 52.072	€ -617.019	
PROGRAMMA 5.2													
610	Bijstandsverlening	€ -	€ -	€ -		€ 5.849.553	€ 4.857.156	€ 992.397		€ -5.849.553	€ 4.857.156	€ -992.397	
611	Werkgelegenheid	€ -	€ -	€ -		€ 6.234.603	€ 5.257.917	€ 976.686		€ -6.234.603	€ 5.257.917	€ -976.686	
613	Overige sociale zekerheidsregelingen	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -	
614	Gemeentelijk minimabeleid	€ -	€ -	€ -		€ 1.121.497	€ 65.656	€ 1.055.841		€ -1.121.497	€ 65.656	€ -1.055.841	
623	Participatiebudget	€ -	€ -	€ -		€ 594.466	€ 587.707	€ 6.759		€ -594.466	€ 587.707	€ -6.759	
650	Kinderdagopvang	€ -	€ -	€ -		€ 715.531	€ 57.724	€ 657.807		€ -715.531	€ 57.724	€ -657.807	
810	Ruimtelijke ordening	€ 1.040.970	€ 34.387	€ 1.006.582		€ -	€ -	€ -		€ 1.040.970	€ 34.387	€ 1.006.582	
830	Bougrondexploitatie	€ 22.979.488	€ 22.930.044	€ 49.444		€ -	€ -	€ -		€ 22.979.488	€ -22.930.044	€ 49.444	
PROGRAMMA 6.1													
620	Maatschappelijke begeleiding en advies	€ -	€ -	€ -		€ 14.515.650	€ 10.826.161	€ 3.689.489		€ 9.504.808	€ -12.138.270	€ -2.633.463	
622	Huishoudelijke verzorging	€ -	€ -	€ -		€ 1.650.619	€ 43.900	€ 1.606.719		€ -1.650.619	€ 43.900	€ -1.606.719	
652	Voorzieningen gehandicapten	€ -	€ -	€ -		€ 5.028.406	€ 909.023	€ 4.119.383		€ -5.028.406	€ 909.023	€ -4.119.383	
714	Openbare gezondheidszorg	€ -	€ -	€ -		€ 1.240.036	€ 187.223	€ 1.052.813		€ -1.240.036	€ 187.223	€ -1.052.813	
715	Centra voor jeugd en gezin (jeugdgezondheidszorg)	€ -	€ -	€ -		€ 669.003	€ -	€ 669.003		€ -669.003	€ -	€ -669.003	
716	Centra voor jeugd en gezin (onderdeel WMO)	€ -	€ -	€ -		€ 906.277	€ 2.222	€ 904.055		€ -906.277	€ 2.222	€ -904.055	
310	Handel en ambacht	€ 584.203	€ 59.790	€ 524.413		€ 77.684	€ -	€ 77.684		€ -77.684	€ -	€ -77.684	
311	Baten marktgelden	€ -	€ 93.887	€ -93.887		€ -	€ -	€ -		€ 584.203	€ -59.790	€ 524.413	
330	Nutsbedrijven	€ 84.626	€ 165.147	€ -80.521		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -93.887	€ -93.887	
PROGRAMMA 6.2													
810	Ruimtelijke ordening	€ -	€ -	€ -		€ 9.572.025	€ 1.142.368	€ 8.429.657		€ -8.903.196	€ 823.543	€ -8.079.653	
821	Stads- en dorpsvernieuwing	€ -	€ -	€ -		€ 1.040.970	€ 34.387	€ 1.006.582		€ -1.040.970	€ 34.387	€ -1.006.582	
822	Overige volkshuisvesting	€ -	€ -	€ -		€ 193.227	€ 725.430	€ -532.202		€ -193.227	€ 725.430	€ 532.202	
823	Bouwwerunningen	€ -	€ -	€ -		€ 609.020	€ 42.061	€ 566.959		€ -609.020	€ 42.061	€ -566.959	
830	Bouwgrondexploitatie	€ -	€ -	€ -		€ -	€ 801.939	€ -801.939		€ -	€ 801.939	€ 801.939	
PROGRAMMA 7.1													
310	Handel en ambacht	€ -	€ -	€ -		€ 22.979.488	€ 22.930.044	€ 49.444		€ -22.979.488	€ 22.930.044	€ -49.444	
311	Baten marktgelden	€ -	€ -	€ -		€ 24.822.705	€ 24.533.860	€ 288.845		€ -24.822.705	€ 24.533.860	€ -288.845	
330	Nutsbedrijven	€ -	€ -	€ -		€ 584.203	€ 59.790	€ 524.413		€ -584.203	€ 59.790	€ -524.413	
PROGRAMMA 7.2													
310	Handel en ambacht	€ -	€ -	€ -		€ 84.626	€ 165.147	€ -80.521		€ -	€ 93.887	€ 93.887	
311	Baten marktgelden	€ -	€ -	€ -		€ 668.829	€ 318.825	€ 350.004		€ -668.829	€ 318.825	€ -350.004	
330	Nutsbedrijven	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -	

beleid	Omschrijving	Rekening 2014 cfm programmabegroting 2015				Rekening 2014 cfm vaststelling rek 2014				Saldo rekening 2015 t.o.v. rekening 2014			
		Uitgaven	Inkomsten	Saldo		Uitgaven	Inkomsten	Saldo		Uitgaven	Inkomsten	Saldo	
911	Gedlenen en uitzettingen korter dan 1 jaar	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	€ -	
913	Overige financiële middelen	€ -322.302	€ 33.003	€ -355.305		€ -322.302	€ 33.003	€ -355.305		€ -	€ -	€ -	
914	Gedlenen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar	€ 171.126	€ 2.730.010	€ -2.558.884		€ 171.126	€ 2.730.010	€ -2.558.884		€ -	€ -	€ -	
921	Algemene uitkeringen	€ -	€ 31.640.177	€ -31.640.177		€ -	€ 31.640.177	€ -31.640.177		€ -	€ -	€ -	
922	Algemene baten en lasten	€ 383.986	€ 1.243.569	€ -859.583		€ 383.986	€ 1.243.569	€ -859.583		€ -	€ -	€ -	
930	Uitvoering Wet WOZ	€ 528.544	€ -	€ 528.544		€ 528.544	€ -	€ 528.544		€ -	€ -	€ -	
931	Baten onroerende-zaakbelasting gebruikers	€ -	€ 1.018.396	€ -1.018.396		€ -	€ 1.018.396	€ -1.018.396		€ -	€ -	€ -	
932	Baten onroerende-zaakbelasting eigenaren	€ -	€ 5.759.674	€ -5.759.674		€ -	€ 5.759.674	€ -5.759.674		€ -	€ -	€ -	
934	Baten Baatbelasting	€ -	€ 2.812	€ -2.812		€ -	€ 2.812	€ -2.812		€ -	€ -	€ -	
935	Baten forensenbelasting	€ -	€ 100.697	€ -100.697		€ -	€ 100.697	€ -100.697		€ -	€ -	€ -	
936	Baten toeristenbelasting	€ -	€ 189.147	€ -189.147		€ -	€ 189.147	€ -189.147		€ -	€ -	€ -	
939	Baten precario rechten	€ -	€ 25.137	€ -25.137		€ -	€ 25.137	€ -25.137		€ -	€ -	€ -	
940	Lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen	€ 143.367	€ 66.269	€ 77.098		€ 143.367	€ 66.269	€ 77.098		€ -	€ -	€ -	
960	Saldo van kostenplaatsen	€ 361.392	€ -	€ 361.392		€ 361.392	€ -	€ 361.392		€ -	€ -	€ -	
980	Mutaties in reserves	€ 8.350.962	€ 16.575.059	€ -8.224.098		€ 8.350.962	€ 16.575.059	€ -8.224.098		€ -	€ -	€ -	
	PROGRAMMA 8.0	€ 9.617.075	€ 59.383.951	€ -49.766.877		€ 9.617.075	€ 59.383.951	€ -49.766.877		€ -	€ -	€ -	
	TOTAAL RESUME	€ 104.262.358	€ 106.155.393	€ -1.893.035		€ 104.262.358	€ 106.155.393	€ -1.893.035		€ 0	€ 0	€ -0	

beleid	omschrijving	Rekening 2014 in aansluiting op progr begr 2015				Rekening 2015				Saldo rekening 2015 t.o.v. rekening 2014			
		Uitgaven	Inkomsten	Saldo		Uitgaven	Inkomsten	Saldo		Uitgaven	Inkomsten	Saldo	
001	Bestedingsorganen	€ 648.624	€ 2.526	€ 646.098		€ 745.457	€ -	745.457		€ -97.833	€ -2.526	€ -100.359	
002	Bestuursondersteuning college van B&W	€ 1.463.386	€ 28.383	€ 1.435.003		€ 1.207.987	€ 186.801	1.021.186		€ 255.399	€ 158.418	€ 413.817	
003	Burgerzaken	€ 1.900.748	€ 450	€ 1.900.298		€ 1.986.778	€ 11.147	1.975.631		€ -86.031	€ 10.697	€ -75.334	
004	Balen Secretariates burgerzaken	€ 265.576	€ 589.904	€ -324.328		€ 265.839	€ 606.427	-340.588		€ -263	€ 16.523	€ 16.260	
005	Bestuurlijke samenwerking	€ 377.203	€ 161.184	€ 216.019		€ 440.773	€ 169.769	271.004		€ -63.570	€ 8.585	€ -54.985	
006	Bestuursondersteuning raad en rekenamerfunctie	€ 1.115.612	€ 192.818	€ 922.794		€ 995.002	€ 207.633	787.369		€ 120.610	€ 14.815	€ 135.425	
	PROGRAMMA 1.1	€ 5.771.148	€ 975.265	€ 4.795.883		€ 5.642.836	€ 1.181.777	€ 4.461.059		€ 128.312	€ 206.512	€ 334.824	
120	Brandweer en rampenbestrijding	€ 2.192.158	€ 188.978	€ 2.003.180		€ 2.370.392	€ 210.884	2.159.508		€ -178.234	€ 21.906	€ -156.329	
140	Openbare orde en veiligheid	€ 651.524	€ 89.028	€ 562.496		€ 759.669	€ 117.243	642.425		€ -108.145	€ 28.216	€ -79.929	
160	Explosieven	€ -	€ -	€ -		€ -	€ -	0		€ -	€ -	€ -	
	PROGRAMMA 1.2	€ 2.843.682	€ 278.006	€ 2.565.676		€ 3.130.061	€ 328.127	€ 2.801.934		€ -286.379	€ 50.121	€ -236.258	
420	Openbaar basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting	€ 25.222	€ -	€ 25.222		€ 9.946	€ -	9.946		€ 15.276	€ -	€ 15.276	
421	Openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting	€ 1.798.445	€ 8.269	€ 1.790.176		€ 2.620.434	€ 17.024	2.603.410		€ -821.989	€ 8.755	€ -813.234	
433	Bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs, onderwijshuisvesting	€ 239.784	€ -	€ 239.784		€ 229.658	€ -	229.658		€ 10.125	€ -	€ 10.125	
443	Bijzonder voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting	€ 2.154.549	€ -	€ 2.154.549		€ 2.466.493	€ -	2.466.493		€ -311.943	€ -	€ -311.943	
480	Gemeenschappelijke balen en lasten van het onderwijs	€ 1.307.535	€ 158.310	€ 1.149.225		€ 1.195.307	€ 166.888	1.028.408		€ 112.228	€ 8.589	€ 120.817	
650	Kinderdagopvang	€ 715.531	€ 57.724	€ 657.807		€ 502.831	€ 54.032	448.799		€ 212.701	€ -3.692	€ 209.008	
	PROGRAMMA 2.1	€ 6.241.065	€ 224.303	€ 6.016.762		€ 7.024.668	€ 237.954	€ 6.786.714		€ -783.603	€ 13.652	€ -769.951	
510	Openbaar bibliotheekwerk	€ 799.360	€ -	€ 799.360		€ 780.555	€ -	780.555		€ 18.806	€ -	€ 18.806	
511	Vormings- en ontwikkelingswerk	€ 22.021	€ 16.871	€ 5.150		€ 8.051	€ 8.051	0		€ 13.970	€ -8.820	€ 5.150	
540	Kunst	€ 2.351.527	€ 90.926	€ 2.260.600		€ 1.204.631	€ 56.933	1.147.698		€ 1.146.895	€ -33.993	€ 1.112.902	
541	Oudheidkunde / musea	€ 17.875	€ 38	€ 17.837		€ 22.177	€ -	22.177		€ -4.303	€ -38	€ -4.340	
580	Overige recreatievoorzieningen	€ 56.001	€ -402	€ 56.403		€ 56.985	€ 1.876	55.109		€ -983	€ 2.278	€ 1.295	
630	Sociaal Cultureel Werk	€ 449.697	€ 52.072	€ 397.626		€ 454.108	€ 63.670	390.438		€ 11.598	€ 7.188	€ 1.410	
	PROGRAMMA 2.2	€ 3.696.481	€ 159.503	€ 3.536.978		€ 2.526.506	€ 130.529	€ 2.395.977		€ 1.169.975	€ -28.974	€ 1.141.000	
530	Sport	€ 4.326.547	€ 1.186.278	€ 3.140.269		€ 3.035.827	€ 480.134	2.575.893		€ 1.290.720	€ -726.144	€ 564.576	
531	Groene sportvelden en terreinen	€ 1.129.495	€ 67.287	€ 1.062.208		€ 1.022.794	€ 407.140	615.654		€ 106.700	€ 339.854	€ 446.554	
	PROGRAMMA 2.3	€ 5.456.041	€ 1.253.565	€ 4.202.477		€ 4.058.621	€ 887.274	€ 3.191.347		€ 1.397.420	€ -366.291	€ 1.011.130	
610	Bijstandsverlening	€ 5.849.553	€ 4.857.156	€ 992.397		€ 6.231.408	€ 5.880.323	351.085		€ -381.855	€ 1.023.167	€ 641.312	
611	Werkgelegenheid	€ 6.234.603	€ 5.257.917	€ 976.686		€ 6.400.765	€ 19.756	6.381.009		€ -166.163	€ -5.238.161	€ -5.404.324	
613	Soc zekerheid	€ -	€ -	€ -		€ 14.700	€ -	14.700		€ -14.700	€ -	€ -14.700	
614	Gemeentelijk minimeerbeleid	€ 1.121.497	€ 65.656	€ 1.055.841		€ 1.417.164	€ 104.633	1.312.531		€ -295.667	€ 38.977	€ -256.690	
623	Participatiebudget	€ 594.466	€ 587.707	€ 6.759		€ 1.243.687	€ 74.547	1.169.140		€ -649.221	€ -513.161	€ -1.162.382	
	PROGRAMMA 3.1	€ 13.800.119	€ 10.768.437	€ 3.031.682		€ 15.307.725	€ 6.079.259	€ 9.228.466		€ -1.507.606	€ -4.883.178	€ -6.196.783	
820	Sociale woningbouw	€ 193.227	€ 725.430	€ -532.202		€ 139.727	€ 69.099	70.628		€ 53.500	€ -656.331	€ -602.831	
821	Stads- en dorpsvernieuwing	€ -	€ -	€ -		€ 10.500	€ -	10.500		€ -10.500	€ -	€ -10.500	
822	Overige volkshuisvesting	€ 609.020	€ 42.061	€ 566.959		€ 400.441	€ 28.492	371.949		€ 208.579	€ -13.569	€ 195.010	
823	Bouwvergunningen	€ 2.718.171	€ 830.469	€ 1.887.703		€ 2.532.746	€ 767.708	1.765.038		€ 185.428	€ -62.761	€ 122.665	
825	BAG	€ -	€ -	€ -		€ 142.905	€ -	142.905		€ -142.905	€ -	€ -142.905	
	PROGRAMMA 4.1	€ 3.520.419	€ 1.597.959	€ 1.922.459		€ 3.226.318	€ 865.298	€ 2.361.020		€ 294.100	€ -732.661	€ -438.561	
210	Wegen, straten en pleinen	€ 5.231.398	€ 410.775	€ 4.820.623		€ 5.339.803	€ 299.786	5.040.018		€ -108.406	€ -110.989	€ -219.395	
214	Parkeren	€ 431.383	€ -	€ 431.383		€ 393.092	€ -	393.092		€ 38.291	€ -	€ 38.291	
215	Balen parkeerbelasting	€ -	€ 409.877	€ -409.877		€ -	€ 372.396	-372.396		€ -	€ -37.481	€ -37.481	
560	Openbaar groen en openluchtrecreatie	€ 2.346.525	€ 96.610	€ 2.249.915		€ 2.486.052	€ 75.787	2.410.265		€ -139.527	€ -20.822	€ -160.350	
	PROGRAMMA 4.2	€ 8.009.306	€ 917.262	€ 7.092.044		€ 8.218.948	€ 747.969	€ 7.470.978		€ -209.642	€ -169.292	€ -378.934	

beleid	Omschrijving	Rekening 2014 in aansluiting op progr begr 2015				Rekening 2015				Saldo rekening 2015 t.o.v. rekening 2014			
		Uitgaven	Inkomsten	Saldo		Uitgaven	Inkomsten	Saldo		Uitgaven	Inkomsten	Saldo	
721	Afvalverwijdering en -verwerking	2.563.644	1.119.290	1.444.354		3.150.259	1.632.229	1.518.030		-586.615	512.939	-73.676	
722	Riolering (gecombineerd)	7.715.906	46.461	7.669.445		2.748.209	32.642	2.715.567		4.967.697	-13.819	4.953.878	
723	Milieubeheer	222.746	50.895	171.851		339.568	36.259	303.308		-116.821	-14.636	-131.457	
724	Lijkbezorging	324.022	-	324.022		333.522	-	333.522		-9.500	-	-9.500	
725	Baten reinigingsrechten en afvalstofheffing	-	1.934.437	-1.934.437		-	1.991.533	-1.991.533		-	57.096	57.096	
726	Baten nootheffing (gecombineerd)	-	2.825.516	-2.825.516		-	2.992.652	-2.992.652		-	167.136	167.136	
732	Baten begraaflaatsrechten	-	194.920	-194.920		-	183.261	-183.261		-	-11.659	-11.659	
	PROGRAMMA 4.3	10.826.318	6.171.519	4.654.800		6.571.557	6.868.577	-297.019		4.254.761	697.058	4.951.819	
620	Maatschappelijke begeleiding en advies	1.398.896	43.900	1.354.996		-	-	0		1.398.896	-43.900	1.354.996	
622	Huishoudelijke verzorging	5.028.406	909.023	4.119.383		-	-	0		5.028.406	-909.023	4.119.383	
661	Maatwerkvoorz. Natuur materieel	1.240.036	187.223	1.052.813		917.777	55.773	862.005		322.259	-131.451	190.808	
662	Maatwerkvoorz. Natuur	-	-	-		5.244.775	-	5.244.775		-5.244.775	-	-5.244.775	
663	Opvang en beschermd wonen	251.723	-	251.723		89.792	-	89.792		161.932	-	161.932	
667	Eigen bijdragen WMO	-	-	-		-	903.599	-903.599		-	903.599	903.599	
670	Algemene voorzieningen WMO en Jeugd	219.393	-	219.393		2.250.008	11.600	2.238.408		-2.030.615	11.600	-2.019.015	
671	Eerstelijnsloket WMO en Jeugd	-	-	-		2.499.178	-	2.499.178		-2.499.178	-	-2.499.178	
672	PGB WMO en Jeugd	-	-	-		2.289.542	-	2.289.542		-2.289.542	-	-2.289.542	
682	Individuele voorzieningen Natuur	-	-	-		4.858.730	-	4.858.730		-4.858.730	-	-4.858.730	
683	Veiligheid, jeugdrechts. en opvang Jeugd	-	-	-		160.297	-	160.297		-160.297	-	-160.297	
687	Ouderbijdr. individ. voorz. /opvang Jeugd	-	-	-		-	20.511	-20.511		-	20.511	20.511	
714	Openbare gezondheidszorg	669.003	-	669.003		578.286	-	578.286		90.716	-	90.716	
715	Centrum voor Jeugd en gezin (Jeugdgez.h)	906.277	2.222	904.055		701.257	108.379	592.878		205.020	106.157	311.177	
716	Jeugdgezondheidszorg (maatwerk deel)	77.684	-	77.684		-	-	0		77.684	-	77.684	
	PROGRAMMA 5.1	9.791.418	1.142.368	8.649.050		19.589.644	1.099.862	18.489.782		-9.798.225	-42.506	-9.840.732	
810	Ruimtelijke ordening	1.040.970	34.387	1.006.582		1.070.178	19.226	1.050.952		-29.208	-15.162	-44.370	
830	Bouwgrondexploitatie	22.979.488	22.930.044	49.444		3.797.957	2.745.903	1.052.054		19.181.531	-20.184.141	-1.002.610	
	PROGRAMMA 6.1	24.020.458	22.964.431	1.056.027		4.868.135	2.765.128	2.103.006		19.152.323	-20.199.303	-1.046.980	
310	Handel en ambacht	584.203	59.790	524.413		657.816	45.340	612.476		-73.613	-14.450	-88.063	
311	Baten marktgelden	-	93.887	-93.887		-	95.759	-95.759		-	1.872	1.872	
330	Nutsbedrijven	84.626	165.147	-80.521		92.327	340.905	-248.578		-7.701	175.758	168.057	
	PROGRAMMA 6.2	668.829	318.925	350.004		750.143	482.004	268.139		-81.314	163.179	81.865	
210	Bereikbaarheid en mobiliteit	-	-	-		25.358	-	25.358		-25.358	-	-25.358	
	PROGRAMMA 6.3	-	-	-		25.358	-	25.358		-25.358	-	-25.358	
911	Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar	-	-	-		-	-	0		-	-	-	
913	Overige financiële middelen	-322.302	33.003	-355.305		-	904.223	-904.223		-322.302	871.220	548.918	
914	Geldleningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar	171.126	2.730.010	-2.558.884		198.522	2.628.806	-2.430.284		-27.397	-101.203	-128.600	
921	Algemene uitkeringen	-	31.640.177	-31.640.177		-	28.568.400	-28.568.400		-	-3.071.778	-3.071.778	
922	Algemene baten en lasten	383.986	1.243.569	-859.583		78.101	1.807.594	-1.729.493		305.885	584.025	889.910	
923	Algemene uitkeringen sociaal domein	-	-	-		-	17.183.465	-17.183.465		-	17.183.465	17.183.465	
930	Uitvoering Wet WOZ	528.544	-	528.544		332.395	-	332.395		196.149	-	196.149	
931	Baten onroerende-zaakbelasting gebruikers	-	1.018.396	-1.018.396		-	1.015.892	-1.015.892		-	-2.505	-2.505	
932	Baten onroerende-zaakbelasting eigenaren	-	5.759.674	-5.759.674		-	6.011.884	-6.011.884		-	252.211	252.211	
934	Baten Baatbelasting	-	2.812	-2.812		-	2.812	-2.812		-	-	-	
935	Baten forsenbelasting	-	100.697	-100.697		-	99.003	-99.003		-	-1.694	-1.694	
936	Baten toeristenbelasting	-	189.147	-189.147		-	207.000	-207.000		-	17.853	17.853	
939	Baten precariorechten	-	25.137	-25.137		-	24.763	-24.763		-	-374	-374	
940	Lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen	143.367	66.269	77.098		32.387	103.188	-70.801		110.980	36.919	147.899	
960	Saldo van kostenplaatsen	361.392	-	361.392		357.493	-106.904	464.398		3.899	-106.904	-103.006	
980	Mutaties in reserves	8.350.962	16.575.059	-8.224.098		8.593.334	11.437.795	-2.844.461		-242.372	-5.137.264	-5.379.637	
	PROGRAMMA 8.0	9.617.075	59.383.951	-49.766.877		9.592.233	69.887.922	-60.295.689		24.841	10.503.971	10.528.812	
	TOTAAL RESUME	104.262.358	106.155.393	-1.893.035		90.532.753	91.541.681	-1.008.928		13.725.605	-14.613.712	-884.106	

beleid	omschrijving	Begroting 2015			Rekening 2015			Saldo rekening 2015 t.o.v. begroting 2015		
		Uitgaven	Inkomsten	Saldo	Uitgaven	Inkomsten	Saldo	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
001	Bestuursondersteuning college van B&W	€ 511.586	€ -	€ 511.586	€ 745.457	€ -	€ 745.457	€ -234.871	€ -	€ -234.871
002	Burgerzaken	€ 1.811.718	€ 132.997	€ 1.678.721	€ 1.207.987	€ 186.801	€ 1.021.186	€ 603.731	€ 53.804	€ 657.535
003	Balen Secretariates	€ 2.047.868	€ -	€ 2.047.868	€ 1.986.778	€ 11.147	€ 1.975.631	€ 61.090	€ 11.147	€ 72.237
004	Balen Samenwerking	€ 251.203	€ 539.303	€ -288.100	€ 265.839	€ 606.427	€ -340.588	€ -14.636	€ 67.124	€ 52.488
005	Bestuursondersteuning raad en rekenamerfunctie	€ 438.025	€ 167.711	€ 270.314	€ 440.773	€ 169.769	€ 271.004	€ -2.748	€ 2.058	€ -890
006	PROGRAMMA 1.1	€ 1.072.886	€ 202.026	€ 870.860	€ 995.002	€ 207.633	€ 787.369	€ 77.884	€ 5.607	€ 83.491
		€ 6.133.286	€ 1.042.037	€ 5.091.249	€ 5.642.836	€ 1.181.777	€ 4.461.059	€ 490.450	€ 139.740	€ 630.190
120	Brandweer en rampen-	€ 2.437.561	€ 190.365	€ 2.247.196	€ 2.370.392	€ 210.884	€ 2.159.508	€ 67.169	€ 20.519	€ 87.688
140	Bestrijding	€ 836.688	€ 156.351	€ 680.337	€ 759.669	€ 117.243	€ 642.425	€ 77.019	€ -39.108	€ 37.912
160	Explosieven	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
	PROGRAMMA 1.2	€ 3.274.249	€ 346.716	€ 2.927.533	€ 3.130.061	€ 328.127	€ 2.801.934	€ 144.188	€ -18.589	€ 125.599
420	Openbaar basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting	€ 10.285	€ -	€ 10.285	€ 9.946	€ -	€ 9.946	€ 339	€ -	€ 339
421	Openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting	€ 2.793.441	€ 6.458	€ 2.786.983	€ 2.620.434	€ 17.024	€ 2.603.410	€ 173.007	€ 10.566	€ 183.573
433	Bijzonder (voorgezet) speciaal onderwijs, onderwijshuisvesting	€ 248.772	€ -	€ 248.772	€ 229.658	€ -	€ 229.658	€ 19.114	€ -	€ 19.114
443	Bijzonder voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting	€ 3.198.257	€ -	€ 3.198.257	€ 2.466.493	€ -	€ 2.466.493	€ 731.764	€ -	€ 731.764
480	Gemeenschappelijke baten en lasten van het onderwijs	€ 1.256.839	€ 150.991	€ 1.105.848	€ 1.195.307	€ 166.898	€ 1.028.408	€ 61.532	€ 15.907	€ 77.440
650	Kinderdagopvang	€ 747.102	€ 45.443	€ 701.659	€ 502.831	€ 54.032	€ 448.799	€ 244.271	€ 8.589	€ 252.860
	PROGRAMMA 2.1	€ 8.254.696	€ 202.892	€ 8.051.804	€ 7.024.668	€ 237.954	€ 6.786.714	€ 1.230.028	€ 35.062	€ 1.265.090
510	Openbaar bibliotheekwerk	€ 780.555	€ -	€ 780.555	€ 780.555	€ -	€ 780.555	€ -	€ -	€ -
511	Vormings- en ontwikkelings-werk	€ 3.000	€ 3.000	€ -	€ 8.051	€ 8.051	€ -	€ -	€ -	€ -
540	Kunst	€ 1.375.286	€ 47.000	€ 1.328.286	€ 1.204.631	€ 56.933	€ 1.147.698	€ 170.655	€ 9.933	€ 180.588
541	Oudheidkunde / musea	€ 38.348	€ -	€ 38.348	€ 22.177	€ -	€ 22.177	€ 16.171	€ -	€ 16.171
580	Overige rec voorzieningen	€ 52.953	€ 2.988	€ 49.965	€ 56.985	€ 1.876	€ 55.109	€ -4.032	€ -1.112	€ -5.144
630	Sociaal Cultureel Werk	€ 472.268	€ 17.094	€ 455.174	€ 454.108	€ 63.670	€ 390.438	€ 18.160	€ 46.576	€ 64.736
	PROGRAMMA 2.2	€ 2.722.410	€ 70.082	€ 2.652.328	€ 2.526.506	€ 130.529	€ 2.395.977	€ 185.904	€ 60.447	€ 256.351
530	Sport	€ 3.389.408	€ 531.197	€ 2.858.211	€ 3.035.827	€ 480.134	€ 2.575.693	€ 353.581	€ -71.063	€ 282.518
531	Groene sportvelden en terreinen	€ 1.025.144	€ 1.000	€ 1.024.144	€ 1.022.794	€ 407.140	€ 615.654	€ 2.350	€ 408.140	€ 408.490
	PROGRAMMA 2.3	€ 4.414.552	€ 532.197	€ 3.882.355	€ 4.058.621	€ 887.274	€ 3.191.347	€ 355.931	€ 335.077	€ 691.008
610	Bijstandsverlening	€ 6.237.400	€ 5.304.500	€ 932.900	€ 6.231.408	€ 5.880.323	€ 351.085	€ 5.992	€ 575.823	€ 581.815
611	Werkgelegenheid	€ 6.122.248	€ -	€ 6.122.248	€ 6.400.765	€ 19.756	€ 6.381.009	€ -278.517	€ 19.756	€ -258.761
613	Soc zekerheid	€ -	€ -	€ -	€ 14.700	€ -	€ 14.700	€ -14.700	€ -	€ -14.700
614	Gemeentelijk minimaalbeleid	€ 1.744.871	€ 32.500	€ 1.712.371	€ 1.417.164	€ 104.633	€ 1.312.531	€ 327.707	€ 72.133	€ 399.840
623	Participatiebudget	€ 894.270	€ 49.897	€ 844.373	€ 1.243.687	€ 74.547	€ 1.169.140	€ -349.417	€ 24.650	€ -324.767
	PROGRAMMA 3.1	€ 14.998.789	€ 5.386.897	€ 9.611.892	€ 15.307.725	€ 6.078.259	€ 9.228.466	€ -308.936	€ 692.362	€ 383.426
820	Sociale woningbouw	€ 130.800	€ 67.542	€ 63.258	€ 139.727	€ 69.099	€ 70.628	€ -8.927	€ 1.557	€ -7.370
821	Stads- en dorpsvernieuwing	€ 11.196	€ -	€ 11.196	€ 10.500	€ -	€ 10.500	€ 696	€ -	€ 696
822	Overige volkshuisvesting	€ 684.017	€ 45.930	€ 638.087	€ 400.441	€ 28.492	€ 371.949	€ 283.576	€ -17.438	€ 266.138
823	Bouwvergunningen	€ 2.544.062	€ 775.000	€ 1.769.062	€ 2.532.746	€ 767.708	€ 1.765.038	€ 11.316	€ -7.292	€ 4.024
825	BAG	€ 231.800	€ -	€ 231.800	€ 142.905	€ -	€ 142.905	€ 88.895	€ -	€ 88.895
	PROGRAMMA 4.1	€ 3.601.875	€ 888.472	€ 2.713.403	€ 3.226.318	€ 865.298	€ 2.361.020	€ 375.557	€ -23.174	€ 352.383
210	Wegen, straten en pleinen	€ 6.511.425	€ 263.767	€ 6.247.658	€ 5.339.803	€ 299.786	€ 5.040.018	€ 1.171.622	€ 36.019	€ 1.207.640
214	Parkeren	€ 473.108	€ -	€ 473.108	€ 393.092	€ -	€ 393.092	€ 80.016	€ -	€ 80.016
215	Baten parkeerbelasting	€ -	€ 415.500	€ -415.500	€ -	€ 372.396	€ -372.396	€ -	€ -43.104	€ -43.104
560	Openbaar groen en openluchtcreatie	€ 2.509.967	€ 57.946	€ 2.452.021	€ 2.486.052	€ 75.787	€ 2.410.265	€ 23.915	€ 17.841	€ 41.756
	PROGRAMMA 4.2	€ 9.494.500	€ 737.213	€ 8.757.287	€ 8.218.948	€ 747.989	€ 7.470.978	€ 1.275.552	€ 10.756	€ 1.286.309

beleid	Omschrijving	Begroting 2015			Rekening 2015			Saldo rekening 2015 t.o.v. begroting 2015		
		Uitgaven	Inkomsten	Saldo	Uitgaven	Inkomsten	Saldo	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
721	Altaiverwijdering en -verwerking (gecombineerd)	€ 3.226.799	€ 1.431.566	€ 1.795.243	€ 3.150.259	€ 1.632.229	€ 1.518.030	€ 76.540	€ 200.673	€ 277.213
722	Risicering (gecombineerd)	€ 2.741.208	€ 209.714	€ 2.531.494	€ 2.140.209	€ 32.642	€ 2.175.567	€ -7.001	€ -177.072	€ -184.073
723	Milieubeheer	€ 479.645	€ 40.000	€ 439.645	€ 339.568	€ 36.259	€ 303.308	€ 140.077	€ -3.741	€ 136.337
724	Lijkbezorging	€ 332.486	-	€ 332.486	€ 333.522	-	€ 333.522	€ -1.036	-	€ -1.036
725	Baten reinigingsrechten en afvalstofheffing	-	€ 2.225.878	€ -2.225.878	-	€ 1.991.533	€ -1.991.533	-	€ -234.345	€ -234.345
726	Baten rioolheffing (gecombineerd)	-	€ 2.933.020	€ -2.933.020	-	€ 2.992.652	€ -2.992.652	-	€ 59.632	€ 59.632
732	Baten betaalfplaatsrechten	-	€ 172.877	€ -172.877	-	€ 183.261	€ -183.261	-	€ 10.384	€ 10.384
	PROGRAMMA 4.3	€ 6.780.138	€ 7.013.045	€ -232.907	€ 6.571.557	€ 6.868.577	€ -297.019	€ 208.581	€ -144.468	€ 64.112
620	Maatschappelijke begeleiding en advies	-	-	-	-	-	-	-	-	-
622	Huishoudelijke verzorging	€ 442.500	€ 442.500	-	-	-	-	€ 442.500	€ -442.500	€ -
661	Maatwerkvoorz. Natura materieel WMO	€ 1.100.000	€ 10.000	€ 1.090.000	€ 917.777	€ 55.773	€ 862.005	€ 182.223	€ 45.773	€ 227.995
662	Maatwerkvoorz. Natura materieel WMO	€ 6.074.049	-	€ 6.074.049	€ 5.244.775	-	€ 5.244.775	€ 829.274	-	€ 829.274
663	Opvang en beschermd wonen WMO	€ 528.597	-	€ 528.597	€ 89.792	-	€ 89.792	€ 438.805	-	€ 438.805
667	Eigen bijdragen WMO	-	€ 1.051.456	€ -1.051.456	-	€ 903.599	€ -903.599	-	€ -147.857	€ -147.857
670	Algemene voorzieningen WMO en jeugd	€ 3.110.173	-	€ 3.110.173	€ 2.250.008	€ 11.600	€ 2.238.408	€ 860.165	€ 11.600	€ 871.765
671	Eerstelijns WMO en jeugd	€ 2.498.258	-	€ 2.498.258	€ 2.498.178	-	€ 2.498.178	€ -820	-	€ -920
672	PGS WMO en Jeugd	€ 1.669.900	-	€ 1.669.900	€ 2.289.542	-	€ 2.289.542	€ -619.642	-	€ -619.642
682	Individuele voorzieningen Natura Jeugd	€ 4.941.127	-	€ 4.941.127	€ 4.858.730	-	€ 4.858.730	€ 82.397	-	€ 82.397
683	Veiligheid, jeugdrecl. en opvang Jeugd	€ 988.678	-	€ 988.678	€ 160.297	-	€ 160.297	€ 828.381	-	€ 828.381
687	Ouderbijdr. Indiv. voorz. /opvang Jeugd	-	-	-	-	€ 20.511	€ -20.511	-	€ 20.511	€ 20.511
714	Openbare gezondheidszorg Centrum voor Jeugd en gezin (Jeugdegez. h.)	€ 687.499	-	€ 687.499	€ 578.286	-	€ 578.286	€ 109.213	-	€ 109.213
715	Jeugdgezondheidszorg (maatwerk deel)	€ 774.981	-	€ 774.981	€ 701.257	€ 108.379	€ 592.878	€ 73.724	€ 108.379	€ 182.103
716	Jeugdgezondheidszorg (maatwerk deel)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	PROGRAMMA 5.1	€ 22.815.762	€ 1.503.956	€ 21.311.806	€ 19.589.644	€ 1.099.862	€ 18.489.782	€ 3.226.118	€ -404.094	€ 2.822.024
810	Ruimtelijke ordening	€ 1.197.454	€ 35.995	€ 1.161.459	€ 1.070.178	€ 19.226	€ 1.050.952	€ 127.276	€ -16.769	€ 110.507
830	Bouwgrondexploitatie	€ 4.728.869	€ 4.328.931	€ 399.938	€ 3.797.957	€ 2.745.903	€ 1.052.054	€ 930.912	€ -1.593.028	€ -652.116
	PROGRAMMA 6.1	€ 5.926.323	€ 4.364.926	€ 1.561.397	€ 4.868.135	€ 2.765.128	€ 2.103.006	€ 1.058.188	€ -1.599.798	€ -541.609
310	Handel en ambacht	€ 796.493	€ 45.000	€ 751.493	€ 657.816	€ 45.340	€ 612.476	€ 140.677	€ 340	€ 141.017
311	Baten marktgelden	-	€ 94.102	€ -94.102	-	€ 95.759	€ -95.759	-	€ 1.657	€ 1.657
330	Nutsbedrijven	€ 118.044	€ 166.335	€ -48.291	€ 92.327	€ 340.905	€ -248.578	€ 25.717	€ 174.570	€ 200.287
	PROGRAMMA 6.2	€ 916.537	€ 305.437	€ 611.100	€ 750.143	€ 482.004	€ 268.139	€ 166.394	€ 176.567	€ 342.961
210	Bereikbaarheid en mobiliteit	€ 22.262	-	€ 22.262	€ 25.358	-	€ 25.358	€ -3.096	-	€ -3.096
	PROGRAMMA 6.3	€ 22.262	€ -	€ 22.262	€ 25.358	€ -	€ 25.358	€ -3.096	€ -	€ -3.096
911	Geldleningen en uitkeringen korter dan 1 jaar	-	-	-	-	-	-	-	-	-
913	Overige financiële middelen	-	€ 1.100.000	€ -1.100.000	-	€ 904.223	€ -904.223	-	€ -195.777	€ -195.777
914	Geldleningen en uitkeringen langer of gelijk aan 1 jaar	€ 221.126	€ 2.443.025	€ -2.221.899	€ 198.522	€ 2.628.806	€ -2.430.284	€ 22.604	€ 185.781	€ 208.385
921	Algemene uitkeringen	-	€ 27.616.548	€ -27.616.548	-	€ 28.568.400	€ -28.568.400	-	€ 951.852	€ 951.852
922	Algemene baten en lasten	€ 234.342	€ 1.140.964	€ -906.622	€ 78.101	€ 1.807.594	€ -1.729.493	€ 156.241	€ 667.030	€ 823.271
923	Algemene uitkeringen sociaal domein	-	€ 17.457.755	€ -17.457.755	-	€ 17.183.465	€ -17.183.465	-	€ -274.290	€ -274.290
930	Uitvoering Wet WOZ	€ 567.112	-	€ 567.112	€ 332.395	-	€ 332.395	€ 234.717	-	€ 234.717
931	Baten onroerende-zaakbelasting gebruikers	-	€ 1.047.519	€ -1.047.519	-	€ 1.015.892	€ -1.015.892	-	€ -31.627	€ -31.627
932	Baten onroerende-zaakbelasting eigenaren	-	€ 5.986.495	€ -5.986.495	-	€ 6.011.884	€ -6.011.884	-	€ 45.389	€ 45.389
934	Baten Baalbelasting	-	€ 2.851	€ -2.851	-	€ 2.812	€ -2.812	-	€ -39	€ -39
935	Baten forensenbelasting	-	€ 89.531	€ -89.531	-	€ 99.003	€ -99.003	-	€ 9.472	€ 9.472
936	Baten forstenbelasting	-	€ 207.000	€ -207.000	-	€ 207.000	€ -207.000	-	-	-
938	Baten precario rechten	-	€ 14.665	€ -14.665	-	€ 24.763	€ -24.763	-	€ 10.098	€ 10.098
940	Lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen	€ 96.461	€ 82.242	€ 14.219	€ 32.387	€ 103.188	€ -70.801	€ 64.074	€ 20.946	€ 85.020
960	Saldo van kostenplaatsen	€ 838.506	€ 13.745.845	€ -12.907.339	€ 357.493	€ -106.904	€ 464.398	€ 481.013	€ -106.904	€ 374.108
980	Mutaties in reserves	€ 1.994.984	-	€ 1.994.984	€ 8.593.334	€ 11.437.795	€ -2.844.461	€ -6.598.350	€ -2.308.050	€ -8.906.400
	PROGRAMMA 8.0	€ 3.952.531	€ 70.914.040	€ -66.961.509	€ 9.592.233	€ 69.887.922	€ -60.295.689	€ -5.639.702	€ -1.026.118	€ -6.665.820
	TOTAAL RESUME	€ 93.307.910	€ 93.307.910	€ -	€ 90.532.753	€ 91.841.681	€ -1.008.928	€ 2.775.157	€ -1.766.229	€ 1.008.928

Overzicht niet aangewende kredieten / budgetten overbrengen naar volgend dienstjaar

Investerings die in 2015 eenmalig ten laste van exploitatie waren gedekt, die overgebracht moeten worden naar 2016

bedrag	betreft	dekking	via wijz
€ 91.393	Individueel loopbaanbudget 2015	eenmalige middelen	2e wijz 2015
€ 60.391	opstartkosten BAG M8050330	eenmalige middelen	zomernota
€ 204.528	afstoten gemeentelijke gebouwen	nav verk scholen Richteraamtweg	zomernota
€ 26.197	vm huishoudschool Zwolsestraat 18 Raalte	nav verkoop gebouw eenm	146/2015
€ 48.987	verkiezingen	ger middelen ingezet	zomernota
€ 5.000	cofinanciering heino Aktief	tlv exploitatie budgetten	150/2015
€ 10.000	Verkeer- en parkeeronderzoek M8211012	eenmalige middelen	10/2015
€ 1.231	verbouw villa separate ingang	ontvangen via huur	145 / 2015
€ 25.582	fietssuggestiestroken Molenweg	onderhoud wegen	5/2015
€ 473.309			

Eenmalige posten 2015 (o.a. tlv eenm middelen) vallen vrij in 2015; in 2016 tlv Alg bestemmingsreserve ramen

bedrag	betreft		via wijz
€ 25.890	restant overheidsparticipatie	M6001201-4343683 eenm	2e wijz 2015
€ 50.979	verschil baten en lasten budget Relatiebeheer Burgernet (inzet in 2016 op terugbet ad gem)	M6140203	130e wijz 2015
€ 286.000-	verkoop Zwolsestraat 18	M6922103	
€ 248.750	afboeken BW Zwolsestraat 18	M6002403	
€ 37.353	Minder externe diensten 3D's	M5210	
€ 10.000	Ontwikkeling website CJG	M6714901	
€ 60.000	3D's ICT budgetten opnieuw beschikbaar stellen	M5140	
€ 36.000	Afwikkeling beheer de Joetse	M6670801 Gem.centrum de Joetse Markistraat 67	
€ 182.972			

Stelposten algemene uitkering overhevelen naar 2016

€ 6.000	Individuele Studietoelag	M6922101
€ 82.514	Armoede schulddienstenverlening	M6922101
€ 40.000	Maatschappelijke ondersteuning	M6922101
€ 128.514		

Structurele posten eenmalig overhevelen naar 2016

€ 12.679	waarderingssubsidies opnieuw beschikbaar stellen	M6823203-4343689
€ 60.000	Niet ingezette middelen 2015 in het kader van de RUD / Omgevingsvergunningen	M6663102-4425991
€ 141.656	niet ingezette middelen tlv woonservicegebieden (zou toegevoegd worden ah lopende krediet)	M6714101-4425994
€ 65.000	restant middelen uitvoering beleidsplan volksgezondheid te besteden in 2016	
€ 279.335		

Overzicht niet aangewende kredieten / budgetten overbrengen naar volgend diensjaar

Eenmalige uitgaven 2015 die afgedekt werden door een beschikking over een bestemmingsreserve			
bedrag	betreft	dekking	via wijz
€ 2.287	bijdragen aan PB leefbaarheid dorpen; opnieuw beschikbaar stellen	tlv reserve inwonersinitiatieven	
€ 13.649	Inrichting landelijk gebied Olst-Wesepe	ABR	8e wijziging 2014
€ 3.103	huisvestingsonderzoek Korenbloem	reserve onderwijsgebouwen	M6421101-4343683
€ 15.000	openlucht recreatie projecten (restant middelen vanuit eerdere jaren)	ABR	7e wijz 2015
€ 99.531	stelpost koopkrachtontwikkeling	ABR	
€ 55.400	stelpost combinatiefunctionaris	ABR	
€ 19.500	natuurvriendelijke oever Klezebos	reserve claims GB	
€ 208.470			
Totaal			
		tlv alg best res in 2015 rek saldo	€ 1.272.600
		tlv div reserves oa ABR	€ 1.064.130
			€ 208.470

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2015 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking ssa - d.d. 11 januari 2016 DEFINITIEF

OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2015 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijk onderwijsachterstanden- beleid 2011-2014 Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie			
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04			
			€ 0	€ 0	€ 97.321	€ 13.987			
I&M	E26	Spoorse doorsnijdingen, tranche 1 Regeling eenmalige uitkeringen spoorse doorsnijdingen Gemeenten	Aantal projecten (waarvoor een beschikking ontvangen is)	Aantal afgeronde projecten (jaar T)	Eindverantwoording Ja/Nee				
			Afspraak	Realisatie					
			Aard controle R Indicatornummer: E26 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E26 / 02	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E26 / 03				
			1	0	Nee				
I&M	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen daarnaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05		
			1 2014/0334588	€ 44.460	€ 29.638				
			2 2014/0343646	€ 71.440	€ 172.320	€ 82.930	€ 82.930		
			3 2014/0343773	€ 0	€ 44.585				
			4 2014/0351599	€ 47.670	€ 0				
			5						
			6						
			Kopie beschikkingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10		
			1 2014/0334588	€ 126.298	€ 57.912		Ja		
			2 2014/0343646	€ 154.370	€ 255.250		Ja		
			3 2014/0343773	€ 0	€ 44.585		Nee		
4 2014/0351599	€ 47.670	€ 0		Nee					
5									
6									
SZW	G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)_totaal 2014 Wet sociale werkvoorziening (Wsw) Alle gemeenten verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G1B + deel gemeenten)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Het totaal aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam	Het totaal aantal gerealiseerde begeleid werkenplekken voor geïndiceerde inwoners in (jaar T-1), uitgedrukt in arbeidsjaren; inclusief deel openbaar lichaam				
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G1A / 01	Aard controle R Indicatornummer: G1A / 02	Aard controle R Indicatornummer: G1A / 03				
			1 60177 Raalte	200,72	5,63				
			2						
			3						
			4						
			5						
6									
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeent- edeel 2015 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06	
			€ 4.433.311	€ 120.268	€ 382.427	€ 4.071	€ 0	€ 0	
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12	
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12	
			€ 22.875	€ 27.020	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
			Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Besteding (jaar T) Bob Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06	
			€ 63.542	€ 15.000	€ 600	€ 36.429	€ 20.334	€ 0	
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09				
			€ 0	€ 0	Ja				

FORMAT IMG verantwoording

2015	Beschikings-nummer provincie	Project afgerond / eindverantwoordings Ja-nee	In de verenigings- beschikking opgenomen subsidie voor dit project	Besteed tlv provinciale middelen jaar X (conform baten/lasten- stelsel)	Besteed tlv gemeentelijke middelen jaar X (conform baten /lasten-stelsel)	Cumulatief besteed tlv provinciale middelen t/m jaar X (conform baten/lastenstelsel)	Cumulatief besteed tlv gemeentelijke middelen t/m jaar X (conform baten/lasten- stelsel)	Geplande einddatum	Optionele toelichting op één van de voorgaande kolommen
Aard controle	D1	D1	R	R	R	R	R	D1	D1
Subsidie externe veiligheid MEVO II	2012/0068779 & 2011/0098584	ja	€ 128.634	€ -	€ -	€ 128.634	€ 21.281	2014	Omdat er in 2014 geen 'ja' is verantwoord in de kolom eindverantwoording, wordt deze verantwoording alsnog ingediend. Er zijn in 2015 echter geen kosten meer gemaakt.
									Inclusief MEVO2
IMG 77: Duurzame versterking De Zegge	2011/0234317	ja	€ 150.000	€ -	€ -	€ 150.000	€ 480.052	2014	Omdat er in 2014 geen 'ja' is verantwoord in de kolom eindverantwoording, wordt deze verantwoording alsnog ingediend. Er zijn in 2015 echter geen kosten meer gemaakt.

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte			Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)						Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.	
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018							
1a	Financien	Verhogen kostendekkendheid leges: precariorecht	€ 3.500	€ 22.500	€ 22.500	€ 22.500	€ 22.500									✓	✓
1b	Vergunning en handhaving	Verhogen kostendekkendheid leges: vergunningen en ontheffingen bijzondere wetten Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000					Leges evenementen niet verhogen; resterende bezuinigingsbedrag wordt dan € 10.000 (€ 30.000 minus niet te realiseren taakstelling verhoging kostendekkendheid evenementen van € 20.000 is € 10.000).				✓	✓
1c	Vergunning en handhaving	Afschaffen stookontheffingen	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000		0,3	0,3	0,3	Mogelijkheid bieden voor het gratis afvoeren van snoeihout. Hierover in overleg treden met loonbedrijven/afvalverwerkers.				✓	✓

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte			Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)				Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018				
1d	Financien	Verhogen OZB tarief	€ 280.000	€ 490.000	€ 700.000						Lastenstijging is slechts aan de orde als de leefbaarheid en verantwoordelijkheid bij verdere sanering wordt aangetast; in het bijzonder in het sociaal domein. Als er mogelijkheden worden gezien om elders in de begroting op onderdelen extra inkomsten te genereren (zie ondermeer format 25) of andere extra bezuinigingen door te voeren kan dit tot minder verhoging van de OZB leiden. Een en ander is ook mede afhankelijk of economisch herstel doorzet in de komende jaren. 1% OZB verhoging genereert € 70.000 OZB opbrengst.		✓	✓
1e	Bestuur en dienstverlening	Verhogen kostendekkendheid leges: huwelijk	€ 1.850	€ 3.700	€ 3.700	€ 3.700							✓	✓

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte			Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)						Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.	
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018							
Blanko Taakstelling nog niet gestart 0= taakstelling niet gerealiseerd 1= dreigt af te wijken van taakstelling 2= gerealiseerd conform of meer dan taakstelling																	
2	Bestuur en dienstverlening	Verlagen kosten College van Burgemeester en Wethouders	€ 300	€ 300	€ 300	€ 300											
3	Bestuur en dienstverlening	Verlagen kosten van communicatie en voorlichting	€ 37.000	€ 67.000	€ 67.000	€ 67.000	0,5	1,0	1,0	1,0		Boven de door Berenschot aangegeven bezuinigingen, 1 fte bezuinigingen op het taakveld communicatie € 7.000 + € 60.000 (1 fte communicatie met ingang van 1 juli 2015) is € 67.000.					
4	n.v.t.	Slimmer werken bij de ambtelijke ondersteuning van het bestuur	€ 12.000	€ 24.000	€ 24.000	€ 24.000	0,2	0,4	0,4	0,4		In de nieuwe situatie blijft de kaderstellende en controlerende rol van de raad geborgd (fte vermindering met ingang van 1 juli 2015 realiseren).					
5	Bestuur en dienstverlening	Effectiever en efficiënter werken bij KCC	€ 33.800	€ 33.800	€ 33.800	€ 33.800	0,5	0,5	0,5	0,5							
6	Milieu en duurzaamheid	Efficiënter werken bij huisvuil-inzameling en de legesopbrengsten verhogen.	€ 237.000	€ 237.000	€ 237.000	€ 237.000											

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte			Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)				Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.	
Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren minder taken, minder ambtenaren"</u>	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018					
												Blanco Taakstelling nog niet gestart 0= taakstelling niet gerealiseerd 1= dreigt af te wijken van taakstelling 2= gerealiseerd conform of meer dan taakstelling			
7	Wonen en woon- en werk- omgeving	Kostenreductie vergunningen, toezicht en handhaving m.b.t. omgevings-vergunningen	€	92.000	€	92.000	€	92.000	0,5	0,5	0,5			✓	✓
8	Vervallen														
			€	30.000	€	30.000	€	30.000					Zomernota 2015: De verwachte besparingen op DOWR staan onder druk. Naast besparingen is er ook sprake van nieuwe uitgaven als gevolg van nieuwe taken /ontwikkelingen. Hierdoor kan de taakstelling in 2015 nog niet gerealiseerd worden. Uitdaging is om deze besparing alsnog vanaf 2016 te realiseren.		
9	Bestuur en dienst-verlening	Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.	€	-30.000									Rekening 2015: De bedrijfsvoeringsraad DOWR heeft op 7 maart 2016 besloten de "risicodragende aandeelhoudersbijdrage" van € 150.000 om te zetten in een taakstelling. Het Raalter aandeel in deze taakstelling is € 36.000. Bij realisatie van deze taakstelling kan de taakstelling op regionale samenwerking van € 30.000 ingevuld worden.	✗	✗

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte		Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)				Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"				2015	2016	2017	2018				
						€ 56.000	€ 59.000	€ 59.000	€ 59.000				
		Procesoptimalisatie				€	56.000	€	59.000	0,10	0,15	0,15	0,15
10	n.v.t.	Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.				€ -31.000							
11	n.v.t.	Overheadkosten verlagen				€ 225.000	€ 445.500	€ 617.000	€ 617.000	2	4,3	6,3	6,3

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte			Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)				Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.	
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	Blanco Taakstelling nog niet gestart 0 = taakstelling niet gerealiseerd 1 = dreigt af te wijken van taakstelling 2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling				
12	Vervallen														
13	Ruimtelijke ordening	Effectiever en efficiënter omgaan met bestemmingsplannen	€ 25.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000									
14	Wonen en woon- en werk- omgeving	Afschaffen van ondersteuning voor overige volkshuisvesting	€ 9.000	€ 9.000	€ 9.000	€ 9.000	0,15	0,15	0,15	0,15					
15	Ruimtelijke ordening en ... (afh. van inv)	Verlagen van capaciteit ambtelijke ondersteuning bouwgrondexploitatie en investeringsprojecten	€ -	€ -	€ -	€ -					In 2015 is 1 vacature projectleider ingeleverd.				

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte			Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)							Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigings- maatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018							
16	Economie	Afschaffen werkzaamheden rondom openlucht recreatie	€ -	€ -	€ -	€ 50.000					0,23	Recreatie en toerisme zijn belangrijke dragers voor de (locale) economie daarom willen we liever niet op dit taakonderdeel bezuinigen. Mocht de economische situatie in 2018 niet zijn verbeterd dan zien wij ons genoodzaakt om dan een taaktelling van € 50.000 op dit taakveld door te voeren. Hierbij ook de mogelijkheden onderzoeken van verdergaande samenwerking met Olst-Wijhe, danwel op Sallands niveau.					
17	Vervallen																
18	Onderwijs	Samenwerken met buurgemeenten in het onderwijs.	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000		0,25	0,25	0,25	0,25						
19	Vervallen																

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte		Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)						Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigings-maatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.									
Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"</u>						2015	2016	2017	2018	<table><tr><td>Blanko</td><td>Taakstelling nog niet gestart</td></tr><tr><td></td><td>0 = taakstelling niet gerealiseerd</td></tr><tr><td></td><td>1 = dreigt af te wijken van taakstelling</td></tr><tr><td></td><td>2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling</td></tr></table>					Blanko	Taakstelling nog niet gestart		0 = taakstelling niet gerealiseerd		1 = dreigt af te wijken van taakstelling		2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling
Blanko	Taakstelling nog niet gestart																							
	0 = taakstelling niet gerealiseerd																							
	1 = dreigt af te wijken van taakstelling																							
	2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling																							
20	Onderwijs	Verlagen van de kosten van leerlingenvervoer.						€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 69.000	Akkoord met inboeken verwacht aanbestedingsvoordeel van € 40.000. Mocht het in 2018 noodzakelijk zijn dat verdere bezuinigingen noodzakelijk zijn dan verordening leerlingenvervoer aanpassen vanwege Wet Passend Onderwijs/ophoging kilometergrens en het inzetten van andere vervoermiddelen. Beiden maatregelen samen kunnen dan vanaf 2018 een extra besparing van € 29.000 opleveren. Totaal € 40.000 + € 29.000 = € 69.000.												

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte			Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)				Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigings- maatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.	
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018					
21	Onderwijs	Schrappen van schoolzwemactiviteit en				€ 49.000				0,95	In het kader van bewegingsonderwijs wordt schoolzwemmen belangrijk geacht. Daarom niet schrappen in 2015 maar eerst in 2018. Dan ook bezien in het licht van de dan actuele financiële situatie.				
22	Onderwijs	Beperken van onderwijsbegeleiding en logopedie	€ 29.000	€ 29.000	€ 29.000	€ 29.000									
23	Vervallen														

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte			Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)						Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigings- maatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018						
													Blanco Taakstelling nog niet gestart 0 = taakstelling niet gerealiseerd 1 = dreigt af te wijken van taakstelling 2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling			
24	Welzijn	Verminderen subsidies Cultuur	€ -	€ 9.000	€ 9.000	€ 9.000		0,15	0,15	0,15		Met ingang van 2016. Zomernota 2015: Met externe partij is gekeken of zij deze taak kan overnemen maar dit is niet mogelijk. Er zal nog gekeken worden naar andere partijen maar op dit moment is niet duidelijk of deze bezuiniging wordt gehaald. Rekening 2015: idem zomernota.				
25	Welzijn	Verhogen opbrengsten hoftheater Raalte	€ -	€ -	€ -	€ -						Wij zien kansen om de opbrengsten van het Hoftheater te verhogen. Daar willen we in de komende bestuursperiode onderzoek naar laten doen. In afwachting van dit onderzoek nu nog geen extra inkomsten geraamd. Indien uit onderzoek mocht blijken dat hier mogelijkheden zijn dan heeft dit een relatie met format 1 d. minder verhogen van de OZB. Zomernota 2015: De verwachting is dat de opbrengsten door het Hoftheater in 2016 niet dusdanig verhoogd kunnen worden. Dit blijft een aandachtspunt en hierover lopen gesprekken. Jaarrekening 2015: idem zomernota.				

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte			Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)						Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.	
Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"</u>	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018							
Blanko Taakstelling nog niet gestart 0 = taakstelling niet gerealiseerd 1 = dreigt af te wijken van taakstelling 2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling																	
26	Welzijn	Schrappen van het Carillon. Voor 2015 geschrapt bij de begrotingsbehandeling van 06 november 2014.	€ -	€ 14.000	€ 14.000	€ 14.000										✓	✓
27	Vervallen																
28	Financien	Verhogen toeristenbelasting en forensenbelasting (overige recreatieve voorzieningen).	€ 54.000	€ 64.000	€ 81.000	€ 98.000						Bij de begrotingsbehandeling 2015 heeft uw raad een amendement aangenomen waarbij het college is opgeroepen om samen met de toeristische ondernemers en de Recron alternatieven te verkennen m.b.t. de verhoging van de toeristenbelasting. Voor de begrotingsbehandeling 2016 worden de resultaten van dit onderzoek aan uw raad voorgelegd.			✓	✓	
29	Vervallen																

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte			Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)						Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018						
30	Vervallen												Blanco Taakstelling nog niet gestart 0 = taakstelling niet gerealiseerd 1 = dreigt af te wijken van taakstelling 2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling			
31	Onderwijs	Verhogen opbrengsten en verlagen kosten van de kinderopvang	€ 30.600	€ 30.600	€ 30.600	€ 30.600							Zomernota 2015: Legesverordening wordt met terugwerkende kracht gewijzigd en boetes worden niet ingevoerd. Hierdoor wordt de bezuiniging niet gehaald. Rekening 2015: De bezuiniging op de kinderopvang is binnen het product kinderopvang gerealiseerd. De niet te realiseren bezuiniging van € 10.600 is structureel verwerkt in de begroting 2016 ev.			
		Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.	€ -10.600	€ -10.600	€ -10.600	€ -10.600										
32	Onderwijs	Verlagen kosten peuterspeelzaalwerk	€ 32.000	€ 32.000	€ 32.000	€ 32.000										

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte			Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)				Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018				
33	Maatschappelijke ondersteuning, begeleiding en jeugdhulp	Versobering dienstverlening bij individuele voorzieningen WMO	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000					Niet bezuinigen op budget huishoudelijke hulp. Wel inboeken aanbestedings-voordeel (€ 100.000) en investeren in innovatieve voorzieningen (besparing van € 100.000).	Blanko Taakstelling nog niet gestart 0 = taakstelling niet gerealiseerd 1 = dreigt af te wijken van taakstelling 2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling	✓	✓
34	n.v.t.	Verlagen kosten d.m.v. WSW	€ -	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000							✓	✓
		Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.	€ 5.000										✓	✓

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte			Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)							Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigings- maatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.
Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"</u>	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018							
													Blanco Taakstelling nog niet gestart 0 = taakstelling niet gerealiseerd 1 = dreigt af te wijken van taakstelling 2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling				
35	Maat- schappelijke onder- steuning, begeleiding en jeugdhulp	Verlagen kosten voor openbare gezondheidszorg	€ -	€ -	€ 9.250	€ 9.250											
36a	Integraal beheer openbare ruimte	Modernisering regelingen kabels en leidingen.	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000											
36b	Integraal beheer openbare ruimte	Verlagen kosten voor onderhoud wegen binnen en buiten de bebouwde kom.			€ 12.100	€ 12.100											

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte			Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)				Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018				
37	Integraal beheer openbare ruimte	Verlagen kosten van openbare verlichting	€ 15.622	€ 15.622	€ 15.622	€ 15.622					Blanco Taakstelling nog niet gestart 0 = taakstelling niet gerealiseerd 1 = dreigt af te wijken van taakstelling 2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling			
		Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.	€ -3.000											
38	Integraal beheer openbare ruimte	Beperken van dienstverlening rond gladheidsbestrijding	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000							✓	✓
39	Integraal beheer openbare ruimte	Kostendekkend maken tarief rioolheffing en verlagen beheerskosten	€ 103.075	€ 103.075	€ 103.075	€ 103.075							✓	✓

Zomernota 2015: Deels gerealiseerd; gesprekken met woningbouwvereniging m.b.t. achterpadverlichting lopen nog. Door het toe gaan passen van LED-verlichting, het aanpassen van de schakeltijden van de verlichting en het verrekenen van achterpadverlichting met woningbouwcorporaties gaan we aan stroomkosten € 11.000 op jaarbasis besparen. Dat lukt dit jaar nog niet geheel.

Rekening 2015: Vanaf 2016 wordt ervan uitgegaan dat de bezuiniging wordt gehaald en structureel is ingeboekt.

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte			Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)				Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018				
40	Vervallen										Blanko Taakstelling nog niet gestart 0 = taakstelling niet gerealiseerd 1 = dreigt af te wijken van taakstelling 2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling			
41	Integraal beheer openbare ruimte Versobering dienstverlening bij openbaar groen en openlucht recreatie		€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	0	0	0	0	Taakstelling van € 50.000 inboeken. Kwaliteitsniveau onderhoud groen moet goed blijven, geen verpaupering; daar niet op bezuinigen. Daarom niet volledige besparing inboeken. Binnen dit kader nieuw voorstel laten voorbereiden door ambtelijke organisatie. Deze taakstelling heeft geen relatie met fte's maar uitsluitend met externe budgetten. Daarom 0,12 fte gecorrigeerd.	✓	✓	✓

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte			Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)				Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.	
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018					
42	Integraal beheer openbare ruimte	Verminderen van het aantal speelterreinen en speelplaatsen	€	25.000	€	25.000	€	25.000	0,05	0,05	0,05	Taakstelling van € 25.000 inboeken. In gesprek gaan met de buurt en draagvlak creëren voor te nemen maatregelen. Met beleid en in overleg tot vermindering komen. Oorspronkelijke taakstelling volledig realiseren heeft tot gevolg dat het voorzieningenniveau naar verwachting teveel wordt aangetast.		✓	✓
43	Milieu en duurzaamheid	Verlagen kwaliteitsniveau en afstoten van openbare begraaftplaatsen	€	-	€	-	€	16.750				Handhaven voorzieningenniveau op de algemene begraafplaatsen is belangrijk. Daarom taakstelling eerst inboeken vanaf 2018. T.z.t. bezien in relatie tot dan actuele totale financiële plaatje.		✓	✓

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte		Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)					Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	Jaarrek.
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"					2015	2016	2017	2018			
											Blanco Taakstelling nog niet gestart 0 = taakstelling niet gerealiseerd 1 = dreigt af te wijken van taakstelling 2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling		
44	Sport	Verlagen kosten zwemaccommodaties (Tijenraan en Tippe)	€ 10.000	€ 20.000	€ 30.000	€ 30.000					Bij de begrotingsbehandeling op 6 november 2014 is besloten om de vrijwilligersinzet ter waarde van € 10.000 in 2015 oplopend naar € 30.000 in 2017 te laten groeien.		✓
44a	Sport	Sporthal/spelzaal Hoogerheyne verenigingen. Raadsbesluit begrotingsbehandeling 2015 van 06 november 2014.	€ -	€ 70.000	€ 70.000	€ 70.000					Zomernota 2015: De gesprekken met de verenigingen zijn gestart. De uitkomsten zijn nog ongewis, vandaar de score 'oranje' in de volgende kolom. Wij informeren u over de stand van zaken via afzonderlijke informatienotities. Jaarrekening 2015: De raad wordt via afzonderlijke informatienotities geïnformeerd. Het is niet de verwachting dat de bezuiniging in 2016 wordt gerealiseerd.	 	
45	Sport	Verminderen aantal binnensport-accommodaties									Bezuiniging is van beperkte omvang.		

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte		Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)						Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"						2015	2016	2017	2018				
46	Sport	Afschaffen van activiteiten rondom sportstimulering en sportsubsidies. Raadsbesluit 6 november 2014.						€ 33.000	€ 33.000	€ 33.000	€ 33.000	Raadsbesluit van 6 november 2014 bezuinigingen Sport 2015-2018.		✓	✓
46a	Sport	Schoonmaak sportaccommodaties (raadsbesluit 6 november 2014)						€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	Raadsbesluit van 6 november 2014 bezuinigingen Sport 2015-2018.		✓	✓
46b	Sport	Onderhoud sportvelden naar lager niveau bij overcapaciteit						€ 25.500	€ 25.500	€ 32.500	€ 41.000	Raadsbesluit begrotingsbehandeling 2015 van 06 november 2014.		✓	✓
47	Sport	Afschaffen activiteiten rondom sportterreinen en renovatie van sportterreinen						€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000	€ 35.000	Overdragen van het onderhoud van het groen rond de sportvelden (snoeien etc) van B&O naar de verenigingen is akkoord. Hiervoor is een besparing van € 35.000 geraamd. Zie raadsbesluit van 06 november 2014 bezuinigingen Sport 2015-2018.		✓	✓

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte			Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)							Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.
Nr	Programma	<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"</u>	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018							
			€ -	€ 2.400	€ 4.500	€ 4.500	€	0,04	0,075	0,075					Blanco Taakstelling nog niet gestart 0 = taakstelling niet gerealiseerd 1 = dreigt af te wijken van taakstelling 2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling		
48	Welzijn	Verlagen kosten accommodaties sociaal cultureel werk, buitengebruik gestelde gebouwen	€ 122.100	€ 122.100	€ 122.100	€ 122.100	€	1,84	1,84	1,84	0,075						
49	n.v.t.	Onderzoeken uren ambtelijke ondersteuning	€ 122.100	€ 122.100	€ 122.100	€ 122.100	€	1,84	1,84	1,84	1,84						
50	Vervallen																
51	Bestuur en dienstverlening	Verlagen kosten raad, griffie en rekenkamer	€ 103.000	€ 103.000	€ 103.000	€ 103.000	€	1,0	1,0	1,0	1,0		Gezien de omvang van de werkzaamheden en de gevraagde kwaliteit niet bezuinigingen op de raadsvergoedingen. Alle andere taakstellingen wel inboeken.				
52	integraal beheer openbare ruimte	Verlagen kosten verkeerseducatie	€ -	€ -	-	€ 18.000	€				0,05		Trachten voor de eigen uitgaven, inkomsten te genereren zodat de taak toch kan blijven bestaan.				

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte		Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)					Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.			
Nr	Programma	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	Blanco Taakstelling nog niet gestart 0 = taakstelling niet gerealiseerd 1 = dreigt af te wijken van taakstelling 2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling							
	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "<u>Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren</u>"																
	Gemeentebrede bezuiniging op formatie. Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling invullen).	€ -50.000													Zomernota 2015: De taakstelling op het aantal fte's wordt in 2015 volledig behaald. Omdat enkele taakstellingen eerst in de loop van 2015 konden worden ingevuld (waaronder de fte-griffie) kan de taakstelling op formatie in euro's voor het jaar 2015 nog niet volledig worden ingevuld. Het gaat hierbij om een eenmalig bedrag van € 50.000. Jaarrekening 2015: geen bijzonderheden ten opzichte van de zomernota 2015.		
SubTotaal		€ 1.520.747	€ 2.468.497	€ 2.907.447	€ 3.305.697	6,54	10,63	12,67	13,90	Deze fte's zijn excl. fte's bouwgrondexploitatie (format 15).							

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte		Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)						Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"		2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018				
												Blanco Taakstelling nog niet gestart 0 = taakstelling niet gerealiseerd 1 = dreigt af te wijken van taakstelling 2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling			
oud	Kostenplaats	Nr. 82 bezuiniging 2010-2014 arbeidsvoorwaarden personeel		€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000			0,83	0,83		Zomernota 2015: Door harmonisatie van de arbeidsvoorwaarden in DOWR verband is een besparing van €30.000 bereikt. Over het restant zijn we in gesprek met het lokale GO. Naar verwachting ronden we dit aan het einde van het jaar af. De financiële speel-ruimte op de arbeidsvoorwaarden is erg beperkt. Dit maakt het lastig om met het GO tot overeenstemming te komen. Onzeker is nog in welk tempo en mate invulling gegeven kan worden aan het restant.	✗	✗

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte		Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)					Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.
Nr	Programma	2015201620172018					2015	2016	2017	2018				
		<u>Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren minder taken, minder ambtenaren"</u>										Blanco Taakstelling nog niet gestart 0= taakstelling niet gerealiseerd 1= dreigt af te wijken van taakstelling 2= gerealiseerd conform of meer dan taakstelling		

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte			Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)				Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018				
			€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000					Blanco Taakstelling nog niet gestart 0 = taakstelling niet gerealiseerd 1 = dreigt af te wijken van taakstelling 2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling			
		Taakstelling DOWR percelen. Voorjaarsnota 2013.	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000						Zomernota 2015: De verwachte besparingen op DOWR staan onder druk. Naast besparingen is er ook sprake van nieuwe uitgaven als gevolg van nieuwe taken / ontwikkelingen. Hierdoor kan de taakstelling in 2015 nog niet gerealiseerd worden. Uitdaging is om deze besparing alsnog vanaf 2016 te realiseren. Zie voor een nadere toelichting ook de bedrijfsvoeringsparagraaf.		
			€ -100.000									Jaarrekening 2015: Na het opmaken van de zomernota 2015 is gebleken dat van deze "oude bezuiniging 2010-2014" reeds bij de najaarsnota 2014 een taakstelling van € 50.000 in de begroting is verwerkt. Er resteert derhalve nog een taakstelling van € 50.000.		
			€ 74.000	€ -26.000	€ -26.000	€ -26.000						Vanaf 2015 kan nog een taakstelling binnen het onderdeel facilitair gerealiseerd worden van € 24.000. Er resteert dan nog een taakstelling van € 50.000 minus € 24.000 = € 26.000.		
	Kosten-oud-plaats	Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.												

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte		Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)					Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	1-7-2015	Jaarrek.
Nr	Programma	Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren, minder taken, minder ambtenaren"					2015	2016	2017	2018				
			2015	2016	2017	2018	€ 80.000	€ 120.000	€ 160.000	€ 200.000				
	Taakstelling overhead verzelfstandiging sportbedrijf		€ 80.000	€ 120.000	€ 160.000	€ 200.000	€ 80.000	€ 120.000	€ 160.000	€ 200.000	0,43	0,86	1,31	
n.v.t.	Bij (verwachte) afwijking van oorspronkelijke taakstelling; meer gerealiseerd (+ bedrag t.o.v. taakstelling) of minder gerealiseerd (- bedrag t.o.v. taakstelling) invullen.		€ 17.000	€ -7.000	€ -29.000	€ -50.000	€ 17.000	€ -7.000	€ -29.000	€ -50.000				
			€ 1.768.747	€ 2.860.997	€ 3.408.947	€ 3.857.197	€ 1.768.747	€ 2.860.997	€ 3.408.947	€ 3.857.197	6,89	11,61	15,16	17,01
Totaal gerealiseerd							€ 1.768.747	€ 2.860.997	€ 3.408.947	€ 3.857.197				

Totaaloverzicht bezuinigingen - Gemeente Raalte		Totaalpakket bezuinigingsmaatregelen 2015-2018 (conform raadsbesluit 3 juli en 6 november 2014)					Aantal te bezuinigen fte's				Toelichting op bezuinigingsmaatregelen	Wat is actuele stand van zaken realisatie	Jaarrek.	
Nr Programma		2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	Blanco Taakstelling nog niet gestart 0 = taakstelling niet gerealiseerd 1 = dreigt af te wijken van taakstelling 2 = gerealiseerd conform of meer dan taakstelling				1-7-2015
Zoekrichting: zie rapportage Berenschot "Minder ambtenaren minder taken, minder ambtenaren"														
Totaal oorspronkelijke bezuinigingstaakstelling		€ 1.774.147	€ 2.586.897	€ 3.001.847	€ 3.374.597	7,76	12,48	15,20	17,05					
Gewijzigde bezuinigingsvoorstellen (26,28,44, 46, 10 en 41)		€ -163.800	€ -102.800	€ -78.800	€ -53.300	-0,87	-0,87	-0,87	-0,87					
Taakstelling sport en brandweer		€ 139.000	€ 238.000	€ 337.000	€ 436.000	0,00	0,00	0,00	0,00					
Bezuinigingen 2010-2014 (Arbeidsvoorwaarden en DOWR-percelen)		€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	0,00	0,00	0,00	0,00					
Bezuiniging arbeidsvoorwaarden personeel		€ -	€ -	€ -	€ -	0,00	0,00	0,83	0,83					
Totaal te realiseren bezuinigingstaakstelling		€ 2.049.347	€ 3.022.097	€ 3.560.047	€ 4.057.297	6,89	11,61	15,16	17,01					
Meer (+) / minder (-) gerealiseerd zomernota 2015		€ -410.600	€ -10.600	€ -10.600	€ -10.600	0,00	0,00	0,00	0,00					
Meer (+) / minder (-) gerealiseerd jaarrekening 2015		€ 130.000	€ -150.500	€ -140.500	€ -189.500	0,00	0,00	0,00	0,00					
Totaal meer/minder gerealiseerd		€ -280.600	€ -161.100	€ -151.100	€ -200.100	0,00	0,00	0,00	0,00					

Hoofdstuk 7. Controleverklaring

Afsluiting

Inleiding

Met de programmarekening 2015 wordt verantwoording afgelegd over het gevoerde financieel beheer het afgelopen jaar. Bij de presentatie en analyse van de rekeningsgegevens is de regelgeving volgens het BBV toegepast.

Verklaring College van Burgemeester en Wethouders

Burgemeester en wethouders van de gemeente Raalte verklaren, dat de programma-rekening hen op 6 juni 2016 is aangeboden en op 14 juni 2016 is overgelegd aan de raad en op 15 juni 2016 in het gemeentehuis gedurende 14 dagen ter inzage is gelegd en algemeen verkrijgbaar is gesteld.

Raalte, 6 juni 2016

Burgemeester en wethouders van Raalte,
De secretaris,

de burgemeester,

K.M. Cornelissen

M. Dadema

RAADSBESLUIT

RAADSVERGADERING : 30 juni 2016

ZAAKNUMMER : 2864-2016

GERELATEERDE ZAAK :

De raad van de gemeente Raalte,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 6 juni 2016

Besluit:

1. De programmarekening 2015, bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening 2015 vast te stellen.
2. Het positieve rekeningresultaat 2015 van € 1.008.928 toe te voegen aan de algemene bestemmingsreserve.
3. Gelijktijdig met de toevoeging van het positieve rekeningresultaat 2015 te besluiten tot de volgende wijziging van de begroting 2016:
 - a. Eenmalige investeringen voor een totaalbedrag van € 473.309 opnieuw te ramen op de desbetreffende beheerproducten en dit bedrag te onttrekken aan de algemene bestemmingsreserve, ter dekking van de eenmalige afschrijving in 2016.
 - b. Eenmalige posten voor een totaalbedrag van € 182.972 opnieuw te ramen op de desbetreffende beheerproducten en dit bedrag te onttrekken aan de algemene bestemmingsreserve.
 - c. Stelposten algemene uitkering voor een specifiek doel tot een totaalbedrag van € 128.514 opnieuw te ramen en dit bedrag te onttrekken aan de algemene bestemmingsreserve.
 - d. Structurele posten voor een bepaald doel tot een totaalbedrag van € 279.335 opnieuw te ramen en dit bedrag te onttrekken aan de algemene bestemmingsreserve.
 - e. Een bedrag van € 208.470 voor in 2015 niet uitgegeven gelden die werden afgedekt door een beschikking over een bestemmingsreserve, in 2016 opnieuw te ramen en deze bedragen te onttrekken aan deze bestemmingsreserves.
4. Een bedrag van € 0,5 mln. over te hevelen van de egalisatiereserve zorg naar de egalisatiereserve participatie.

Aldus besloten in de vergadering van 30 juni 2016.

de griffier
Jan Bouke Zijlstra

de voorzitter
Martijn Dadema

